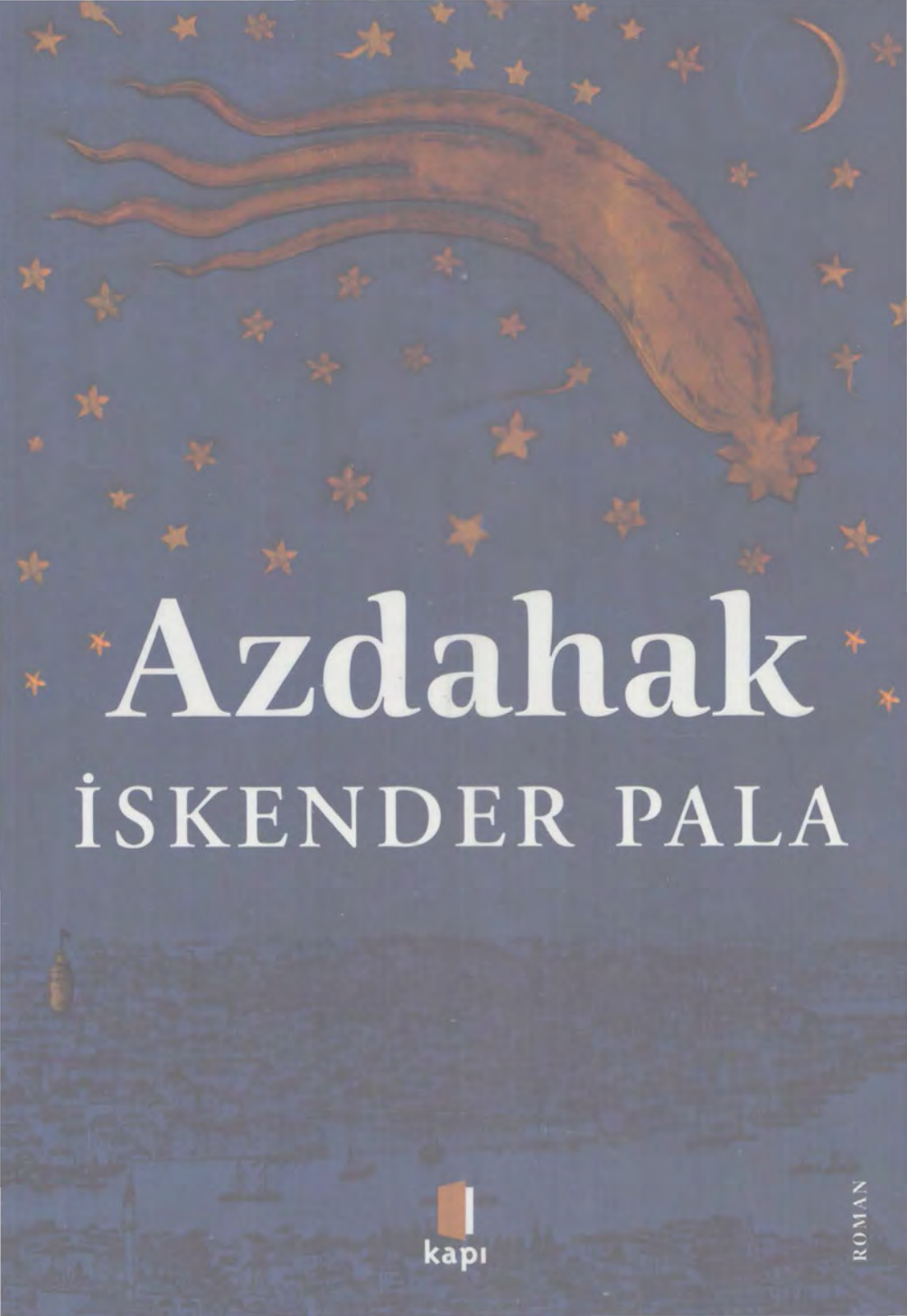

Azdahak

İSKENDER PALA

kapı

ROMAN

İSKENDER PALA

1958, Uşak doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi (1979). Dîvân edebiyatı dalında doktor (1983), doçent (1993) ve profesör (1998) oldu. Dîvân edebiyatının halk kitlelerince yeniden sevilip anlaşılabilmesi için klasik şiirden ilham alan makaleler, denemeler, hikâyeler ve gazete yazıları yazdı. Seminerleri ve konferansları geniş kitleler tarafından takip edildi ve "Dîvân Şiirini Sevdiren Adam" olarak anıldı. Bazı çalışmalarıyla Türkiye Yazarlar Birliği Dil Ödülü'nü (1989), AKDTYK Türk Dil Kurumu Ödülü'nü (1990), Türkiye Yazarlar Birliği İnceleme Ödülü'nü (1996) aldı. Hemşehrileri tarafından "Uşak Halk Kahramanı" seçildi(2001). *Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk, Katre-i Matem, Şah&Sultan, OD, Efsane, Mihmandar, Karun ve Anarşist, Abum Rabum, İtiraf, Akşam Yıldızı, Kervan, A-71, Surnâme ve Aşk Hikâyesi* adlı romanlarının baskıları yüz binlere ulaştı, ödüller aldı ve yabancı dillere çevrildi. Türk Patent Enstitüsü tarafından marka ödülüne layık görülüp adı tescillendi. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Büyük Ödülü (2013) ve Türk Dünyası Türksoy Onur Nişanı'yla taltif edildi (2023). *Bülbülün Kırk Şarkısı* adlı kitabını ömrünün en güzel çabası sayan İskender Pala evli ve üç çocuk babası olup İstanbul Kültür Üniversitesi öğretim üyeliği yanında Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu üyesidir.

www.iskenderpala.com
www.iskenderpala.net

Kapı Yayınları 977
İskender Pala Bütün Eserleri 104

AZDAHAK
İskender Pala
Alperen Ahmed Pala

1-25. Basım: Ocak 2025

ISBN: 978-625-6661-49-3
Sertifika No: 43949

Editör: Hârun Ömer Tarhan
Kapak Tasarımı: Alfa Grafik
Kapak Görseli: Âsafî Dal Mehmet Çelebi, Şecaatnâme, İÜ Ktp. TY. 6043, v. 13b
Sayfa Tasarımı: Emin Petek

© 2024; bu kitabın yayın hakları Kapı Yayınları'na aittir.

Kapı Yayınları
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: bilgi@kapiyayinlari.com
www.kapiyayinlari.com

Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 45099
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (212) 674 97 23 Faks: (212) 674 97 29

Genel Dağıtım
Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: (212) 511 53 03 Faks: (212) 519 33 00

Kapı Yayınları, Alfa Yayın Grubu'nun tescilli markasıdır.

AZDAHAK

ALPEREN AHMED PALA
İSKENDER PALA

kapı

TEŞEKKÜR

Bu kitabın hazırlık sürecinde muhtelif yardımlarını gördüğüm değerli dostlarım Prof.Dr.Dursun Koçer, Prof.Dr.Abdullah Uçman, Prof.Dr.Haluk Oral, İlhan Albayrak, Beşir Ayvazoğlu, Mahir Polat, Seçkin Erdi, Hamit Lamba, Murat ve Kevser Kurt, Erkan ve Gülay Haras ile Zeynep Naz Oral'a, her kitabımda olduğu gibi yine özenilmiş bir kitap üreten Faruk Bayrak'ın şahsında Kapı Yayınevi çalışanlarına; kitabın ön okuması aşamasında önerileriyle değerli katkılarda bulunan kızlarım Elif Dilasa ile Hilye Banu'ya, torunum Zeynep Tuğçe'ye ve bütün kitaplarımın her zamanki ilk okuyucusu eşim Hülya Pala'ya teşekkür ederim.

“Anlatılan olayların ve kişilerin ekseriyeti kurgudur.”

1

Bu, gökte ramazan hilâlinin görüldüğüne Yerde birilerinin başına çorap örüldüğüne dairdir

Sonbahar, 1577
-Ramazan arifesi-

Akşam alacasında atılan toplar İstanbul'un asude evlerinde tatlı bir heyecan yaratmıştı; bekledikleri bir habercinin gelişini, bir müjdeyi getirişini gözlemek gibi. Herkesin başı yükseklere çevrildi. Kimisi Galata Kulesi'ne, kimisi rasathane binasına, kimisi Çamlıca tepesine, kimisi Ayasofya minarelerine ama illâ ki Süleymaniye şerefelerine bakıyorlardı. Evet, gördükleri doğruydu, baktıkları yerlerde iki yana sallanan fenerler ve onların renkli ışıkları vardı. *"Müjde!"* Ramazan başlıyordu.

Top sesleri, yüksek rasat noktalarındaki görevlilerin hilali gördükleri, işaret diliyle meşihat dairesine haber ulaştırdıkları, şeyhülislâm hazretlerinin de hicretten itibaren dokuz yüz seksen beşinci ramazanın başladığına dair vesikayı tasdik etmiş olduğunun ilanıydı. Biraz sonra taşra kasabalara süvariler gönderilmeye, yakın vilâyetlere güvercinler uçurulmaya ve bütün yurtta ramazan orucuna niyet edilmeye başlanacaktı. Bu geceden tezi yok şehirde pek çok şey değişecek, gizli işleyen köçek ve çengi fasılları, raks ve şarap cemiyetleri, mümessek kahve ve kız saçı tütün sohbetleri bir aylığına son bulacak, gece sokağa çıkmanın cezası görmezden gelinecek, asesler fenersiz dolaşanlara ilişmeyecek, camiler kadın erkek cemaatle dolup taşacak, minarelerden

temcitler okunacak, sahura erişteler kaynayacak, kısacası bir ay boyunca geceler gündüz gibi yaşanacaktı.

Böyle bir durumda ikinci vezir, şeyhülislâm, müneccimbaşı, yeniçeri ağası, defterdar, özellikle bostancı ağa ve kahyalara iş düşüyordu. Her birerinin bu geceden başlayacak birtakım vazifeleri vardı. Top sesini duyar duymaz atlanıp sadrazam divanına koşturmaya başladılar. Şimdi bir divan kurulacak, şeyhülislâmın ilk oruçla birlikte sultana arz edeceği ramazan programı müzakere olunacak, camilerin vaaz düzeni karara bağlanacak, müneccimbaşının bu yıl için hazırladığı zîc-i sultanî gözden geçirilecek, yeniçeri ağası ile bostancı ağa asayiş tedbirlerini divan azalarına anlatacak, defterdar oruç münasebetiyle çarşı pazarda yürürlük kazanacak alım satım narhını açıklayacak, balkapanı, yağkapanı ve Unkapanı esnafına gönderilecek emirlerin ana hatları belirlenecek ve nihâyet sadaret makamı, gelecek otuz gün boyunca mesai saatlerini öğlende başlatıp ikindide sona erdirecek şekilde düzenleme yaptığını açıklayacaktı. En önemlisi de bostancıbaşının ramazan boyunca uygulayacağı asayiş tedbirlerinin görüşülmesiydi. Bereket versin sultan hazretleri bu yıl şehirdeki asayiş ve emniyeti Benli vezirin yöneteceğini emir buyurmuş, o da subaşı ve bostancı ağa başta olmak üzere görevlileri belirleyip hazırlığını yapmıştı. Divan sonrasında, alınan kararların çevre kasabalar başta olmak üzere bütün memlekete dalga dalga yayılması için kahyalar gayret kuşağını takınacak, tatarlar, ulaklar, peykler çatlarcasına at koşturmaya başlayacaklardı.

"Ramazan-ı şerifiniz mübarek olsun efendimiz!"

Gecenin telaşı, Atmeydanı'ndan Kadırga'ya eğilen yamacın başındaki sadrazam konağında bu cümlenin muhtelif ağızlardan tekrarlarıyla başladı. Her tarafında altın, gümüş, sırça ve billurların parladığı geniş salona nefes nefese yetişen bütün devletlûların aynı ihtişamla tekrarladıkları bir

cümle; aynı tonlama ve aynı kelimelerle: "Ramazan-ı şerifiniz mübarek olsun efendimiz!"

Sadrazam hazretleri tebrikleri vakarla kabul etti. Bunun için hususi bir hazırlık yapmış olmalıydı. Salonun tefrişatından, hizmetlilerin teşrifatına dek her şeyi saltanata uygun şekilde düşündüğü belliydi. Burası Osmanlı devletinin saraydan sonraki ihtişam göstergesi sayılırdı. Pervazdaki bir köşebentten, duvardaki küçücük bir dolap kapağına varıncaya kadar ihtişam ve zevk-i selim ile nakışlanmış bir salon, halı ve perdeleri nadide ipeklerden dokunmuş bir tenezzüh mekânı... Uzun sadrazam, devletin görkemini tek başına temsile kalkışsa bile Osmanlı'nın yüksek medeniyeti ve sanat zevkini herkese göstermeye gücü yeterdi. Kanunî Süleyman'dan bu yana üç padişah döneminde Devlet-i Aliyye'yi dirâyetle yönetmiş, bu nakışlı tavan altında yüzlerce, hatta binlerce meseleyi müzakere edip sonuca bağlamış, gerekli makamlara emirler, buyrultular, sultan adına fermanlar göndermiş, nicelerini ikbale, nicelerini de idbara erdirmişti. Bu akşam ise sıradan bir divandan öte sevinç dolu bir müjdenin görüşmeleri yapılacaktı. Ve işte Ayasofya müezzinlerinin dört minarede birden sala ve temcitleri duyulmaya başlandı. Caminin mimar Sinan Usta tarafından dört yıl evvel bitirilen tamiratı ve yeni iki minare ilavesi en çok bu akşam göze çarpacaktı. Dört farklı makamdan birbirine karışmadan okunan temcitler, duyanlar için tam bir musıki ziyafetiydi çünkü.

Divan bir saat kadar sürdü. Hiçbir aksama olmadan ve güler yüzle... Töreye göre sadrazamın ayağa kalkıp divanı sonlandırması, ardından da herkesin Ayasofya'da ilk teravihi kılmak üzere hazırlıklara başlaması gerekiyordu. Ama sadrazam yerinden kalkmadı. Kapıdaki muhafıza işaret etti. Bir dakika sonra huzura orta boylu, karayağızdan buğday tenli, cüssesine göre yere kütür kütür bastığı belli olan, uçarlı, kıvrak, solurken göğsü demirci körüğü gibi inip

kalkan, kolları demir, pençesi mengene, bakışı ateş ateş, şahbaz bir levent girdi. Ciddi çehresinde bir seğirme bile yoktu; Karabarut Hasan.

Lakabını henüz on yedi yaşında bıyıkları yeni terlemiş bir yiğit iken Sultan Süleyman vermişti; on bir yıl evvel, Zigetvar kuşatmasında, topların kara barut dumanına bulanan çehresine bakarken. Uzun sadrazamın güvenini daha o vakit kazanmış ve aradan geçen on bir yılda dürüstlüğü, çalışkanlığı, zekâsı ve atılganlığıyla yükselmiş, Üç Hilal teşkilatının en namlı hafiyelerinden biri olmuştu. Aradan bunca yıl geçince o bile artık teşkilattaki adının Hasan olduğunu unutma noktasına gelmiş, akranları arasında yalnızca bir lakaptan ibaret kalmıştı; Karabarut. Şehirde onu herkes bir efsane zanneder, kendini tanıyan, gören pek olmazdı. Yalnız çalışır, kendisine yaklaşan veya bulaşan olursa, Nemçe hisarı gibi kısa sürede ateş alır kaçardı. Teşkilattaki meslektaşlarından bile uzak yaşar, efsaneleşen adıyla anılırdı, o kadar. İşleri hep mahrem idi. Bulunmak istediğinde bedestendeki baba yadigarı gediğe uğrar, verilen selamı mirasyedi Hasan Efendi olarak alırdı. Çarşı esnafı onu rahmetli dokumacı Salim Ağa'nın haylaz oğlu olarak bilir, ölüde ağlamaz, düğünde oynamaz kabilinden lüzumsuz bir adam sayar, görüşüp fazla bulaşmazdı. Buna mukabil o da dokumacı gediğinde eğleşmez, devletin ince işlerini ilmik ilmik dokumak üzere sıvışıp kaybolurdu. Neredeyse hafiye kimliğini yalnızca sultan ile sadrazamın bildiği bir avare...

Karabarut, sadrazam divanına girer girmez kısa bir an durakladı. Bu salona her defasında kardeşi Sürmeli Mustafa'yla birlikte gelirlerdi. İlk kez Uzun sadrazamın huzuruna yalnız çıkıyordu. *"Ah Sürmeli'm, ah!"* Sürmeli, Karabarut'un tek rakibi ve öz kardeşi idi. Aralarında bir yaş vardı. Birlikte büyümüş, birlikte ciltcilik öğrenmiş, ortak hayaller kurmuş, sonunda Uzun sadrazam ile yolları birlikte kesişmişti. Sır

saklamadaki titizlikleri onları hafiye teşkilatına kadar getirmiş ama rekabetleri sona ermemişti. Bunu bilen sadrazam Karabarut'u teşkilattan çekip almış ve böylece ikisini ayrı yerlerde tutmaya başlamıştı. Gitgide Karabarut sırra dönüşürken Sürmeli şöhrete ermiş, şimdi de Cezayir Garp ocaklarında muhafız görevi yapan leventlerin iki reisinden biri olarak Halku'l-Va'd'de faaliyet yürütüyordu. Geçen baharda Tunus seferine çıkan donanma kış başlarında fetihle dönerken sadrazam onun levent reisi olarak kalmasını emir buyurmuştu; hamile eşinin İstanbul'da hasretle yollarını gözlediğini bile bile... Karabarut ise kardeşinin oralarda kalışının altında başka bir sebep düşünüyordu; İbn Mukle Kur'an'ını aramak... Hamile eşini İstanbul'da yalnız bırakma pahasına oralarda kalması ancak bu maksatla olabilirdi, zahir. Henüz on iki, on üç yaşlarındayken Vahan Efendi'nin mücellithanesinde hayalini birlikte kurdukları hazinenin peşinde olmak yeterince heyecanlı sayılırdı ve bunun için onu kıskanmıyor da değildi.

Usulünce selam verip etek öptükten sonra el pençe divan durdu. Divan azaları kapıdan girenin kim olduğunu ve sadrazam divanına neden çağırıldığını merak ediyorlardı. Hilalin görünmesiyle alakalı töre icrasında başıbozuklardan bir esnafın ne işi olabilirdi ki? Sadrazam şaşkınlıklarının sürmesini istercesine bir müddet sessiz kaldı. Nihâyet başlar kendisine çevrildi:

"Efendiler! Karabarut Hasan'ı duymuşsunuzdur. Sultanımız efendimizin atı önünce seğirtmiş has ve yarar kullarındandır. Ocaklı iken gedikli olup hizmet görür. Mutemet kimsedir. Size arz etmesi gereken bir emaneti vardır. Buyur ağa!"

Karabarut, sedef kakma sehpalardan birini önüne çekti. Üzerine bir bohça koyup katlarını açmaya başladı. Sakal-ı şerîf açar gibi hürmetli davranıyordu. Herkes bohçanın içinden ne çıkacağının merakındaydı. Nihâyet üçüncü kat yemeniden sonra görmek istedikleri şeyin kitap yaprakları

olduğunu anladılar. Etrafa nahoş bir koku yayıldı. Karabarut en üstteki sayfaları eline aldı. Bir risale yahut bir kitabın bir iki forması gibi duruyordu. Sayfalarını itinayla ve koklamamaya çalışarak çevirip herkese gösterdi. Harfler ve kelimeler bozulmuş, mürekkep akıp sayfayı kocaman bir lekeye dönüştürmüştü. Birden sayfaları havada salladı. Koku salona yayılıverdi. Herkesin zihninde, kitabın bir öd kazanına bandırılıp çıkartıldığını zannettirecek sahneler oluşuyordu. Meclistekiler hayretler içerisindeydi. Karabarut bu sefer üstteki sayfayı okur gibi yaptı:

"Felemmâ câe emrunâ cealnâ... Hud suresi... gerisi okunmuyor... Bütün sayfalar böyle kirletilmiş"

Elindeki cüzü sehpaya koydu. Bohçadan ikinci cüzü çıkardı. Aynı şekilde gösterdi, sayfalarını çevirdi, yine okumaya çalıştı:

"(...)מַה־שֶּׁהָיָה הוּא שֶׁיִּהְיֶה וּמַה־שֶּׁנַּעֲשָׂה הוּא שֶׁיֵּעָשֶׂה[1]

"O da aynı şekilde, okunmuyor, kirletilmiş."

Bohçadaki son risaleyi gösterdi, İncil'den bir cüz idi. Herkes hayretle neler olduğunu düşünüyor, kendilerine bunun neden gösterildiğini anlamaya çalışıyorlardı. Nihâyet sadrazam maksadını açıkladı:

"Efendiler! Sultan oğlu sultan Murad Han'ın memalik-i mahrusa-i şâhânesinde her kimdir ki Allah'ın kitabıyla alay eder? O sultandır ki denizlerin ve karaların hükümdarı, yeryüzünün halifesi olarak Allah'ın dinini ve kitabını kendisine emanet bilir, öyle korur. Onun mübarek saltanat-ı şâhânelerinde her dinin müminlerinin huzurla ibadet edebilmeleri, devletimizin adaleti ve iftiharıdır. Öyle iken kimdir ki kutsal kitabı kirleterek bu devlete meydan okur, Allah'ın dinine savaş açar?"

---

1 Vaiz-i Süleyman 1:9 "(...)ve ne yapıldı ise, yapılacak odur, ve güneş altında yeni bir şey yok."

Ramazan müjdesi için toplanmış devletlûlar böyle bir çıkışa hazır değillerdi. Başlar yere eğildi. O sırada bostancıbaşı yerinde kımıldanmaya başladı. Sadrazam onun bir şeyler söylemek isteyeceğini düşündü:

"Buyur ağa, nedir meram!"

"Haşmetlû vezir! Beni bağışlayınız, şuradakine benzer bohçalardan dört tanesi de benim dolabımda durur. Her ayın başında ve ortasında birer tane olmak üzere kapımıza bırakılmıştır. Her ne ki tuzak kurduk, nöbetçi koyduk, gözcü beklettikse yakalayamadık. En sonuncusu uyuz bir eşeğin palanına bağlanmış olarak Bâbıhümayûn'a geldi. Eşek, ılgar hayvandı, ertesi gün öldü. Hayvana zehir yedirilmişti, geldiği yere dönmesin diye. Muhtemelen kitaba sıvaştırılan öd cinsinden bir zehirdi."

"Sıvaştırılan şeyin ne olduğunu biliyor musunuz?"

"Araştırdık efendimiz, simyacı bir hekime de sorduk. Bebek suyu ile öd karıştırılmış."

"Bebek suyu da nedir ağa?"

"Hamile kadınların rahimlerinde bebek büyürken iki sıvı bulunurmuş efendimiz. Hekim, biri "bebek eşi" diğeri "bebek suyu" dedi. Bebek bu iki sıvının içinde her ihtiyacını hazır bulurmuş."

"Hah!.. Cennet desene!"

Sadrazamın hayret ile latife arası söylediği kelimeleri bostancıbaşı açıklamaya girişti:

"Haklısınız efendimiz, zaten bu yüzden bebeğe cenin diyoruz, rahim içinde cennet hayatını hazır bulduğu için, ekmek elden, su göl..."

"Yeter efendi, konuya dön, neden bebek suyu? Bize ne anlatmak istiyor?"

Bostancıbaşı boynunu büktü. Sadrazam, Benli vezire baktı. İstanbul'un asayişinden sorumlu ikinci kişiydi. Benli, ellerini iki yana çaresizlikle açarken mırıldandı:

"Bir aydır yalnızca bu meselenin araştırmasını yapıyorum sadrazam hazretleri ve kısa zamanda bulacağımızı umut ediyorum."

Sadrazam bu sefer Karabarut'a döndü:

"Anlat efendi!"

"Evvela haşmetlûm, gönderenin bir kişi değil, bir örgüt olduğunu tahmin etmeliyiz. Ne ima ettiğine gelince, müminleri galeyana getirip itikatları sarsarak sultanımıza karşı kışkırtma maksadıyla yapıldığını düşünürüm."

"Niçin peki?"

"Ben de kendime bunu sordum efendimiz. Araştırmamı bu yolda yürüttüm; bu taarruz içerden midir, dışardan mı? Dışardan bir kral veya sultanın Devlet-i Aliyye'ye düşmanlığı da olabilir, içerden kargaşa çıkarıp saman altından su yürütecek birileri de. Halen ulaştığım neticelerden emin olamadığım için..."

Sadrazam sözünü kesti:

"Öyleyse vaktimizi çalma efendi, emin olduklarını söyle!"

Karabarut, sadrazamın bu tavrından gerisini yalnızca kendisinin duymak istediği sonucunu çıkarıp ağzını yumdu. O sırada sadrazam divan azalarına dönmüştü bile:

"Pekalâ efendiler, işte ramazan hediyesi size! Neticeye kısa yoldan varabilmek için ne yapmalıyız?"

Bostancıbaşı meselenin kendisine yükleneceğini bildiğinden atarlı uçarlı bir tavırla kendini belli etti:

"Bunun için cami önlerinde bir tertibat aldık zaten efendimiz!"

"Cami önü? Ne alakası var?"

"Son gönderilen tomarın üzerinde bir pusula vardı efendimiz. 'Bir sonraki bohça cami cemaatine hediye olacak!' diye yazılıydı."

Karabarut konuşmak için izin isteyip açıkladı:

"Haklısınız efendimiz, şu getirdiğim varaklar bir sıpanın karnına bağlanıp Fatih Camii avlusuna sürülmüştü. Cemaat henüz ne olduğunu anlamadan hayvanı sahiplenip dışarı çıkarabildim!"

Defterdar ilk kez söze karıştı:

"Haşmetlû vezir! Haşa ki devranınızda Allah'ın dinine savaş açılsın... Her kim ise bulunup tez vakitte cezası verilmesi ekmeğinizi yiyen şu kullarınıza borçtur. Devletin acziyeti önce hanelere, sonra pazarlara yansıyıp düzeni bozarsa rüzgârımız kesilir, devlete ziyan erişir. Zinhâr düşmana fırsat bırakılmaya!"

Ardından şeyhülislâm söz aldı, o daha vahim bir karamsarlık içindeydi:

"Siz ki devrin Âsafısınız, takdir sizindir, lakin kutsal kitaplara bu minvalde bir hareket ve hakaret mahzâ küfürdür. Tazîr gerekir. En kısa sürede faili yakalanıp cezası verilmelidir. Aksi takdirde işgal ettiğim makamın hükmü kalmamış sayılır ki ahalisi İslâm olan bir memlekette Allah azimüşşanın kitabına yapılan hakareti hazmetmek zât-ı şâhânenizin ve hilafet makamının hamiyyetine ziyan eriştirir. Velev ki arkası gelmeye!.. Eğer gelirse, halk dinine ve inancına bu şekilde hakaret edildiğini düşünecektir ki bu dahi cezasız kalırsa..."

Uzun sadrazam eliyle sözü uzatmamasını rica etti, o susunca da konuşmak isteyen başkalarına söz hakkı tanımadı:

"Bu kadar kâfidir efendiler? Zinhar konu yarınki gün divanda sultanımız efendimize arz olunacaktır. İlla ki tebaa ve reaya bunu duymadan fâili buluna! Ramazanınız mübarek olsun, çekilebilirsiniz!"

Karabarut kapıdan çıkarken kirletilen kitaplarla alakalı kabağın kendi başında patlayacağını düşünmemişti. Sadrazam meseleyi açmış ama neticelendirmemişti. Ne yapmaya

çalıştığını anlayamadı. Müzakere ettirmemiş, kimseyi görevlendirmemiş, yalnızca kendisini açık etmiş, dahası da onca devletlü adamın kucağına bir enkaz bıraktırmıştı. Şimdi herkes çıban başı olarak kendisini belleyecekti. *"Belki de ramazanın hürmetine bir tatsızlığa zemin hazırlamak istemedi. Hayırlısı... Bekleyelim, görelim..."*

2

Bu, sultan sofrasında iftar neşesi Ve halkın kıyametler koparan sesidir

1 Ramazan

"Kıyamet!.. Kıyamet, efendimiz! Göklerde... Tövbe ya Rabbi... Bağışla yüce Allah'ım... Efendimiz, göklerde..."

Sultanın lokması boğazında kaldı. Nazperver hatunun yüzü kireç gibiydi. Ramazanın birinci gününde, şu mübarek iftar vaktinde şu münabesetsiz kadını bu kadar telaşlandıran şey ne olabilirdi ki? Yoksa bugünkü divanda kendisine arz olunan şu kutsal kitapların kirletilmesi meselesi miydi? *"Ağız tadıyla bir iftar edemeyecek miyiz?"* Titredi. Yeniden kadının yüzüne baktı. Hayır, bu daha farklı bir korku olmalıydı. Belki de güzeller güzeli haseki sultanla baş başa iftar etmesine içerlemiş, kıskançlık yapıyor, huzurunu kaçırmak üzere bahane uyduruyordu. Hasekiye baktı. O da şaşkındı. Başka zaman olsa elinin tersiyle bir işaret yapıp boşverirdi ama hayır, Nazperver hatunu gerçekten korkutan bir şey olmalıydı. Sultanın gözleri kapıdaki muhafızı aradı. Adam yerli yerinde ve telaşsız, öylece nöbetine devam ediyordu. Ardından hizmet eden cariyeleri gözden geçirdi. Zihni kitaplar meselesine takılı kaldı. Böyle bir durumdayken kadın efendilerin ve cariyelerin sürtüşmesiyle uğraşamayacağını düşündü. Ama eski gözdesi de öyle can havliyle sultan odasına girilmeyeceğini bilmezlerden değildi. Bu cüretine bir sebep olmalıydı. *"Evet, mutlaka şu kutsal kitapların kirletilmesi meselesi..."* Nereden öğrendilerse, saray halkından bazıları

gün boyunca sarayın her köşesinde durmadan "Din elden gidiyor!" dedikodusu yapmış, kendisi de duymazdan gelmişti; ramazan mübarek gündür, azarlamaya mahal yok, diyerek. Ama işte şimdi divan-ı hümayunun konusu sofrasına kadar geliyordu. Kendini tuttu. Nazperver'in yüzüne şefkatle bakmayı denedi. Sanki içindekini açıklamasını ister gibi. Ama o, "Kıyamet... Efendimiz kıyamet!.." diye haykırmaya devam ediyor, başka bir şey de demiyordu. Eğer saray koridorlarını yeniçeri evbaşlarının naralandığı şehir sokaklarına benzetmek istiyorsa azarı da, cezayı da hak etmiş olacaktı. Kendisini ilgilendirmeyen hususlara burnunu sokmanın... *"Tövbe estağfirullah!"* Kirletilen kitaplar meselesi onun neyineydi? Devletin bu işlerle uğraşması gereken bir Uzun sadrazamı, bir Benli veziri, bir de bostancıbaşı ağası vardı. Özellikle asayiş konularından sorumlu tuttuğu Benli vezir kuşluk divanında bir haftaya kadar meselenin çözüleceğine dair taahhütte bulunmuştu. Dediğini de yapardı; enseli pençeli adamdı. Şimdi kadın milletinin halkın ağzına uyup sarayda dedikodular çıkarması hiç yakışık almamıştı. Öfkelendi. *"Mutlaka haddi bildirilmeli!"* Sesini yükseltti:

"Çekilebilirsin kadın?"

Nazperver hatun hiç oralı olmadı. Hatta daha da telaşla bağırmaya başladı.

"Kıyamet, efendimiz. Gelip görmez ve tedbir almazsanız hep birlikte çekileceğiz. Şimdi kendiniz ve devletiniz için bir şey yapıp dışarı çıkın lütfen... Lokma vakti değildir..." Sultan bütün düşündüklerini zihninden sildi. Kadının telaşı bambaşka bir şeyden olmalıydı. Muhtemeldir ki iş ciddiydi. Haseki kadın ondan evvel ayağa fırlayıp dışarı koşunca ister istemez sultan da "Lahavle!" çekerek sofradan kalktı. Dışarıdan sesler geliyordu. Önce havuz başındaki iftariye köşkünde oruçlarını açan saraylının şamatasıdır diye yorumladı. İhtiyatla ilerlemeye başladı. Çünkü açık havada iftar etmek

için hava serin sayılırdı; Kasım ortaları... İçine kurt düştü. *"Hayırdır inşallah!"*

Nazperver "Göklerde!" demişti. Başını göğe çevirdi. Hasodanın nakışlı tavanları yerli yerindeydi. Duvardaki rengarenk çinileri de öyle. Sarayın en sükunetli yeri olması gereken şu tavanın altında bile huzurunu kaçıracak şeyler, üstelik de bir iftar vaktinde onu buluyordu ya... Gömme dolabın sedef kakma kündekarî kapağını açtı. Zerdeva kürkünü omuzuna atıp hızla taşlığa ilerledi. Muhafız hemen arkasındaydı; eli yatağanında. Ve birden avludaki seslerin çoğaldığını duydu. Hayra alamet değildi bu. Adımlarını hızlandırdı. Sarayda ilk iftarın herkes için bir önemi ve teşrifat usullerine göre ağırlığı vardı. Ama duyduğu sesler tatlı bir telaş içinde uhrevi bir karşılama terennümünden ziyade bir korkunun eseriydi ve bütün kuralların ötesinde gitgide yükseliyordu. Çığlık atanlar, şehadet getirenler, dua edenler... Kapının ötesinde bir şeyler oluyordu muhakkak. İçi ürperdi. Loş sofada adımlarını hızlandırdı. Tahta çıktığı gün idam ettirdiği şehzadelerden en küçüğü geldi aklına. Onunla en son burada karşılaşmış, şakalaşmışlardı. Birden onun sesini duyar gibi oldu; gittikçe öfkelenen ve ilenen bir ses... *"Ömrünün bereketini görmeyesin Murat!"* Şehzadenin ahı tutacakmış gibi hissetti. Belki de şehirde bir isyan başlamıştı? *"Yeniçeriler?"* Hayır, hayır... Kulağına gelen sesler daha ziyade harem halkının ve iç ağaların sesleriydi. *"Göklerde!"* Belki de avlu yerine dama çıkmalıydı; daha emniyetli... Hayır, bunu kendine yediremedi ve muhafızın ardından ilerlemeyi sürdürdü. Kaderine yürüyordu.

Avluya adım attığında ilk gördüğü kişi haremağası oldu. Alı al, moru mor kendisini karşılamaya gelmişti. Aklı başında gibi davranmıyordu. Çevresine bakındı. Herkes sarhoş gibi ortalıkta dolanıyordu sanki. Saraya ait bütün kuralların unutulduğunu sandı. Ne oluyordu bu insanlara? Rütbe,

mevki, makam gözetmek şöyle dursun, kimsenin kimseye eyvallahı da kalmamıştı. Bir yığıntı, bir kalabalık birbirine sokulup uğultu halinde konuşuyor, kimisi çaresizlik içinde şuursuz hareketler yapıyor, kimisi kaçıyor, yeniden geliyor, herkes konuşuyor, kimse diğerini dinlemiyordu. O anda bütün başların yukarıya çevrilmiş olduğunu fark etti ve başını yukarıya çevirdi. Ve dehşetle tekrarlamaya başladı.

"Eşhedü en la ilahe illallah!.. Eşhedü..."

Kelime-i şehadeti gittikçe yükseltirken şehri düşündü. Gördüğünü herkes görüyor muydu acaba? Peki ya diğer şehirler, kasabalar, köyler; ülkesinin mübarek saydığı halkı? Sokaklarda insanların nasıl davranacaklarını düşündü. Nazperver'in "Kıyamet!" demesi boşuna değildi. Bir şeyler yapması gerekiyordu ama ne? Böyle bir durumda çıldırmış gibi savrulan insanlara ne yapılırdı ki? Başını yere indirdi. Haremağası yanıbaşındaydı. Kolundan tutup emrini verdi:

"Durma ağa! Haber uçur, sadrazam derhal gelsin! Benli veziri de haberdar edin, müneccimbaşını da yanında istiyorum!"

3

Bu, birilerinin Kur'an sayfalarını kirlettiği Ve ortalığı dehşete verecek işler ettiğidir

Ramazanın ilk günü sadrazamın devlet ricaline iftar vermesi gelenektendi. Ondört yılda üç padişah eskitmiş ulu sadrazam hazretleri de o gün bu geleneği Marmara'ya bakan konağında icra etmek üzere büyük hazırlık yapmış, ikindinin hemen arkasından davetlileri nakışlı salonunda canfes şiltelerine yerli yerince oturtmuş, önlerine zengin sofralar döşemişti. İstanbul zürefasının iftar öncesinde kalender sohbetleri meşhurdu. Önce bir cüz Kur'an okunur, ardından tatlı hikâyeler anlatılır, nüktelerle dualar birbirine karışırdı. Sadrazam konağında da öyle oldu. Üstelik sadrazam hazretlerinin de keyfi pek yerindeydi; divanda görüşülen kirletilmiş kutsal kitaplar mevzuunu bile unutmuş gibi. Böyle zamanlarda anlattığı hikâyeler, şecaat ve zeka yüklü hatıralar herkesin damağında tad bırakır, dinlemeye doyum olmazdı. Ne de olsa ta Kanunî Süleyman'dan itibaren devletin gün görmüş, iş becermiş devletlû, boylu poslu, "Uzun" sadrazamıydı. Herkes böyle çağırıyordu...

Uzun sadrazam anlatsın, herkes dinlesin... Nazlanmadan anlatır da anlatırdı. Çok tarih kitabı okumanın verdiği rahatlıkla konudan konuya atlar, arada bir de devlet adamlığının nasıl olması gerektiğine dair misallerle çevresindekileri adeta eğitir, yetiştirirdi.

O gün sofra başında gönüller ve zihinler sohbetle doymuş, sözün serhoş edici etkisi dimağları doldurmuş, âdeta iftara gerek bile kalmamıştı. Ama sadrazamın herkesi nefis

yemeklerle doyurması da meşhurdu. İftariyelikler, çorbalar, etliler, yağlılar, börekler hoşaf ve pilav... Lezzet üstüne lezzet... Artık tatlılar da bitmek üzereydi. Şeyhülislâm efendi sofra duası için bir yudum suyla boğazını temizlemeye bile başlamıştı. Töre gereği duadan sonra akşam namazına kalkılacak, namazdan sonra kısa bir sohbet yapılıp herkese rütbesine uygun diş kiraları takdim olunacak ve topluca Ayasofya'ya teravihe geçilecekti. Vezirler, akşamki divan azaları, Anadolu kazaskeri, kaptanıderya, yeniçeri ağası, subaşı ağa, kethüdalar, müderrisler, kadılar ve diğer devlet erkanı, hepsi Ayasofya'da buluşacaktı, yerli yerince, teşrifat usulünce... Ramazan sevincinin ilk iftar sofrasına bereket olarak yansıdığı o anda Osmanlı devletini yöneten devletlû efendilerle birlikte sadrazam hazretleri de birden kapıda Karabarut'u görüverdi. Hiç kimseye görünmeyen bir hafiyeyi akşamdan sabaha tekrar görmek herkesi tedirgin etmişti. Sadrazam bir anlam veremedi. Felakete gelmiş olmalıydı. Yaklaşmasını işaret etti. Kulağına söylenen cümleler kademe kademe benzini soldurup iştahını kaçırmıştı:

"Efendimiz! Az evvel Ayasofya camiinde Kur'an mukabelesine başlayan cemaatin üzerine dünkü gibi Kur'an ve kutsal kitap sayfaları yağmıştır. Ulu camide kötü bir koku eşliğinde bir hercümerc yaşanmaktadır. Halkın kirletilmiş Kur'an sayfalarını görünce geçirdiği cinnet camiden dışarı taşmıştır. Artık insanlar şurada işittiğini dört adım ötede ona katlayarak anlatacak, bir sokak ötede kendi anlattığına inanacak vaziyette. Dedikodu çınarı dalbudak salarak durmadan ve çok hızlı büyüyecektir. Ayasofya imaretlerindeki iftar sofralarını unutan müminler muhtemelen az sonra kapınıza ve saray kapısına dayanacaklardır. Tedbir olunmak için emrinize amadeyim!"

Sadrazamın gözünün önünden ellerinde Kur'an, İncil ve Tevrat sayfalarını sallayarak sokakları dolduracak

insanların görüntüleri geçti. Mesele bir emniyet meselesi olmaktan çıkıyordu anlaşılan. Bu ateş kendi konağını da, devletin sarayını da tutuşturabilirdi. İftar meclisine baktı. *"Ağız tadıyla iftarlarını tamamlasınlar!"* Yerinden kalktı. Saygı gereği onunla birlikte kalkmak isteyenlere oturmalarını işaret etti. Yalnızca Benli veziri parmağıyla çağırdı. Niyeti derhal ases çıkarıp Ayasofya civarındaki taşkınlığı yönetmesini istemekti. Fakat aynı anda salonun önündeki hayattan yükselen sesler duyuldu. Uzun sadrazam, konak halkının haremde veya selamlıkta böyle bir cürette bulunmayacağını biliyordu. Karabarut'un söylediği kalabalık gelmiş olabilir miydi? *"Henüz pek erken!"* Yaşanacaklardan ürktü. Hele de konağında bunca devletlû misafir varken aleyhinde bir nümayişi kaldıramazdı. Peki o hâlde dışarıdaki bu sesler neyin nesiydi? Kadırga yamaçlarında Kasım rüzgârları sık lodos yapar, bu saatlerde evlerin hayatlarında kimse oturmazdı. Halk kutsal kitaplar meselesini duyup kapısına birikmeye başladıysa bunu yönetmek lazımdı. Böyle bir kalkışımda halk haklı da sayılırdı üstelik. Allah'ın kitabını korumak hilafet devletinin öncelikli sorumluluğuydu. Kulak verdi, hayır, bu sesler sokaktan gelmiyordu. Kapıdan çıkmaya yeltendi. Birden herkesin gözünü üzerinde hissetti. Konukları yemeyi bırakmış onu izliyorlardı. O çıkarsa hepsi çıkmak üzere hazırdılar. Seslerin gitgide artması ve bilhassa kadın çığlıkları dikkatleri dağıtmıştı. Duyulanlar gürültüye dönmeye başladı; artarak ve yükselerek... Arada dua edenler, şehadet getirenler, ayılıp bayılanlar... Aşçısı, kahyası, seyisi... O sırada yemek tevziatını yürüten kahyayı kulağının dibinde buluverdi. Suratı kireç gibiydi ve kekeliyordu:

"Haşmetlûm! Dışarı kadar gelmelisiniz! Hatta müsaade ederseniz herkes dışarı gelse iyi olacak!"

"Bre ne oluyor, hayır mıdır efendi?"

"Şehadet getiriniz efendim, gökyüzünde işaretler var!"

Avludaki atların kişnemeleri duyuldu. Bir şeylerden huzursuzlanmış gibiydiler. Sokaklardan köpek ulumaları gelmeye başladı. Sadrazam telaşla hayata çıktı. Arkasından bütün devlet erkânı... Ve sesler birbirine karıştı:

"Allahu ekber!.."

"Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü..."

"La ilahe illallah Muhammed..."

"Allah'ın işine..."

"Geliyooor!.. Üzerimize doğru..."

"Kıyamet, kıyamet..."

"Sultanın sonu mu gel..."

"Bunca ahlaksızlığa ve günaha böyle olacağı..."

Sadrazam, Marmara sularına aksederek ufukta saçak saçak ilerleyen dehşetli ışık kümesine baktı. Batıdan doğuya doğru yükselen bir yay, beyaz-sarı alevler misali ufku kaplamış, guruba nispet eder gibi denizi adeta tutuşturmaktaydı. Derhal vaziyet etti:

"Susun efendiler!.. Kendinizi kaybetmeyin... Hele bir anlayalım, dinleyelim..."

Sonra da gözleri kahyası Mestan Efendi'yi aradı ve onu görür görmez gür sesiyle haykırdı:

"Efendi, derhal atlanıp var... Galata'da müneccim efendiyi bulup saraya getir... Siz de efendiler, evlerinize seyislerinizi koşturup her bireriniz vazife başına gidesiniz. Halkın galeyanını sükûnetle yatıştırmanın yollarını aramalıyız. Devlet için hayırlısını dileyelim, hayırlı çıksın inşallah! Müftü Efendi hazretleri, ikimiz için saraya gitme vaktidir, varalım, sultanımızı yoklayalım. Ağa hazretleri, sen yeniçeri kışlasını boşaltıp şehrin dört bir yanına inzibat gönder. Zinhar fırsat deyip taşkınlık yapan olmasın. Olabilecek her şeye hazırlıklı bulunun, hepiniz!"

"Sâhib-i devlet sizsiniz, emriniz olur!"

"Emir baş üzredir!"

"Emir sizden, uymak bizdendir!"

Sadrazam hazretleri kutsal kitaplar meselesini de kapısında bitiveren Karabarut'u da çoktan unutmuştu. O anda gördüğü dehşet yanında kitapların başına gelenler bir hiçti. Çevresine bakındı. Pek çok kimse hâlâ gökyüzüne takılı kalmış gibiydi. Yetmişini aşmış bir ihtiyar gibi değil, otuz beşinde bir yeniçeri gibi gürledi:

"Efendileeer! Daha ne durursunuz, dağılıııın!.."

4

Bu, kutsal ışık görmek üzere çekilen emek
Ve Galata Kulesi'nden gökleri gözlemektir

Topuklu Şivan bugün ramazanın başladığını hatırladı. Müslümanlar oruç tutacaklardı. Dün hilali görüp Süleymaniye minarelerine doğru fener sallarken içine huzur bile yayılmıştı; işe yaramanın huzuru. Her günü diğerine benzeyen sıkıcı nöbetlerinin içindeki bu farklı faaliyet ruhuna iyi gelmişti. Her ne kadar kendisi herhangi bir semavi dine inanmasa da on yıldır tırmandığı Galata Kulesi'nin yılankavi yükselen iç merdivenlerinde, her adımda bir kez daha mutlu oluyordu. Her akşam gün batarken buraya tırmanır, alacakaranlığın sesini dinler ve nöbetine başlardı. Cenevizlilerin Kutsal Haç Kulesi dedikleri bu kule onun için kutsal ışık kulesiydi. Burada kim bilir kaç yüz yıldır kesintisiz nöbet tutuluyordu; Pera'nın ilk sakinlerinden bu yana... Dört sur hattının kesiştiği en yüksek noktadaki bu kulede beklemek ve kutsal ışığı gözlemek ruhuna ilahi bir haz veriyordu. Son on yıldır yaptığı iş buydu. Üç bin yıllık Maguş Hanedanı'na ve bin beş yüz yetmiş yedi yıl evvel doğan Mesih'e adanmış Kutsal Efendi Kulesi elbette nöbetsiz bırakılamazdı. Gece boyunca gökyüzünü gözlemek ve kutsal ışığın doğuşuna tanıklık etmek elbette herkese nasip olmayacak şerefli bir görevdi. O kutsal ışık ki insanlığa büyük kurtarıcıyı getirecekti. Maguşların on bin yıldır bekledikleri büyük kurtarıcı... İçlerinden rahip veya üstad mertebesinde olanlar -ki bunların çoğu Hıristiyan ve Yahudi iken Maguş inancına sahip çıkmış müminlerdi- bu bekleyişin bin beş yüz kırk dört

senedir sürdüğünü söylüyorlar ve büyük kurtarıcının Mesih olduğuna inanıyorlardı. Geldiği vakit ışığın içinden kurbanlar eşliğinde yere inecek, kendisi dahil bütün Maguşileri yanına çekip dünyadaki yeni hayatı başlatacaktı; müjdelenmiş hayatı... Sonsuz âlemde devam edecek hayatı.... On bin yıllık Maguş ve bin beş yüz yıllık Mesih inancı... Topuklu Şivan'ın bu dünyada tek emeli vardı; müjdelenmiş kişi olarak büyük kurtarıcıya hizmet etmek.

Resmi olarak müneccim efendinin izniyle Galata Kulesi'nde duruyordu; Dinikuru Benyamin'in tavassutuyla. Geçen yıl rasathanenin Galata surları dışına, Venedikli Alvise Gritti'nin -İstanbullular bu adama Beyoğlu diyorlar, Galata sırtlarını da nedense onun adıyla anıyorlardı- Tophane yamaçlarına bakan konağının bahçesine taşınmasıyla da kule kendisine kalmıştı. O günden sonra müneccim efendi rasat amacıyla kazdırdığı derin kuyuda oyalanıyor, kendi icat ettiği rasat aletlerini kuyunun kavisli derinliğinde kademe kademe yerleştirerek yıldızları izliyor, kuleye arada sırada uğruyordu. Gençliği haytalıkla geçmiş, ruhunda kara donlu bir daltaban olan Şivan, aslında müneccime hayrandı. O yanına gelince zihnindeki bilgilerin çokluğu karşısında kendini ezik hissediyor, yıldızlara bakarken onun gözüyle bakamadığı için içten içe kahroluyordu. Bir keresinde üstü kapalı olarak ona kutsal ışığı sormuş, o da aydan ve güneşten parlak bir ışığın gökyüzünde hiçbir vakit görülmeyeceğini, görülürse o günün kıyamet olacağını söylemişti. Kelimesi kelimesine aklındaydı:

"Ah Şivan, eğer gökyüzünde aydan daha parlak bir ay veya güneşten daha parlak bir güneş görürsen bil ki kıyamet kopuyordur!"

Oysa kutsal ışık önemliydi. Beş yıl evvelki o bahar akşamında "yalancı güneş"[2] olarak görünmüş ve sonra kendini

2 1572 yılı baharında Samanyolu'nda bir süpernova görüntüsü belirmiş, insanlar "yalancı güneş" dedikleri bu ışık patlamasından ürküp geceyi

gizlemişti. Şüphesiz bu bir işaret idi. "Tekrar geleceğim, hazır olun!" demeye çalışmıştı. Bütün Azdahaklar o günden sonra inançlarını pekiştirmiş, yenilenecek bir dünyaya hazırlanmaya başlamışlardı bile. Şimdi müneccimin bu cümlelerine nasıl öfkelenmesindi? Bir an onu kulenin tepesinde boğup aşağıya atmamak için kendini zor tuttu. Bu kadar bilgili bir adam nasıl hâlâ Müslümanlığa inanır; aydınlanmış Maguşlar arasına katılmazdı? Yüce kurtarıcı geldiğinde onun gibilere yazık olacaktı. Kaf hazretlerinin dediğine göre bunun gibi insanlar Maguş amaçlarına hizmet için kullanılmalıydı. Bu yüzden ondaki bilgiyi elde etmek gerekirdi, zorla veya güzellikle. Şivan dostane bir tavra bürünüp ondan bilgi almayı çok iyi başarıyordu. Maamafih ne vakit kutsal ışık hakkında bir soru sorsa hep inkârcı cevaplarla karşılaşmaya da alışmış sayılırdı. Son inkârcı cümlelerini hatırladı:

"Eğer mutlaka gökyüzünde bir ışık görmek istiyorsan sevgili Şivan, Allah'tan beş yüz sene ömür iste. Belki o vakit güneş ve aydan başka ışık saçan bir kuyrukluyu görme imkânı bulursun."

"Beş yıl evvel gördüğüm yalancı güneşe ne buyurulur, efendimiz?"

"O da göklerde nadir olan hadiselerden biriydi. Samanyolu'nda her zaman olmaz. Ne bahtlıyız ki sen ve ben dünya gözüyle o geceyi izledik!"

Şivan, kulenin son birkaç basamağını tırmanırken görmeyi umduğu kuyruklunun o anda eşref saate rastlayacağını henüz bilmiyordu. Önce bayrak şerefesine çıkıp her zamanki gibi korkuluk saçaklarını teftiş etti. O sırada Kasımpaşa cihetinden akşam ezanlarını duymaya başladı. Müslümanlar için sevinç vakti. Hilal batı semalarında iki günlük kalınlığa

---

sokaklarda geçirmişlerdir. Astronom Tycho Brahe bu süpernovayı "Yıldızlar hakkında hiçbir tarihte daha önce rastlanmamış bir cisim" başlığıyla inceleyip yayınlamıştır (Prag, 1572).

erişmiş olmalıydı. Dikkatle baktı. İnce bir hurma dalı gibi, ufuktan iki mızrak boyu yukarılarda. *"Birkaç dakika sonra kaybolacak."* Karşı sahilleri düşündü, nefs-i İstanbul'u, sur içindeki hayatı... Şimdi herkes iftar sofrasında toplanıyor olmalıydı; bir dine inanmış aile ve oba olarak. Kendisinin hiçbir zaman dini olmamıştı, dolayısıyla bir ibadet biçimi de yoktu. Maguş Azdahak onun hem ailesi, hem yakını, hem koruyucusuydu ama ona bir ibadet öğretmemişti. Bedeninin sol tarafı çarpılmış bir delikanlı olarak İstanbul sokaklarına savrulduğunda kendisine Maguş şefkatiyle el uzatmış, sevgi göstermiş, yanına almış, dertlerini dinlemiş, ihtiyacını gidermiş, sırlarını paylaşmıştı. Onbeş yıldır da onun Meyyitkapısı'ndaki konağını yuva bellemiş ve bu kulede gecelemişti. Maguş Azdahak bir müderris idi. Tek gözü görmeyen ama kalbi her şeyi gören bir ilim hazinesi... Ayasofya medreselerinin medar-ı iftiharı. Onun sayesinde çok şerefli ve büyük insanlara hizmet etme fırsatı yakaladığını, konağın her biri Karun kadar zengin -her biri alfabeden tek heceli harfleri isim olarak kullandıkları için kendi aralarında onlara "Tek heceli efendiler" diyorlardı- misafirleriyle aynı amaç uğruna çalışmanın hazzını tattığını düşünüp mutlu oldu. Adı ister müderris olsun ister Maguş Azdahak, onunla yollarının kesişmiş olması hayatının en büyük nimetiydi. Yarısı çarpılmış bir hilkat garibesi için hayatın yegâne anlamıydı bu; ailesi de olmayıversindi.

İçinden bunlar geçerken gözleri köşeye zulaladığı tömbeki takımına gitti. Eliyle kuşağındaki cüradanı yokladı. Bu kulede şafaklara kadar yaptığı en eğlenceli şey buydu zaten, tömbeki yakmak ve üzerine arada sırada cüradandan bir tutam esrar serpmek. Geceyi yarı hayran yarı sermest geçirmek gökyüzünde belirecek dolunaydan iri bir kutsal ışığı görmeye mani değildi elbette. Üstelik müderris konağının serin ve küf kokulu mahzeninde esrar ve afyon, çuvallarla istiflenip

dururken... Sırt üstü yatıp tömbekiden nefeslenerek gökteki yıldızları izlemek... Kutsal ışığı bekleyen biri için... *"Şivan, oğlum unutma bu ayrıcalık yalnızca sana verildi!.,"*

Tömbekisini dikkatle tutuşturdu. Kulenin şerefesi ahşaptan çatılmıştı ve tömbeki mestliği içinde etrafa sıçrayacak bir kor tanesi büyük tehlike sayılırdı. Duyduğuna göre elli yıl evvel kule hapishane olarak kullanılıyormuş, bir kış akşamında yangın geçirmiş ve çatıdaki kurşun külah yüzünden bazı mahkumlar boğulmuş, yangından sonra da külah yerine yıldız rasatına elverişli bu şerefe yapılmıştı. Bu yüzden tömbeki takımını hayatındaki yegane gizlilik sayıyordu. Kesif dumandan bir nefes çekti. Başını göklere çevirdi. Ve Marmara'nın enginlerindeki o ışık kümesini görüverdi. Devasa bir yelpaze... Bayılmamak için kendini zor tuttu. Evet, hiç şüphe yoktu, kutsal ışık buydu. Ona kutsal ışığı bir gemi gibi düşünmesi gerektiği ve içinde büyük kurtarıcıyı getireceği söylendiğinden mi nedir, o hep büyük bir ışık beklemişti. İşte aydan ve güneşten bile büyük bir ışık... Uzayıp giden bir yelpaze... Hz. Ali'nin Zülfikar'ı gibi iki çatallıydı ve çatalının biri gemiye benziyordu. Ufukta yüzen bir gemi. Peki ama istikameti güneş ve ayın aksine neden güneybatıdan gelip doğuya bakıyordu? Yıllardır onun yolunu gözlerken hep doğudan geleceğini hayal etmişti. Sonra yüce kurtarıcıyı düşündü. Işık gemisi onundu, istediği yerden gelirdi elbette. Damarlarındaki kanı coştu. İçi içine sığmıyordu. Kutsal ışık göründüğüne göre büyük kurtarıcının veya Mesih'in de gelmesi yakın sayılırdı. Derhal konağa varıp, ulular ulusu Maguş Azdahak'ı muştulaması gerektiğini düşündü, eğer henüz görmediyse... *"Kutsal ışığımız kaybolup gitmeden..."*

Tömbeki mangalını ters çevirip testisindeki suyu üzerine boca etti. Galata Kulesi'nin yılankavi merdivenlerini alelacele inerken dizleri titriyordu. Müneccim'i düşündü:

"Beş yüz yılmış, hıh!.. İşte geldi!"

5

Sevda mektubunun yolunu gözlemek Ve durmadan gurbetteki sevgiliyi özlemek

Tam altı aydır gökyüzünde hilal her göründüğünde Kıztaşı'ndaki kameriyenin altında, fener gölgesinde heyecanlı bekleyişler başlardı. Dillere destan bir aşk yaşadıktan sonra sevdiğine kavuşan Çakır Samime'nin yakışıklılar yakışıklısı Sürmeli Mustafa'sından gelecek mektubun kalbe dokunan heyecanıydı bu.

Meşkure hanım, iftar sofrasının başında oturmuş, oğullarını düşünüyordu. Karabarut neyse Sürmeli de oydu; huyları, tüyleri, soyları... Karabarut nalçalı kundura giyse Mustafa da aynısını yapar, başına beyaz keçe külah kondursa kardeşi için de aynısını alırdı. Biber oyalı eflatun kuşak, kırmızı camedan, külahında da mevsimine göre bir gül veya lale goncası; ama muhakkak yeni çatlamış olacak... Alımlı çalımlı şehir oğlanları... Mustafa Cezayir görevine gönüllülerden daha fazla istekli olmuştu. Düğün borçlarını ödeyip çok sevdiği Samime'sine nohut oda bakla sofa bir evcik alabilmekti niyeti, öyle düşünüyordu. Karşısında iftar topunu bekleyen gelinine baktı. Bebeği doğdu doğacak... Hasret çekiyor ve mektup bekliyor. O sırada muhtemelen Mustafa'nın, kulağına fısıldadığını hayalleniyordu: *"Sen karanlıktan korkuyorsun ya, yanında olmadığım gecelerde dışarıdan sana dolunay veya yıldızlar eşlik etsin diye sana her odası pencereli bir ev yaptıracağım..."*

Sürmeli Mustafa tıpkı ağabeyi gibi sadrazam konağına yol uğratmadan evvel ısrarla ciltcilik öğrenmiş, bu sanatta Vahan

Efendi'den el alacak kadar da ustalaşmıştı. Vahan Efendi, Galata'daki Saint Sebastiani kilisesinin papazıydı ve haftanın iki günü mücellithanede vakit geçirir, nadir kitaplar toplardı. İstanbul'un değerli kitapları onun cilthanesine gelir, eşraf ve devletlûlar onun ciltlerini tevatür gibi öve öve bitiremezlerdi. Mustafa ondan ciltçilik sanatıyla birlikte İbn Mukle Kur'an'ı takıntısını da miras almış ve yıllar boyunca hep o Kur'an'ı arayıp durmuştu. Güya 114 surenin başlangıçlarında yer alan mihrabiyelerde tezhiplerin içine gizlenmiş bir harita varmış; neyi ve nereyi işaret ettiği ele geçirilince anlaşılacakmış.

Mustafa karlı günler arasında çekdiri ve kadırgalarla Sarayburnu'ndan ayrılırken kitabı bulur bulmaz döneceğini vaat etmişti, Samime'sine. Meğer onun yolunu gözlediği aylar içinde karnında bebeğinin büyüyüvereceğini, Kıztaşı'nda edinecekleri yeni yuvayı hayalinde kaç renge boyayıp kaç kere döşeyeceğini bilememişti. Kalbi küt küt atıyordu. Hesaplarına göre o gün son güvercin son mektubu getirecek, ardından da Mustafa gelecekti, bebeğinin doğumuna yetişmek üzere... Böyle yemin etmişlerdi. Aralarında güvercin gelmezse ölüm gelmiş sayılacaktı. O yemindi ki güvercinlerden birini her hilalde küçücük bir pusulayla pervaza kondurmuş, pusulanın içinde kervanların taşıyamayacağı kadar duyguları, sevgileri, hatıraları getirmiş, her dolunayda da cılız kanatlarıyla bir o kadarını yüklenip götürmüştü. Ah bir de Beyazıt arzuhalcilerinden birine varıp mahremâne naz ve niyaz dolu birkaç satırı yazdırırken utanıp buram buram terlemek olmasaydı. Bereket versin seçtiği arzuhalci halden anlar biriydi ve Samime'nin dile getiremediği şeyleri kendiliğinden yazıveriyordu. En çok da yüklü olduğunu, bebek beklediğini söylemek istediğinde zorlanmıştı, Sürmeli'sinin gittiğinin üçüncü ayında... Ardından beş ay daha geçmişti. Son aldığı mektupta Sürmelisi canına inşirah katmış, satır satır: *"Ruhum! İbn Mukle'nin izini buldum. Çok kısa sürede*

elde edeceğimi umuyorum. Yavrumuz gelmeden sana gelmeye çalışacağım. Hasretim, Çakır gelinim. Bil ve inan!" demişti. O yüzden bu güvercinin getireceği haber çok önemliydi. Sonuncu güvercin. Ve on beş yirmi gün içinde bebekleri gelecekti. Aralarındaki ahde göre Sürmelisi güvercini dün ikindi vakti uçurmuş olmalıydı. Şu sıralarda gelirdi. Garp ocaklarından buraya onsekiz saat...

Samime, aile reisi olarak bildiği ağabey Karabarut'un bedestende bezzaz tezgâhı işlettiğini zannediyor, kalbinin temizliğiyle ona her sırrını açıyordu. Karabarut da onun hayatta bir kerecik bile yalan söylemediğini, vazifesini hakkıyla yapmayı bir sorumluluk olarak kabul ettiğini, işini iyi yapmaya özen gösterdiğini gördükçe kardeşinin saadetine kıvanıyor, seviniyor, kendince mutlu oluyordu. O gün iftar sofrasında olmaması gelinle kaynanayı mahzunlaştırmış, lokmaları ağızlarında büyütmüştü. Ama Samime'nin sofrayı toplarkenki bitkin ve mutsuz hâli güvercindendi. Gecikmişti. İşini bitirir bitirmez bahçeye çıkıp güvercin yolu gözlemek vardı aklında. Meşkure hanıma kahvesini kameriyede sunmayı teklif etmesi de bu yüzdendi zaten. Meşkure hanım yolunca gitti:

"Öyle yapalım be kızım, şöyle çiçeklerin arasında... Ama üzerimize de birer hırka alalım haaa! Havalar serinledi."

Karşılıklı kahveler içilirken Meşkure hanım içinden binbir mesele çözüyordu; Mustafa Mağrip'ten dönecek, gelini başka eve götürecek, evlenme sırası Karabarut Hasan'a gelecek, oğlanın geçimi parlak olmazsa belki evi satılığa çıkaracak, falan filan... Bugün yine Kapalıçarşı'da çeyizlik danteller, iğne oyaları görüp beğenmişti. Birden çarşıda gördüğü dehşeti yeniden hatırlayıverdi. Kahvesini yudumlarken bunu Samime'ye anlatıp anlatmamakta tereddüt geçirdi. Yüklü kadına dehşetli şeyleri ve ölümü anlatmaması gerektiğini biliyordu ama ibret olması ve kendine dikkat etmesi için de olayı bilmesinde yarar vardı. İstanbul nasıl bir yer olmuştu

böyle; güpegündüz... Üstelik ramazanın birinci ikindisinde... Çarşının en kalabalık saatinde...

"Samime'm, kızım... Bugün korkunç bir şeye şahit oldum. Çekinirim ki duyarsan korkarsın..."

Samime'nin aklında ve fikrinde Mustafa ile güvercinler vardı. Annesinin söylediklerine fazla da dikkat etmeden öylesine "Anlat tabi!" deyiverdi. O anlatırken hayalinde Mustafa ile buluşuyordu zahir:

"Çarşı-yı Kebir hançer bedesteninde bütün esnafın gözleri önünde damdan atlayarak intihar etti kadıncağız. Çok korkunçtu Samime'm, zavallı kadıncık, saçını başını yolarak öylece aşağıya atlayıverdi, kılıçların üzerine..."

"Neden ki?"

"Nedeni nerden bileyim kızım... Dünyadır bu, meşakkat yurdudur. Kim bilir ne derdi vardı yavrucağın?!.."

"İnsanlar ne diyordu?"

"Her kafadan bir ses çıkıyordu elbette. Güya önce: 'Kitaplar... Kitaplar...' diye sayıklamış. Ardından da durmadan 'Maguuuuş, Maguuuuş!' diye çığlıklar atmış. Artık her neyse veya kimse bu Maguş?"

Samime onu duymamıştı bile, aklı fikri gelecek güvercindeydi. Tam o esnada komşu bahçelerden sesler gelmeye başladı. Şehadet getirenler, tekbir okuyanlar, bağırışlar, çığlıklar... Samime hayallerinden uyandı. Bir koşu bakıp gelmek üzere yerinden kalktı. Bunca sesin güvercini ürkütüp kaçıracağını düşünüyordu. Birkaç adım sonra nar ağacının dalları arasından bir ışığın gözünü aldığını fark etti. Kudretli bir el gökyüzüne sarı beyaz bir şal çekiyordu sanki. Büyük bir ışık topu ve ardında saçaklanarak akıp giden parıltılar. Şarka doğru uzanıp giden bir yelpaze; gecenin karanlık kaftanına saplanmış çift uçlu bir kılıç. Samime'nin dizleri titredi. Elini karnına koydu. Bebeği şiddetle tekmeliyordu. Olduğu yere yığılıp kaldı: *"Mustafa!.. Kıyamet..."*

6

İstanbul'da bir kuyruklu yıldız bilmecesi Ve müneccim efendinin saadet dolu gecesi

Müneccimin itaatsizlik gecesiydi. Vezir çağırdı, gitmedi. Sadrazam çağırdı, gitmedi. Sultan çağırdı, yine gitmedi. İkinci üçüncü defa çağrıldığında da umursamadı. Saray çavuşlarının zorla götürmelerine önlem olarak da rasathanenin kapılarını içeriden kilitletti. Bu gece onun gecesiydi.

Ramazanın ilk iftarına bütün İstanbul halkının diken üstünde girdiğini ve herkesin kulaklarını kendisine çevireceğini elbette biliyordu. Kapısına her geleni: "Telaşa mahal yoktur, kimse korkmasın!" cümlesiyle döndürdü. Gel gelelim herkes yıldızlar ilmini kendisi kadar bilemiyordu işte!..

O akşam, batı ufkundan yükselmeye başlayan kuyruklu yıldızla birlikte Dâru'r-Rasadü'l-Cedid[3]'de sevinçli bir telaş başlamıştı. Beş yıl evvel gözlemledikleri yalancı güneşten sonra tepelerinde beliriveren bu ışıklı yelpaze onlara ilmî açıdan fevkalade imkânlar sunuyordu. Gökyüzünde rükû edercesine kamburunu çıkaran bu ışık selini görüp de korkan, ürken, saklanan insanların aksine müneccim ile kalfalarının heyecanı fevkalade yüksekti. Cihanda kaç müneccim bütün ömrü boyunca böyle bir kuyruklu yıldız şölenine rastlayabilirdi ki? Bu yüzden devletin resmî müneccimi olarak mahzenine inerken hummalı bir gece geçireceğini biliyordu. Kararında ısrarcıydı; gökteki ışıklar semayı terk etmedikçe o da rasathaneyi terk etmeyecek, dünya ve dünyalıklar ile

3 Yeni Ölçümevi

ilgilenmeyecekti. Şanslı gecesindeydi. Yıllar yılı hayalini kurduğu ölçümler için Allah bir imkân vermiş, gökyüzüne büyük bir zûzeneb nakşetmişti. Bunca kalabalık ışık salkımı arasında önceki gözlemleri yıldız ilminin alfabesini öğrenmek bile sayılamazdı. Gökler ve göklerdeki kurallar hakkında her ne öğrenecekse bu gece öğrenecek, hatta keşif yapacaktı. Bu geceki ölçümlerinin Kehkeşan'[4]a bakıp yıldız tanımlamaya benzemeyeceğini biliyordu. Bu gece hataya yer yoktu. İnceden inceye bilmenin zevkine varacaktı, öğrenmenin, keşfetmenin... Mest ve hayran geçecek bir gece...

Samanyolu'nun uzaklığını eski müneccimlerin notlarından biliyordu. Samanyolu'na göre bu kuyruklu gök semasına yakın sayılırdı; her ne kadar aydan daha uzak bir yörüngede gibi görünse de. Kambur şekli ve çekirdeği etrafındaki hâlesiyle[5] parlak bir şimşeğe benziyordu ve kavisli yayı andıran kuyruğu bütün gözlemlerine imkân tanıyacak kadar uzundu. Bu gece kuyrukluda her ne olacaksa açık açık, gözünün önünde olup bitecekti. Bütün aletlerini elden geçirdi, bütün tedbirleri aldı, bütün düzenekleri kurdu. İşte kuyruklunun yüksekliğini ve azimutunu ölçmek için 26 arşınlık kadranı dönmeye hazırdı. Derecelendirilmiş rubu tahtası[6] elinin altındaydı. Her şeyi kontrol etti ve derin bir nefes alarak rasat kadranının koltuğuna oturdu. İşte başlıyordu. Kalfalarına, hademelerine, yazıcılarına yüksek sesle bağırdı; durum tespiti için:

"İslâm âleminin dokuz yüz seksen beşinci ramazanının ilk iftarı... Dünyaya yakın gelen bir kuyruklu yıldız kümesi batı semalarından doğuya ilermeye başladı. Bir necm-i

4 Samanyolu
5 Koma : Kuyruklu yıldızın çekirdeğini kuşatan bulutsu zarf.
6 Sekstant yerine kullanılan, bir dairenin dörtte biri ebatında ve kavisli kısmında dereceler bulunan bir ölçüm aleti.

ekber, bir dümdâr-ı pür-envar[7]... Çıplak gözle teferruatı görülebilen bir zûzenep..."

Müneccim, yaklaşık bir saat hiç susmadı. O söyledi diğerleri onun komutlarına göre rasat aletlerini çevirdiler, döndürdüler, merceklerini değiştirdiler, rubu tahtası ve usturlaplarını açıdan açıya yükselttiler. Bir yandan da kâtipler her bir veriyi yazıyorlardı. Başlangıçta Utarit'i[8] ve ardıllarını düşündü, onlara benzetmeye çalıştı. Değildi; muhteşem görünüyordu... Büyük bir yıldız ordusu tasavvur etti; öndeki kumanda kısmında sanki bir sultan oturuyor, kaptan köşkünde... Ama sultanlardan daha parlak, ihtişamlı... Ardındakiler sultanın sürüklenip giden askerleri ve artçılar. Bir ordu, bölük bölük ilerliyor...

Rasathanede inanılmaz bir gece yaşanıyordu. Denizde ayın bıraktığı gümüş selvileri ve yakamozları şimdi bir şehrayin edasıyla gökyüzünde izlemekteydiler. Cennet tavusu gök semasına inmiş, rasat ehline güzelliğini sunuyordu. Müneccim bin parçaya bölünmüş gibiydi. Her bir cihazın, her bir açının, her bir gözlemin verileri zihninin içinde birleşiyor, ayrışıyor, hükme ve tecrübeye dönüşüyor satır satır kâğıtlara akıyordu. Bir de dış kapıyı yumruklayan şu görevlilerin seslerini uzaklaştırabilseydi. Ama onlar da haklıydı, sultan kim bilir şimdi ne yapıyor, nasıl titriyor, nice kahraman geçinenler nasıl dokuz doğuruyorlardı? Çünkü gözlerinin önünde saniye saniye ilerleyen bu yıldızı görüp de hayrete düşmeyecek, korkmayacak, dehşete kapılmayacak insan ancak bir müneccim olmak zorundaydı. Mısır'da ve Şam'da eğitim alırken Uluğ Bey'in Semerkant'taki rasathanesinde yetişmiş müneccimlerin incelediği zûzenepleri biliyordu. Ama böylesine onlar bile rastlamamış olmalıydılar. Önündeki koskoca

7 En büyük yıldız ve nurlu ardılları
8 Merkür

kuyruklara baktıkça bir hazine bulmuş gibi coşuyor, gözlemlerinin her adımında heyecanı yükseliyor, nefesi kesilecek gibi oluyordu. Bu gece, yalnızca bu haliyle birkaç ömrü dolduracak kadar araştırma ve ölçüm imkânına sahip olduğunun farkındaydı. Yıldız yıldız parıltılar ve ışıl ışıl kuyrukları... Her şey ayan beyan gözlerinin önünde ve her şey kayıt altında...

Rasathaneyi kurmak için yer seçiminde ne kadar çok isabetli davrandığını şimdi anlıyor ve buna seviniyordu. Sanki Gritti, Pera sırtlarından Boğaz'a bakan bahçesini tam da böyle gecelerde beğenip düzenlemişti. O gece hayatına anlam katacak mesaisinin ilkini Sultan için hazırlamakta olduğu yeni ziyc cetveline ayırdı. Cetvele işlenecek ölçüm neticelerini yarım saat boyunca yüksek sesle anlatıp durdu. Ağzından çıkan her kelime üç ayrı kâtip tarafından kaydediliyor ve hesapların sağlaması alınıyordu. Çırak ve kalfalarının her bireri ayrı bir görevin başındaydı. Rasat kuyusunun içine doğru uzanan merdiven ve dişliler durmadan hareket ediyordu. Uygun aletler münasip dişlilerde kademe kademe ölçüm alıyordu. Nihâyet ikinci mesaisine geçti ve yağa bulanmış çıraları birer ikişer söndürttü. Bir gök cisminin net gözlenebilmesi için yay biçimindeki rasat kuyusunun derinliği ve karanlığı önemliydi. Yerküre modelini, rubu tahtasını, usturlap ve kum saatini, milyem derecelerini gösteren cetvellerini, taksimatlı sehpasını, açıölçer ve pergellerini, müşir ve şâkullerini, mengene ve kürelerini yerli yerine sabitledi. Çıralar söndürülünce ilk karşılaştığı sonuç bir müjde gibiydi; zûzenep gökyüzüne yarın da gelecekti, ertesi gün de, daha ertesi gün de... Dahası, ilerleyen zamanda bunun dünyaya yakınlığını ölçebilecek, bu da yıldızların cüsseleri hakkında ölçümlerde bulunmasını sağlayacaktı. Bunu bilmek rasathanedeki herkesin yüzünü güldürdü. Şimdi daha rahat çalışabilirlerdi.

Müneccim, kalfalarından Benyamin ile Hasan Hüsnü Efendileri alıp Zâtulhalâkın altına indi. Büyük kadranın dişlilerine dört çember yerleştirdi, azimut halkasını göz hizasına getirdi, şube cetvellerinden ikisini dik açı şeklinde yerleştirdi, kadran yayını zenit yüksekliğine ayarladı ve zatülevtâr üzerinden gökyüzünü alevsiz ışıklarla yakan kuyruklu parlak ışık kümesine yeniden bakmaya başladı. Topuklu Şivan'ı o anda hatırladı. *"Şimdi Galata Kulesi'nde bu kuyrukluya bakıyorsa kutsal ışığın geldiğini düşünüp seviniyordur gariban!"* Kendince güldü. Kalbinin atışındaki ritmi o vakit hissetti. Heyecandan bedeninin titrediğini fark edebildi. *"Sakin ol!"* Ama nasıl sakin olabilirdi ki; göklerde sürmekte olan şu muhteşem şölen insanda sükunet mi bırakırdı! Önce derin bir nefes aldı, cetveli sağa sola hareket ettire ettire hükümler çıkarıp yüksek sesle anlatmaya yeniden başladı. Kalfalardan ikisi ağzından çıkan her kelimeyi yazıyor, Benyamin bununla yetinmeyip bir de ezberliyordu. Bir saat, iki saat, üç saat... Dördüncü saatte şehrayin doğu ufuklarında yavaş yavaş parlaklığını kaybederek kaybolmaya başladı. Marmara'nın üzerinde bir yay çizerek bütün İstanbul'u selamlayıp gitti, yarın yeniden gelmek üzere.

Müneccim o geceyi Allah'ın kendisi için araladığı bir gök kapısı olarak gördü. Bu kapıdan girdiği vakit evrende başka dünyalar olup olmadığı, gezegenlerin gökyüzünde neden ve nasıl dolandıkları, birbirlerine çarpmamalarının sebepleri, binlerce yıl boyunca akıp giden tekdüzeliğin bozulma veya değişiminin kanunları, eğer değişme varsa bu değişikliğin dünyayı nasıl etkileyeceği gibi konularda açık bilgiler elde etmeye başlamıştı. Yarın da gelecek olması rasathaneye hususi bir hediyeydi. Karar verdi; ilm-i nücum ile alakalı hazırladığı risalelere bir yenisini ilave edebilecek bilgiyi toplamak boynunun borcuydu. Hatta adını bile şimdiden koyabilirdi; "Sidretü'l-Münteha". Belki de yarın gece başka bir kitap için

yeni bilgilere ulaşabilir, "Risaletü Zûzeneb" isimli bir risale bile yazabilirdi. Yarın ilk iş matematik cetvellerinin birkaçını önüne açmak olacaktı. Doğru hesaplamalar yapabilirse gökyüzünde görülen kuyrukluyu esas alarak güneşin yeryüzünü aydınlatma ve ısıtmasındaki sistem ve esasları, sabit ve seyyar yıldızların enlem ve boylamlarını bile ölçebilirdi. İnsanların her gece kubbelerini örten bunca yıldızın bir düzen ve anlam içinde tertiplendiğini, o tertip içinde taşıdığı ihtişam ve gizemi, tekrarlayan döngüleri bir bir çözmek ve insanlara anlatmak istiyordu. Fırsat!..

Herkesin yaptıkları mesainin mutluluğuyla coştuğunu gördüğü anda elindeki bütün aletleri tezgaha bıraktı. Artık rasathaneden saraya koşma vaktiydi. Dört saat boyunca arka arkaya kendisini almaya gelen habercileri kovmuş, tekrar tekrar kendisine sultanın emrini hatırlatan ısrarcı ulağa da hiç çekinmeden: "Efendi!.. Sultan hazretlerini yarın da görürüm ama şu kuyruklu bu akşam sultandan önemli!" demiş, adamın yüzüne hâlâ alık alık baktığını görünce de içinden "Git be herif, emrini dinlemediğimi söyle!" demeyi kurmuş ama terbiyesi buna el vermemiş, diline geleni haykırmıştı:

"Efendi, sultan hazretlerine arz ediniz, gökteki yıldızdan telaşa mahal yoktur, yıldız gökten kaybolduğu an huzurlarında olacağım inşallah!"

Tatlı rüyalar kadar heyecanlı gecenin sevinciyle sarayın yolunu tutmak üzere kapıya yöneldi. Heyecanı hâlâ geçmemişti. Kalfalarından Benyamin'e -rasathanede herkes onu Dinikuru lakabıyla bilirdi- baktı. Hayret, o da sevincinden yerinde duramıyordu. Dışarıda sesler duymaya başladılar. Halk ne olup bittiğini öğrenmek için kapılarına gelmiş olmalıydı. Kalfasına fısıldadı:

"Dinikuru!.. Benim çalışkan kalfam. Yarın akşama kadar bütün hazırlıklar seni bekliyor, beni mahçup etme ve rasathaneden sakın bir yere ayrılma."

"Ama ben yarın..."

"Hem dışarıdaki insanların ne yapacağı da belli olmaz, aman ha!"

"Ama üstadım...

"Bu fırsatı mutlaka değerlendirmeliyiz..."

"Tamam üstadım, elbette gerekeni yapacağımdan emin olunuz, efendim!"

Müneccim kalfasının cevabını dilinden çıktığı şekliyle değil de kalbinden geçtiği şekliyle işitebilseydi, o andaki heyecanının kendisininkinden yüksek olduğunu da kavrayabilecekti. Bunu kavrasaydı, gece boyunca bütün gözlem ve hesaplamaları yeryüzünün efendisi ulu Maguş Azdahak adına gizliden gizliye not ettiğini, ağzından çıkan her cümleyi zihnine kazıdığını, her satırı kopyaladığını da anlayacaktı. Kalfası için bu zûzenep, kaç bin yıldır beklenilen kutsal ışığın ta kendisiydi çünkü; büyük kurtarıcı Maguş Azdahak o ışığın içinden çıkıp dünyaya gelecek, her şeyi yenileyecekti; Mesih veya Mehdi olarak.

7

Bu, sultanın kuyruklu hakkındaki sorgu suali Ve müneccimin mazeret dolu cevâb-ı vebâlidir

Yalnızca dört saat... Kuyruklu yıldızın göklerdeki saltanatı ve ihtişamı yalnızca dört saat sürdü ama İstanbul dehşetler içindeydi. Korku her yanda, tedirginlik her köşede... Şimdi o dehşete son vermenin yollarını aramak gerekiyordu. Rasathane'den çıkar çıkmaz sahile koştu; bir kayık bulup en kısa sürede saraya varmaktı niyeti. Hayret, gecenin o vaktinde bütün şehir ayaktaydı; yolunu kesenler, bilgi isteyenler, öfkelenip küfredenler, çemkirenler... İki yanında iki saray çavuşu olmasa saldırmak isteyenler bile çıkabilirdi. Değil mi ki o müneccimdi, gökleri kurcalayıp duruyordu... Camilerin avlularında, meydanlarda, iskelelerde ve bilhassa gökyüzündeki yıldızın görülebildiği yüksek mahallerde büyük kalabalıklar vardı. Hararetle tartışıyorlar, kıyametin kopmasından korkup saklanıyor, sabahın yolunu gözlüyorlar... Kimisi güneşin yeniden doğacağına bile inanmaktan vazgeçmiş kalabalıklardı bunlar. Elbette dedikodular, bağırış, çağırışlar eşliğinde.

Kendisi için göklerdeki şölen, çekilip gitmişken bile şehre dehşet saçmaya devam ediyordu. Bilmemek ne büyük musibet idi. Gecenin o saatinde, fenersiz sokağa çıkma yasağına rağmen çıralar tutuşturulmuş, meydan ateşleri yakılmış, sokak başlarında, meydan ve sahillerde öbek öbek insanlar bekleşiyor, heyecanlı tartışmalar yapıyorlardı. Bazıları göklerin başlarına yıkılacağını düşünüyor, bazıları kuyrukluyu kıyamet alameti diye niteleyip Allah'ın kutsal kitabını kirleten İstanbul halkına bir ceza olarak görüyordu. Dün akşam

Ayasofya'nın üst katlarından cemaatin üzerine kirletilmiş kutsal kitap sayfalarının yağdığı tevatürlerle anlatılıyor ve Allah'ın uyarı olarak semaya dehşet gönderdiği yorumları yapılıyordu. Demek kendisi rasathanede vakit geçirirken İstanbul çalkanmıştı. İyi ama akşam Ayasofya'da olan bir hadise birkaç saatte bütün İstanbul'a nasıl yayılmıştı. Yol boyu duyduklarına bakılırsa fikirler çeşit çeşitti. Kötümser düşünenlere göre dünyanın sonu gelmiş, meydanlarda arasat kurulmaya başlanmıştı. İyimser düşünen bazı kişilerse gördüklerinden ibret almayı tercih ediyorlardı. Ufku yalayıp geçen ışık salkımının uyandırdığı masum vicdanlar durmadan tövbe kelimeleri tekrarlıyorlardı. En yakınlarına karşı işledikleri gizli suçlarını itiraf edip birbirlerinden helallik dileyenler de az değildi. Bir kuyruklu yıldızı ölüm kapıya gelmiş gibi yorumlayan cehalet, iç dünyasında Allah'la, kendisiyle, insanlarla barışık olmayanların galeyanlarını kamçılamıştı anlaşılan. Dürüst olamayan nefisler bir kuyruklu ile sarsılmış, pişmanlık gözyaşları bile döküyorlardı. Heyhât!.. İnsan bilmediğinden korkuyordu. Müneccim, sokak sokak Saray'a ilerlerken bu korkuyu hemen her yüzde gördü. Çoğunlukla asık suratlar, kederli yüzler, benliklerini arıtmanın veya arıtamamanın yükü altında eriyen insanlar... Gecenin karanlığı, ruhların karamsarlığıyla katmerlenmekteydi.

Bostancıbaşı ağaya mensup bir saray peremesiyle Galata'dan İstanbul'a geçip saraya varabildiğinde Ayasofya minarelerinden hâlâ salalar veriliyordu. Felaket zamanlarında insanların tutunacakları bir dal... Tophane mahalleleri gibi İstanbul'da da yollar kalabalık ve gürültülüydü. Üstelik kimsenin sahur için evine gideceğine dair bir emare de yoktu. Öte yandan her köşe başında bir kollukçu, bostancı veya ases... Koca şehirde kayda değer bir taşkınlığa bile mahal bırakmıyorlardı. Büyük bir başarı! Asayişi sağlamak üzere Uzun sadrazamın adı yetmişti anlaşılan.

Nefes nefese Babusselam'dan geçtiğinde cihan devletinin en yüksek makamında bir koşuşturmadır başladı. Herkes onu bekliyordu zahir. Daha kapıda iki muhafız kendisini koltuklamış, uçarcasına Kubbealtı'na yetiştirivermişti. Kolunu muhafızlardan birinin fazlaca sıktığını hissetti. Canını yakmak ister gibi. Önce aldırmadı, muhafız sultanın emrini yerine getirme gayretindeydi ne de olsa ama adam aynı zamanda dişlerinin arasından vızıldıyordu:

"Zındık herif, meleklerin bacaklarını gözetleyip durursanız olacağı budur!"

Müneccim, kanının damarlarından çekilir gibi olduğunu hissetti. *"Aman Allah'ım!.. Cehaletin de böylesi!"* Kolunun acısı arttı. Ne bağırabiliyor, ne cevap verebiliyordu. Nutku bağlanmıştı. Bir şey söylese ispat edemeyecekti. Öteki koluna yapışan muhafıza baktı. Yalnızca işini yapıyordu. O anda kolundaki acıyı da, kulağına ulaşan fısıltıyı da duymazdan gelmek en iyi çare gibi göründü. Ama canı o kadar yandı ki Kubbealtı'na birkaç adım kala silkinip bağırdı:

"Bırakın be!.."

Sonraki üç adımı atarken dengesini kaybedecek gibi oldu. Sarayda, üstelik de sultan hazretlerinin yanı başında, böylesine cahil, cüretkâr, hödük muhafızların bulunabildiğine şaşırdı. Geri kalan mesafeyi sendeleyerek ilerledi ve derin bir nefes alarak içeri girip el pençe divan durdu. Kolundaki acının dindiğini o anda hissedebildi. Rahatladı. Çevresine bakındı. Kubbealtı'na ilk kez adım atıyordu. Bunca devlet adamını da ilk kez bir arada görüyordu. Kandillerin titrek ışığı altında bile her birerinin yüzlerindeki korku aşikârdı. Bütün gözler üzerine çevriliydi. *"Endişelerimizi gider!"* Az evvel işittiği fısıltıyı aklından geçirenler olabileceğini hesaba kattı. İşi zor olacaktı. Derin, çok derin bir nefes aldı. İçinden Besmele çekti, sesini düzenledi ve doğrudan konuya girdi:

"Haşmetlû hünkârım! Göklerin yegâne râsıdı olan Zülcelal hazretleri nasıl ki Muhammed Mustafa'nın nuruyla felekleri şeref ve ışığa kavuşturduysa, bu gece de güneş usturlabını ay şakulüne takıp akrep burcunda sizin bahtınızı aydınlatmak üzere semanıza bir avize asmıştır. Seyyarelerin ve sabitlerin mesut ve medhe layık halleriyle sizi müştularım ki bu gece semanıza uğrayan zûzeneb yani ki kuyruklu yıldız, sizden öncekilere nasip olmamış bir nimettir. Seyrinden ibret alınıp dünya ahkâmını, göklerin düzen ve tertibini kullarınız daha iyi anlayacaktır. İş odur ki bunu nimet sayıp saltanatınız için uğurlu ve yararlı kılacak sebeplere yapışmalıdır. Semalarınızdaki kuyruklu yıldız saltanatınıza hayırlar ve uğurlar getirsin efendimiz!"

Yüzlerdeki tedirgin bakışlar yerini bir parçacık huzura bırakır gibi oldu. *Oh!..* Sultan kendini rahat hissetmiş olmalıydı. Şimdilik korkulacak bir şey yoktu. Hatta Benli vezir müneccime arka çıkar gibi konuştu:

"Göklerde belireni kötüye yormamak gerektiğini arz etmiştim efendimiz, işte müneccim efendi de aynısını söyler. Endişe buyurmayınız. İnşallah bu ilahî ışık saltanatınıza uğur getirecektir. İspanya Krallığı ile süregelen savaşların ateşkes ve barış müzakerelerinin başladığını düşününüz, Lehistan kralının tayininde çıkan mücadeleyi kazandığınızı ve çok şükür Lehistan ülkesinin bu sene devlet-i şahanenizin bir vilâyeti oluvermesini düşününüz. Bunlar başlangıçtır. Umulur ki bu kuyruklu sebebiyle saltanat-ı seniyyenize yakın zamanda daha nice hayırlar gelecektir."

Sultan, Benli vezirin söylediklerine itibar ederek meseleyi olumlu yanından değerlendirmenin halkına iyi gelebileceğini, şehirdeki kargaşayı bir nebze önleyebileceğini düşündü. Gülümsedi ve tekrar müneccime döndü. Her ne kadar söyledikleri rahatlatıcı şeyler olsa da çağırdığı vakit gelmeyerek

emrine itaatsizlik eden bu adam karşısında hemen kolayca yumuşamamalıydı. Öfkesini sesine yükledi:

"Efendi! Söylediklerin kâfi değildir. Bize ilmî bir açıklama yapasın. Nedir ki gökyüzünde görüp izledik?"

"Efendimiz, arz ederim ki gördükleriniz bir yıldız veya yıldızlar kümesi değildir. Halkınızın yıldız demesi, yalnızca yıldız gibi parlaması sebebiyledir. Yoksa bunların tamamı göklerde oluşan devasa buz kütlelerinden ibarettir. Üzerlerinde asla hayat ve canlı yoktur. Eğer benzetilebilirse Kur'an'da Saffat ve Hicr surelerinde anılan 'şihâb' makulesi cisimlere çok benzerler. Göklerde birikip feleklerin dönüşüne uyarak seyrederler. Seyirleri esnasında güneşin ısısı ile erimeye başlayıp parçalanırlar. Gerek bu parçalar, gerekse eriyen kısımlar kuyruk gibi peşlerinden savrulur ve bize sanki kuyruk gibi görünürler."

"Efendi! Sen az evvel gördüklerimizin birer buz kütlesi olduğundan emin misin?"

"İnanın bana haşmetmeab, onlar heyülalar oluşturmuş buz kütleleridir ve biz güneşin onlarda yansıttığı ışığı görüyoruz."

"Peki bunlar başımıza düşerse?"

"Böyle bir şey on iki bin yıl evvel bir kere olmuş ve Nuh tufanını getirmiştir efendimiz, göklerde gördüklerimiz öyle olmayacaktır. Endişe buyurmayınız ki, dolandıkları yörüngeren dünyamıza ulaşasıya kadar çoktan eriyip yok olurlur. Semada ve feleklerde bunlardan çok olur. Lakin biz hepsini göremeyiz. Hepsi dakikalar içinde topağa döner. Yani ki göklerde köşeli veya kuyruklu bir şey olmaz. Biz onları kuyruk gibi görürüz. Yıldızlar ve seyyareler feleğine uyup döndükleri için yörüngelerinde sabit, kendi eksenleri etrafında döndükleri için de müdevver ve değirmidirler. Zûzeneplerin kendine mahsus uzun yolları ve belli kaideleri vardır, feleğin içinde kimi durup kimi batar, kah görünür, kah kaybolurlar.

İlm-i nücumda bunların kaidelerini bilmek üzere nice ulema zihin yormuşlar ve bunun ezelden ebede kâh burada, kâh orada oluşup bozularak devam edeceğini yazmışlardır. Bahusus Halife Me'mun zamanında Belh şehrinden Ebü'l-Ma'şer isimli bir müneccim zîc-i sultanî hazırlarken buna dair de kelam eylemiştir. Ezcümle, gördüğünüz bu zûzenep hakkında endişeye mahal yoktur, dünyaya dokunmayacaktır."

Müneccim'in Kur'an'dan, surelerden, âyetlerden bahsetmiş olması sultanın hemen sağında oturan şeyhülislâmın kıpırdanmasına sebep oldu. Kendi ihtisas sahasına girilmiş gibi hissetti ve konuşmak üzere izin istedi:

"Müsadenizle hünkârım! Eğer gökyüzünde gördüklerimiz Kur'an'da geçen şihablar ise bunların uğurlu olacağını söyleyemeyiz. Müneccim efendinin sizi yanıltmasından endişe duyarım! Zira ki bu şihab öyle uğursuz bir şeydir ki Allah onlarla Arş'a çıkmak isteyen şeytanları taşlamıştır. Gördüğümüz yıldızlar Hz. Ali efendimizin Zülfikar'ına benzer, iki çatallıydı. Kitaplarımızda yazar ki bu yıldızlar kuyruklar takınarak göründüklerinde dünyada hep kötülükler baş göstermiştir. Bu Zülfikar'ı da belli bir kötülüğü kesmek için gökyüzüne asılmış ilahî bir işaret sayalım. Hünkârım; zûzenep ilk görüldüğünde Kabil, Habil'i katletmişti derler. Keza Nuh Tufanı'nda çalkanan gemiyi günlerce gökten bir kuyruklunun izlediği rivâyettir. Belki de Nemrut laînin İbrahim Halilullah'ı ateşe attığı gece bu kuyruklu onları seyrediyordu. Ad ve Semud kavimlerini helâk eden ateş topu da belki bir kuyrukluydu, bilemiyoruz. Ezcümle bu kulunuz derim ki gördüğümüz kuyruklu bize zinhar saadet getirmeyecektir. Kaldı ki halkınızın çoğu benim gibi bilir. Onların teskinine bakılması gerekir."

Ortam birden geriliverdi. Divan azaları hangisine itibar edeceklerine karar veremiyor gibiydiler. Müneccim sokakta kendisini meleklerin bacaklarına bakmakla itham eden

adamı hatırladı, üstüne de şeyhülislâmın cümlelerini ilave etti, bayılacak gibi oldu. Hayır böyle olamazdı. Halktan birisi cahilce sözler edebilirdi ama bir din adamının cehaleti memlekete ziyan sayılırdı. Yeniden söz almak zorunda kaldı:

"Efendimiz, ilm-i nücum kitaplarında yazıldığına göre zûzenepler görüldüğünde anâsır-ı erbaada bazı değişim ve dönüşümler olabilir; toprağın, suyun, havanın ve ateşin tabiatları yavaş yavaş dönüşebilir. Ardından mevalîd-i selâse dediğimiz madenler, bitkiler ve hayvanlara -ki buna insan da dahildir- tesir edip tabiatlarında başkalaşmalar görülebilir. Amma unutmamalıyız ki bunlar yalnızca birer ihtimaldir, olması kesin denilemez. Bu arada elbette bazı insanların da kötümser düşüncelere sürüklenip olumsuz şeyler düşünmeleri mümkündür. Şeyhülislâm hazretlerinin söylediklerini bu yönüyle değerlendirmemiz gerekir. Buyurduğu hadiseler olurken gökte kuyruklu yıldız var idiyse bu tamamen bir tesadüften ibarettir. Bizim kitaplarımızda hiçbir kuyruklu yıldızın dünyaya ziyan eriştirdiği yazılı değildir. Zaman zaman gökten yağan taşların da zûzenep olmadığına dair kasem edebilirim. Gayrı endişe buyurmayınız. Kulunuz, zât-ı şâhânelerine ancak bilgime uygun olan şeyleri söyledim, bilmediklerimi asla konuşmam. Öyle inanırım ki bu akşam izlediğim kuyruklunun dünyada olup bitenlerle bir alakası olmayacaktır. Lakin bizim kitaplarımızda da eskiden beri yazılmıştır ki bu yıldızlar göründükleri vakitlerde insanların tabiatlarına kuruluk getirip onları ekseriya kedere sürükler. Eski müneccimler böyle vakitlerde dostlar arasına nifaklar, sevgililer arasına soğukluklar girebileceğini yazarlar. Şüpheciliğin artacağı, her şeyin ince elenip sık dokunur gibi değerlendirileceğini anlatırlar. Bütün bunlar korkudandır. Bu kulunuz kuyruklunun böyle bir etkisine karşın yüreklerde bıraktığı korkuya inanırım. Kuyrukluyu gören insanların zihinlerinde oluşan korkulardır ki bizi vesveseye, malihülyaya

sürükler. Gelirken şehrinizde gördüğüm ahalinin karamsar ve üzgün halleri hep işin aslını bilmemelerindendir, bunu der böyle bilirim haşmetli hünkarım."

Şeyhülislâm inat etti:

"Hünkârım! İzin verirseniz müneccim kulunuz gökte bu tür işaretler görüldüğü zamanlara denk gelen kıtlık, zelzele, taun makulesi belalardan da söz etsin. Hatta zûzenebin kuyruğu ne yöne ise o yönde felaketler olacağını anlatsın!"

Herkes öylece donakaldı. Kelimelerin akıbeti şeyhülislâm ile müneccimbaşı arasında bir sürtüşmeyi başlatmak üzereydi. Müneccim ortamı yumuşatmayı denedi:

"Efendimiz, hoca efendinin dediğini yazan kitaplar vardır. Ama bunu herhangi bir delile dayanarak değil küçük gözlemlere dayanarak yazmışlardır. Yıldız ilminde bunun yeri yoktur. Faraza bu yazılanları doğru bile kabul etsek görülen bahse konu yıldızın şerri yine size dokunmayacaktır, çünkü başı şark cihetini göstermektedir. Bu durumda muhtemel musıbetler için doğuya bakmamız gerekir."

Defterdar efendi tartışmanın uzamasından endişe ederek araya girdi; söylediklerinin bambaşka bir gündem ortaya çıkaracağını bilmeden:

"Doğumuzda İran vardır hünkârım. Zûzenep şarka doğru ilerleyip battığına göre fitne ve fesat bizden çok rakibiniz ve doğudaki düşmanlarınızı kuşatacaktır; telaşa mahal yoktur!"

Benli vezir ortamı yatıştırmaya çalışırken kaptanıderya da şeyhülislâmın ısrarlı fikirlerine arka çıkıverdi; müneccimin ilmî ihtisasına saygı göstermekten de geri kalmayarak:

"Devletlü hünkârımız, malum-ı şahanenizdir ki ilim, 'şu vardır, şunun için' demekten ibarettir. Elhak müneccim efendi bize bunu sarih biçimde gösterdi. İmdi, bu kulunuz dahi düşünürüm ki bu kuyrukluyu İran üzerine ordu salmanın eşref saati olarak yorumlayalım. Siz sahipkıran efendimiz de zaten kaç zamandır İran üzerine bir sefer arzu ederdiniz.

Kulunuz derim ki bu yıldızları hayra yoralım ve Allah Taala siz gazaya çıkacaksınız diye gökyüzüne bir altın Zülfekâr, bir parlak kandil astı diyelim, ta ki ordularınız gece de yol alabilsin, kılıç kullanabilsin. Kuyrukluyu halka böyle anlatalım. Muhtemeldir ki kutlu zamanınızda uğurlar artsın diye felek size bir fişek tutuşturup gecelerinizi aydınlatıyor. Gökteki şeklinin rüku eder gibi olması, iki çatallı kuyruğunun Zülfikâr'ı andırması ve doğuya doğru ilerlemesi de zaten askerinizin İran üzerine varıp rafizîleri zirüzeber etmesine işaret sayılabilir. Madem müneccim şehriniz ve saltanatınız için tehlikeli değildir diyor, ona inanıp müsterih olalım ve biz korkacağımıza düşmanı korkutalım. Biz uğuruna inanmasak bile uğursuzluğunu İran'a yollayalım."

"Hünkârım, bu kulunuz ilm-i nücum bilerek konuşurum ki yarın yeniden geldiğinde..."

Sultan heyecanla müneccimin sözünü kesti:

"Nasıl yani, yarın yeniden mi gelecek?"

"Beli hünkârım, on beş gece boyunca gitgide parlayarak semamızda aynı seyri izleyecek. Sonraki günlerde ışığında bir azalma olacak lakin en az iki ay boyunca her gece sizi selamlayacağından emin olunuz... Ta ki..."

Sultan ayağa fırladı. Onunla beraber herkes kalktı. Müneccimin verdiği haberi kimisi iyiye kimisi kötüye yordu. En çok kaptanıderya tedirgin oldu. Müneccime öfkeyle bakıyordu. O da taşı gediğine koydu:

"Efendimiz, halkınızın huzuru adına gökteki kuyruklu yıldız, yerde kutsal kitap kirletenlerden daha zararlı değildir."

Sultan eteğini öfkeyle savurup çıktı. Sadrazam ilk ve son kez konuştu:

"Dağılın efendiler!"

8

Bu, gizli cemiyetin mağarada gizli ayine başladığı Ve reislerinin müneccim yamağını haşladığına dairdir

Dinikuru Benyamin, müneccimin hemen ardından rasathaneyi terk etti. Koşup öğrendiklerini müderris efendiye yetiştirmeliydi. Galata yokuşundan inip Azapkapı civarında Saint Sebastiani kilisesinin köşesine vardığında olacaklardan tedirgindi. Hemen bitişikteki müderris konağının kapısının gizli kolunu çekti. Buraya gece gelecek her kişi bu gizli kolu bilir, kapı çalınmaz, mahalleli rahatsız edilmez, mahremiyet sağlanırdı. Kapı önündeki kulübede pinekleyen iri yarı, dilsiz bekçiden gayrı ortalıkta kimsecikler yoktu. Oysa bu akşam burası adam kaynıyor olmalı değil miydi? Yıllar yılı kutsal ışığı bekleyen onca insan neredeydi? Bekçiye baktı. Sorularına işaret diliyle olsun cevap verebilecek durumu yoktu zavallının. Maamafih bu konakta herkes kader kurbanıydı. Müderris, onları buluyor, devrişiyor, içlerindeki merhameti, şefkati, iyiliği tersine çevirip kötülüğe dönüştürüyordu. Üstelik bunu yaparken de hepsini kendine minnettar bırakmayı başarıyordu. Gerçekten de burası bir özürlüler cennetiydi. Herkesin bedeninde bir arıza yer alıyordu ve bu yüzden kimse diğerini kınamıyor, ayıplamıyor hatta kendisi gibi özürlü birilerinin arasında bulunmanın özgürlüğünü yaşıyordu; alay edilmeden, aşağılanmadan. İyi ama şimdi o adamlar neredeydi? Oysa vakit hayli ilerlemiş, gecenin ikinci yarısı çoktan başlamıştı. Böyle bir gecede bu konağın müdavimleri her zamankinden kalabalık olması gerekmez miydi? Kandiller de hâlâ yanıyordu üstelik.

Benyamin, sorularına cevap bulabilmek üzere merakla ilerledi. Konağa girdi. Kapıları yokladı. Üst kata baktı, sonra alt kata. Birden aklına kötü bir şüphe saplandı. Kutsal ışıkla birlikte yüce kurtarıcı gelip hepsini götürmüş olabilir miydi? Dizlerinin dermanı kesildi. Seçilmişler kâfilesine geç kalmış olmanın korkusuydu bu. Eğer öyle ise hayatın anlamı kalmazdı. Kutsal ışık belirmişken, onunla alakalı bilgilere de sahipken şimdi müderris Maguş hazretleri başta olmak üzere kimse kendisine ihtiyaç duymayacak mıydı yani? Müneccim'in ağzından çıkan her şeyi boşuna mı kaydetmişti? Öğrendiklerinin her birini birine aktarmayacaksa eline ne geçerdi ki? Büyük kurtarıcı gelecek, Maguşlar için dünyayı güzelleştirecekti madem. Bugün büyük kurtarıcının adının Mesih veya Azdahak olmasının önemi yoktu artık, gelmesi ve Maguşları kurtarması önemliydi. Bir o kadar önemlisi de geldikten sonra her şeyin yenileneceğiydi. O gelecek, inananları kurtaracak, hayatı yenileyecekti. Kurtarılmayanlar ise yok olması gereken inançsızlardı zaten. Tekrar arandı. I-ıh!.. Zaman derin uykular zamanı olmasına rağmen konakta uyuyan bir tek kişinin bile olmaması da garipti. Ne yapması gerektiğini düşünürken derinden bir ses duydu. Sanki mahzenden geliyordu. *"Olabilir! Nasıl yani, konakta bir mahzen mi var?"* Kandillerden birini eline aldı, araştırıp kontrol edecekti. Her yere baktı. Duvarları yokladı. Nafile! Sesleri hâlâ duyuyordu. Döşemelere dokundu. Hepsi sağlam ve yerli yerindeydi. Salonun gerilerinde bir şilte, şiltenin yanında bir kitaplık, yanında da rahlede duran bir kitap... Müderris kitaplarını daima burada okurdu, hatırlıyordu ama rahlede hiçbir zaman kitap bırakmazdı. Şimdiyse kitap açık unutulmuştu. Kitabı rafına koymak üzere kapattı. Rahleyi katlayıp kaldırdı. O anda ayağının altındaki şilte kitaplığa doğru havalanıp hareketlendi. Yalnızca şilte değil zemin tahtalarının ikisi de yükselip kitaplıkla duvar arasına yapıştı.

Hayret! Rahlenin ağırlığı kalkınca zeminde bir mekanizma harekete geçmiş olmalıydı. Bir kişinin rahat geçebileceği genişlikte bir gedik açılmıştı çünkü gözünün önünde. Aşağıya doğru basamaklarla devam ediyordu. Dikkatlice indi. Yolu bir koridora çıktı; iki kişinin yürüyebileceği kadar. Bazen düz, bazen basamaklı. Bazı yerlerde eğilip geçmek gereken türden... Duvarlarında çıralar yanan temiz bir tüneldi burası. Toprağın derinlerine uzanan ve kapı kapı hücrelere açılan bir Bizans duvarı. Bu kadar yıldır varlığından haberdar olmadığı tarihî bir geçit. Duvarları ve sıra sıra kapıları dinleyerek ilerledi. Sesler en uçtaki büyük kapıdan geliyordu sanki. *"Öyle olmalı!"* Kapının altından ışık da sızıyordu. Daha evvel konağın bu kısımlarına hiç gelmediğini düşünüp bunun nedenini sorguladı. Müderris kendisine güvenmiyor muydu? Her neyse! Şu oda kilisenin tam altı olmalıydı. Belki de konaktan ayrılıp kilisenin mahzenine ulaşmıştı. Peki ama orada neler oluyordu?

Seslere yaklaştı. Evet, bazılarını tanır gibiydi. Daha dikkatli olması gerektiğini düşünmeye başlamıştı ki boynunda pençeli bir el ve gırtlağında soğuk bir hançer hissetti. Titreyerek durdu; teslim olmuş gibi. Müderris efendinin şaşı meydancısıydı bu. Burası bir mağara, o da bu mağaranın yırtıcı hayvanıydı sanki. Leş gibi içki kokuyordu. Ama sarhoşa da benzemiyordu. Bu serdapta her ne oluyorsa onun bilgisi dahilinde olduğunu düşündü. Geçtiği izbe tünelleri ve odaları o yönetiyordu muhakkak. Belki içerdeki şamatalı meclis de onun eseriydi. Ya tertipleyen olarak veya gelenleri yönlendiren, yer gösteren, hatta konuşmak isteyenlere söz hakkı veren bir tür kalfa; meclislerin sakisi. Yüz yüze geldiklerinde meydancı hançeri indirdi. Akşamdan kalmış gibi kelimeleri yaya yaya sordu:

"Sen misin bre Dinikuru?"

"Herkes nerede ağa?"

"İçeride elbette."

Sonra kapıyı önce üç, ardından iki kez tıklattı. Yüksekten bir ses duyuldu; Müderris efendinin sesi:

"Kimdir o saygısız ki yeryüzünün efendisi yüce kurtarıcıya adanan Maguş ayinimizin huzurunu ve ahengini bozmak için buraya gelir?"

Şaşı meydancı pırpırı bıçkınlar gibi cevapladı:

"O saygısız değil, Azdahak Maguş silsilesinden bir candır, Kaf Hazretleri. Müsaade buyrulursa yüce kurtarıcının kutsal ayininde adak sunup arınmak ister."

Kaf Maguş'un sesi müderrisin sesiydi, onu tanımıştı. O içerdeki herkesi yönetendi muhakkak. Dinikuru dilini yutacak gibi oldu. Bu ne ayiniydi? Bunca terane de neyin nesiydi? Meydancı onu başkasıyla karıştırmış olamazdı. O halde arınmak nasıl oluyordu? Hem bunun için vereceği adak akçesi bile yoktu. Daha önce arınmış değildi, başına neler geleceğini kestiremedi. Dinikuru titreyerek bunları düşünürken meydancının içeriyle konuşması devam ediyordu. Sonraki soru biraz daha sakin cevaplanması gereken bir soruydu, hangisinin ağzından çıktığını bilemedi:

"Nereden gelmiştir?"

"Media Krallığı'ndan, yüce kurtarıcının hatırası arasından..."

"Ne getirmiştir?"

"Yüce kurtarıcıya imanın bütün gücünü..."

Kapı açılırken Benyamin kendini kötü hissetti. Bunca yıldır konağın hizmetinde bulunduğu halde mahzenden, burada yapılan ayinden, meydancının bile bildiği şifreli kelimelerden haberdar olmamak içini acıtmıştı. Girdiği yerde bir el omuzuna sertçe bastırıp oturmasını sağladı. Parmağını ağzına götürerek de sessiz durmasını tembihledi. Rasathanede öğrendiği bilgilerin oradaki kimsenin umurunda olmamasına da içerledi. Herkes kuyrukluyu gökte görünce her şeyi

öğrenmiş miydi yani? Bunca yıl müneccim efendiye kalfalık yapması boşuna mıydı? Oturduğu yerde çevresine bakınmayı denedi. İçerisi tam bir mağaraydı. Yılanlar mağarası. Uzak köşelerden birinden içeriye zaman zaman beyaz bir duman püskürtülüyordu; cennet dumanı. Ortada gümüş kabartmalarla süslenmiş bir haç duruyordu; iki adam boyunda. Haçın tepe noktasında da iki karış yüksekliğinde bir menora vardı, altın parıltılarıyla. Yılan pullarıyla sıvanmış ışıl ışıl kumaş kaplamalar, yılan süsü verilmiş meşaleler, meşalelerin çevresini saran irili ufaklı yılan mumyaları her yandaydı. Sağdaki mangalın yanında meydancının Kaf Hazretleri diye hitap ettiği müderris Maguş Azdahak'ın oturduğu bir peyke, sonra halka biçiminde sıralanan kolçaklı dokuz peyke daha. Her biri kuzu pöstekileriyle döşenmiş tahtlara benziyordu. Üzerlerinde alfabenin harfleri yazılıydı: Sad, sin, mim, nun ve diğerleri... Dal Maguş'a ayrılan yer ise onun reis olduğunu gösteriyordu. Hiç konuşmuyor, maskesinin arkasından izliyor ve ağır hareketleriyle herkeste korkuyla karışık bir saygı uyandırıyordu.

Dinikuru gördüklerini anlamaya ve anlamlandırmaya çalıştı. Kendisi müneccim ile gözlem yaparken muhtemelen Galata Kulesi'ndeki gözcü Şivan kutsal ışığı görüp konağa koşmuş, o sırada karşı yakada, Yavuz Selim veya Edirnekapısı semalarında eğleşen kuyrukluyu onlara izletmiş, onlar da büyük kurtarıcıyı çağırmak üzere harekete geçmişler, bir yandan ayin hazırlıkları yaparken diğer yandan Maguşları toplayıp bu saatte ayine başlayabilmişlerdi. Yüzleri maskeli, sırtları cübbeli yedi adam ve üç sıra halinde onların arkalarında sıralanmış yedişer kişi daha. Kendisinin de yer aldığı son halkadakiler ise önemsiz kişiler. Bazılarını arada sırada konak hizmetinde gördüğü bu aşina tipler feda edilebilir kuru kalabalıktı muhtemelen. Körü, topalı, sağırı, kamburu...

İlk halkadakilerin hepsi yılan desenli cübbeler giymiş, yılan maskeleriyle oturuyor, sonrakiler suratlarına yılan görüntüsü verecek şekiller ve ellerine giydikleri yılan derisi eldivenlerle ötekilerden daha gizemli duruyorlardı. Müderrise baktı; diğerlerinin aksine onun yüzünde maske yoktu. Her zamanki haliyle, gözünde korsanlara mahsus bir bant ile oturuyordu. Hayret, burada konaktakinden daha ürkütücü görünüyordu. Her şeyi bilen kişiliğine bir de her şeyi anlayan hikmetler adamı eklenmiş gibiydi. Diğerleri ona bakarken kaşları ve kirpikleri olmayan, gözkapakları yılan gibi devamlı açık duran bir hilkat garibesi yerine ayrıcalıklı yaratılmış gizli güçleri olan bir Mehdi yahut Deccal görüyordu herhâlde. Konağa gelip giden insanları düşündü. Pek çok kişinin ondan beklentileri kadar korkularının da had safhada durduğu kesindi. Emirlerini verirken cümle cümle tekrar ettirir, anlaşıldığını ve yapılması gerektiğini zihinlere kazırdı. Olayların arkasındakileri görebilme yeteneği, rüyaları büyük bir isabetle yorumlaması, gök olaylarıyla tılsımlı ve gizemli olaylar arasındaki bağlantıları isabetle kurabilmesi, geleceği okuma konusundaki başarısı ve bilhassa geçmişi çok iyi biliyor ve yorumluyor olması yıllar içinde herkesi kendisine bağlamış, onu üstün insan yapmıştı. Bir de şu yaraları kısa sürede iyileştirme meziyeti vardı; artık nasıl tılsımlı bir macun kullanıyorsa, eliyle mesh ettiği yara iyileşiveriyordu. İnsanların geçmişleri, soyları ve tarihleriyle alakalı anlattıklarını bir bilgiden ziyade şahit olduğu hadiseler gibi anlatması muhatabını avcunun içine alması için daima yeterli olmuştu. Ellili yaşlarındaydı ama pek çok kişi onun sanki yüz elli yıldır dünyada yaşadığına inanıyordu. Ölmüş de elli yıl sonra yeniden dirilmiş gibi. En korkuncu da bazı zamanlarda ceset kadar hareketsiz ve donuk olmasıydı; tıpkı şimdiki oturuşu gibi.

Benyamin çevresinde neler olup bittiğini yavaş yavaş kavrıyordu. Peki ama nereye düşmüştü böyle. Daha önce

müderris konağında hiç buna benzer şeyler görmemişti. Müderrisin donuk halini daha evvel de görmüştü ama bu sefer yüzü tarih öncesine ait bir mumya kadar asık ve gergindi ama haykırıyordu:

"Kutsal ışık görünmüş ve çok şükür zaman tamamlanmıştır! Şimdi sıra ateştedir. Ateş hazır olduğunda, büyük kurtarıcı gelecek, yüce efendimiz Dal hazretleri başta olmak üzere tek heceli yedi üstad-ı azamı, sırasıyla Sin hazretleri, Şın hazretleri, Kaf hazretleri, Lam hazretleri, Mim hazretleri ve ben Kaf Maguş'u hizmet için hazır bulacaktır. Büyük kurtarıcının emniyetle gelebilmesi için dünyada kargaşa, şiddet, talan, kan ve kötülüğün çoğalması lazımdır. Dünyanın güzelleşmesi, imanımızın dünyaya hâkim olması için hepimiz bunu sağlamaktan mesulüz. Bunun için gücümüzü yılanların ruhundan alıyoruz. Ben Maguş Azdahak; tebliğ ettim mi?"

"Tebliğ ettin Kaf Maguş!"

Benyamin duyduklarından neticeler çıkarmaya çalışıyordu. Öncelikle müderris kendisine Azdahak demişti. Maskeli insanlar da tek heceli dediği ve harf harf saydığı kişiler olmalıydı. Adları söylenirken her biri koltuklarından kalkıp sağ ellerini göğüs hizasında kaldırarak bir kobra yılanı gibi işaret yapmış, yılan tıslaması sesleri çıkararak herkesi selamlayıp oturmuşlardı. Bir tek Dal hazretleri yerinden kımıldamamış, bu cemiyetin efendisi olduğunu gösterircesine maskesinin ardından gururla etrafı izlemeye devam etmişti. Bu sırada birisi uzak köşede bir kapağı açtı. *"Cin deliği!"* Beyaz bir duman ve dumanla birlikte mağaraya baygın bir koku yayılmaya başladı. *"Cennet dumanı!"* Kesif duman rengiyle mangala çarptıkça buhar buhar yükselen bir kokuydu bu. Kükürdü andırıyordu. İnsanı tiksindirecek bir şeydi ama ayine katılanlar içlerine çekmek için adeta yarışıyorlar, derin nefesler eşliğinde tıslamaya devam ediyorlardı. Selamlama bitince herkes yine Azdahak'a kulak verdi:

"Yedi iklim dört köşede kırk kapıyı açmak üzere kırk Maguş bizden haber beklemektedir. Dünyayı güzelleştirmek, kırk memleketi tek ülke yapmak üzere Konstantinopolis büyük kurtarıcının saltanatına hazırdır. Kutsal ışık sayesinde dünya semasına kadar inmiştir. Bu, Tanrı'nın isteğidir. Tanrı sizlerin elinizle dünyayı yeniden kuracaktır. Bunun için her biriniz yüce kurtarıcının seçilmiş kuzularısınız. O size ölümsüzlük verecektir..."

Maskeli yedi adam ölümsüzlük kelimesini duyar duymaz tıslamaları yükseltip ayağa kalktılar. Şimdi müderrisi ayakta dinliyorlardı:

"Büyük kurtarıcı hepimizi görmektedir. Ateş hazır olduğunda gelip bizi saadeti bozulmayan, zevki eksilmeyen, güzelliği değişmeyen, nimeti tükenmeyen, dileyenin dilediğini hazır bulduğu sonsuz bir dünyayla müjdeleyecektir. Yerler çalkandığında, denizler kaynadığında, toprak sularını fışkırttığında o, kuzuları için bir sahil-i selamet olacaktır. Ve onu bize getirmek üzere göklerimizde seyreden kutsal geminin Nuh'u, birader Benyamin olacaktır."

Dinikuru Benyamin birden irkildi. Bütün başlar kendisine çevrilmişti. Ne yapacağını bilemedi. O an kendini çok önemli hissetti. Kaf hazretlerinin sorusu doğrudan kendisine yöneltiliyordu:

"Söyle bakalım birader Benyamin, gemiyi en iyi sen izledin, durum nedir?"

Ne diyeceğini bilemedi. Gemi dediğinin zûzenep olduğunu anlayabilmişti. Oysa müneccimin söylediği ve rasat sonuçlarına göre gökteki kuyruklu yıldızın yerküreyle hiç alakası yoktu. Birilerinin onu gemi zannetmeleri bu gerçeği değiştirmeyecekti. Media Maguş inancında bazı tılsımlı cisimlerin veya meleklerin yeryüzüne gelecekleri, iyi ve inanmış insanların bazılarını kendi aralarına götürecekleri durmadan tekrarlanırdı ama bunun bir mecaz olduğu açıkken

şimdi kuyruklu yıldızı gemi zannetmek abesti. Bu fikre itiraz ederse başına gelecekleri düşündü. Müneccim efendi söylerken kaydettiği bilgilerden bazılarını paylaşmayı kurdu:

"Yüce Kaf hazretleri! Eğer gemi dediğiniz dün gece gördüğümüz kutsal ışık ise, emin olunuz semamıza iki kerre otuz gün daha gelecektir."

Dinikuru, ağzından çıkana derhal pişman oldu. Gemiye binmek için iki ayları olduğuna inanmaları felaket olabilirdi. Üstelik altmışıncı günde bu yüzden başı belaya girebilirdi. Ama Kaf hazretleri bu kuyrukluya gemi demenin bir mecaz olduğunu nasıl bilmezdi? Göklerin düzeni içinde akıp giden bir kuyruklu kümesinin dünyadan yönetilecek bir dümeni olamayacağını çocuklar bile kestirebilirdi. Bu nasıl bir akıl tutulmasıydı? Üstelik de o geminin kaptanı olarak kendini seçiyorlardı? *"Saçmalık!.."* Nuh'u düşündü. İnananlarını bir gemiye kaptanlık yaparak kurtarmıştı. Şimdi de gökteki kuyruklu yıldızın kaptanı olmak için kendisinden mucize bekliyor olmalıydılar; tabii eğer o gemi ise... Yok yok, bu kaptan olma meselesi tamamen bir yanlış anlaşılma olmalıydı. Belki de kuyruklu yıldızla ilgili teferruatlı bilgiler öğrenmekti niyeti. Bilimsel rehber diyeceğine kaptan demiş olamaz mıydı yani? Belki de kendisi her şeyi yanlış anlıyordu. *"Evet, yanlış anlama!"* Aksi takdirde otuz gün içinde gemiyi yanaştırıp gemiye binmelerini nasıl sağlayacak, onun bir gemi olmadığını nasıl anlatacaktı? Eğer buna inanıyorlarsa çıldırmış olmalıydılar. Fazla konuşmamak için boğazını temizler gibi yutkundu. Zaten müderris Kaf Maguş da kendisine yetecek bilgiyi almış gibi sözlerine devam etti:

"Demek oluyor ki Maguş hanedanının sürgünü iki ay içinde sona erecek, büyük kurtarıcı gelecek, hepimiz yılanlar gibi yer altından yeryüzüne, karanlıklardan ışığa çıkacağız. Bu durumda, Tanrı'nın asırlar evvel katına çektiği büyük kurtarıcının hükmü yürüsün diye diğer kutsal kitaplar

aradan çıkarılmalıdır. Dahası, iki haftada bir sunduğumuz kurbanları sıklaştırma vaktidir; büyük kurtarıcının merhametini celbetmek için... Buna göre değerli maguşlar, dikkat oluna, vazifeler ihmal olunmaya, tedbir eksik tutulmaya!"

Herkes tıslamayı bırakıp yerlerine oturdu. Söylenenleri harfiyyen yapmak üzere yeminler ettiler. Ardından müderris gezinmeye başladı ve ikinci halkadaki insanlara emretti:

"Şimdi sunak hazırlansın! Itırlar ateşle buluşsun."

Dinikuru mağarada bir hareketlilik hissetti. Cin deliğinden gelen dumanın kapağı kapatılıp onun yerine mangaldaki ateşe toz serpildi. Tozun dumanlanarak yükselen kokusu gitgide kesifleşti. Herkes ayağa kalktı ve aynı makamda neşideler mırıldanmaya başladılar. Anlayabildiği kadarıyla Pehlevi veya İbrani dilinde hüzünlü ilahilerdi bunlar. Derken kapıya doğru dizilip bir koridor oluşturdular. Anlaşılan aralarından birisi geçecekti. Mağaraya yayılan kükürde benzer koku genizleri daha fazla yakmaya başladı. Muhtemelen ateşe serpilen tozun içine esrar karıştırıyorlardı. Böyle bir ayinde insanların zihinlerine tesir ederek söylenenlere kolay inanmaları böyle sağlanıyordu besbelli. Bazı koku veya dumanları soluyanların hayaller gördükleri malumdu; şu adamlar gibi. Dirseğinin içiyle burnunu kapayıp çevresindeki Maguşları izlemeye devam etti. Hepsi ortamdan kopmuş da başka bir dünyadaymış gibiydi. Birden onlardan biri gibi davranması gerektiğine karar verdi. Hareketlerini onların salınmalarına ve eğilip kalkışlarına uydurdu; bir sarhoş gibi. O sırada açılan insan koridorunun arasında iki kişi, bakır bir kazanla içeri girdiler. Bir arşın çapındaki kazandan kızıl buharlar tütmekte, keskin kokuyla birlikte mağaranın içini gizemli bir havaya büründürmedeydi. Nitekim çok geçmeden ortalık gölgelerin bile kişileştirildiği bir ortama dönüşüverdi. Burnuna bir öd kokusu geldi. *"İğrenç!"* Kazana baktı. O da ne? Maguşlar, birer fileye geçirdikleri irili ufaklı kitapları

kazana bandırıp çıkarıyorlardı. Gözlerine inanamadı. Filedekilerin gerçekten kitap olup olmadığına yeniden baktı. Vahşet!.. Her bir file kazandan çıkarken şıpır şıpır suları damlıyordu; mürekkep renginde. Peki ama bir müderris buna nasıl müsaade ederdi? Atılıp durdurmak istedi. Yanıbaşındaki bir el omzuna bastırıp yerinden kalkmasına mani oldu. O sırada müderris ile göz göze geldiler. Kirpiksiz gözlerinden yılan bakışları neredeyse kalbini delip geçecekti. Aldırmadı. Rasathanede o satırları yazmak için ne kadar zahmet çektiklerini, kaç hokka mürekkep kullandıklarını düşündü. Konusu ne olursa olsun, her bir kitabın her bir satırı büyük emeklerin ve uzun çabaların sonucunda meydana getiriliyordu. Bir kitabın kazana sokulup çıkarılması âlimleri öldürmekle eşdeğerdi. Bu adamlar eti için bülbül avlayan zalimler gibiydi. Yeniden baktı. Kitaplar öyle sıradan kütüphane malzemesi de değildi. Evet, yanılmıyordu, bunlar Kur'anlar, Ahd-i Atik ve Ahd-i Cedid'ler, sufi ve keşişlere ait kutsal kitaplardı. Sayfalarında Allah'ın sözlerininin anlatıldığı kitaplar... Yaptıkları şey Tanrı'ya isyanın ta kendisiydi. Kendisi de bir dine inanmıyordu ama bunlar katıksız şirk içindeydiler. Gördüklerine inanmak istemedi. Bir şeyler yapmalıydı ama ne? O sırada kendi girdiği kapının yeniden açıldığını işitti. Başını çevirdi. Konağın kambur cücesi Ermihal, elindeki falçatayla hokkabaz oyunları gösteriyordu. Diğerlerine göre yanında bu adamın konakta hiçbir iş yapmadığını zanneder, hep merak ederdi, neyin nesi, kimin fesi diye; işte şimdi onu tanımaya başlamıştı. Yüzüne bakarken gözleri karardı. Cücenin arkasında iki kişinin elleri ve gözleri bağlanmış bir kadını getirdiğini görür gibi oldu. Karnı burnunda ve çırılçıplak... Gördükleri gerçek olmazdı. Bayılıyordu.

"Soluduğum pis koku dimağımı yanılt...!"

9

Güzeller güzeli bir kızın eline neşteri aldığı Ve önündeki cesede hiç acımadan çaldığıdır

2 Ramazan

Kara kaş, kara göz bir tarâvet... Boyuna bakanların sülün dedikleri türden... Adı Emanet. Rivâyete göre paşa babası doğduğu gün onu Allah'ın bir emaneti kabul ettiği için bu adı koymuş sonra da emanet olan bir şeye nasıl itina gösterilirse öyle titiz ve dikkatli yetiştirmiş. Kimine göre de konağın kapısına bir kundakta bırakıldığı için paşa hazretleri onu Emanet bilip sahiplenmiş. Her ne olsa, kız büyüyüp serpilmiş ve gamzesinden, tebessümünden, işvesinden, edasından etrafa yıldız yıldız cevherler ve ışıklar saçılan bir dilber oluvermiş. Gel gelelim bu nazenin dilberin bir de ele avuca sığmaz delişmen bir tarafı var. Güya paşa hazretleri Tanrı'dan kendisine bir erkek evlat vermesini umarken bir kıza sahip olunca, Emanet'i bir erkek gibi yetiştirmeye karar vermiş; imkanlarının fevkinde bir terbiyeyle büyümesine itina göstermiş. Gerisi herkesçe bilinen şeyler; ata binmek, ok atmak, piştov kullanmak, yüzmek, koşmak... İstanbul'un değme babayiğitlerine nal toplatacak maharetler. Hepsinden önemlisi de okumak ve yazmak.

Emanet'in hususi hocalar önünde diz çöküp sarf ve nahivden emsileye, mantıktan kelâma pek çok ilimde pâyeler alması özel tercihiydi. Bilgi bir umman, Emanet bir sünger, yüklendikçe yüklenmiş, yıldan yıla sınırsız bir bilgi küpüne dönüşmüştü. Tazeliği döneminde bir ham cevher, kuyumcu

titizliğiyle işlenip süslenmiş, ziynet ve zarafet bulmuştu. On beşindeyken elmasın ihtişamı elmastraşın ustalığıyla birleşip adı pırlantaya döndü. Sonraki yıllarda hocadan hocaya ilimden ilme yollar açıldı ve ondokuzuna geldiğinde teşrih ilminde karar kıldı. Beş yıl ilm-i bedeniyye ve tababetin bütün kitaplarını okudu ve öğrendiklerini görmek, incelemek üzere kesip biçmeye başladı. Süleymaniye yamaçlarındaki konağın bahçesinde bir kulübesi ve kulübenin içinden girilen bir de teşrihhanesi vardı artık. Kurbağalar, tilkiler, tavşanlar yakalanıp buraya getiriliyor, itinayla kesilip biçiliyor, damarları, kasları, etleri, derileri ve kemikleri saatlerce inceleniyor, her inceleme bir cümleye dönüşüp sığırdili cönklere, defterlere yazılıyordu. Paşa babasının satın aldığı av hayvanlarının tükendiği günlerde, erkek kılığına girip ava gittiği, kurtları, çakalları, kartal veya yılanları vahşi tabiatta izleyip incelediği bile oluyordu. Erkek kılığına girip dolaşmayı başlangıçta bir oyun gibi düşünmüş, sonra sonra başkası olarak sokakları arşınlamanın heyecanını tatmış, hatta bir keresinde -henüz yirmisindeyken- iki külhan kopuğuyla yumruk yumruğa kavga etmiş, kulübesine döndüğü vakit bundan büyük bir haz bile duymuştu. O günden sonra yanında sahtiyan bir çanta taşımayı adet edinmişti. Erkek kılığında dolaşıyorsa fistanı, kadın kılığında dolaşıyorsa poturu ve cepkeni içinde taşımak üzere... Elbette kimsenin kendisine dokunmasına artık müsaade etmiyordu, kılık değiştirdiği keşfedilmesin diye.

Paşa babası kızının kesip biçme merakını hiç dizginlememiş, bilakis onun ilerleyebilmesi için önce Cerrah Mehmet Paşa'nın, sonra da Benli vezirin dostluklarına istinaden kendisine yardımcı olmalarını rica etmişti. Mehmet Paşa kızın ölüler üzerinde çalışabilmesi için öğretmenliğini üstlenmiş, teşrih masasında neşter kullanmasını, damar açmasını, sinir ayırmasını, deri tamirini, yara dikmesini velhasıl bir cerrahın bilmesi gerekenleri öğretmiş, Benli vezir de her bir teşrihten

sonra elde ettiği neticeyi bir altına satın alarak onu teşvik etmişti. Her günün sonunda bir deftere yazdığı ilmî görüşleri aslında altın olarak kendisine geri dönüyordu. Velhasıl bu yaşında zengin sayılırdı. Defterlerinde damarlar, kaslar, organlar, dokular, kemikler ve aralarındaki bütün geçişkenlikler, sebep sonuç ilişkileri, doğrulanmış tecrübeler, tedaviye yönelik neticeler; kesesinde ise çil çil altınlar... Elbette canlı bir beden üzerinde mesleğini yapmasına hâlâ izin verilmiyordu. Cerrah Paşa bunun için daha üç gün evvel, canlı bir bünyeyi kesmemek kaydıyla sultan hazretlerinden ona neşter kullanma izni alabilmiş, Müslüman kadın cesetleri üzerinde bir inceleme yapılmak gerekirse de onu resmen görevlendireceğini kendisine tebliğ etmişti. Ölü kadın bedenlerini Yahudi erkek hekimler yerine Müslüman bir kızın inceleyip hakkında vesika yazması sultanın da hoşuna gitmiş ve izin buyrultusunu zevkle göndermişti. Bugün Süleymaniye'deki gül bahçesine neşeyle gelmesini gerektiren sebep buydu; ilk resmi görevini yapacak olmak. Paşa babasının "oruç ağızla nahoş bir mesai" diye nitelediği bu teşrihin amacı, hunharca öldürülen hamile bir kadının ölüm şeklinin kesin tespiti ve katilinin özellikleri olacaktı. Bir kadın cesedini onun kadar tanıyacak ikinci bir cerrah da bulunamazdı zaten. Galata'nın Musevi ve Rum hekimlerinin kıskançlıkları coşup taşacaktı işte...

Emanet, bin nazla salınarak Süleymaniye'deki çiçek bahçesinden geçerken durup durup şehri seyretti; hiç yapmadığı bir şey... Haliç'in ve Galata'nın sulara yansıyan renkleri o gün kendisini büyüleyivermişti nedense. Tabiatta onu cezbeden şey nedense hep manzaradan ziyade hareket olurdu. Nitekim akşamki kuyruklu yıldız şehrayini onu fevkalade mesud etmişti. Çiçekler arasında vakit geçirmektense çiçeklere dadanan böcekleri, kurtçukları incelemek olurdu tercihi. Şimdiyse içeride kendisini daha heyecanlı saatler bekliyordu; ölü bir kadın bedeniyle birlikte. Kulübenin kapısı o gün

hiç usanmayacağı bir saadet ülkesine açılıyordu muhakkak. Başıyla bahçevan ağaya selam verip izbe kulübeye süzülüverdi.

Kulübe içeriden hiç de küçük sayılmazdı. Dış kapı yamacın içine doğru açılan bir binaya açılıyordu; Bizans'tan kalma eski bir sarnıç. Bir sarnıç, hayatı anlamak üzere yapılan araştırmalar, deneyler ve gözlemler için yeterince geniş sayılırdı. Ortada bir teşrih masası, duvarlarında meşale ve çıralar, yerde mermer bir zemin. Sağ köşede bir musluk ve yalak, sol duvarda dolaplar ve aletler.

Emanet her zamanki gibi kulübe zemininde görünmez bir sandığa sakladığı torbayı yerinden çıkardı ve hiç beklemeden doğruca masanın başına ilerledi. Torbanın içinde neşter, iğne, iplik, ıspatula, el ayası kadar kazıma küreği ve daha başka hekim aletleri vardı. Cerrah Mehmet Paşa'yı düşündü ve içinden teşekkürlerini gönderdi. "Çok şükür, bundan böyle torbayı gizlemem gerekmeyecek!"

Teşrih masasında üzeri örtülmüş bir ceset duruyordu. Benli vezir yazdığı pusulada bir kadın cesedi olduğunu ve hususi kâhyasına taşıttırdığını söylemişti. İncelemesini Üç Hilal Cemiyeti adına yapacağını da ilave etmiş, sonuçları not edip bildirmesi gerektiğini tembihlemişti. Neşesi ve coşkusunun sebebi olan cümleler... O sırada hareketlerini izleyen biri eteklerinin zil çaldığını bile söyleyebilirdi. *"Olsun!"* Artık mesleğinde özgürdü ya! Besmele çekti, başarı duası etti. Birkaç dakika sonra ise iki dudağı arasından sarnıç duvarlarına neşeli nağmeler yayılmaya başlamıştı. Erkekler gibi ıslıkla türkü çığırarak çalışmak hoşuna giderdi; asla nefesini yükseltmeden.

Örtünün baş kısmını yavaşça açtı. Alışık olduğu ölüm kokusu bu sefer genzini yaktı; ama keskin ve şiddetli. Başını iki yana sallayıp gözünü yummak zorunda kaldı. Omuzuna sarkan serpuşunun ucunu ağzına maskeleyip gözlerini yeniden

açtı. O da ne? Gözlerini oğuşturdu. *"Nasıl yani?"* Örtüyü bir karış daha aşağı kaydırdı. Gördüğü şeyin hakikat olup olmadığından şüpheye düştü. Kadının cesedi göbek hizasına kadar gözlerinin önündeydi ve evet, gördüğü hakikatti. Cesedi daha önce birileri kesip biçmiş hatta hoyratça da dikmişti. İstanbul'da bu işi yalnızca kendisinin yaptığını düşünen biri için sorularla karşı karşıya olduğunu anlayıverdi. Kim? Neden? Niçin? Nerede? Nasıl? Hangi izinle? Hangi cür'etle? Hangi imkân ve malzemeyle? Hangi... Hangi...

Sedyenin başucunda duran zabıtlara baktı. Cesedi sabaha karşı subaşı ağanın kuyruklu yıldız devriyesi bulup yeniçeri kolluğuna bırakmıştı. Başka yerde öldürülüp üryan vaziyette Galata Mevlevihane hamûşanına atıldığı yazılıydı. Yirmi yaşlarında evli bir hanım olduğu tahmin ediliyordu. Kuşluk vakti bir örtüye sarılıp buraya getirilmişti. Kim olduğu henüz bilinmiyordu. Hakkında adli bir kayıt olmadığı gibi henüz onu arayan biri de çıkmamıştı.

Derin bir nefes aldı. İşi uzun sürecekti. Cesedi tepeden tırnağa incelemesi gerekiyordu. Yüzüne yeniden baktı. Mavi damarlı mermere benzeyen donuk bir yüz. Ne tür bir sıvı bulaşmış ise kirpi dikenleri gibi duran saçlar. Yer yer keçeleşmiş... Dudakları sanki bir şey söylerken öylece ağzına çaput tıkılmış gibi açık ve çehresinde korkunç bir gerilme... Çakır gözleri hayret hayret açılmış öylece bakıyor. Kandil ışığında bile göz bebeklerinden saçılan fevkalade renk kırılmaları ortalığa yayılmakta. Bir ölüye göre ışığıyla parlayan detaylı ve benzersiz gözler.

Düşündü. Ölen bir bedende önce gözler solar, ışığını kaybederdi. Bir tek yılan gözlerde bir parlaklık görülmeye devam ederdi. Yılanların gözlerini iyi tanırdı. Lacivert, mavi, çakır, yeşil, kahverengi, ela, sarı... Yusyuvarlak bir cam tanesi kadar şeffaf ve parlak. Ama yılanın gözlerini etkili kılan kısım gözbebekleri olurdu. Yılanın dikkatine, öfkesine, uykusuna

göre zehirsiz olanlarda yuvarlak bir nokta, zehirli olanlarda yukarıdan aşağıya bir çizgi şeklinde beliren saydam göz bebekleri. Yılanın taşıdığı zehir şiddetine göre çizginin kalın veya inceliği de dehşetini arttırır, üstelik. Bir yılanın göz kapakları olmadığı için gözün açılıp kapanırken oluşturduğu çizgi ile nokta arasındaki bütün geçişkenlikler sanki gözbebeği gibi görünürdü, dikey bir çizginin iki yanına doğru simetrik olarak genişleyip kusursuz bir daireye dönüşme evresi gibi. En dehşetli yılan bakışları ise ya gözün olduğundan ziyade büyümesi veya gözbebeğinin olduğundan ziyade parlamasıyla ortaya çıkardı. O vakit gözbebeğinin merkezden çevreye uzanan simetrik çizgileri damar damar belli olur, insanı hayran bırakan bir desene dönüşüverirdi. Tam da baktığı gözler gibi; üstelik kendisine hâlâ dehşetle bakmaya devam ediyorlardı. Capcanlı bir yılan kadar keskin ve dehşetli. Bu zavallı kadın, sanki celladı kendisini keserken onu diri diri izlemişti. Bedendeki kasılma ve çırpınmaların göz damarlarında oluşturduğu gerilme bunu gösteriyordu. *"Vahşet! Kim kurbanını diri diri keser ki?"*

Bakışlarını aşağıya doğru ilerletti. Orta boylarda, tıknaz, sarışın bir hanım. Grileşmiş bir cilt ve morumsu çürükler... Karnına uzanan dikişleri inceledi. Göbeğinin üstünde dikey, altında yatay... Böyle dikişler bedende öldürme amaçlı olmayan bir ameliye yapılırsa atılırdı. Ama bu çok kaba ve hoyrat dikilmişti. Alibeyköyü'nün mısır çuvallarını dikenler bundan iyi iş çıkarırlardı. Tığ makas ile dikişleri birer birer açarken önündeki kadının ölüm anını düşündü. Ellerinde ve ayaklarında bağlanma izleri vardı. Hiç çırpınmamış gibi keskin ve yalınkat. Muhtemelen gövdesini hareket ettirmesi engellenmişti. Peki ama nasıl? Dikişin kenarları pembe görünüyordu. *"Yakın zamanda olmalı?!.."* Ve dikişleri falçatayla kesip karnını açtığında hayretler içinde kaldı. Cesedin içinde yapılan işçilik az evvelki hoyratlığın aksine fevkalade

bilinçliydi. Karın duvarının bütün katları kesilmiş, önce cilt, sonra yüzeysel fasya, ardından kaslar ve nihâyet rahimde işlemler gerçekleştirilmişti. Bir kadın rahmini ancak usta bir cerrah bu kadar maharetle açabilirdi. Bıçak hiç kaymamış, çizgisinden hiç sapmamıştı. Karnı yarılırken kadına kendi karnının izlettirildiğinden şüphesi kalmadı. *"İmkansız!"* Derin bir nefes aldı. Sedyeden geriye bir adım uzaklaştı. Kadının neler çekmiş olduğunu hazmetmesi zor olacaktı anlaşılan. Zihninde görüntüler beliriyordu. Birisi diri diri rahmini açıyor ve kadına izlettiriyordu. Kadının yüzündeki dehşet ve ağzındaki tıkaca yeniden baktı. Ters giden bir şeyler olmalıydı. Düşündü, düşündü... Evet, kabul etmek istemese de yegâne sonuç buydu. Kadıncağızın rahminden bebeği alınmış ve bebeği kendine gösterilmişti. Bunun bir cinâyet olduğunu bilmese kadının o anda bebeğini gördüğü için sevinmiş olacağını bile düşündü. Peki ama bütün bunları yapan birisi başkasının bebeğini alıp ne yapardı ki? Kurbanın başka hiçbir organında hasar yoktu. Önündeki vahşet her kimin eseriyse yalnızca rahimle ilgilenmiş ve istediği cenini elde etmişti; henüz ana rahminden başka yerde yaşaması mümkün olmayacak bir cenin... *"Cinâyetlerin en vahşisi!"*

Rahimden başını çevirdiğinde idrar kokusu duydu. Zavallı kurban acı ile kıvranırken mesanesini boşaltmış olmalıydı. Rahimde hamilelik gereği gözle görülür bir büyüme vardı ve bebekle birlikte bebek eşi[9] de alınmıştı. *"Neden? Yemek için mi?"* Rahim duvarları kurumuş, yer yer kan bulaşmıştı. Böyle bir işlemde cerrahın kanamayı nasıl kontrol edebildiğine hayret etti. Üstelik bebek suyunu da almışlardı; son damlasına kadar. Bebeğin yaşaması için suni bir rahim yapmış olabileceklerini düşündü. *"Dokuz ay on günü tamamlayacak bir ortam? Belki de!.."*

9 Plasenta

Diğer organlarda hasar yoktu. Bir saat kadar ceset üzerinde her şeyi araştırıp inceledi. Nihâyet elden geçirdiği her uzvu yerli yerine yerleştirip özenle diktikten sonra cesedin sırtını çevirdi. İpek gibi bir ten... Her türlü işkence, mücadele, şiddet emaresinden vâreste. Bileklerine yeniden baktı. Tek boğumlu ip izleri. Elleri ve ayaklarından bir yay gibi gerdirilip kımıldayamaz hale getirildikten sonra karnının yarıldığına hükmetti.

Son olarak cesedin ağzındaki çaputu çıkardı. Beyaz renkte bir mendil. Tükrük, kan ve çamurla kirlenip bozulmuş. Katlarını dikkatle açtı. Üzerine sıradan bir divitle yazılmış sıradan satırlar vardı. Tükrük mürekkebi dağıtmış ve bazı yerler okunmaz olmuş. İlk satır Kur'an'dan bir âyet gibi duruyordu ama ikinci ve üçüncü satırlardaki harfler sanki yabancı bir alfabeye aitti. *"İbrani alfabesi olabilir!"* Kadına acıdı. Kim bilir kimin nesi oluyordu ve yarın sahibine teslim edildiğinde başında kimler ağlayacaktı? Daha gençliğinin baharında. Muhtemelen ilk bebeğine hamileyken hayatına kıyılmıştı, dehşet verici bir ölümle. Bütün bunları, cesedi teslim alacak akrabalarına bildirmemek gerektiğini düşündü. Kadının bedenini balmumuyla kaplayıp, dikişleri mümkün olduğunca gizledi. Kocasına veya annesine teslim edilirken üzüntülerini azaltabilmek önemliydi çünkü. Karar verdi. Böyle bir ölümün sebebini araştırmak üzere ceset sahiplerine durumu bizzat açıklaması gerekebilirdi. Belki açıklamakla kalmayacak, muhtemelen katilini bulmaya da söz verecekti. Katilleri araştırma hususunda şu adı ortalıkta dolanıp duran Karabarut Hasan'dan nesi eksikti? Bu sefer ölümün sebebini bularak ünlü hafiyeyi bile alt edebilir, yüksekten uçan şöhretini düze indirebilirdi. Cesede yeniden baktı. İçi ezildi. *"İnşallah kimi kimsesi yoktur!"*

Başından ayrılmak üzereyken eliyle cesedin yanağını yokladı. İpek gibi. Yüzünün güzelliği hemen fark ediliyordu.

Boncuk gözlerle sarışın bir taze. Balkanlı veya Avrupalı... Ecnebi veya Gayrimüslim... Belki de Eflaklı bir cariye... Türk kadınlarına benzemediği açıktı. Son olarak saçlarını düzeltmek ve yüzündeki dehşeti bir nebze olsun örtmek istedi. Teslim alacak insanlar cesede karşı saygısını görsünler istiyordu. Eliyle saçlarını yanağına doğru tararken kulağına bir şey tıkandığını gördü. Cımbızını çıkarıp aldı. Küçük bir kağıt parçası. Açtı. Üzerinde Türkçe bir cümle yazılıydı:

"Azidahaka... Yüce Kurtarıcı! Duy beni."

Tahtakale yokuşunu inerken akşama kadar uzun bir yol kat edeceğini düşündü. Balkapanı'ndan süzülüp Rüstem Paşa Camii'nin imamıyla görüşecek, oradan Balat'a uzanıp Selaniko Sinagogu'nun hahamını bulacak, Galata'ya geçip Saint Benoit Kilisesi'ne uğrayacaktı. Bu türden kelimeleri ancak üç dinden tanıyıp güvendiği kişilere okutup bir sonuca ulaşabilirdi. Azidahaka ve Yüce Kurtarıcı'yı öğrenmesi önemliydi; her kim veya kimler ise artık!

10

Bu, fettan dilbazın yalandan yakılıp yanması Ve hamile gelinin ona inanıp kanmasıdır

Allahu Ekber... Allahu Ekber...

Öğlen vakti. İnsanların kaylule zamanı. Ramazan öğlenlerinde bir saat kadar uyumak -tabi eğer resmi vazifesi yoksa- bütün İstanbul erkeklerinin âdetiydi. Böylece gece sahura kadar ayakta olabiliyorlardı. Kıztaşı'ndaki sokakta ise gündelik hayat geç başlıyordu; evlerinin önüne çıkıp dedikodu karışık sohbetlerine başlayan kadınlar saltanatı... Karabarut bedestene, Meşkure hanım da Fatih Camii'ndeki mukabeleye gidince Samime de sokağa çıkmadan evvel sahurdan kalma bulaşıkları yıkayıp evi süpürmüş, küçük kümesteki tavukları yemlemiş, Sürmeli Mustafa'sını ve gelmeyen güvercini düşünmeye yeniden başlamıştı. Canı sıkkındı. Sürmeli, Cezayir'den her hilal göründüğünde, tam geceyarısında güvercin uçuracağına sevdası üstüne and içmişti. Gece yarısında havalanan güvercinin ertesi gün akşam alacasında gelmesi beklenirdi ve daha öncekiler aynı saatlerde gelmişti. Dün akşam! Nafile!.. *"Hep şu kuyruklu yüzünden!"* Bugüne kadar mektuplar tam vaktinde gelmişti; acaba güvercin de kuyrukludan korkup yol mu şaşırmıştı? Kuyrukluyu Mustafa'nın da görüp görmediğini düşündü. Gördüyse korkmuş olabilir miydi? *"Asla!.. Mustafa'm hiçbir şeyden korkmaz!"*

Karnındaki bebe yeniden tekmelemeye başladı. Geceden bu yana bir sıkıntısı var gibiydi, durmadan kıpırdanıyordu. Doğum sancısının yakın olduğunu hissetti. Yerinden

doğrulup biraz gezindi. Olmadı, biraz uzandı. I-ıh!.. Kalkıp yürüse iyi olabilirdi. Sokakta mahalle kadınlarının sesleri şamataya dönüşmüş vaziyetteydi. Yanlarına varıp birkaç havadis alsa iyi olurdu. Feracesini başına atıp çıktı.

Kuyruklu... Her söz kuyruklu üzerineydi. Kulak tuttuğu kadınların her biri ayrı bir yorumda bulunuyor, her kafadan bir ses çıkıyordu. Bebeğinin ruh sağlığı için bunları duymasa daha iyiydi. Felaket tellallığı... Biraz oyalandı. Neyse ki söz döndü dolandı, sonunda kendisine, "Mahallenin Çakır Gelini"ne geldi. Komşular da pek meraklıydı. Sürmeli'nin ne vakit geleceğinden, doğumun iyiden iyiye yaklaşmasından -hesabına göre on gün vardı-, tekmelerine bakılırsa bebenin muhtemelen erkek olacağından, bugünlerde hareketlerine düzen katmasının şart olduğundan, yemesi gerekenler ve yememesi gerekenlerden, ebe ninenin bereket getiren ellerinden, iyisinden, kötüsünden ve nihâyet böyle karışık bir zamanda bebek doğurmanın zorluğundan bahsedip durdular. Elbette hepsi farklı bir akıl vermeyi de ihmal etmiyorlardı. Söz dönüp kuyruklu yıldızın uğursuzluğuna tekrar kilitlendiği sırada hariçten titrek bir ses duyuldu:

"Hatunlar, Meşkure ahretliğimin hanesi hangisidir?"

Ellilerinde bir kadın... Konak hanımları gibi şatafatlı giyinmiş, saraylı kadar da asil. Mahalleli sevecenliğiyle evi göstermekle kalmadılar, Çakır Samime'yi de ona hemen tanıttılar.

Kadın mihrabı yerinde cinsindendi. Koyu hardal üzerine kırmızı dallı Şam ipeklisinden ağlı zağlı bir şalvar, ayaklarında inci işlemeli saten boğumlu çedik, şalvarın üstünde ipek ve altın sırmayla nakışlanmış bürümcük gömlek, üzerinde de güller, sümbüller... Asaletin ta kendisi! Ama sanki kulağı biraz ağır işitir gibiydi. Birkaç kelamdan sonra Samime'nin kulağına "Ah benim Sürmeli'min Çakır'ı, ah benim güzel kızım..." deyiverdi. Samime'nin o andaki şaşkınlığını

diğerlerinden gizlemek için de sesini yükseltti; sanki bayılacak gibi sendeleyerek:

"Aman güzel gelinim, üzerime bir fenalık çöktü sanki. Acaba bir parça otursam mı?!"

Samime kocasının adını duyunca dikkat kesildi. *"Belki bir haber?!"* Merak edeceği çok şey vardı. Kadının yüzüne dikkatle baktı. Hasta gibi değildi ama hasta gibi görünmeye gayret ediyordu sanki. Diyeceği bir şey varmış da mahalleliden çekinirmiş gibi... Mustafa'sından haber getirdiğini umut etti. Bir an mahallelinin arasından onu götürmesi gerektiğini düşündü, nasıl olsa oturmaktan söz etmişti:

"Hemen buyurun lütfen, evimiz aha şu kapıdır!"

Samime nazikçe koluna girip bahçe kapısından geçirdi. Hareketlerinden, edasından ağır misafire benziyordu. Evde hürmet gösterdi, başköşede ağırladı, oruca rağmen kahve pişirdi, lokum ikram etti. Kadın da kendi evi gibi soyunup dökündü, giysisinin dekoltesini tutturduğu elmas kaşlı iğneyi bile çıkarıp göğüslerini havalandırarak ferahladı, gerinerek yayılıp dinlendi. İçinde bir sıkıntı taşıyor gibi oflayıp poflamayı da eksik etmedi. Sonunda Samime'yi dizinin dibine çekip sahibinin kucağına çıkmak isteyen kedi cilvesiyle sırnaştı, yarı üzgün yarı dertli, bebeğinden konuştu, arada bir elini karnına bastırıp tekmelerini hissetti, maşallahlar çekti, nazar duaları etti, anlattı, anlattırdı. O kadar ki Samime'nin karanlıktan korkmasına çare diye muska yazdırmasına kadar sohbeti koyulaştırdı. Sık sık da Samime'nin çakır gözlerinin güzelliğine yeminler ediyor, dostluk gösteriyordu.

Dediğine göre Meşkure'yle Karagümrük'te beraber büyümüş, birbirlerini ahretlik seçmişlermiş. Yedi yıldır ayrı düşmek canına tak etmiş, bir fırsat deyip görmek arzusuyla buralara gelmiş. Sürmeli Mustafa'yı çocukluğundan tanırmış, kursağında ekmeği varmış, falan. Kendisinin en küçük oğluyla sokaklarda oynadıklarını, hatta Fatih Camii'nde

Hafız Mustafa Efendi'den beraber hat meşk ettiklerini bile ballandırarak anlattı. Şimdi onun oğlu da tıpkı Mustafa gibi Cezayir-i Garp Eyaleti'ndeymiş; gönüllüler arasında...

Samime duyduklarıyla ferahlar gibi olmuştu. Bunca sohbet ve dedikodunun ardından, nihâyet Mustafa'sından bir haber alacağını düşündü. Kadının ağzı iyi laf yapıyordu; "Kaderleri birbirine bağlanmış evlatlarımın... İkisi de sultanımız efendimiz için hisar bekliyorlar" diyerek bahsi açtı, Mustafa'ya ve kendi oğluna uzun uzun övgüler yağdırdı ve nihâyet sadede geldi. Artık kelimelerine gözyaşları eşlik ediyordu:

"En son iki ay evvel bir kaptan haber getirip oğlumun hastalandığını söylemişti. Bir daha haber alamadım. Zenginliğime bakma, dul bir karıcık nine sayılırım, kime soracağım bilemedim. Konu komşu akşamki kuyrukluyu hayra yormayınca belki yiğidimden bir haber alırım diye ahretliğimi yoklayayım dedim. Ben sizde bir haber vardır, en azından ağabeyi Hasan yiğidim bir şeyler biliyordur yahut sen bir şey söylersin deyip geldiydim. Ah benim güzel kızım, sen Mustafa'dan mektup alırmışsın, mektuplarda oğluma dair de bir satır yazmış mıdır? Ah nazlı kızım, var mıdır bana verecek bir haberin?"

Samime donup kaldı. Umduğunu bulamadığı gibi kendisiyle aynı umuda kapılmış biri de eteğine yapışmıştı. *"Ah zavallı kadın, sıkıntısı benimle aynıymış meğer!"*

Düşündü, zihnini yordu, ı-ıh... Mustafa değil mektuplarda, henüz İstanbul'dayken bile bir arkadaşı olduğundan hiç bahsetmemişti. Kadının umudunu boşa çıkarmaya ar edindi, "Bugün yarın bir haber gelir, inşallah!" diyebildi. Bu cümle üzerine kadın tek kelime etmedi. Acelesi varmış gibi davrandı, "Ben gideyim o halde güzel kızım!" deyip çıktı. Samime bahçe kapısında arkasından bakakaldı. Eşiğe oturup düşündü. Kadın kavak yeli gibi gelmiş, oyalanmış, poyraz misali birden esip geçmişti. Giderken Karabarut veya Meşkure

hanıma selam bile söylememişti. Düşündü, selam söylemiş olsaydı, annesine onun için kim diyecekti? Adını sormaya fırsat bırakmamıştı ki. Oğlunun adını da anmamıştı. En ilginci de ramazan gününde kendisinden kahve istemesiydi. "Ola ki mazereti vardır, oruç tutmuyordur!" diye kendini avuttu. Karmakarışık düşünceler içinde odasına döndü. O da ne? Kadının oturduğu divanın üzerinde kahve tepsisinin yanında elmas yaka iğnesi duruyordu. Telaşlandı. Derhal üzerine bir ferace aldı. Elmas iğneyi sahibine teslim etmek üzere kapıya koştu, ayağında terliklerle. Karagümrük'ten bahsettiğine göre o istikamete gidiyor olmalıydı. Fazla ilerlememiş olmalıydı. Sokakta hâlâ oturmakta olan kadınların arasından hızla geçti. Acele etmeliydi. Kendisine seslenen, laf atan, nereye gittiğini soran komşularına cevap bile verecek kadar oyalanmadı. Aklında yalnızca kadına yetişmek, emanetini teslim etmek ve kim olduğunu öğrenmek vardı. Belki oğlunun da adını sormalıydı. Arkasından bakan kadınlar bir eliyle karnını, diğer eliyle feracesini tutarak paytak paytak seğirtmesine bir anlam veremediler. Neyse ki köşeyi döndüğü anda kadını gördü. İşte orada, üstü kapalı bir koçu seyisiyle konuşuyordu. Yorulmuş da koçuya binip gitmek ister gibi bir hali vardı. Aralarında tartışır gibi pazarlık sürdüğünü düşündü. İçi rahatladı. Yetişmiş sayılırdı. Tam sesleneceği sırada kadın arabanın içine süzüldü. Seyis önce merdiveni toplayıp koçunun kapısına astı, ardından üvendiresini eline alıp öküzlerin duşağını çözdü. Yola çıkmak üzereydiler:

"Durun! Beni bekleyin ağam!"

Seyis bekledi. Öküzler hareketlenir gibi olurken o merdiveni yeniden indirdi. Samime seyisin kendisini de yolcu zannettiğini düşündü. Koçunun kapısı açıldı. İçeriden bir el uzandı. "Ah benim güzel kızım, sen miydin?" Samime avcundaki elmas iğneyi vermek üzere uzattığında bileğine güçlü bir el daha yapıştı. Kendini koçunun içinde buluverdiğinde

korkuyla çığlık atmayı denedi. Ağzını kapatan pençe ve burnuna dayanan tuzruhu kâsesinden dolayı sesi çıkmadı. Gözleri kararıp kendini kaybederken son gördüğü şey bileğine yapışan elin sahibine ait Akdeniz izbandutlarını andıran iri kıyım ürkütücü bir çehreydi.

11

Bu, devletlû kulaklara kıyamet haberinin çalınması Ve kuyruklu yıldıza dair bazı tedbirler alınmasıdır

Müneccim ile Dinikuru Benyamin rasathaneyi temsilen sabahın köründe sadrazamlık makamına geldiklerinde Benli veziri, yeniçeri ağasını ve bostancıbaşıyı orada buldular; şeyhülislâm efendiyle ateşli bir tartışmanın tam ortasında. Müneccimin dikkatini çekmişti, Dinikuru'nun benzi solmuş, adeta sarsaklaşmıştı. Dalgın yürüyor, boş bakıyordu. Kendisi oradaydı da zihni başka yerde gibiydi. Önce sebebini sormak istedi. *"Sorma! Bir derdi olsaydı zaten söylerdi."* Kuyruklu yüzünden uykusuz kalmıştı, belki de o yüzdendi. Şimdilik sadece izlemeli, o derdini açarsa derman olmaya çalışmalıydı. *"Evet, evet!"*

Sadrazam hazretlerinin yanlarında bitiverdiğini görüp has duruşa geçtiler. Salona bütün heybetiyle girmişti. Divan azalarının selamlamalarını alelacele kabul edip daha peykesine bile oturmadan, uzun boyunun avantajını kullanarak herkese hakîmane emirler yağdırmaya başladı. Benli vezir ve diğerlerinden şehrin ve ülkenin asayişini sağlayacak tedbirler almaları için maslahat görmelerini istiyordu. Divanı sultan adına toplamış gibiydi ve biraz sonra Kubbealtı'nda sultanın sorabileceği sorulara şimdiden cevap aramaktı niyeti. Kendilerine muhtemelen şehrin emniyeti ve kuyruklu çalkantısının ziyanlarını önleme babında neler yapıldığı veya yapılacağı sorulacaktı. İstanbul'un asayişini sağlayan subaşı ağa, yeniçeri ağası, bostancıbaşı ağa ve asesbaşı oradaydılar. Bunların her biri sokağa çıktıklarında görenleri

titretip hazırola geçirten adamlardı. Birini kazara bile suçlu saysalar şehirden sürdürebilir, mavnacı, beygirci, fırın uşağı, hamal ve tellak makulesi adamlardan beşini, onunu sorgusuz sualsiz zindana gönderebilir, yürütün dediği vakit yanındaki zabitler herifi yaka paça edip mahşere kadar yürütür, cesedini de toz ederlerdi. Gittikleri yere dehşet götüren bu babayiğitler şimdi sadrazama kulak vermiş dinliyorlardı ve manzara pek iç açıcı değildi. Dünden bugüne meydanlarda sokaklarda her kafadan bir ses çıkıyor, çarşı pazar kargaşa üretiyordu. Esnaf dükkânlarını açmamış, medreseler sınıflardan taşmış, kayıkçılar kürekleri bağlamış, dülgerler aletlerini toplamışlardı. Meyhane ve bozahaneler ıssız, cami ve tekkelerse tıklım tıklımdı. Galata'da kiliseler ve havralar bile dolup taşıyordu. Günah çıkartanlar, tövbeye duranlar, dünyalık her şeyi bir yana bırakıp vaktini taat ve ibadetle geçirenler... İstanbul, bir uçtan bir uca ibadetle meşguldü; Kuyruklu kerameti...

Konuşma sırası kendisine gelince müneccim anlattı:

"Efendimiz!.. Kubbealtı'nda da arz ettiğim üzere, kuyrukludan yana bir telaşa mahal yoktur. O kendi yolunda biz kendi yolumuzdayız. Bu akşam iftardan iki çeyrek kadar sonra daha da parlayarak gelecek ve dün geçtiği güzergâhın azıcık doğusundan ve önceki yörüngesinden bir kademe daha yukarı kayarak ilerleyip geçecektir. İnsanları bunun göklere ait sıradışı bir hadise olduğuna ve tehlike getirmeyeceğine inandırmak zorundayız."

Uzun sadrazam müneccimden sözlerinin tekrar tekrar teyidini aldı. Ona eskiden de itimat ederdi ama bu defa ilmine de hayran kaldı. Gel gelelim meclisteki bazı devletlûlar onu bir ilim hazinesi değil de küçük rütbeli bir memur mesabesinde görmeyi sürdürdüler. Rasathanenin itibarının yükselmesi birilerinin mevki ve makamı için sıkıntılı olabilirdi. Bu yüzden kuyruklunun yörüngesiydi, uğuruydu,

uğursuzluğuydu derken bir hayli tartıştılar. Sadrazam sırayla herkesin fikrini ve karşı görüşleri dinledi. Aradan bir saat geçtiğinde divanda artık derin bir sükût hüküm sürüyordu. Sadrazam herkesin yüzüne tek tek baktı ve müneccimi hak ettiği şekilde övmeye başladı:

"Efendiler, ilim bir rızıktır. Allah'ın takdiri ne kadar ise kişiye o kadar nasip olur. Lakin bazı rızık sahipleri vardır ki Allah'ın takdirine zenginlik katarlar. Şu efendiye aferinler olsun ki o zengin âlimlerdendir. Altın adı kıyamete kadar asla bakır olmayacaktır. Devlet-i Aliyye'nin ihtişamına bakınız ki yalnızca dinî ve beşerî bilimlerde değil gökbiliminde de böyle âlimlere sahiptir. İmdi, alınacak bütün tedbirleri bu efendinin söylediklerinden hareketle yürütmeyi şiar ediniyoruz."

Bu sözler üzerine müftü efendi hariç hemen herkes müneccimin üzerindeki ilim cübbesini samur kürklerden daha değerli görmeye başladı. Uzun sadrazamın hükümleri bundan böyle müneccim için şeref sayılacaktı. Şehrin emniyet ve düzenini sağlarken bilginin ışığında yürümek mutlaka gerekliydi. Meclisteki hiç kimse buna itiraz etmedi, edemezdi. Sadrazamın söylediğinin üstüne düzen bozulur da hayat çarkı dönmezse memlekette kargaşa başlardı. Şehir zaten yeterince karışıktı. Cahil halk kuyrukluya karşı teneke çalarak onu ürkütmeye çalışmıştı. Muhtemelen onu dünyayı yutmaya gelmiş bir ejderha olarak görüyordu. Daha neler uyduracaklardı kim bilir?

Kuyrukludan kıyamet bekleyenler, yazık ki dünya hayatında yolunu cehenneme yakın tutanlardı; haytalar, serseriler, ayak takımı... Öte yandan şehir cehenneme dönmeden önlemler alınması gerekiyordu. Duyulan haberlere göre dün bazı yeniçeriler kışlaya kapanmış, bazı esnaf üretimi durdurmuş, uncu ekmek üretmez olmuş, saka su taşımayı bırakmıştı. Bu gidiş hayra alamet değildi ve milletin ölüsü bile

ortada kalırdı. Gün bitmeden asayişin sağlanması kaçınılmazdı. Bu divanda emirler buna göre verilecekti. Sadrazam gerekeni yaptı ve tedbirleri yüksek perdeden açtı. Mazeret veya bahane dinlemeyecekti. Karşısında bekleşen asayişten sorumlu adamların değerini de, miktarlarını da bilirdi. Bunu başarabilecek kabiliyetteydiler. Tatlı sert emirler yağdırmaya başladı. Şehrin sokaklarında tellallar çığırtılacak, yeniçeri inzibat vazifesi görecek, işinde gücünde aksama gösterenlere cezaî tedbirler uygulanacak, meydanlarda birikmeler veya gece sokakta öbeklenmeler engellenecek, diğer şehirlere haberler uçurulup tedbir çemberi genişletilecekti. Gece meydan ateşleri yakmak da, sokağa çıkmak da sonlandırılacak, nerede bir birikme görülürse dağıtılmadan evvel müneccimin söylediklerine benzer cümlelerle sükûnet telkin olunacaktı.

Sadrazam hakîmâne sözlerine devam ettikçe Benli vezir başta olmak üzere yeniçeri ağasıyla bostancıbaşı efendiler başlarını sallayıp itaat gösteriyorlar, işi üzerlerine almak istiyorlardı. O sırada şeyhülislâm bir hususa haklı olarak itiraz etti. Halka sokağa çıkmayın demenin onları daha çok korkutacağı belliydi. Gökte gördükleri kuyrukluyu alevi alınmış ateş topları zanneden ve çok yakında damlarına düşeceklerini düşünen insanların bu emre uymayacakları belliydi. Ayrıca kuyruklu yıldızın zelzele getirdiği haberi de şehir hurafeleri arasındaydı. Bu da eve girmeyi engelleyici bir sebepti. Şeyhülislâmı destekleyen fikirler Benli vezirden geldi:

"Efendimiz, kulunuza sorarsanız tedbirlerin bazıları beyhude olacak, kargaşayı arttıracaktır. Bize düşen, insanların işinde gücünde devam etmelerini sağlamak ve kuyrukluyu tehlike görmekten vazgeçirecek bilgilendirmeleri yapmaktır. Münecccimin dediği gibi kuyrukluların tıpkı seyyareler gibi gökyüzünde belli bir yol izleyerek dolaştığını, göklerdeki düzenin böyle işlediğini, korkulacak bir şey olmadığını durmadan

anlatmak zorundayız. Emin olunuz halk sizin söylediğinize itimat edecek ve işinde gücünde olacaktır. Mademki kuyruklunun yolu bellidir, halk iki akşam daha izleyince yörünge mi nedir, işte orda yuvarlanıp gideceğine inanacaktır."

Benli vezir sözünü bitirmeden dikkatler başka yöne dağıldı; kapıdaki muhafıza:

"Çağırttığınız efendi geldi haşmetlûm!"

"Derhal huzura!"

Kısa bir bekleyiş ve kapıda yine Karabarut belirdi. Bütün devletlûların aklından aynı şeyler geçiyordu; *"Oldu olacak bu küstah zıpırı divana üye yazsınlar!"* Sadrazam hazretleri kendilerinden ziyade onunla iş tutuyordu madem... Devlet geleneği nerede kalmıştı? Hafiye makulesi bir gencin maslahat görürcesine ikide bir divana alınması yakışık alır mıydı? Salondaki herkes şaşkındı, burnundan soluyanlar da vardı ama itiraz için kimsenin gıkı çıkmadı; Uzun sadrazamın devlet üzerindeki gücü... Hışımlı bakışların altındaki Karabarut ise saygıyla ilerledi, dizinin üzerine çöküp makamı etekledi. Sadrazam da eliyle önce kalkmasını, sonra konuşmasını işaret etti. Karabarut gizli bir konudan bahsedecekmiş gibiydi, tedirgin olup çekince gösterdi; bu tavrının salondakileri inciteceğini bile bile... Sadrazam aldırmadı:

"Anlat efendi!"

Kuyrukluydu, şehrin emniyet ve asayişiydi, halkın galeyanıydı falan her şey birden unutuluverdi. Karabarut yine kutsal kitapların kirletilmesinden bahsediyordu. Yeniçeri ağası, bostancıbaşı ve subaşının gözleri birbirindeydi. Bu konu en ziyade onları rahatsız ediyordu muhakkak. Birinci kademede bostancıbaşıya ikinci kademede subaşıya bağlı bir hafiye, divana çağrıldığı vakit, bu çağrıyı ve konusunu amirlerine haber vermesi gerekmez miydi? Nitekim o anlatırken dişler gıcırdadı, bakışlar alev topuna döndü; Karabarut'u kül etmeye yetecek kadar püskürmeye de hazırdı.

Karabarut bütün bunların farkında olarak ellerini divanda durur gibi önden kenetlemiş, gözlerini Uzun sadrazamın ayakucuna dikerek tekdüze bir sesle anlatıyordu:

"Efendimiz! Emirleriniz mucibince kitapları araştırdım. Önce tabanları yarık, baldırları çıplak hayta güruhunu, alınlarındaki ar damarlarını çatlatıp pervasızca suç işleyen hezele takımını, akçe karşılığı her emri yerine getiren müskirat ve mükeyyifat müptelalarını kolaçan ettim. Sonuç alamadım. Kağıt esnafını, sahafları, hattatları, cilthaneleri dolaştım, kutsal kitapların hattatlarını, müşterilerini öğrenmeye çalıştım. Oradan da dişe dokunur bilgiler çıkmadı. Dini bütün herkesin satın aldığı türden kitaplardır diye kimseyi maznun saymak olmazdı. Kiliseler, havralar, tekke ve camileri dolaştım; hattatların yazdıklarından, mücellitlerin sanatlarından iz sürdüm; ı-ıh, olmadı. Velhasıl uyumadım, eğleşmedim, halkın arasında dolaşıp seslere kulak verdim. Özellikle kiliseler, medreseler ve camilerle tekkeler kuyrukluya rağmen kitaplar konusunda galeyan halindedir. Hatta kuyrukluyu bahane etmeye hazırlar. Kulağınıza çalınmıştır muhakkak, halkın dilinde sakızdır ki Allah'ın kitabına bu derece saygısızlık yapılırsa başımıza taş da yağarmış, ateş de. Bazılarına göre bu tür bir saygısızlık şirk sayılmalıymış. Allah'a savaş açmak başka nasıl olabilirmiş, falan..."

Şeyhülislâm parladı:

"Haksız da değiller efendi! Elhak, gayret-i diniye bunu gerektirir. Allah'ın kitabına böyle saygısızlık yapılırsa bugün üstümüzden geçip giden yıldızlar yarın gümbür gümbür başımıza dökülür. "Halife-i rûy-ı zemîn olan haşmetlû hünkârımızın devr-i saadetlerinde Allah'ın kitabına karşı bu cüreti gösteren zındıklar en kısa sürede cezalandırılmalıdır. Allah'ın dini sahipsiz değildir..."

Sadrazam, şeyhülislamın çıkışına hak veriyordu. Ancak birisi elif çekince, hemen önüne noktalar dizecekler çok olurdu.

Bilhassa da kutsal kitaplara yapılan hakareti kuyruklu yıldıza bağlamanın önüne şeyhüsilsam hazretleri geçebilirdi. Meşihat makamına bu hususta görev düşerdi. Kendisinden bunu rica etti. Hocaların vaaz sırasında fasit fikirlere kapılıp yanlış bir şeyler söylemelerinin önünü almak gerekirdi. Devletin ve halkın dinî konuda yetkili gördüğü hocaların ağzından aykırı bir fikrin telaffuzunun veya olup bitene kuyruklunun sebep gösterilmesinin halkın ümmet olma gayretinin körüklenmesi ve sokağa dökülmesi anlamına geleceğini izah etti. Şeyhülislâmdan gereğini yapacağına dair teminat alınca da meseleyi ilmî zeminde tartışmanın yararını söyledi ve müneccimin fikirlerine uymak gerektiğini anlattı.

"Efendiler! Kuyruklu yıldız meselesi ilmî bir mesele olup bunu imanî konularla izaha kalkmanın hatalı sonuçlar doğuracağını, göklerdeki düzeni müneccimlerin bilebildiğini, dolayısıyla söylediklerine itimat edilmesi gerektiğini, itimat etmek bir yana dinî gerekçeler göstererek aksini iddia eden kişinin dine de zarar vereceğini hepiniz biliyorsunuz artık; sizden ricam buna göre davranmanızdır!"

Defterdar söz alıp kendinden beklenmeyen bir çıkış yaptı. Neredeyse müneccimin ilmini yok sayıyor, elmayla armudu topluyordu. Sözlerinin sonuna doğru, kendisinin de ilim tahsil ettiğini, hatta ilimde geldiği mertebenin pekalâ yıldız ilmini de kapsadığını, bu müneccimdeki ulema kibrinin halka ziyan eriştirecek seviyelere yükseldiğini, gökleri kurcalamak hususunda haddini bilmesi gerektiğini, aksi takdirde vebal olacağını açıkça söyledi. Ortam birden gerildi ve sadrazam salonuna gülleler düşmüş gibi oluverdi. Herkes sus pus öylece beklemeye başladı. Sadrazam o sırada müneccim ile defterdar arasındaki tartışmanın sokağa yansıması ihtimalini düşünüyordu. Felaket olurdu. Her ne kadar müneccimi haklı görüyor ise de meseleyi tatlıya bağlaması gerekecekti. Devlet adamlığı bunu gerektirirdi. Karabarut'a döndü. Her şeyi ona

söylüyormuş gibi dillendirecekti. Böylece hem müneccim, hem de Karabarut üzerindeki şimşekleri ziyansız savurabilecekti:

"Bak a Karabarut! Halk bir kuyruklu bir de kirletilen kitaplar sebebiyle kaynayıp kabarmaktadır. Tebaayı teskin için iki şey lazımdır! Bir; her kim ki Allah'ın kitabına hakaret edip alaya almıştır, tazir olunmak üzere en kısa sürede boynuna demir lale geçirilmeli ve halkın huzuruna çıkarılmalıdır! İki; yolda belde, camide meydanda her kim ki kuyrukluyu uğursuz sayıp işinden gücünden kalır, derhal gereği yapılmalıdır! Böylece anlaşıldı mı?"

Karabarut sadrazamın yoluna gitti:

"Belî efendimiz, huzurunuzdaki herkes gibi kulunuz da üzerime düşeni yapacağım!"

"Bundan emin olmalı mıyım?"

Karabarut sessiz kaldı. Göz ucuyla herkesi taradı. Benli vezir başta olmak üzere yeniçeri ağası, şeyhülislâm, kaptanpaşa ve müneccimin başları yerdeydi. Defterdar da onlara bakarak başını yere indirdi. Karabarut, neden sonra "Emin olabilirsiniz izzetlü, saadetlü, meveddetlü efendimiz!" diye gür bir sesle karşılık verdi. Böylece mesele kapanmış Uzun sadrazam her zamanki devlet tedviriyle meseleyi çözmüş, Karabarut'a verdiği iki emri herkesin vazifesi haline dönüştürmüş oluyordu. O sırada yalnızca Dinikuru hâlâ dalgın ve sersemdi; afyon yutmuş gibi. Divanda kitaplardan bahis açıldıkça gözünün önüne ayin sırasında öd kazanına bandırılıp çıkarılan kitaplar gelmişti muhakkak. Ne yapacağına bir türlü karar verememesi bundandı. Bir ara Benli vezir kolundan tutup "İyi misin evladım?" diye fısıldamıştı bile. Teşekkür eder gibi bakışı üzerine de yanından uzaklaşmıştı. Oysa Dinikuru iyi değildi. Geceden bu yana yaşadıklarının hangisinin hayal, hangisinin gerçek olduğunu artık karıştıracak hâldeydi. Benli vezirin gösterdiği o yakınlığı kullanıp

her şeyi anlatmadığına pişman oldu. En azından bostancıbaşıya meseleyi açmalıydı. Ama hayır, o, varıp müneccimin koluna yapıştı. En azından kitapların nerede ve kimler tarafından kirletildiğini ona söyleyecekti. Tam ağzını açmak üzereyken sadrazam divanın sona erdiğini ilan ediverdi. Çevresine bakındı. Müneccim şeyhülislam ile konuşuyordu. Karar verdi, artık yeri ve zamanı değildi. Ama hamile gelinin anadan üryan mahzene getirilişi gözünün önünden bir türlü gitmiyordu; yarı baygın ve sermest...

12

Bu, hafiyenin kutsal kitapları araştırmaya koyulduğu Ve camide ölüm üstüne ölüm haberinin duyulduğudur

Karabarut, sadrazam divanından çıkıp doğruca Süleymaniye'ye yürümüştü. Öğle namazında cemaati yoklayacak, kutsal kitapların başına gelenlerle alakalı neler düşündüklerini öğrenecek, bir ipucu bulmaya çalışacaktı. Namazdan sonraki durağı da Galata limanı olacaktı; Lavirentos Meyhanesi'nde eğleşen Tanrıtanımaz bazı serserilerin arasına karışıp öd kokusunun izini sürmekti niyeti. Sadrazam en kısa sürede demişti, yeniden çağırdığında mesafe kat etmiş olmalıydı.

Camiye vardığında ezanlar okunuyordu. Avluda büyük bir izdiham dalgalanıyor, iki terane iç içe, kuyruklu yıldız dedikoduları ve kutsal kitap davası birbiriyle bağlanarak konuşuluyor, hatta tartışılıyordu. Ezan bitesiye kadar uğultuyu yarıp caminin mihrabına yürüdü. İçerisi, kalabalıktan nefes alınamaz haldeydi. Yarım saat içinde öğle sünneti, kamet, cemaat derken tespih duası da yapıldı. Kimse yerinden kıpırdamıyordu. Gözler imamdaydı. Cüsseli, güzel çehreli bir adam... Önce sükûnet telkin eden cümlelerle insanları teskine çalıştı; tatlı, tatlı... Cemaat yine dağılmadı. Dahası, dışarıdaki uğultu yavaş yavaş caminin içini de istila ediyordu. Birkaç dakika içinde neredeyse cami kubbesini yıkacak derecede bir uğultu başladı. Her kafadan bir ses çıkıyordu.

Karabarut, tedirgin yüzlere baktı, çaresiz insanları izledi. Yüreklerdeki korku çehrelere yansımıştı. Kimisi kuyruklu hakkında resmi bir açıklama, kimisi dinî bir yorum bekliyor gibiydiler. Nihâyet kürsüye bir adam fırladı. Cerbezeli,

kendinden emin ve dirâyetli birine benziyordu. Belli ki söyleyecekleri vardı. Ne imam efendi, ne camideki asesler itiraz ettiler. Başında taşıdığı mücevvezeye bakarak onu bir devlet görevlisi diye düşündüler. Öyle ya, böyle durumlarda bostancı teşkilatı camilere birer sekban veya kethüda gönderir asayişi sağlamak adına resmi açıklamasını halka duyurur, sükûn telkin eder, emre uymayanların cezalandırılacağını falan bildirirdi. Karabarut, sabahki divanda sadrazamın sert cümlelerinden sonra Benli vezir ile yeniçeri ağasının derhal adamlarını seferber ettiğini düşündü. Aksi takdirde kürsüde bir sekbanın ne işi olabilirdi? Üstelik onu dinlemek üzere herkes bir anda susuvermişti; iğne düşse kubbede yankılanacak... Bütün gözler kürsüdeki adamdaydı. Hayret, koca camiyi dolduran onca cemaat kulak kesilmiş, adamın ne söyleyeceğini bekliyor, muhtemelen merak ettikleri açıklamanın geleceğini, zihinlerindeki soruların cevaplanacağını umuyordu. Ama öyle olmadı, kürsüdeki adam tıpkı bir vaiz gibi hamdele ve salveleden sonra sağ elinin şehadet parmağıyla gökleri işaret ederek "Ölüm, ey cemaat, ölüm en değişmez hakikatimiz ve değişmez kaderimizdir bizim!" diye başladı sözlerine ve cerbezeli hareketlerle devam etti:

"Kaçışı olmayan ve kurtuluşu bulunmayan süreçtir o. Başa gelecek, bir kez ve tek başına... Belki çok uzak, belki çok yakın. Ne vefasız geçmiş yetişir imdada; ne gelecekten umut kalır. İlâhî adalet ölümle başlar ve ölümde eşitlenir herkes. Fakir mi zengin mi; sultan ya kul mu; kadın ya erkek mi; yaşlı mı genç mi?!.. Unutmayalım, bütün çeşmeler ölüme susayanlar içindir..."

Karabarut adamın ne yapmaya çalıştığını düşünüyordu. Böyle bir kalabalığa ölümü anlatmak da neyin nesiydi? Bu adam ateşle oynadığının farkında değildi anlaşılan. Üstelik camide çıt çıkmıyor, herkes can kulağıyla onu dinliyor, her cümlesi tamamlandıkça da içine telaşlar yığıyordu.

Sadrazamın korktuğu şeylere ramak kaldığını düşündü. Kuyruklu yıldız insanlara ölümü hatırlatıyordu. O sırada cemaat arasında bulunan birkaç ases, sekbanın resmi bir vazifeyle kürsüye çıkmadığını anlamışlar, kürsüden inmesini söylüyorlardı ama halk asesleri susturuverdi. *"Bırakın konuşsun!"* Herkes hem dinliyor, hem de duyduklarından ürküp dehşete kapılıyordu. Ölümün işareti tepelerindeydi zaten, akşam yeniden ufku kaplayacaktı. Ecel hem mutlak ve hem muhakkaktı. Azrail'in yakınlarda bir yerde olduğunu düşünmek insanları uyuşturuyordu anlaşılan.

Karabarut, kürsüdeki adamın talakatlı konuşmasına bakınca sözü döndürüp dolandırıp kutsal kitapların kirletilmesine getirecek diye korktu. Eğer öyle olursa halkın isyan bayrağı derhal açılırdı. Ama o daha beterini yaptı ve ürpertici sözlerini daha da şiddetlendirdi. Cümleleri yalansız, mecazsız, kinâyesizdi ama kalbe dokunuyordu. Hatta bir ara kendini kaptırdı ve hayatını düşündü, koyup gitmeyecek gibi yaşadığını... Bir gün bir mezarda tek başına yatacağını hayal etti. Zaman denilen bezirgânın binlerce yıldır durmadan ölümler alıp ölümler sattığını aklından geçirdi. Dalgınlığı geçtiği sırada adam saçını başını yoluyordu artık:

"Ne zaman geleceksen ey ölüm, gel!.. Beni de al, arkadaşlarımı aldığın gibi. Bugün mü yarın mı deme, gece mi gündüz mü deme, sabah ya akşam mı deme, gel... Becaye hisarının surlarında geldiğin gibi gel, İspanyol keferesinin gülleleriyle geldiğin gibi gel, denizleri bile tutuşturan ateşlerle gel!"

Damarlarındaki kanın çekildiğini, bedeninin gerilip kasıldığını hissetti. Becaye hisarını, Fas kıyılarını ve elbette kardeşini düşündü. Kuyruklu yıldızla ilgili sandığı ölüm vaazının bir faciadan geri kalan feryat olduğunu içi yanarak o anda idrak etti. Kürsüdeki adam meğer yarım saattir Cezair-i Bahr-i Sefid'deki bir felaketten bahsetmek için ölümü anıyordu. Sürmeli'nin Garp Ocaklarına gitmesine neden itiraz

etmediği geldi aklına. Kendini sorumlu hissetti. *"Vebal!"* Ve içine bir kor düşüverdi. Dizlerinin dermanı kesildi. Kitaplar da, kuyruklu yıldız da aklından uçup gitmişti artık. Kürsüdeki sekbanla konuşması ve gerçeği öğrenmesi şarttı. Cemaat içinde başı dönerek ilerledi. Kendisi gibi kürsüye yaklaşan adamlar olduğunu görebiliyordu. O sırada asesler kürsüdeki adamı yaka paça derdest etmiş, ağzını çaputlamışlardı. Camideki gündem değişivermiş, halk burnundan solumaya başlamıştı. Osmanlı payitahtında, devlete itimadın sonsuz olduğu bir şehirde, tellalların çığırmadığı bir haberi cami kürsüsünden işitiyorlardı artık. Kuyruklunun uğursuzluğu daha başka nasıl olsundu? Afrika'daki askerlerimiz bir felakete uğradıysa halkın bunu camide öğrenmesi devlet adabına ve ciddiyetine aykırıydı. İşittiği her sözü o anda doğru söylenmiş kabul eden Karabarut için bile bunun anlamı koca bir güvensizlikti. Sadrazamın kuşluk divanında bahsi edilmeyen bir kara haberin camideki halkı galeyana getirmesi birilerinin vazifesini iyi yapmadığını, suistimalini göstermez miydi? Bu sefer de onun dişleri gıcırdamaya başladı; aklında bostancı ve yeniçeri ağaları vardı. Ve birden içinde bir acı hissetti. Sanki yarım saattir yakınında dolanıp duran ölüm meleğinin kanadı omuzuna o anda dokunuvermiş gibi. Mustafa'ya yandı ki yandı... Artık iradesine hâkim değildi. Kardeşinin sebebi kendisi olmuş gibi hissediyordu. Çakır gelinin güvercini gelmemişti işte. Dağ gibi Sürmeli'si savrulmuş, evin çınarı devrilmişti besbelli. İçinden bütün kubbeyi çınlatacak bir feryat koparmak geldi. Ama başka bir kardeş naralandı, başka bir baba feryat etti. Ses kubbeyi çınlatınca herkes ayağa kalkmış, büyük bir kargaşa yaşanmaya başlamıştı. Asesler konuşan sekbanı tartaklıyor, cemaatten birkaç kişi aseslere mani olmaya çalışıyor, bazıları da bağıran adamı teskinle uğraşıyorlardı. Karabarut zihnini toplamaya çalıştı. Derdest edilen şu sekbanın yanına mutlaka varmalıydı.

Anlattığı facianın devamını duymak zorundaydı. Yengesi geliyordu gözünün önüne; hâlâ güvercin yolu gözler gibi. Eğer bu sekban Cezayir-i Garba gönderilen muhafızlardan biriyse kardeşini tanıyor olabilir, ondan bir haber verebilirdi. Mustafa'yı tanımasa bile orada olup bitenlerin teferruatı önemliydi. Şu anda kuyruklunun da, kitapların da, öd kokusunun da önemi kalmamıştı artık. Çünkü kardeşini ilgilendiren gerçek haberi öğrenmeden eve dönemezdi.

Yarım saatlik itiş kakıştan sonra Karabarut sekbanın yanına anca varabildi. Tanıdığı biri değildi ama konuşmasına izin verilen iki cümle her şeyi anlatmaya yetti:

"Ölüm İspanyol keferesinin donanmasından atılan toplarla geldi. Ölüm Becaye hisarının sahil burcunda üç yüz yiğit muhafıza, reisleriyle birlikte şehadet getirdi. Kanları Sultan Murad'ın boyn..."

Karabarut önce zihninin bulandığını hissetti, zorla kendini toparladı ve acıyla kıvranarak koşa koşa Haliç'e indi. İlk bulduğu sandalcıya "Kasımpaşa'ya çek!" deyip doğru Kaptanıderya divanhanesine vardı. Sekban, reislerin de şehit olduğunu söylemişti, bunu teyit etmeliydi.

Meğer acı haber divanhaneye bir gün önce ulaşmışmış. Leventleri yas içinde buldu. İstanbul'dan gönderilen muhafızların yerleştirildiği Becaye kale burcu yirmi gün evvel Portekiz kalyonlarından atılan toplarla yıkılmış, muhafızlar ve reisleri şehit olmuş, kurtulan üç kişi de zar zor tersaneye ulaşabilip faciayı haber vermişlerdi.

Karabarut günün geri kalanında İstanbul sokaklarında avare dolanıp durdu. Eve gitme azminden caydı. Sahi annesiyle yengesine ne diyecek, durumu nasıl haber verecekti? İftar sevincinin yasa döneceği kesindi de bunu en az hasarla nasıl atlatabilirdi? Durmadan kendisine metin olması gerektiğini telkin ediyordu. Şehirdeki insanların kuyrukluya yükledikleri uğursuzluğa inanmak üzereydi. Yürümek istemeyen

ayakları gide gide kendisini yine Kıztaşı'na götürdü. Meşkure hanım kendisini bahçe kapısında karşıladı. Telaş ve korkuyla "Yetiş Hasan'ım, yetiş!" diye tekrarlıyordu durmadan. Önce acı haberi onun da öğrendiğini sandı. Ama hayır, onun derdi başkaydı:

"Çakır'ım kayıp oğul, kayıp!.."

"Kayıp mı? Nereye gitmiş?"

"Gitmiş... Öğlen vaktinde bir hanım gelmiş. Sonra gitmiş."

"Dur, anacığım, dur, önce sakin ol... Sırayla anlat!"

"Fatih Camii'nde mukabeleden döndüm... Evde kimse yok. Bakındım, ı-ıh!.. Komşulara sordum. Öğle vaktinde eve biri gelmiş, yaşlıca ve asil bir hanım. Beni sormuş. Çakır'ımla eve girmişler. Sonra önce kadın gitmiş, ardından da Çakır kızım."

"Yanına ne almış?"

'Hiçbir şey, hatta terlikle gitmiş. Koşa koşa ve telaşla... Yandık oğul, yandık. Sürmeli'm gelince ne cevap veririz? Kuyrukluuu, ah kuyruklu..."

"Dur benim güzel anam, hele telaş etme. Bir yerlerde oyalanıp kalmıştır. Yengemin evden gitmesi için bir sebep yok. Karnı burnundayken hele... Birazdan çıkar gelir. Telaş edeceksen asıl..."

Karabarut kendini tuttu. Acı haberi o anda annesine ayak üstünde vermenin uygun olmayacağını düşündü. Yengesini beklemek, gelmezse aramak, bulmak ve sonra münasip bir saat gözetip ikisine birlikte söylemek münasip düşerdi. Hem belki o vakte kadar kendisini de biraz toplar, annesine oğlunun ölümünü dillendirecek gücü bulabilirdi. Bir bardak suyla iftar etti. Başını ufka çevirdi. Kuyruklu yıldız başını göstermiş yavaş yavaş yükseliyordu.

"Ah Sürmeli'm, aaaaah!.."

13

Bu, güzeller güzelinin derviş kılığında dolaştığı Ve cinayeti araştırırken sır sahibine ulaştığıdır

3 Ramazan

Güneş yeni doğuyordu. Sırma üsküflü cepkeni, altın telli keçe poturu, belinde mücevher kakmalı piştovu ile yere kütür kütür basarak iskeleye yaklaşan külhani derviş Emanet'ten başkası değildi. Burnundaki hızmayı düzeltti, ucunu kulağındaki küpeye bağladığı kedi bıyığını kontrol etti, bir iki öksürüp sesini düzenledi... Evet, bir sonraki göreve hazırdı. Yalnızca babasının ve sadrazamın bildiği kılığına yine bürünmüş, çevresindeki insanlara, olaylara, mekânlara dışarıdan bakmaya başlamıştı. Paşa babasının muhayyel erkek evladı... Doğrusu bundan zevk de alıyordu. En azından erkekleri küçük görmek, onları daima alt edebileceğini düşünmek az şey miydi? Evin haricinde erkek kılığına girdiği ilk günü hatırladı. Tamamen bir tesadüf eseriydi. On yedi yaşındayken sadrazam hazretlerinin hanımına kesip biçtiği hayvanların veya cesetlerin hikâyelerini anlattığı bir Cuma vakti yalının taşlığına bir güvercin konmuş, sadrazamın eşi güvercinin ayağındaki pusulayı okumuş ve pusulanın acilen Uzun sadrazama ulaştırılması gerektiğini söylemişti. Hayatî bir mesele diyordu. Bir suikast şüphesi söz konusuymuş. Sadrazam da o gün namazı Bayezit Camii'nde kılacakmış. Kadıncağız, acınacak haldeydi, kâhyalar, seyisler, aşçıların isimlerini sayıyor ve itimat edilir adamların hepsinin sadrazamla birlikte gittiklerine hayıflanıyor, durmadan yüzünü

buruşturuyordu. En nihâyetinde kendisi götürmeye kalkıştı. Bu sefer de cami içine nasıl girecekti? Emanet kararını verip derhal ayna karşısına geçti, hanımın rastık, sürme ve allığını kullandı, yüzüne erkek çehresi kattı, ayağına hamlacı çakşırı, omuzuna kayıkçı cepkeni, başına da tayfa baratası geçirip birkaç dakika içinde levent kılığına giriverdi. Pusulayı aldı, bir küheylana atladı ve doğruca Bayezit Camii'ne.

Uzun sadrazam ile yolları ilk o gün kesişti. Hayatına kast edilecek haberini getiren çocuk sesli levendi önce tutuklatıp camide bekletti, birkaç saat içinde getirdiği haberin tahakkuk etmesi üzerine de huzuruna alıp macerayı anlatmasını istedi. Gerisi saçaklandı, zeki vezir onun delikanlı değil kız olduğunu anlamıştı. Üstelik erkek gibi yetiştirilmiş bir kız. Kim olduğunu da öğrenince kararını verdi. Böyle bir yeteneği sahiplenmek şarttı. Zaman zaman erkek kılığında dolaşan bir kadına devletin her zaman ihtiyacı olurdu. Birkaç ay sonra da Emanet, Uzun sadrazamın tebdil gezen özel hafiyelerinden biri oluverdi; elbette paşa babayla anlaşarak... Zaman içinde kılık değiştirme işine bir çeki düzen vermek gerekmişti. Kızın yüzündeki güzelliğe erkeksi hava katmak, sesini kalınlaştırmak, beden hatlarını da düzenlemek şarttı. Önce saçı kısaltıldı; serpuş içinde kabarık durmasın diye. Göğsüne sıkı kuşak, yanağına kedi bıyığı, genzine bakla, burnuna hızma derken ses meselesi de halledildi. Gerekli malzeme ve kıyafetler iki ayrı torbaya konuldu. Kılık değiştirme işlemi daima teşrihhanede olacak, çok acil durumlarda da torba hazır bekleyecekti; alıp çıkmak üzere.

İlerleyen zamanlarda kılık değiştirmek Emanet için bir çocuk oyuncağı haline gelmişti. Hatta İstanbul sokaklarını erkek edasıyla dolaşmak hoşuna gitmeye bile başladı. Sırma üsküflü cepkeni elbette ona kendisini erkek hissettirmiyordu ama sürüyle erkekten daha üstün olduğu duygusunu tattırıyordu. Tebdil dolaşacağı vakit kimlik değiştirmesi beş

dakikasını bile almıyordu. Torbayı açıyor, takma bıyıklarını yapıştırıp ucunu kulağındaki küpeye bağlıyor, kaşlarını rastıkla birer çizgi kalınlaştırıyor, burnuna hızmasını takıp hızmaya bağlı bir börülceyi de burnundan genzine ittirerek sesini erkek sesine benzetiveriyordu. Ve karşınızda şahbaz Emanet!.. Dıştan bakanlar o andan itibaren karşılarındaki babayiğidi burnu hızmalı, kulağı küpeli bir Babaî dervişi olarak görüyordu; bıçkın ve kalender... Elbette omuzundaki sahtiyan çantaya sığdırdığı tebdil kıyafetleri, teşrihhane aletleri yerine mücevher kakmalı piştova, ferace yerine de Cezayir kesimi dolamaya komşuluk ediyordu.

Emanet'in tek korkusu vardı. Benli vezir ile sadrazama aynı anda çalışıyordu ve bir türlü birini diğerine anlatma cesaretini kendinde bulamamıştı. Benli vezir için kesip biçerken sadrazam için koşturmaya devam ediyor, sadrazam için koşturmadığı zamanlarda da kesip biçmeyi sürdürüyordu. Ve şimdi, bir sonraki görev ikisini birbirine bağlamaktaydı. Erkek kılığında Saint Benoit Katolik Kilisesi'ne uğrayacak ve karnı deşilmiş gelinin katilini soruşturacaktı. Ama önce bir sandal bulması gerekiyordu, Balat'tan Hasköy'e geçebilmek, sonra da Galata'ya varmak üzere... Çekekler kayıkla doluydu ama çalışan hamlacı yok gibiydi. Oysa Haliç sularında güneş doğarken ve batarken kürek küreğe çarpardı. Ah şu kuyruklu!.. Biraz oyalandı. Avcundaki kâğıdı yeniden okudu:

"Azidahâkaaa... Yüce Maguuuuş! Duy beni."

Cümle zihninde zonklamaya başladı. Az evvel uğradığı sinagogda bu isimleri duyan kimse yoktu. Pera'da Saint Benoit'da bilen bir Katolik bulmayı umuyordu. Kilise papazı paşa babasının bir tanıdığıydı; yardımcı olurdu. Güç bela Hasköy'e geçtiğinde buralarda insanların yeni yeni sokaklara görünmeye başladığını fark etti. Bir kira beygiri tuttu. Kasımpaşa önlerinden Beyoğlu'na tırmanmaktı niyeti. Birden aklına geldi; ramazan günlerinde Meyyitkapısı akşamdan

kalmaların gizli mekânı oluverirdi. Onlar için kuyruklu yıldız bile tiryakiliği değiştirmezdi. Dizginlerini oraya çekti. Hayret, şehrin berduş yatağında bir mahmurluk hüküm sürüyordu. Ah seni kuyruklu!.. Aylakçı kahveleri, levent sofaları, asmaaltı meyhaneleri, surlara yaslanmış tek katlı bekâr odaları. Hayır hiç biri henüz hayata hazır değildi. Gecelerin yeknesaklığını bozan sarhoş naraları da, evlerle ağaçlar arasına asılmış yarı kirli çamaşırlar da ıssızlığa boyun eğmiş gibiydi. Sur önündeki iki yakalı sakatatçı ve büryancı sundurmalarında ise adeta ölüm sessizliği vardı. Sur kapısından girdi. Az ileride Saint Sebastiani kilisesi görünüyordu. Cenevizliler ve Roma döneminden kalma bir kilise. Dört büyük sütün üstüne bir saçak ve küçük üçgen söveli bir cümle kapısı... Üstelik sonuna kadar açık. Evet, kâğıttaki cümleyi buradakilere de okutabilirdi. Çocukluğunda paşa babasıyla birlikte bir ziyaret amacıyla bu kiliseye geldiğini hatırlıyordu. Bahçesinde fıskiyeli mermer bir havuz vardı; yakut rengi mermerden... Lülesi mücevher kakmalarla dolu bir tombak olarak kalmıştı zihninde ve çocuk aklıyla suların fevvareden dökülürken sanki inci, yakut, zümrüt damlalar gibi göründüğünü düşünmüştü. İçeride bir de avize hatırlıyordu. Her bir kolunda ayrı renkte şamdanlar ve kâfurî altın yaldızlı mumlar olan bir ışık deryası. Kilisenin duvarlarında da kırmızı, sarı, mor, yeşil güllerle süslü mozayikler, pitoresk panolar kalmıştı zihninde. Gerçekten bu kilise ya çok eski yapısı veya çok zengin cemaati yüzünden böylesine ihtişamlı duruyordu. Koyu bir Katolik olan başpapazı bir vakitler paşa babasının devşirme annesini, -toprağı bol olsun- yani haminnesini hep ziyarete gelirdi. Haminnesinin iki dinli hayatını ve çocukluk günlerini hatırladı. Bir keresinde mevlid kandili ile Aziz Pavlus bayramı aynı güne rastlamış, konağın üst katında erkekler mevlit okurken alt katta ninesi adanmışlık yortusu düzenlemişti.

Kilise bahçesine adım attığında binanın içini de hatırlamaya çalıştı. Cilalı sunakları ve fresklerle süslü tavanı gözünün önüne geldi. Bir de duvar resmi; İbrahim'in İshak'ı kurban ediş sahnesi. Ama sanki resimde kurban edilen İshak değil de İsa idi. O günkü çocuk aklıyla bundan çok ürktüğünü hâlâ hissedebiliyordu. Derken kendisini kilisenin kapısında buluverdi. Adımları zihnine uymuş, onu tekrar buraya getirmişti işte. Kapının yanındaki bir ilanda diyakoz Vartan efendinin güneş doğumundan öğleye kadar kadın cemaate vaaz verdiği yazıyordu. *"Ne de olsa ramazan!"* Kendi nüktesine kendi gülerken kiliseye girdi.

Yüksek tavanların altında büyük bir sessizlik hüküm sürüyordu. Sıralarda oturmuş birkaç kadın avuçlarını kavuşturmuş dua ediyorlardı. Vaaz henüz başlamamış olmalıydı. Ayaklarının ucuna basarak ilerledi. Görevlileri bulacaktı. Orta sahanlığa geldiğinde arkasında bir ses duyar gibi oldu. Baktı. Yalnızca sütunlar... Sahanlığın sağ yanında iki kapı vardı. Muhtemelen ses onlardan birinden gelmişti. Birini açmak istedi. Kilitliydi. Diğerini yokladı. Küçük bir papaz hücresi ama içerisi boş... Peki o hâlde ses nereden gelmişti? Belki de üst kattan? O da ne? Aynı ses!.. Evet evet, üst kattan geliyor olmalıydı. Bir çift gözün tepeden kendisini takip ettiğini var saydı. Belki meraklı bir bakış, belki de sabahın bu erken saatinde külhanilere benzeyen derviş kıyafetleri içinde birinin neden kilisede olduğunu sorgulayan ve anlamaya çalışan bir peder? Hiçbir şey olmamış gibi ilerleyip sahanlıktan yükselen basamaklara yöneldi. Üst kat. Paravanların ardından sütunlara baktı. Evet, orada bir adam gizlenmiş, kendisini değil ama aşağıdaki cemaati gözetliyordu. Otuzlarında, uzun boylu biri. Başında yağlı bir serpuş, üstünde kaba bezden bir ırgat gömleği, kısa çakşır, karanfil bıyık, yüzünde vahşetin cazibesi, sırım sırım bir civan. Hakikatte at hırsızıyken şimdi hamal veya tellaklık yapıyor gibi de

tuhaf biri. Kıyafetinden Hıristiyan olduğu anlaşılıyordu. İyi ama neden gizleniyordu. Vakti vardı. Oyalanıp adamın niyetini anlamak istedi. Tam o sırada alt katta bir kadın belirdi. Erkeklerin arasından geçip çıkışa gidiyordu. Günah çıkartan kadınlardan biri olmalıydı. *"Vaazı beklemediğine göre!"* Sütün arkasındaki adam birden hareketlendi. Emanet'in hafiye merakı kabarıverdi. Takip edeni takip etmekten keyifli bir şey olamazdı, peşlerine düştü. Önce kiliseden dışarı, sonra sokaklar. Kadın Pera'ya doğru tırmanırken adam arkasından yetişti ve ayaküstü konuştular. Sohbet gibi değil de adres sorar gibi, alelacele. O kadar acele ki, adam kadından ne duyduysa, geri dönüverdi. Hopa hop... Emanet tedbirsiz yakalanmıştı. Artık yolda yürüyen biri gibi davranmaktan başka çaresi yoktu. Adam tam yanından koşarcasına geçerken yüzüne bakabildi. Tahminlerinin aksine kâlem parmak, gülle topuk bir beyzadeye gibiydi. Yüzü erkek güzeli, boyu posu civan şıkırdımı. Konaklarda büyümüş de sokaklara dökülmüş misal. O bir lahzacık bakışla yüzündeki masumiyeti de hissediverdi. Öyle suç işleyecek türden biri değildi. Boşa zaman harcadığını düşündü. Yine de hemen pes etmemeliydi. Gördüğü kişi pekalâ teşrihhanesindeki karnı açılmış kadının katili olabilirdi. Hafiyelikte şüphe esastı; herkesten, her şeyden... Nice masum görünüşlü caniler tanımıştı. Kendisinin onlardan tek farkı, bu işi ilmin ilerlemesi için yapıyor olmasıydı. Benli vezirin bir keresinde defterdeki çizimlere bakıp, "Gitgide canilere benzemenden korkuyorum sevgili kızım!" dediğini hatırladı. Bir an, takip ettiği kişiye karşı cani olup olamayacağını düşündü. Adam gidedursun kadına yetişip neler konuştuklarını sorsa iyi olacaktı. Bunun için kadının cevabını duymak istedi ve duyduklarından dehşete kapıldı:

"Konuştuğum adam mı? Karısı kaybolmuş. Dokuz aylık hamileymiş. Boncuk gözlü, dört kolon örülmüş sırma saçlı, narçiçeği dudaklı bir tazeymiş. Adı Hayk Anuş. Daha önce

bir kere bu kiliseye gelmişmiş, benden tanıyıp tanımadığımı sordu! Üstünde al atlastan bir camedan, belinde gümüş kemer, başında güvez çuhadan püsküllü bir kadın fesi varmış. Bu kadar!"

Emanet, kadının teşrihhanede incelediği yılan gözlü -o boncuk diyordu- hamile cesedi anlattığını duyunca sözün gerisini bile dinlemeden koşarak geri döndü. Artık adamı bulup sorguya çekmesi şart olmuştu. Kiliseye kadar koşarak geldi. İçeriyi arayıp taradı, her sütunun arkasına baktı. Nafile. Adam ortadan kaybolmuştu. Büyük bir fırsatı kaçırdığını düşünüp kendine kızdı. Dün bedenini diktiği çakır kadının cinâyete kurban gittiği anlaşılıyordu. Caninin izini bulmak için artık avucundaki kâğıdı çözümlemeye mahkûmdu. Adamın yüzünü yeniden düşündü; zihnine kazırken "Belki de seninle yeniden karşılaşacağız efendi!" diye mırıldandı.

Kilisede ne kadar oyalansa da sorularına bir cevap bulamadı. Yani Ortodokslarda bir ipucu yoktu. O hâlde yoluna devam edip Saint Benoit Katolik Kilisesi'ne gitmek iyi olacaktı. Sonra da sıraya haham hazretlerini koyacaktı. İsa olmazsa Musa!..

Kiliseden çıkıp yokuşu tırmanmaya başladı. Yüz arşın kadar yürüdü. Köşe başına geldiğinde sırtına dayanan çakmaklı bir karabinanın tetiğinin kalktığını hissetti. Aynı anda elini beline attı, piştovu kavradığı anda ensesinden bir fısıltı duydu:

"Davranmayasin vre!"

Kendisine ikinci kez kızdı. Yine gafil avlanmıştı. Sırtına tabanca dayayan kişinin sıradan biri olmadığını düşündü. Duyduğu iki kelimeyi düşündü. "İstanbul Rumlarından biri!" İyi ama bir zımmî ile ne derdi olabilirdi ki? Tehdit ediliş sebebi ne olursa olsun bundan canını kurtarması gerekiyordu. Önce onu oyalamalıydı:

"Tamam, şimdi ellerimi kal-dı-rı-yoooo-ruuuum!"

Ve cümlesinin son heceleriyle birlikte ani bir hareketle geri döndü. Tabanca çoktan el değiştirmiş, sahibine doğrultulmuştu bile. Ama o da ne? Karşısında duran, kilisedeki adamın ta kendisiydi. Aradığını aramadığı yerde bulmuştu. Yüzüne yeniden baktı. Bu sefer de solgun, bitkin, tükenmiş bir çehre gördü. Sağ yanağındaki ben tıpkı kendisininkine benziyordu ama onun çehresinde bir hüznün göstergesi gibi duruyordu. Hayret; bu herif kilise duvarlarındaki ikonalar kadar cansızdı. *"Sakın aldanma, az evvel seni gafil avladı!"* Sıkılmış ellerine baktı. Suratına yönelecek okkalı yumruklara hazırlanıyordu. Haddini bildirip onu emri altına alması gerektiğini düşündü.

"Şimdi sen dur ağa! Kimsin? Bir vazifeliye namlu doğrultmak da neden?"

"Hangi vazifeymis bu efendi? Namlunun a'zina beni koyarsin!"

Emanet ona cevap vermek yerine karabinayı kuşağına sokup ışıl ışıl parlayan neşterini çıkardı. Korkuyla bakan kurbanının alın hizasından burnuna, ordan çenesine doğru indiriyormuş gibi taklitler yaptı. Boynunu geçip göğüs kısmına gelince sanki karnını ikiye yarıyormuş gibi bıçağı iki yana hızla oynatmaya başladı.

"Görevim önce subaşı için hafiyelik, sonra insan doğramaktır, anladın sen?"

Sonrasında biraz direnme, biraz tehdit, ardından karşılıklı itimat ve adam dökülmeye başladı.

"İsmim Arşak'tir. Hafiyesin? *Ade re*, seni gokte ariyordum, karsimda buldum."

"Dur bakalım! Adın Ermeni adı ama Rum ağzıyla konuşuyorsun, hayırdır, beni mi kandıracaksın?"

"Hâsâ! Ömrü hayatimda kimseyi kandırmamisimdir pasam! La'kin yetim kalip Rum mahallesinde büyüdüm *kale*, ondan Rum a'ziyla konusurum!"

"Bir de sokakta kendine hafiye arıyorsun ha! Ya neden?"

"Hanumum Hayk Anuş bir haftadir kayiptir... Yukluydu re, dogum yapti yapazak..."

Emanet onun sözlerini tarttı. Az evvelki kadının söylediklerileyle aynıydı. Doğru! Yüzüne bu sefer merhametle baktı. Kasımpaşa ve Kıztaşı tomruklarında karısını arayan Arşak bu olmalıydı. Bütün efendiliğine rağmen perişan görünüyordu. Kılığı temizdi ama mintanının dirsekleri ile çakşırının dizleri yamalıydı. Titriyordu. Titremesi korkusundan değil bir haftadır çektiği sıkıntıdandı muhakkak. İçinde nedense ona karşı bir merhamet duydu. *"Zavallı! Çaresiz, çırpınıyor..."*

Şaka yaptı:

"Efendi, ben de seni gökte arıyordum, yerde buldum! Şimdi anlat bakalım. En başından..."

Arşak yol ortası demedi, kimse duyar, bilir demedi, çaresizliğin en şiddetli baskısıyla anlatmaya başladı, sesi çatallana çatallana:

"Pasam, inanmazsaniz inanmayin, la'kin hepsini anladazayim. İmdad aradigim malum olsun. Bendeniz kulunuz Çarsi-yi Kebir'de sarraf kalfasiyimdir. Hanumumu severim re, mamasi hemen suracikta, Kuledibi'nde oturur. Doğumda yaninda olsun diye geçen hafta Balat'ın Kesmekayasi'ndaki hanemden onu mamasina getirmek üzere çiktik. Fener çekeyinden bir sandala bindiydik. Hemen ardimizdan, yanlarinda hatunlariyle iki yolcu daha bindi. Adamlar iki yanima, kadinlar da hanumumun iki yanina oturdu. Derken sandalci küreklere asildi. Halic ortalarina gelince ben dustum gaflete, iki yanimdaki herifler döktüler denize. *Asto dialo*, suda çırpinirken baktim, o iki kadinlar da kadin değilmis, hanumumun a'zini kapatip bağliyorlar. Yuzdum, yuzdum, yuzdum... Ah re pasam... Sandali Üsküfçüler'de buldum. Sahibi kayip imis. Hangi Allah'in kuluna sorduysam olup biteni görmemis. Anladim ki hesapli kitapli istir, gündüz gözüyle... Yalvar

yakar her kapiya kostum. Kimseler imdat etmez... İsi güzü biraktim, iz sürdüm pesinden. Dünden beri kime sorsam kuyruklinin uğursuzluğu der. Hâsâ pasam, inanmam oyle ise. Bilirim re, bu is gökteki degil yerdeki kuyruklularin isidir. Bilmediğim, benim zavalli hamile karimdan ne istediler re!.. *Panaya mu*, onceki gün kopeklerin bebek kemikleri yediğini isittim. İçime bir ates düstü."

Emanet burada sözünü kesti.

"Ne saçmalıyorsun sen efendi? Köpekler bebek kemiği mi yiyorlarmış?"

"Pasam, ben isittiğimi derim! Arife aksami deminki kilisesinin avlisinde bir köpek kemik çiğnerken cemaatten bir zat süphe etmis, köpeği kovalamislar, kemiği de hekim Yavi'ye götürmüsler. Yavi'ye gidip bizzat sorduuum. Allah affetsin, kemik bir ceninin uyluk kemiği! Nasil olduysa olmus, Galata cemaati bugün bebek kemiği havadisini gevelemeye başladi. Kuyrukli yapti diyorlar. Vazifelisin madem pasam, kiliseye varip sor."

Emanet duyduklarının dehşetiyle yanıyor, devletin bile bilmediği bunca şeyi bu adamın nasıl bildiğini düşünüyordu:

"Ama sen kiliseye kemik için gitmedin!"

"*Ohi*! Hanumumdan iz bulmaya gittim!"

"Buldun mu peki?"

"Bulamadim pasam, ama orada bir resim gördüm. *Panaya*, gözlerinin rengi... Aynisi Hayk Anuş'umun gözleridir!"

"Eşinin gözleri ne renkti?"

"Masmavi, boncuk mavisi..."

Emanet'in gözünde karnını diktiği cesedin henüz solmayan yılan gözleri belirdi. Şimdi Arşak'a ne diyecekti? En iyisi cesedi teşhis etmesi için onu yarın Süleymaniye Fetva yokuşuna, teşrihhanesine çağırmaktı. Bu arada Arşak anlatmayı sürdürdü:

"Pasam... Halim gördüğün gibidir, bir haftadir yemedim içmedim. Nasil ayakta duruyorum, nasil kelam ediyorum sasiyorum, bir haftadir sizinkilerden de bir muavenet yok. Yardim Rab'den, hanumumu kendim ariyorum... Çok çabaladim, kilise benim, cami senin; konak benim, çekek senin her bir yeri gezdim, dolandim, *asto kalo*, ne uyuyabildim, ne uyanabildim, saskin, çaresiz, aradim, izledim. Şu Saint Sebastian kilisesinden gayri kapisi açilip kapanan yer yok. Bir de bitisiğindeki müderris efendinin konaği. Köpeklerin uğradiği çöplük de kiliseye yakin hemen. İki aksam evveli, kilise han kapisi gibi isledi re. Sen olsan gece gece kilisede ne olur diye merak etmezsin? Ben de geleni gideni hep gözledim. Dinikuru derler bir müneccim var, bilirsin pasam? O mütemadi girip çikar..."

Emanet, Arşak'ın anlattıklarını dinledikçe takip ettiği araştırma yöntemine hayran kalıyordu. Ases teşkilatında bile böyle mantıklı bir incelemeye zor rastlanırdı. Bir hafiye olarak tek hatası vardı, güvenip güvenemeyeceğini bilmediği birinin yanında her şeyi anlatıyordu. Belki çaresizlikten, belki de acemilikten... Evet, kararını verdi, onu teşrihhaneye çağıracak ve eşinin cesedini teşhis ettirecekti. Fakat buna şu anda imkân yoktu. Azidahaka veya yüce Maguş, Saint Benoit'da onu bekliyordu. Karşısındaki adamı bir gözdağı ile başından savmak ve yarın gelmesini sağlamak zorundaydı. Sesini olabildiğince emir tonuna yükseltti:

"Yeter efendi, kendine gel... Delilsiz sepetsiz kimseyi suçlayamazsın öyle!.. İddialarında haklı isen yarın Süleymaniye'de ol. Meşihat dairesinin yanındaki bahçede, hem sana görevli olduğumu ispat edeyim, hem seni devletlûlarla buluşturup derdine çare arayalım."

14

Bu, hafiyenin kaçırılan geline yanması
Ve kolluk kolluk bütün şehirde aranmasıdır

Meşkure hanımın "Yandık oğul, yandık ki yandık..." feryadı gece yarısına kadar sürmüştü. Gecenin diğer yarısında sokak sokak dolaşıp yengesini aramaya başladı. Devletin sokağa çıkma yasağını kimse dinlemiyordu madem...

Kirletilen kutsal kitaplar, sadrazamın emirleri, vazife sorumluluğu, hepsi bir yana yengesini bulmalıydı; Sürmeli'nin emaneti... İçinde elemler fokurduyordu, buram buram. Çaresizdi, yol yordam gözetemiyordu. Kardeşinin acı haberi bir yanda, kayıp yengesi diğer yanda. Kuyruklunun uğursuzluğuna kafayı takan annesine ne diyecekti? Üst üste iki acı haber!.. Olamaz!.. Gelininin kaybolmasına bu derece üzülen, saçını başını yolarak sayıklamalara tutulan kadın, dağ gibi oğlunun şehit olduğunu öğrenince ne yapacaktı?

İstanbul halkı sabahın alacakaranlığında hâlâ sokaklarda, meydanlarda, bozahanelerde, cami avlularındaydı. Gece yarısında o semtten bu semte kardeşinin derdini sürüklerken sahura yakın o mahalleden bu mahalleye Samime'nin ıstırabını aranıp durdu. Mustafa'nın sık kullandığı bir cümleyi durmadan hatırlıyordu: "Samime bir gül goncası!" Evet, öyleydi, bir gül goncası ki ancak yakışıklı Mustafa'nın şakağına yakışırdı. Nihâyet gülün ıtırlı perçemleri Mustafa'nın gönül kuşuna ökse olmuş, bülbülü avlamıştı. Erketeleri de Ermihal idi; mahallenin kambur cücesi Ermihal. Birden Ermihal'i aramak geldi aklına. Samime'yi onun yanında bulması, bir ihtimaldi. Çünkü Ermihal de -Samime hep "Ermiyal"

derdi- karanlıktan korkar, Samime de bu yüzden ona hep sahip çıkardı. Kaç defasında mahallenin zıpır çocukları peşine takılıp "Cüce kambuuuur!.. Cüce kambuuuur!.." nakaratlarıyla kovaladıkları vakit ona siper oluşunu, kış günlerinde onu Bizans'tan kalma harabeler arasında bulup ekmek götürüşünü, gece karanlıktan korkmasın diye evdeki mumları onunla paylaştığı zamanları hatırladı. *"Harabeler!"* Belki de Ermihal'e yine yardıma gitmişti. Ama Ermihal'i senelerdir görmediğini hatırladı. Bîçare, mahalleden kaybolup gitmişti. Arık toprakta ayrık otu yiyerek var olma mücadelesi veren öyle bir cüce, şimdi ne yapıyor olabilirdi? Harabeleri yine de yoklamakta fayda vardı. Bozdoğan kemerinden yukarılara koştu. Bakmadığı izbe, yoklamadığı çukur kalmadı. Nafile!.. Ne Samime, ne Ermihal!.. Durmadan da kendine kızıyordu; mahallenin garibanını arayıp yoklamadığı için. *"Ama şimdi Samime'yi araman gerekiyor, Ermihal'i sonra düşünürsün!"*

Sabah ezanları okunurken kalbine çift acı, iki kardeş acısı birden saplanmış olduğunu hissetti. Bedeni uykusuzluktan ziyade hasretle kavruluyor, zihni dayanılmaz bir ağırlıkla zonkluyordu. Mustafa için Samime'yi analığından istedikleri vakit kadıncık, "Kızımı evladınız sayacak mısınız!" diye sorup o da "Kardeşim bileceğim!" diye kaç kereler tekrar etmişti. Şimdi emanet aldığı kardeşi kayıptı ve onu aramak her zamankinden daha ziyade boynuna borçtu. Bulduğu vakit Mustafa'nın acı haberini vermek zorunda olsa bile... Bunu düşündüğü anda aklına bir soru takıldı; "Peki ya Çakır gelin Mustafa'nın şehit olduğunu öğrendiyse?" Eğer öyle ise alıp başını gitmesi, içindeki hasretin tamamen divaneliğe varması sayılırdı. *"İnşallah öyle değildir!"*

Güneşin ilk ışıklarında Kasımpaşa Tomruğu'na, kuşlukta da Fatih tomruğuna vardı. Bahçe kapısında onu bekçi baba durdurdu. Kim olduğunu bilmiyordu ve diğer bekleyenlerin ardına istiflemek istedi; *"Sıraya hemşerim!"* Bekçi babaya

dikleşmek istemedi, bir kenara çekildi. Bir nefes beklemeli, o arada düşünmeli, gözlemlemeliydi çünkü. İçeriden inleme sesleri geliyordu. Muhtemelen falakada birileri vardı; kuyrukluyu fırsat bilip taşkınlıkta bulunan haytaların hakkından gelenler... İstanbul'daki tomruklar içinde en ürkütücü olanı Ağakapısı tomruğuydu ama son yıllarda Fatih tomruğunun şöhreti orayı bile geçmişti. İstanbul'un azılı berduşları buradan söz ederken salavatla konuşuyor, "Burada adamı öyle bir falakaya çekerler ki, pestil olup duramaz, oturamaz, ancak yüzükoyun yatar!" diyerek yakınıyorlardı. Bir ara asesbaşını gördü, karakol bahçesinde nöbet değişimi için tekmil alıyordu. Ona seslenip yanına vardı. O ve adamları yorgunluktan bitap düşmüş haldeydiler. Bütün gece sokakları dolaşmanın yorgunluğu. Eee, asayiş işi bu, kolay değil! İşte sıraya dizilmişler subaşı ağa, salma çuhadar ve böcekbaşı sokaklar hakkında, cellat ile falakacı ise tomruk hücrelerindeki durum hakkında teftişlerini anlatıyor tekmil veriyor, birbirinin peşisıra "Asayiş berkemâl!" diyorlardı. Kulak kesildi, belki Samime adı telaffuz edilir diye. Eğer yengesi bir suça karıştıysa burada adını duyması muhtemeldi. Karnı burnunda bir anne adayının suça bulaşması elbette unutulacak bir hadise olmazdı. Tam yarım saat onları izledi, dinledi. Şehirde olup biten her şeyi öğrendi ama ona dair bir haber işitemedi. Subaşı ile çuhadar tomruktan ayrılmadan onlarla görüşse iyi olurdu. Samime'ye yahut onunla ilgili bir vak'aya rastladılarsa birinci elden öğrenirdi. "Hamile bir kadına rastladınız mı?" diye sormak yeterdi. Fakat subaşı ile böcekbaşı tekmili tamamlayıp hareket ettiğinde bekleyen delikanlılardan biri kendinden önce davranıp öne atıldı. Sesi yalvarır gibiydi.

"Kurban olam pasam, gece hamile bir kadina rastladin?"

Karabarut şaşırıp kaldı. Samime'yi arayan bu Rum ağızlı herif de kim oluyordu? Şimdilik dikkatini cevaba

yoğunlaştırması gerektiğini düşündü. Subaşı başını iki yana sallayarak soruyu geçiştirdi ama böcekbaşı duraksadı. Delikanlının yüzüne baktı:

"Neden sorarsın efendi?"

"Hanumumdur ağam, bir haftadir ariyorum... La'kin..."

"Tomruktasın işte, gir içeri kayıp müracaatı yap!"

"Yaptim pasam, sabah aksam kapinizdayim, gelooyorum gidoorum, gidoorum geloorum ama heyhat..."

Böcekbaşı adamcağızın çaresizlikle iki yana açılan boş kollarına baktı, muhtemelen içinde merhamet damarı kabarmıştı, daha dostane bir sesle sordu:

"Adın ne senin?"

"Arşak, pasam, Arşak kulunuz!"

"Anladım, sen şu kayıp Hayganoş'un kocasısın!"

"Hay yasayasin, Hayk Anuş pasam! Anuşakim! Yoksa buldunuz?"

Böcekbaşı durup düşündü. Karşısındaki perişanlık içini acıtmıştı:

"Doğrusu efendi, benim böceklerden biri dün ikindi sularında Meyyitkapısı civarında öküz arabasından indirilen hamile bir kadından bahsetmişti ama... O civarda ebe kadınlar oturur diye üzerinde durmadıydım. Şimdi, ben bir araştırayım, sorup soruşturayım, sen de yarın sabah yeniden gel."

"Allah yardimcin olsun pasam, var olasin nur olasin!"

Arşak, böcekbaşını saygıyla selamladıktan sonra olduğu yere çöküp kaldı. Karabarut bir yandan onun üzgün hâline bakıyor, diğer yandan duyduğu cümleleri zihninde alıp veriyordu. Demek Samime gibi Kıztaşı civarında kayıp başka bir kadın daha vardı, üstelik o da hamile... Meyyitkapısı Dün ikindi vakti... Samime'nin Meyyyitkapısı civarında bir işi olmazdı ama evden ayrıldığı vakitten itibaren geçen zaman ikindi üzeri Meyyitkapısı'na varmasına yeterdi. Böcekbaşı "indirilen" demişti. Bir kişi araba veya landodan kendisi

inebilirdi ama başkalarınca indiriliyorsa ya hasta veya yüklü oluşundan, belki de yarı baygın yahut yardıma muhtaç oluşundan bahsedilebilirdi. *"Hayır, hayır, kaçırılmış olmasın Allah'ım, yalvarırım!"* Böcekbaşının önünü kesti:

"Yoldaş, hele Meyyitkapısı'ndaki yüklü kadını tarif edebilir misin?"

Böcekbaşı elini Karabarut'un omuzuna attı. Zihninde onun kayıp vak'alarıyla ilgilenmediğini, daha ziyade halk arasındaki cürümleri çözmesiyle şöhret yaptığını geçiriyordu. Yüzünde belaya çatmış gibi bir gerginlik oluştu. Ardından sesi yumuşadı:

"Vallahi kardeş, uzaktan gördüydüm, hatırlamaya çalışsam da imkansız!"

"Hiç olmazsa ne giydiğini söylesen!"

"Sanki siyahtı civanım. Gözümün önünde yok..."

Karabarut, böcekbaşından sonra tomruk subaşısına kimliğini açık edip yarım saat kadar görüştü. Adam, meslektaşlık hatırına fevkalade hürmet gösterdi. Sadrazam hazretlerinin adını da sık sık andı. Kayıp vakalarına ilişkin her şeyi anlatıp paylaştı. Dışarıda bekleyen Arşak Efendi'den evvel kendilerine bir kayıp gelin vakası daha geldiğini, davayı Divanhane zabitine havale ettiğini, orada dört ayda kaybolan altı gelin vukuatı bulunduğunu bir bir söyledi. Ardından konunun sadrazam hazretlerine intikal ettirilirken kendi adının da anılması ricasında bulundu, belki aseslikten hafiyeliğe terfi ettirilir umuduyla... Karabarut ona yengesinden hiç bahsetmedi. Konuyu resmi yoldan araştırdığının düşünülmesi işine yarardı. Hatta ona talimat verir gibi tavsiyede bulundu.

"Kıztaşı civarına bir hafiye yerleştirmek iyi olacaktır, etrafı gözetleyip şüpheli bir hareket varsa bilmek lazımdır. Şu Arşak Efendi'yi de takip ettirmekte yarar var."

"Belî yoldaş, yapılmış sayın!"

Karabarut, tomruktan çıktığında içindeki yangın daha da artmıştı. Samime'nin kaçırıldığından artık emin sayılırdı. Onu bulmak boynuna borçtu. Kardeşinden sonra yengesini de gözden çıkaramazdı, çıkarmayacaktı. Zihninde sayısız ihtimal yer değiştiriyordu. Kararını verdi; yine resmi vazifeli gibi Meyyitkapısı'nı yoklayacak, oradan Kasımpaşa'da Divanhane'ye varıp kaptan paşadan havadis derleyecek, gerekirse İstanbul'da mahalle karakollarının bağlı oldukları cebecibaşı, topçubaşı, kaptanpaşa veya bostancıbaşı konaklarına dayanıp bütün bilgileri edinecek, kardeşinin emanetini bulacaktı.

Çıkarken Arşak'ın hâlâ bahçede oturduğunu gördü. Elleriyle başını kavramış, iki yana salınarak düşünüyordu. Usulca sokuldu. Havadan sudan konuşarak söze başladı, her hareketini, her mimiğini izledi. Heyecanlı, tedirgin ve ürkek davranışlarından meselenin göbeğinde değilse bile kıyısında köşesinde bir şeyler bildiğini anladı. Ondaki bilginin hepsine ihtiyacı vardı. Kıyafetine baktı. Ayağında sarı yemeni, baldırında turuncu kirlisi şalvar. Sarraf kalfalığı yapsa da zengin olmadığı görülebiliyordu. Muhtemelen kimi kimsesi de yoktu. Eşini bir haftadır arayıp bir mesafe kat edemediğine göre. Belki de etmişti de elinde devlet imkanı olmadığından çaresizliğe dûçardı. Bu haliyle satranç tahtasında bir piyon sayılırdı. Oyunun şahı da veziri de değildi. Ama ileri sürülürse belki rakibin vezirine yahut şahına yaklaşması muhtemeldi. Bunun yolu da adım adım ilerleyişinin takip edilmesi ve elde ettiği bilgileri tek tek öğrenmekti. Hafiye eğitiminde bunları çok kolay aşmıştı. Nitekim birkaç dakikalık konuşma sonrasında bildiği her şeyi artık biliyordu. Tomruk subaşısının gönüllü yapacağı takibe bile iş kalmamıştı neredeyse. Ona teselli cümleleri söyleyip yanından ayrılırken zihninde kocaman bir tehlike yumağı vardı; kaçırılan hamile kadınlar... Peki ya seri cinayet şüphesi? *"Allah korusun!"*

15

Bu, köpeklerin bebek kemiklerini bulması Ve tesadüfen arı kovanına çomak sokulmasıdır

Müneccim ile Dinikuru, sardazam konağından ayrılınca önce Sirkeci ve Bahçekapısı cihetlerinde dolaşmışlar, ardından kuşluk divanı için Kubbealtı'na varmışlardı. Beklerken sokakta konuşulan veya limana yeni gelen gemilerin yaydığı kuyruklu haberlerini ve başka şehirlerle ülkelerde oluşturduğu benzer tedirginlikleri müzakere ediyorlardı. Elbette duyduklarına inat yapacakları yeni rasat ve ölçümleri de konuşuyorlardı. Dünyanın dört bir yanında insanların kapıldıkları kargaşa ve hurafeler İstanbul'dakiyle hemen hemen aynıydı ve buna bir çare bulmak gerekiyorsa onu kendileri bulacaktı; hakikatleri anlata anlata... Birden yanlarında Benli vezir bitiverdi. Bâbıhümayun'dan girdiğini de, maiyetiyle servili yolda ilerlediğini de görmemişlerdi üstelik. Her zamanki mütevazı, sevgi dolu, gülümseyen çehresiyle hal hatır sordu. Dinikuru, sadrazam konağında kendisine gösterdiği yakınlık ve yardım için ellerini öpmek istediğinde de müsaade etmedi, bilakis omuzunu sıvazladı:

"Şimdi daha iyisin değil mi?"

"Sayenizde saadetlû vezir hazretleri."

"Pekalâ!.. Sultanımızın huzurunda daha dikkatli olun. Ne sorarsa dosdoğru cevap gerekir, unutmayın!"

Sultan hazretlerinin teşrifiyle divanın başlaması yarım saati aldı. Kuyruklu yıldız ikinci kez semalarından gelip gitmişti. Herkesin tavrı şimdi daha mülayimdi. Hem heyecanlar yatışmış, hem de korku azalmıştı. Sultanın içeri girerken

gösterdiği rahatlık ve sükûnet devlet erkânına da yansıyordu. Bir önceki müzakereden daha mantıklı ve akla uygun meselelerin konuşulacağı anlaşılıyordu. Sultan önce müneccime söz verdi:

"Anlat efendi!"

"Devletlû hünkârımız! Yüce saltanatınıza hizmet eden biz kullarınız gibi feleğin dahi seyyarelerden bazı kulları vardır ki güneş sultanının etrafında hizmete dolanırlar. Allah'ın dünyadaki kulları gibi seyyareler de kendilerine biçilen yörüngelerde dolanarak feleğin işlerini yürütür, onu ayakta tutarlar. Eğer bir teşbih ile anlatacak olursak, felek saltanatının sultanı güneş olup üçüncü kat gökteki tahtında oturur. Ay dünyanın hizmetçi seyyaresidir ve birinci kat gökte gecelerimizi nurlandırmakla görevlidir. Diğer seyyareler güneşe yakınlıklarına göre sultanın çevresindeki belli görevlilere benzer. Utarit[10] ikinci kat gökte feleğin kâtibi sayılır. Zühre[11] üçüncü katta döner ve sultana çalgıcılık yapar. Mirrih'i[12] dördüncü katta feleğin başkumandanı kabul edersek, Müşteri'ye[13] de beşinci katta sultanın kadılığını verebiliriz. Zühal[14] felek sarayının bekçilik göreviyle altıncı göktedir. Yedinci kat Arş-ı A'zam'dır. İmdi bizim gördüğümüz şu zûzeneb gök saltanatındaki düzenin içinden süzülüp gelen hadiseler zincirinden bir parçadır ki yeryüzünde sizin saltanatınıza asla karışmaz. Gelip gittiği geceler boyunca ne siz haşmetmeab efendimize, ne de tebaanızdan bir tek kulun saçının bir tek teline ziyan getirir. Halkın dilindeki uğursuzluk yakıştırması biraz bilgisizlikten biraz da kalplerindeki vesvesedendir. Muhtemelen Allah'a karşı işledikleri suçlardan

10 Merkür
11 Venüs
12 Mars, Merih
13 Jüpiter
14 Satürn

dolayı Allah'ın bir kudretini görünce telaşlanıyorlar. Arş'ın sahibine karşı işlenen açık veya gizli suçların cezasını hatırlıyor da olabilirler. Haşmetmeab efendimiz olarak Devlet-i ebed müddetiniz adına zinhâr endişe buyurmayınız ve hatta bunu uğur sayınız ki her sultan devrinde görünmez."

Müneccim sözlerini bitirince Benli vezir devreye girdi:

"Gördüğünüz gibi efendimiz, şu kulunuzun söylediği uğuru İran üzerine açılacak bir sefer-i hümayuna yoralım isterseniz. Lütfedip ferman buyurursanız, fırsatı değerlendirmek üzere bugün şeyhülislâm efendiye cihat fetvasını bile yazdırtmamız mümkündür."

Sadrazam itiraz etti:

"Haşmetlûm! Acele karar vermemek gerektir. Dün uğursuz dediğimize bugün uğur yüklemek bizi yanıltabilir. Ayrıca sefer zor meseledir. Bir yüzü zafere bakar ama diğer yüzü meşakkattir, masraftır, eziyettir. Hazinemiz henüz sefere müsait değildir. Asker kullarınız yorgun, çiftçimiz fakir, yeniçeri gönülsüzdür. Müneccim efendinin bütün teminatlarına, vezir lalanızın da temennilerine rağmen ne yazık ki halkınız kuyrukluyu henüz uğursuz bellemektedir. Kulunuz derim ki, bu hususta acele etmeyelim, acele şeytandan teenni Rahman'dandır, halkı bilgilendirecek tedbirler alalım ve fermanınız mucebince evvelen Cezayir-i Garp ocaklarından gelen meşum haberin halkta yaratacağı infiali bastıralım."

"Amma hünkârım, İran üzerine bir cihat kararı halkın dikkatini başka yöne çevirecek ve ülkenizin üzerindeki bütün kara bulutları alıp götürecektir!"

Başlar kazasker ağaya çevrildi. Sadrazam "Bunu nasıl söylersin efendi?" der gibi yüzüne baktı. Sultanın sanki bunu müzakereye niyetli olduğunu görünce de alelacele konuyu değiştirmesi gerektiğini düşündü:

"Yüce efendimiz! Bir yanda Garp ocakları faciası, diğer yanda halkınızın diken üstünde duruyor oluşu böyle bir

sefere asker devşirmemizi güçleştirecektir. Kaldı ki şu kuyruklunun uğursuzluğuna bahane gösterilecek bir derdimiz daha vardır, izin verirseniz müzakereye açalım."

Divanda olumsuz bir hava esti. Herkes bu uğursuz sayılacak derdi duymak üzere suratını ekşitip dikkat kesildi. Sultanın gözleriyle izin vermesi üzerine sadrazam kapıdaki divan çavuşuna parmağıyla getirin işareti yaptı. Gözler kapıya çevrildi. Herkes yine Karabarut girecek diye tedirgindi ama bu sefer içeriye kalender bir derviş girdi; Emanet. Sadrazamın işaretiyle ilerledi, usulünce etek öptü ve el pençe divan durdu. Sultan burnu hızmalı, kulağı küpeli dervişe bakıp gülümsedi:

"Önemli dert sendin demek?"

"Canım kurbanınızdır haşmetmeab, meseleyi halletmek fermanınızla mümkündür."

"Anlat bakalım, nedir?"

Emanet, gözlerini sultanın ayaklarına kilitleyip tekdüze bir üslupla anlattı; bir ulak haber getirmiş gibi:

"Haşmetmeab efendimiz. Şu mübarek mahrusa-i İstanbul'da iki aydır bazı evbaş u kallaş makulesi herifler gelinleri kaçırmaktadır. Hangi maksatla olduğunu araştırıyoruz."

Sultan ile Uzun sadrazamın gözleri sırasıyla kazaskere, ardından subaşı ve bostancıbaşıya, takiben Benli vezire ve nihâyet birbirlerine çevrildi. Bu adamların hepsi kademe kademe şehrin asayişinden sorumluydular. Bu derviş onların işini yapıyor olamazdı. Yok yok, işlerine burnunu sokuyordu muhakkak. Sadrazam böyle bir meseleyi sultan huzurunda dervişe anlattırmak yerine divandan sonra kendileriyle mahremâne görüşse daha münasip düşecekti elbette. Hepsinden ziyade bostancı ağa tedirgin olmuştu. Kıpırdanırken yutkundu, devletin onca tecrübeli hafiyesi, asesi, kolluğu varken bu dervişin de nereden çıktığını düşünüp içinden küfürler ediyordu. Sahi, sadrazam ne yapmak istiyordu böyle.

Dün Karabarut nam hafiyeyi nazara vermiş, bugün de karşısına hiç tanımadığı bir derviş çıkarmıştı. Hafiye teşkilatının başı ve hâkimi olarak teşkilat dışından birine yaptırılan araştırmanın usulsüzlüğüne vurgu yaparak itiraz etmeyi kuruyordu ki üst amiri olan Benli vezir önce davrandı; tam aksini söyleyerek:

"Efendimiz! Emanet evladımızın maharet ve kabiliyetlerini biliriz, bahsedilecek hususta kendisinden gerekli yardımı almaya hazırız."

Emanet, baba dostu Benli vezirin himayesi kadar, yeniçeri ağası ve bostancıbaşının o anda kendisini tanıyamamasından da haz duydu. Oysa çeşitli vesilelerle onlara insan bedenini resmeden çizimlerini göstermiş, cinâyete kurban giden kadınlarla alakalı görüşlerini anlatmıştı; elbette genç kız kimliğiyle. Eğer şimdi kendisini tanıyamıyorlarsa şu kılık değiştirme işinde başarılı oluyor demekti. Sadrazam ve Benli vezir bu sırrı sakladıkları müddetçe iki kılıklı hayatından emin olabilirdi. Eh, devlet adamlığı da zaten sır saklamayı gerektirirdi. Neşeyle sözlerine devam etti:

"Haşmetli hünkârım, itimat buyurunuz ki kulunuz her ne yaparsam Asaf-ı devran sadrazam hazretlerinin emriyle yaparım. Meramım size ve devletinize hizmetten ibarettir. Şehrinizde gelinler kaçırılmaktadır ve bu hadise yeni değildir. Üstelik mesele halkın diline düşmeye başlamıştır. Galata surlarının Kasımpaşa cihetinde artık kullarınız bunu fısıldaşıyorlar. Dünkü günde kaçırılmalarını kuyruklu yıldız ile izaha bile başladılar. Dahası da arife günü bir köpeğin bebek kemiği gevdiği haberi umumun bilgisine mâl oldu."

Emanet'in son cümleleri divana gülle gibi düştü. Sultan başta olmak üzere herkes duyduğunu önce hazmetmeye, sonra anlamaya, ardından da homurdanmaya başladı.

"Ağzından çıkanı kulağın duyar mı derviş? Benim şehrimde nasıl olur da köpekler bebek kemiği çiğneyebilir?"

"Bağışlayınız hünkârım lakin sahih bilgidir. Arife günü Galata'da Meyyitkapısı yakınındaki Ceneviz kilisesinin bahçesinde, bir köpek kemik çiğnerken görülmüş, Ramazan'ın birinci gününde de kemiğin taze bebek kemiği olduğu tespit olunmuştur. Dünkü günde haber kilise cemaati tarafından öfkeyle mahalleye yayıldı. Akşam da kuyruklunun uğursuzluğuna hamledilerek cami cemaati laf gevelemeye başladılar. Halkınızın galeyana hazır beklediği böyle bir günde meseleden haberdar olunuz diyedir cüretim."

"Sen kemiği bizzat gördün mü? Uydurma olmasın!"

Emanet kemiği görmek için hekim Yavi'ye gitmiş, getiren adamın alıp götürdüğünü öğrenmişti. Bir an, "Kemiği görmedim ama bebeği alınan kadını gördüm!" demeyi düşündüyse de vazgeçti. Ne de olsa diktiği ceset Arşak'ın eşine ait olmayabilirdi. Üstelik elinde bir gelin cesedi tuttuğunu şimdilik Benli vezir haricinde kimsenin bilmesi gerekmiyordu; sırdaşı ve koruyucusu sadrazam bile. Soruyu geçiştirmek istedi:

"Kemiği görmedim ama köpeğin kemiği gevdiği çöplüğü inceledim. Sur duvarı dibinde, Cenevizlilerin Saint Sebastiani kilisesi yakınında... Ases kullarınızın daha bu sabah başka kemikler de bulduğunun şahidiyim."

Bostancı ağa araya girdi:

"Halen hafiyelerimizden ikisi çöplüğü ve köpeği takip etmektedirler, hünkârım."

Sultan, bir şeylerin yanlış ilerlediğini düşündü. Emanet ya bostancıbaşının işine burnunu sokuyor veya bostancıbaşı işini iyi yapmıyordu. Bu da Uzun sadrazam ile Benli vezirin uyumlu çalışmadığını, birbirlerine güven duymadıklarını gösterirdi. Gerçek olan ise ülkesinin emniyet ve istihbarat işlerinde bir çatlak olduğuydu. Bunu zihninin bir köşesine yazdı; ileride gereğini yapmak üzere. Şimdilik anlamazdan gelmek iyi olacaktı, merak ediyormuş gibi sordu:

"Köpeği neden takip ettiriyorsunuz?"

"Girip çıktığı veya yal yediği kapıları tespit için hünkârım. Başka bebek kemikleri de geverse diye!"

Bu sefer soruyu Emanet'e yöneltti:

"Başka bebek kemikleri gevme ihtimali de var mıdır peki?"

"Efendimiz, şu anda kullarınız çöplüğü kazdıklarına göre böyle bir ihtimal vardır. Ayrıca kaçırılan gelinlerin sayısını bilmek gerekir. Eğer kadınlar bebekleri için kaçırılıyorlarsa..."

Sultan Emanet'in sözünü kesip önce ona sonra bostancıbaşına sordu:

"Bebekleri için öyle mi? Bunlar kaç gelindir efendi?"

"Halen altıdır hünkârım."

Bostancıbaşı divandaki herkesin o anda dehşetle yüzüne baktığını hissedebiliyordu.

"Azapkapı ve Kasımpaşa halkının arasına adamlar kattık efendimiz; mahalleyi teskin için... Bugün de birkaç hafiye arkadaşımızı oralara salacağız. Galata sur kapılarını, şüpheli evleri ve bilhassa Fransız balyosunun konağını gözetlemektir niyetimiz, hani şu müderris konağının bitişiğindeki."

"Neden Fransız balyosu efendi?"

"Köpeğin her vakit uğradığı kapılardan biri onundur diye hünkârım. Keza balyos malikânesinin çöpleri, köpeğin kemik bulduğu mezbeleliğe atılmaktadır."

"Bir tek o mu çöp atıyor?"

"Hayır efendimiz, müderris hanesinin, kilisenin ve diğer bazı evlerin çöpleri de aynı mezbelelikte birikir."

Bütün bu konuşmalar sürerken Dinikuru müneccime dayanma ihtiyacı hissetti. Koluna girip siftindi. Divanda sese bürünen kelimeler adeta kendi çevresinde dolanıyordu. Her bir kelimede müneccimin kolunu âdeta sıkıyordu. Kilise, müderris, balyos, hamile kadın, bebek, kemikler... İki akşam evvel kilisenin küf kokulu mahzeninde şahit olduğu ayinin tam da bundan ibaret olduğunu hissetmişti. Müneccim onun bu yakınlığını yufka yürekliliğine verdi. Oysa

Dinikuru "Suçluları ben biliyorum!" demek istiyor kolundan aldığı hasbilikte bu cesareti arıyordu. Tam kulağına fısıldamak üzereydi ki söyleyeceği her şeyin ispatsız bir iddia gibi görüneceğini, başının belaya gireceğini, hesap vermesi gerekeceğini falan düşündü. Bunu söylerse bir daha güneş veya yıldız yüzü görebilir miydi, kestiremedi. Elinde kesin deliller olduğu vakit yapacağı şeyi şimdi yapmak meseleyi çözüme kavuşturmazdı. Başının dönmesi arttı. Müneccim kimseye hissettirmeden elini onun eli üzerine koyup himaye gösterdi. Neyse ki divandakiler şimdilik ona dikkat etmeyecek derecede önemli bir müzakerenin içindeydiler. Sultan başını sallayarak Emanet'e mırıldandı:

"Hmm!.. Peki devam et!"

"Galata kiliselerini ve Kasımpaşa camilerini tarassut altında bulundurmamız gerekiyor efendimiz. Balyos konağındaki insanlarla Meyyitkapısı bitişiğindeki kilisesinin çalışanlarını da takip ettirmemizde yarar vardır."

"Neden?"

"Kilise papazı Vahan Efendi ile diyakozu Vartan Efendi'nin geçtiğimiz yılda Galata limanındaki gemilere sandıklar dolusu kitaplar yükletip İtalya'ya ve Fransa'ya gönderdiklerini biliyoruz."

"Zinhâr Devlet-i Aliyye benim hükmüm altındayken kimsenin dinle, din adamlarıyla ve dinî mekânlarla uğraşmasına rızam yoktur. Bırakınız insanlar inandıkları dini istedikleri şekilde yaşasınlar. Bir din adamı kitap gönderiyorsa bundan size ne?"

"Kitaplar bizim kütüphanelerimizde bile bir nüshası bulunmayan nadir eserlerdir hünkârım, üstelik yalnızca din kitapları da değildir. Milletimize ait eserlerin kaçırılması devlet-i ebed-müddet Osmanlı ülkesine gelecekte pek çok ziyan eriştirir. Nihâyet o eserler bizim hem benliğimiz, hem zenginliğimiz, hem de hafızamızdır."

Sultan sakallarını kaşıdı. Bu derviş, zekasıyla da kendini hissettiriyordu.

"Diyelim öyledir, bu kitapların kayıp gelinlerle alakası nedir?"

"Kitapların alakası yoktur hünkârım, lakin kitap kaçıran bir papaz insan da kaçırabilir diye düşünmek isterim!"

"Peki kaçırılan kitapların şu kirletilen kitaplarla bir alakası var mıdır?"

"Kirletilen kitaplardan kastınız, hünkârım?"

Bu sefer başlar sadrazama çevrildi. Demek kutsal kitaplar meselesini bir hafiyesine, kayıp gelinler meselesini başka bir hafiyesine araştırtıyor ve bunları birbirleriyle irtibatlandırmıyordu. Üstelik dünkü ve bugünkü hafiyelerin yaptığı işlemler devletin kayıtlarında da görünmüyordu. Sultan dehşete kapıldı. Sadrazamı fazla mı serbest bırakmıştı acaba? Atası Kanunî Süleyman'dan bu yana ondört yıldır devlet çarkını döndürüyor olmak acaba başına buyruk bir sadrazam mı yaratmıştı? Maamafih bugüne kadar kendisine bir sadakatsizliğini görmemiş, gizli icraatına rastlamamıştı. Ama bundan sonrası için dikkat etmesi gerektiği açıktı. *"Murat! Sen sen ol bu hususu aklının bir kenarına yaz!"* Kendince hayıflandı. Haremde vakit harcayarak hikâye kitapları okumaktan vazgeçip devlet işleriyle daha fazla ilgilenmesi gerektiğini hissetti. O sırada sadrazam ortamı kurtarma derdindeydi:

"O başka bir vak'adır, Emanet, evladım, senin kafanı karıştırmasın!"

Sadrazamın cümlesi herkesi yatıştırmak yerine subaşı ile bostancıbaşının işkillenmesine yol açtı. Kutsal metinlerin kirletilmesiyle kaçırılan kitapların değilse bile kaybolan gelinlerin bir alakası olabilirdi. Uzun sadrazam ayrı hafiyelerle ayrı ayrı işler tutarken her ne murad ediniyorsa kendi hayırlarına sonuçlar vermeyeceği belliydi. Belki de içlerinde

sadrazamın suçlu zannettiği, şüphelendiği biri vardı ve bu yüzden gizli dolaplar döndürüyordu. Bu ihtimal sultanın da aklına geldi ve bunu da aklının bir köşesine yazmakla yetindi. Neden olmasındı; insan çiğ süt emmişti ve Kabil'in soyu da Habil'in soyuyla birlikte üremişti. Emanet'e döndü:

"Gelinlerin de gemilerle başka memleketlere kaçırıldığını mı düşünüyorsun?"

"Keşke öyle olsa haşmetmeab! Kaçırılıp canlarına kıyıldığını düşünüyorum?"

"Neden peki?"

"Büyük ihtimalle bebekleri için... Ama araştıracağım."

Tam o sırada kapıda bir şamata işitilir gibi oldu. Bostancıbaşı sultandan izin isteyip kapıya yöneldi. Bir dakika sonra elinde bir torba ile döndü. Herkes merak ediyordu. Sultan sehpayı gösterip açmasını işaret etti. Bostancıbaşı torbayı boşalttı. Herkesin hayret dolu bakışları arasında da açıklamaya başladı. Bu sefer sesi, sadrazama ve dervişe karşı bir zafer kazanmış serdar edasında çıkıyordu:

"Bunlar bahsettiğimiz bebek kemikleri hünkârım. Hafiyelerimizin çöplükte kokladığı pis kokular boşa çıkmadı."

Sultan, ortalığa saçılan bebek kemiklerini görünce bütün hiddetiyle sadrazamın gözlerinin içine içine baktı. Bu bakışta bütün olanlardan onu sorumlu tutacağı mı, yoksa iki başlı bir kovuşturma yürüttüğü için takdir edileceği mi anlaşılmalıydı şimdilik kimse kestiremedi ama orada bulunan herkes yakında kokusunun çıkacağından veya fırtınanın patlayacağından emin oldu. Oh diyenler ile vah diyenler nefeslerini içlerine doğru boşalttılar. Herkes yeterince tedirgin bekliyordu artık. Bebek kemikleri asapları bozmuş, öfke taşmaya başlamıştı. Sultan çevresine bakındı. Zihni en ziyade karışan da oydu. Karşısında başlarını yere eğmiş bunca adamın hangisine neyi söyleyecekti ki? Yumruklarını sıktı. Yerinden kalktı. Gözlerinin içine içine baktığı sadrazamına

bu ceza şimdilik yeterdi. Ve hiçbir kelime etmeden Kubbealtı'ndan çıkıp Bâbussaâde istikametine yürüdü; arkasından uzayıp giden bakışlarla birlikte...

Sultan çekildiğine göre divan sona ermiş sayılırdı. Ama divan azaları öylece ayakta kalakalmışlardı. Sanki herkes ilk kıpırdanışın bir başkasından gelmesini bekliyor gibiydi. Neden sonra Sadrazam, Benli vezirin gözlerinin içine içine baktı. Sen işini doğru yapsaydın sultan bana öyle bakmayacaktı der gibi... Sonuçta güneş çarığı, çarık ayağı sıkıyordu. Sonra da hiçbir şey söylemeden çıkıp Bâbıhümayûna doğru ayrıldı; sultanı taklit ederek... O gidince şeyhülislâm da Emanet'e dik dik bakarak aynı öfkeyle divanı terk etti. Benli vezir sadrazamın bakışını bostancıbaşının gözlerinden çıkardı; dişlerini gıcırdata gıcırdata. Ardından kazasker, kaptanıderya, defterdar ve yeniçeri ağası da sırayla çekildiler; hepsi bir sonrakine tavır koyuyordu. Geride sanki en suçlular kalmıştı. Bostancıbaşı oflayıp pofladı. Karşısında müneccim ile yardımcısı Dinikuru, bir de Emanet vardı. Her üçü de başlarını yere eğmiş öylece dikiliyorlardı. Emanet'in önüne kadar vardı. Nefesi nefesine karışıyordu:

"Yüzüme bak!"

Emanet yüzüne bakınca, hiç umursamadığını gösteren küçümseyici bir bakışla acı acı gülümsedi:

"Gelinler meselesine bulaştın madem, gayrı çözmelisin... Yahut ki ben seni çözeceğim!"

Emanet, tehdidi kemiklerinde hissetti. Başını tekrar eğmekten başka çare bulamadı. Görevi sadrazam için yapsa ne çare, emir demiri kesiyordu:

"Başım üzredir ağa hazretleri!.."

Bostancıbaşının çıkışı kapının sertçe çarpılmasından anlaşıldı. Emanet, gözüne son bakılanın kendisi olduğunun farkındaydı. Keşke devletin şu en yüce makamında, onun da aynı bakışı devredebileceği birisi olsaydı. Divan görevlileri,

kâtipler, hizmetkar, hatta muhafızlar bile olabilirdi ama nafile, öyle birileri yoktu. Yanındaki son iki adamın da bu işlerden sorumlu tutulması akıllara ziyan olurdu. Kendi kendine güldü. *"Arı kovanına çomak sokarsan olacağı budur!"* Kapıya doğru ilerlerken müneccime baktı, ama gülümseyerek. Sonra yanındakini işaret etti:

"Efendi rahatsız galiba?"

"Tanıştırayım; yardımcım Dinikuru Benyamin!"

Emanet, bu ismi duyunca bu sefer Dinikuru'nun gözlerinin içine içine baktı... Ferahlamıştı.

16

Müneccim yamağının davacısı kadıymış
Meğer kutsal ışık bir karanlığın adıymış

"Anlat bakalım efendi?"

Dinikuru Benyamin sırasıyla bir bostancıbaşıya, bir kazaskere, bir Benli vezire bakıp başını yere eğdi. Birine güveniyor ama diğer ikisine hiç itimat etmiyordu. Ne var ki ruhunu da bir girdabın içinde hissediyordu. Her şeyi anlatıp anlatmamak hususunda ikileme saplanmış gibiydi. Zihninde nankörlük ile suçluluk, inkar ile inat çatışma halindeydi. Kendisini, kimliğini, kişiliğini sorguladığı, kendisi olmaktan vazgeçmeye hazır olduğu bir andı. Anlatması gerekenler normal şeyler değildi. Üstelik Benli veziri inandırması şarttı. O inanmazsa diğer ikisinin kendisine neler yapabileceğini düşünmek bile istemiyordu. Öte yandan şahit olduğu şeylerin ağırlığı iki gündür belini büküyor, ayaklarındaki dermanı kesiyordu adeta.

Karşısındaki üç kişiye yeniden baktı ve kararını verdi. Anlatacaktı. Kalbinin bir yanı gördüklerini sır olarak saklaması gerektiğini söylese de artık yükü dayanılmaz noktaya gelmişti çünkü. İçindeki fırtınayı dindirmesi gerekiyordu. Peki ama bu itiraf, fırtınayı sakinleştirmek için yeni rüzgârlar çağırmak zorunda kalmasına yol açarsa. Olsun, yine de anlatacaktı, artık dayanamıyordu. *"İnşallah Benli vezir inanır!"* Bütün umudu buydu.

Vicdanı, yıllardır Azdahak cemiyetinin arasında yaşadığını kendine tekrar edip duruyordu; acaba ekmek yediği tekneye muhalefet etmese miydi? Son bir karar anı! Gerçekten

onlardan iyilikler görmüştü. Şimdi bu yapacağı reva mıydı? Girit Rum yetimhanesinde öğrenim görürken kader onu savurmuş ve bir gemici kılığında İstanbul sokaklarına atıp Galata limanında Kaf Maguş hazretleriyle karşılaştırmıştı; karlı bir günde, gözündeki sancıyla kıvranır ve sığınacak bir çatı ararken. O, velinimeti sayılırdı. Önce ağrıyan gözüne merhem sürmüş, ardından barınacak yer temin etmiş, Galata Kulesi'nde, Topuklu Şivan henüz ortada yokken kutsal ışığı gözleme vazifesini vermişti; geçimini sağlasın diye. Oysa ona rastlamadan evvelki günlerde savrulmuş, horlanmış, dinini de, milliyetini de bilmez olmuş bir halde köçeklikten tellaklığa, meyhane beççeliğinden hamallığa kadar pek çok meşgaleyle feleğin çemberinde dolanıp durmuştu. En kötüsü de karşısındaki bostancıbaşının emriyle yakalanmış ve subaşının fermanıyla kalçasının kızgın demirle mühürlenip kötüler defterine kaydının yapılmış olmasıydı. Vicdanında bire ikilik bir çatışma vardı; müderris Kaf Maguş bir yanda, bostancıbaşıyla subaşı diğer yanda. Müderris âdeta bütün hayatıydı. Kulede dürbünle tanıştığı ilk akşam ağrıyıp duran sol gözünün aslında hiç görmediğini fark ettiğinde imdadına o yetişmiş, Yahudi bir hekime muayene ettirip ağrısını o dindirtmişti. Aynı gün, sol gözünün doğuştan kör olmasına rağmen sağ gözündeki fer ve ışığın fevkaladeliğini de keşfeden oydu. Elbette ardından ona rasathanede keskin bakışları hatırına bir iş de bulacaktı, müneccimin emrinde. Onun sağ kolu ve kalfası olduğu zamandan bu yana insanca bir hayata kavuştuğunu inkâr edemezdi. Peki ya şimdi onu subaşı ile bostancıbaşıya şikâyet etmeli miydi? Mürüvvete sığar mıydı? Vicdanındaki ikilem yeniden büyüdü. Gördüğü ayini veya cemiyetin bazı fikirlerini sorgulamaya hakkı olup olmadığını tekrar düşündü. Vazgeçmek üzereydi. Evet, evet, gördüklerini yutup hazmetmesi kendi hayrına olacaktı galiba.

"Anlat evladım!"

Benli vezirin sesi bir emir gibi ama şefkat tonunda ve itaat sadedinde gelmişti. Başını yerden kaldırdı. Haşmetli vezire baktı. Herkesin övgüyle bahsettiği, kimsesizlerin yardımına koşan, devlet itibarını layıkıyla taşıyan bu adam bir emir veriyorsa karşı gelinemezdi. Herkes ona müstakbel sadrazam gözüyle bakıyordu. Her ne kadar Azdahak mağarasında gördükleri öyle herkese anlatılacak şeyler değilse de bu adam ileride devletin sahibi olacak kişiydi, Benli vezirdi, elbette sözü dinlenecekti. Cin deliğini, zifin esaslı cennet dumanını, izbe koridorları, yılanlar dünyasını o anlamazsa başka kimse anlamazdı. Ayin gecesi gözünün önünden hiç gitmiyordu. Pehlevi veya İbrani dilinde söylenen neşide kulaklarında çınlarken çok derinlerde kalan bir zaman perdesini aralıyordu sanki. Ya insanların kalkıp kapıya doğru oluşturdukları hıyaban ve aralarından geçen zavallı kurban? O maskeli insanlar?

Düşündü. Baktığı her yerde yüzünü gördüğü karnı burnundaki o hamile kadını Benli vezire anlatmak zorundaydı. Peki ama nasıl? İki kişi kollarından tuttu, ortadaki ateşin başına kadar getirdi mi diyecekti? Alevlerin dalgalı ışığında salondaki herkesin, sırayla avuçlarını açabildikleri kadar açarak kadının çıplak karnına adeta tapınırcasına dokundurduklarını mı tarif edecekti? Buna kim inanırdı? Peki ya başta büyük efendi dedikleri Sad Maguş hazretleri olmak üzere bütün üstatların cübbelerini açarak omuzlarındaki yılan dövmeleriyle yılan gibi kıvranmaları ve tısıl tısıl mağarayı dolduran yılan sesleri. "Çocukça bir saçmalık!" Koca koca müderrisler, muhtemelen bostancılar, yeniçeri çorbacıları, kerli ferli adamlar... *"Hayır, anlatma! Buna kimse inanmaz!"*

"Anlat!"

Ve birden şakımaya başladı:

"Yeniden doğuş ayiniydi efendimiz! Büyük kurtarıcının gelmesi bekleniyordu. Tam gece yarısında... Bugüne kadar

gelecek gibi hani. On bin yıldır süren ölümü yenmek, sonsuz hayatta seçilmişlerden olmak için. Hayatı o güzelleştirecek."

"Nasıl olacakmış bu?"

"Önce kurbanlar vererek. Çok kurban vererek onun gelmesi sağlanacak..."

"Kurban?"

"Ortalığı kargaşaya verip insanların inançlarını sarsmak gibi. Savaş ve çatışmalar çıkarıp cemiyeti bulandırmak gibi. Acı ve kötülüğü çoğaltıp hayatı yaşanmaz kılmak gibi. Tabii amaç büyük kurtarıcının merhametini coşturmak ve dünyaya gelmesini sağlayabilmek. Yılan gözlü hamile kadınların kurban edilmesi de bu yüzden."

Benli vezir birden afalladı. Daha sabah divanda konuşulan meselenin şimdi burada yinelenmesi canını sıkmıştı. Dinikuru'ya baktı, sultan huzurunda müzakere edilen şeyleri dışarıda anlatmanın sakıncası üzerine ona iyi bir ders vermesi gerektiğini düşündü. Ama hayır, belki de yoluna gitmeliydi, duyacaklarının inandırıcılığını sağlamak adına:

"Kadın mı kurban edilecek? Neden?"

"Büyük kurtarıcı tarafından dünyanın güzelleştirilmesi için önce çirkinleşmesi gerekiyor da ondan. Anne karnındaki ceninler dünyanın en masum varlıkları olduğu için onları ve annelerini kurban etmek büyük kurtarıcının merhametini celbedecekmiş, öyle dediler."

"Şu büyük kurtarıcı hakkında başka ne diyorlar?"

"Ayinde sadece adını andılar ama müderrisin zaman zaman anlattıklarından bazı vehimlere kapıldım. Rivâyete göre eski Mısırlılar Ameni demişler. Çin'de adı Mettaya imiş. Mecusiler Soşyant diye çağırırlarmış. Hıristiyanların Mesih'i Müslümanların Mehdi'si gibi biri işte! On bin yıl evvel bakire bir anneden rahim yoluyla doğmamış da güneşin buluttan çıktığı gibi annesinin yan tarafından dünyaya çıkıvermiş. Böylece bedeni annenin kirleriyle kirlenmemiş,

hemen yürüyüp yedi adım atmış, ayağının bastığı yerlerden lotus çiçekleri misali mücevherler çıkarmış; saçtığı nur üç âlemi aydınlatırmış. Ömrü boyunca melekler kendisini ziyarete gelmişler, o da meleklerden aldıklarıyla muhtelif mucizeler göstererek insanlara hakikati tebliğ etmiş. Üzerinde Tanrı'nın özel rahmeti bulunduğundan aslında semaya göre yaratılmış ve hakikatin üstadı olarak yaşamış. Ölüleri diriltir, cüzzamlıları iyi edermiş. Ruhu yeri göğü doldururmuş. Bedeni güneş gibi parladığı için onun bulunduğu yer kutsal bir ışıkla dolarmış. Bu yüzden semamızdaki kuyruklu yıldıza kutsal ışık diyorlar. Otuzüç yaşındayken halkı onu öldürecekken Tanrı bedeniyle birlikte göğe çekmiş. Şimdi o gelecek, bütün dünyada Media krallığında yarım kalan Azdahak hakimiyetini yeniden sağlayacak, dünya yepyeni bir nizama girecek, dünyayı güzelleştirecekmiş."

Benli vezir ve diğer ikisi Dinikuru'nun sözlerini sabırla dinlediler. O anlatırken zihinlerinde hep Hz. İsa ve Mesih inancı vardı. Siyon Yahudilerinin Hz. İsa'yı yeniden dünyaya getirmek için tarih boyunca gösterdikleri çabalar ortadaydı. Kudüs ve Filistin çevresinde durmadan karışıklık çıkarmaları ve ortalığı kan gölüne döndürmek istemeleri bu yüzdendi. Onlar da her elli yılda bir büyük kurtarıcı muamelesi yaptıkları Mesih'in yeryüzüne yeniden gelmesi için çabalıyor, Hz. İsa'nın yurtlarında ve güya kendilerine vadedilmiş topraklarda bir kan ve şiddet anaforu yaratarak da merhametini celbetmeye çalışıyorlardı. Ta ki merhamet edip yeniden dünyaya gelsin ve kendisini çağıranları halife edinip kurtuluşa erdirsin. Üçü birbirine baktılar. Sanki Dinikuru'nun anlattıklarını sapkın Yahudilerin bir ayiniyle yorumladılar. Hatta bostancıbaşı ayine katılan bir Yahudi olup olmadığını sordu. Subaşı bir dine inanıp inanmadığını sorguladı. Hayır, inanmıyordu.

Üç kişi aralarında fısıldaşarak bu müneccim kalfasının yıldızlara bakmaktan sürmenaj olduğu üzerinde karar

kıldılar. Bir saattir anlatıp durduğu şeyleri muzır olarak tarif ettiler ve bunları –hele de şu kargaşa ortamında- kimsenin duymaması gerektiğine karar verdiler. Mesele, Dinikuru'nun iyi bir istirahatle söylediklerinin baştan sona bir saçmalık olduğuna kanaat getirmesini sağlamaktı. Kuyruklunun uğurlu uğursuz tartışmalarına bu fikirlerin nasıl etki edeceği de ortadaydı. Bu adamı halktan uzak tutmakta yarar vardı. Benli vezir şefkat yoluyla sordu; güya ona inanmış gibi:

"Şu Maguşlar, bekledikleri kurtarıcıya insanlığın maddi ve manevi sıkıntılarını sona erdirecek bir vazife de biçiyorlar mı?"

"Evet, çöller ormanlara dönüşecek, hayvanların tabiatı değişip vahşetlerinden kurtulacaklar, kurt ve kuzu beraber bulunacakmış. Böyle bir dünyada elbette insanlar da Tanrı'nın istediği ideal olgunluğa erişecekmiş."

"Sanki Hızır!.. Bastığı yere hayat getiriyor, öyle mi?"

"Hızır'a inanmayabilirsiniz ama o yine de arada sırada yardımınıza gelir."

"Şu anda en çok da senin yardımına gelse iyi olacak, efendi! Öyle değil mi?"

Dinikuru Benli veziri inandıramadığına o anda karar verdi. Boşa nefes tükettiğini düşündü. Konuşmanın geri kalanında her üçü de ona hayaller gören bir meczup muamelesi yaptılar. Olur olmaz sorular birbirini takip etti. Dinikuru yöneltilen soruların kasten kurulmuş cümleler olduğunu bile bile karşısındakileri inandırmak için çırpınıp durdu. Hatta bir ara itirafın şehvetine kendini o kadar kaptırmıştı ki karşısındaki adamların küçümseyen tavrını bile umursamadı, sorularını ciddiyetle cevaplandırmaya devam etti. Nihâyet bostancıbaşı sıkıldı:

"Sana son bir soru, efendi! Kıyamet hakkında ne diyor bu senin Maguşlar?"

"Büyük kurtarıcının kıyamet için geleceğini ve kendine inananları alıp ebedî karanlığa götürerek ışığa dönüştüreceğini... Böylece dünyadaki her şey güzelleşecek, karanlıklar geceyi takip eden parlak bir gündüz gibi olacakmış. Kurtarıcının gelişiyle dünya hayatı son bulacak, onun zamanından sonra da haşir ve hesap günü başlayacakmış."

Benli vezir ayağa kalkıp kapıya yürüdü. Gerisinin vakit kaybı olacağını düşünüyordu. Dinikuru'nun ensesinden tutan subaşı ağa gürledi:

"Senin iyi bir derse ihtiyacın var anlaşılan. Şu söylediklerinin saçma fikirler olduğunu çocuklar bile anlar. Vezir hazretlerinin vaktini boşa harcadığın yetmiyor, bir de kan ve şiddetten bahsediyorsun, ahmak herif!"

Dinikuru son bir umutla, kapıya yönelmekte olan bostancıbaşının eteğine yapışıp yalvardı:

"Sırf bebek suyunu almak için hamile bir kadının ceninini öldürmek sizce de şiddet değil midir ağa hazretleri? Üstelik kadın henüz canlı iken."

" Sus bre! Yeter bu kadar saçmalık!.."

"Ama devletlûm inanın bana, adamların hepsinin omuzlarında yılan dövmeleri vardı. Kurban bile yılan gözlü... Gözlerimle gördüm, cenin suyuyla bedenlerini yağlayıp bebek eşinden ve cenin etinden lokma yutanlar... Vahşet ve dehşet... Ağam... Ağam, lütfen ağam...

"Aklın başında değil senin efendi. Var git, birkaç gün evinde istirahat et, bir hocaya okun, üzerlik tohumu tütsülen, bir şeyler yap işte! Ha, seni sokaklarda görürsem falakayla tabanlarını yağlatırım ona göre!.."

Dinikuru odadan çıkarken kendinden utandı. Zihni bulanıyordu. İşte söylediklerine kimse inanmamıştı. Peki ama yeterince inandırıcı mı olamamıştı, yoksa gerçekten inanılmayacak şeyler mi anlatmıştı? Dünya iyisi Benli veziri bile ikna edememişse bundan böyle susmak en iyisiydi. Belki de

gördükleri bir hayalden ibaretti ve yarın her şey yine eskisi gibi olacaktı. *"Ahmak seni, koskoca vezir hazretlerinin zamanını harcadın, kafasını şişirdin!"* Söylediklerine pişman oldu. Başa alıp hiç birini söylememiş olabilseydi keşke. Aklına gelen en iyi fikir Benli vezirden özür dilemek oldu. Ardından koşup dış avluda önüne atıldı. Yetmedi, boylu boyunca yere yattı. Cepkeni, poturu toz toprak... Ağlamaklı bir sesle yalvardı:

"Efendimiz, isterseniz üzerime basıp geçiniz ama yeter ki bu kulunuzun küstahlığını bağışlayınız. Buyurduğunuz gibi, galiba içimi bir karanlık bastı benim. Daima taşıyacağım bir karanlık. İçimdeki karanlığı özgür kılmak için merhametinizin ışığına ihtiyacım var. Bu uğurda ölümün gölgeli vadisine gidip dönmek..."

Benli vezir, Dinikuru Benyamin'in taşkın tavırlarına bakarak önce onu ayağa kaldırdı, sonra omuzlarından tutup şiddetle sarstı:

"Kendine gel evladım, sakin ol ve gidip istirahat et. Bir daha da kimseye bu saçmalıkları anlatma. Eğer sözümü dinlemezsen şu bostancı veya subaşı ağalara teklif etmem, seni kendim döverim, ona göre!"

"Ama efendimiz..."

"Yeter bu kadar saçmalık... Git yoluna!.."

Dinikuru Benyamin müderris konağına doğru dalgın dalgın ilerlerken yaşadıklarını ve anlattıklarını tekrar tekrar düşündü ve anlattıklarını neredeyse kendisi de inkar etme noktasına geldi. Ama dimağında mağarada duyduğu kokunun aynısını duymaya devam ediyordu. Haliç'i geçen sandaldaki kalabalığın arasında birsamlar ve hayaller görür gibi oldu. Boncuk gözlü gelinin karnı yarılırken çırpınışları ve çektiği acı işte yine gözünün önündeydi. Bir an kendini sulara bırakıvermek ve hayattan çekilip gitmek istedi. Derken kıyıya adım attığını hissetti. İskeleden müderris

konağına yöneldiğinde birtakım sesler duymaya başladı. Zihninin içinde mi, dışında mı kestiremediği sesler. Arkasından geliyordu sankì. Yoksa gelinin hayaleti kendisini takip mi ediyordu? İki koltuğundan tutup sürükleyen adamlara baktı. Gözlerinden yaşların boşanmakta olduğunu o anda anlayabildi.

17

Bu, cinayet haberlerinin şehre yayılması Ve Ayasofya'ya girip çıkanın sayılmasıdır

İstanbullular iftar sonrasında, üçüncü akşamın kuyruklu yıldız şamatasına yeni başlıyorlardı. Kıyamet tasvirlerini, deprem korkularını, kötülük ve uğursuzluk beklentilerini yavaş yavaş üzerlerinden atmışlardı. İki gündür evlerine girmeyenler için başlarını yastığa koyma vaktiydi.

Sadrazam bir bardak su ve birkaç hurmayla iftar edip konağın kapısından çıktığı sırada Karabarut'u karşısında buluverdi. Çağırılmadan gelmişti. Bir sıkıntısı olduğunu düşündü. Yolda konuşurlardı:

"Yürü efendi, biraz şehri dolaşalım!"

Karabarut şaşkındı. Çünkü sadrazam önünde bir fırıncı kılığıyla yürüyordu. *"Tebdil-i kıyafet!"* Devlet-i Aliyye'nin koca sadrazamı sıradan bir adam gibi sokaklarda yürürken yanında olmak kendisi için bir itibar sayılırdı. İyi ama böylece sokağa çıkıvermek bir devletlû için tehlikeli sayılmaz mıydı? Neden sonra sadrazamın ardından alakasızmış gibi ilerleyen üç solak fark etti; göz çevrede, el hançerde. Hamlacılar...

Uzun sadrazama gelme niyeti içindeki sıkıntıyı anlatıp Samime gelinin bulunması için yardımını istemekti. Sadrazamın niyetiyse ahali ve reayayı teftiş ile kuyruklu gidişatına, kirletilen kitaplara, kayıp gelinlere dair bizzat teftişte bulunup tedbirler düşünmek olmalıydı. Bir fırsatını bulup derdini anlatması şarttı. Ama sadrazam tek kelime etmeden ilerlemeyi tercih etmişti.

İlk durakları Ayasofya Meydanı oldu. Tıklım tıklım. Anlaşılan kuyruklu yıldız teravih cemaatini de arttırmış, halkın çoğu ufukta ölümü görünce kendini ibadete vermişti. Özellikle uzak semtlerden gelen cemaatin koca camiyi hınca hınç doldurduğu görülebiliyordu. Ağır ağır ilerlediler. Meydan çınarının dalları altında öbeklenmiş asker makulesi civanlar, işlerini tamamlayıp hanlarına varamamış hamallar, dilenciler, akşam zikrine durmuş dervişler, Ayasofya mahyalarını seyretmeye koyulmuş çocuklar... Bir ara yanlarından şakalaşarak geçen baldırı çıplak oduncu makulesi gençlerin tarizine uğradılar. İçlerinden biri boyuna posuna bakmadan Uzun sadrazama posta bile koydu:

"Destur, bey baba!"

Sadrazam kenara açılıp yol verdi ve birkaç adım geriden yürüyen tuvana yiğitlere baktı. Paşanın kılına ziyan eriştirmemeye and içmiş hamlacı solakların her biri elleri hançerlerine gitmiş atılmak üzere bekleşiyorlardı. Gizli bir işaretiyle hepsini durdurdu. Bu akşam tatsızlık için değil, halkın durumunu yakînen görmek için sokağa çıkmışlardı, sabır gerekirdi. İlerleyip küçük havuz ve fevvarenin yanında biraz oyalandılar. Karabarut konuyu açmak üzere niyetlendi. Yengesini bulmaları için devlet otoritesi gerekiyorsa onu sadrazam sağlayacaktı. Yutkundu. Söze başlamak üzereydi. O da ne? Az evvel yanlarından geçen Arnavut oduncular hemen ötede maraza çıkarıyorlardı. Bir hay huydur başladı. Sadrazam o tarafa yönelince peşinden gitti. Birkaç yıldır oduncu makulesi bekâr Arnavut uşakların şehirden sürülmesi konuşuluyordu. Sonbahar mevsimi gelince odun kırma bahanesiyle evlere, konaklara, yalılara girip işlemedikleri suç kalmıyordu hezelenin. Hırsızlık, yağmacılık, darp en küçükleriydi. Daha geçenlerde bir de ırz meselesi dillere düşünce halk bunlardan nefret eder olmuştu. Karabarut "Bu sefer suları ısındı" diye geçirdi içinden. Sadrazam şimdi

vakayı tedkik edecek, ramazan demeyip muhakkak hepsini önce falakaya yatırtacak, yarın da şehirden sürdürecekti. Ama vardıklarında meselenin öyle olmadığı anlaşıldı. Teravihe gelen Arnavut ailelerden birinin gelini akşam namazı için camiye girmiş ama geri çıkmamış. Meğer gelin oduncu gençlerden birinin uzak akrabalarından imiş, imdada çalışıyorlardı. Kimisi caminin bütün kapılarını tutmaktan, kimisi dört yana dağılıp aramaktan, kimisi aseslere haber vermek ve meydanı tarassut etmekten bahsediyorlardı. Olayı öğrenince Karabarut sadrazamdan daha büyük bir dehşete kapıldı. Yine bir gelin kaçırma olayı. Çaresizlikle oraya buraya koşturan ailenin telaşına bakınca ister istemez yarın hissedecekleri acıyı düşündü; kendisinin bugün hissettiği gibi. Bu olayı Samime'den bahsetmek için bir münasebet sayıp sadrazamın kulağına fısıldadı:

"Efendimiz! İstanbul dağ başı mıdır ki gelinlerimiz kaçırılıyor?"

"Dur efendi kendini telaşa verip hemen kaçırılmaktan söz etme. Bir yerlerdedir, çıkar ortaya."

"İki gündür ben de böyle teselli buluyorum efendimiz ama giden gittiğiyle kalıyor!"

Sadrazam birden durup Karabarut'un yüzüne baktı. Ne demeye çalıştığına dair parmaklarını oynatıp sordu:

"?"

"İnşallah şu aile benim çektiğimi çekmezler efendimiz. Yengem kayıptır, Sürmeli Mustafa'mın eşi, bulamıyorum."

"Ne diyorsun Karabarut? Neden haberdar etmedin?"

"Efendimiz, asıl haber Sürmeli evladınızın da ebediyyen kayıp olması. Dert bir değil ki!.. Bunları size söylemek üzere kapınıza uğramıştım; lakin şu yanıp yakılan delikanlılara bakınca elinizden ne gelecek bilemedim? Bir değil, iki değil... Diyelim kulunuz size ulaşıp derdimi anlatabildim; siz de derdime çare oldunuz, peki ya şu çaresiz aile kime

ulaşabilecek? Siz hep demez misiniz ki devlet olmak halkının üzüntüsüne çare bulmak değil, halkı üzüntüye düşürmemek, üzüntü sebeplerini ortadan kaldırmaktır, diye."

Karabarut demir leblebi çiğnemiş, sadrazam da leblebiyi yutkunmuştu. Doğru söze ne diyebilirdi? Derhal solaklarına işaret edip hemen yakındaki saray muhafızlarından bir bölük yeniçerinin meydana getirilmesini emretti. "Süleymaniye'den hafiye Emanet de çağrılsın!" demeyi ihmal etmedi. Niyeti caminin kapılarını tutturmak, teravihten evvel camiyi boşaltmak, kayıp gelinler vakasının üzerine gitmek, bu arada Emanet'in kayıp gelinlerle alakalı bilgilerinden yararlanmaktı. Kalbinden, inşallah Arnavut gelin içeride bir köşede ibadete dalmıştır diye geçiriyor, aklından ise bu meselenin gittikçe büyümesinin neticelerini alıp veriyordu. Gündüz divanda cümle devlet erkanı kaybolan gelinleri konuşsun, akşamına bir gelin daha kaybolsun; reva mıydı?

Yeniçeri eratı on dakika içinde yetişti, caminin kapıları tutuldu ve üç çeyrek zamanda caminin yarısı boşaltıldı. Saray çavuşları sadrazam emrine uyup her yana meşaleler asmış, cami avlusunu gündüze çevirmişlerdi. Bütün yüzler görülebiliyordu. O sırada Uzun sadrazam hâlâ tebdil vaziyetteydi ve sıradan bir kul gibi usulca varıp gelinin ailesinin arkasına durmuş, hem konuşulanları dinliyor, hem onların omuzları üstünden camiden çıkanları izliyordu. Birden ailenin sevinç sesleri yükseliverdi. Gelinleri işte oradaydı. Karabarut gelinin yüzüne baktı. Sarı yılan gözler!.. Üstelik etrafına dalgın dalgın bakıyor, ailesinin sevincine bile tepki vermiyordu. Sanki birileri ona ilaç vermiş misal. Sadrazamın kulağına gelinin hareketlerinin normal olmadığını fısıldadı. Sanki kaçırılma teşebbüsü yarıda kalmış gibi. Camiyi boşaltmayı durdurmamayı teklif etti. Sadrazam ona itimat etti. Çıkanları tek tek görmek işe yarayabilirdi. Eğer içeride bir yaramaz adam varsa heyecana kapılıp yakayı ele vermesi

mümkündü. Gelinleri kaçıranların dinsiz oldukları belliydi ama Müslümanlardan ortakları olmalıydı. Belki de Müslüman görünen ecnebiler.

Tahliye işi sürdü. Dikkatle dışarıya sel gibi akan yüzlere bakmaya devam ettiler. Tanıdık, tanımadık dikkat çeken birileri? Karabarut, halinden tavrından suçluluk akan birini bekliyordu sanki. Birden yanlarında bıyıkları kulak küpelerine bağlanmış bir civelek bitiverdi. Kalenderi dervişine benzeyen gence baktı. Uzun sadrazama sokulmaya çalıştığını fark etti. Elini uzatır gibi oldu. Karabarut ani bir hareketle kolunu araya uzatıp onu engellemek istedi. Bu sefer de dervişin tepkisi çok sert oldu; bir karşı hamleyle eline demir gibi vurdu.

"Dokunma!"

Sadrazam eliyle Karabarut'a sakin olmasını işaret etti:

"Dur Karabarut dur. Derviş bizim dervişimizdir!"

Sonra da hiç fırsat bırakmadan dervişe hitap etti, gözlerini cami kapısından ayırmadan:

"Civanım! İnsanlar gökten taş yağmasını bekliyorlar. Sultanımız efendimizin devr-i saadetlerinde gelinler gözümüzün önünde kaçırılıyor. Gökte taşları gördük, başımıza yağmak üzere... Eh, anlat bakalım!"

Karabarut dervişe tekrar baktı. Sadrazamın yakını olmalıydı. Dikkatle süzdü. Çok toy görünüyordu ama az evvelki atarlı davranışı ve sadrazama karşı serbest tavırları kendini ağırdan satar cinsten olduğuna işaretti. Sadrazamın sorusundaki şakaya bulaşmış samimi üslup da cabası. Anlatması istenilenleri efendisinin kulağının dibine eğilip fısıltıyla söylemeye başlaması ise daha garipti; Karabarut orada yokmuş gibi davranarak ve tıpkı sadrazam gibi gözlerini kapıya dikerek. Dışardan bakanlar baba oğul omuz omuza bekleşiyor zannedecek gibi:

"Devletlüm! Galata yakası korku ve dehşet içindeler. Kemik geven köpeği bizzat arayıp buldum. Bir masum karabaş.

Denildiği gibi kilise mutfağıyla Fransız balyosun atıklarından yalanıyor. Galata surları dibindeki mezbeleliği de inceledim. Sur dibinden köpeğin geçtiği bir delik vardı, bizzat delikten zığınıp geçtim. Surun arkasına. Çalıların örttüğü gözden ırak bir çengelistan... Derken kötü bir koku fark ettim. Bir de ne göreyim, eşilmiş topraklar arasında aynı boyda kemikler, paçavralara sarılı vaziyette. Dün divandaki bohça gibi bir bohça doldurur. Çıktıkça çıkacak cinsten... Bostancı ağanın asesleri yarın daha çok terleyecekler ve çok derin bir çukur açacaklar, şüpheniz olmasın."

Sadrazam acı bir tebessüm eşliğinde sordu:

"Bunca bebeğin anneleri neredeydir o hâlde?"

"Ölmüş olmaları kuvvetle muhtemel!"

"Vay bu devletin acizliğine!.. Vay benim basiretsizliğime!.."

"Kendinize haksızlık etmeyiniz efendimiz, bence bostancı ağa...

Sadrazam sözünü yarıda kesti:

"Caniler bunca cesedi nereye sığdırabiliyorlar peki?"

Karabarut, sadrazamın son cümlesini duymuştu. Konuştuğu delikanlıya yeniden baktı. Burnunda hızma, kulağında küpe, genzinden konuşan bir torlak ışık, erkek güzeli bir dağ dervişi... Üç Hilal cemiyetinde hiç böyle birine rastlamamıştı. Sadrazamla kayıp gelinleri konuştuklarına göre ondan yengesiyle alakalı da bir haber alabilirdi, bir umut. Sıcak bir selamlaşmayla az evvelki tatsızlığı telafi etmeye çalıştı. Selamı, ciddeyet dolu bir bakışla karşılık buldu. Şimdi de gözleri camiden çıkanları tarassut ederken sadrazamın sözlerini dikkatle dinleyip sorular soruyor, onun cevaplarına yorumlar yapıyordu. Sadrazam konuşmalara kendisini de dahil edince birbirlerini mecburen muhatap almaya başladılar. Herhangi bir talimat olmasa da o anda meselenin çözümünde ortak olduklarını ikisi de kavrayıverdi. Birkaç dakika içinde, sır olacak bilgileri de dile getirmeye başladıklarında

artık yabancı gibi davranmayı bıraktılar. Sadrazamın güveni ikisini de birbirine güvendiriverdi. Yarım saat içinde sanki samimi iki meslektaş gibi her şeyi müzakere etmeye, paylaşmaya başladılar. Camiden çıkanların sonuna yaklaşırken Çakır gelinin bulunmasına yarayacak herhangi bir yeni bilgi hâlâ dillendirilmemişti lakin bu torlak dervişin çok şey bildiği ortadaydı. Karabarut aklındakini doğrudan sormayı düşündü. Tam o sırada camiden tanıdık bir simanın çıktığını gördü. Uzun boylu iki hamlacının arkasından ve adeta onlara yetişmekte zorlanan kambur cüce, Ermihal'in ta kendisiydi. İzbandut misali iki adamdan birinin kızıl, diğerinin albino sarısı suratları dikkatini çekti. Aynı anda Ermihal Karabarut'u görmüş ve gülümsemişti. Aklına ilk gelen cümle ne olabilirdi ki?

"Ermihal! Nerelerdesin kuzum, Samime hep seni sayıklıyor!"

"Selam söyle!"

Ermihal camiden çıkanların seline mi kapılıp gitmişti, acelesinden fazla mı kalamamıştı, kestiremedi. Beraberindeki iki adamın türbe yeşili baratalarını uzun müddet gözüyle takip etti. Peşlerinden gidip gitmemekte tereddüt geçiriyordu. Sadrazamı öylece terketmesi uygun olamayacaktı. Mamafih Samime'ye selam söylediğine göre kaçırılmayla alakalı bir malumata sahip olduğu düşünülemezdi. Sadrazama baktı. Çıkanları gözetlemeye devam ediyordu. *"Şimdi eski bir tanıdıkla sohbet zamanı değil aslanım!"*

Minarelerden yatsı ezanları duyulurken boşalan cemaat camiye tekrar girmeye başlamışlardı bile. Karabarut'un aklından bu sefer Ermihal'i yeniden görmek ve Samime'nin kaçırıldığını söylemek, bulunabileceği muhtemel bir yer var ise sormak geçti. Ama camiye tekrar girdiğini bir türlü göremedi. Gözleri yeşil baratalı izbandutları da aradı, nafile! Zavallı cüce, gitmiş ve gelmemişti. *"Neden?"*

Ezanlar bittiğinde sadrazam derviş ile kendisini karşısına almış durum değerlendirmesi ve yapılacaklar listesi çıkarıyordu; sanki işbirliği yapmalarını ister gibi:

"Saint Sebastiani kilisesi mutlaka yoklanacak. Papaz Vahan Efendi ile diyakoz Vartan Efendi takip olunacak. Gizli Azdahak Cemiyeti araştırılacak ve mümkünse üyeleri tespit edilecek. Dinikuru Benyamin yarın sorguya çekilecek. Arşak ile buluşup bilgiler karşılaştırılacak. Galata civarındaki ebeler sorgulanacak. Bebek kemikleri ve ölü gelinler hakkında tevatürler üreten birkaç kişinin toplaştığı Lavirentos'un meyhanesi yoklanacak. Kuyruklu yıldız hakkındaki tevatürler çoğaltılıp halkın dikkati dağıtılacak ve bütün bunlar fevkalade gizlilik içinde yapılacak."

Teravih sonrasında meydan fener alayına bürünmüştü. Gökte kuyruklu, yerde ışıl ışıl fenerler. İstanbul'da ramazan akşamlarında görülen izdiham had safhada...

Sadrazam, Karabarut ile dervişe Divanyolu istikametini işaret etti. Artık halkın arasında sıradan insanlar gibi ilerliyorlardı. Arkalarındaki solaklar ise daha dikkatliydi. İlk durak Süleymaniye, ardından Vefa-Bozdoğan Kemeri yoluyla Fatih Camii... Sadrazam elli yıldır yaşayıp on iki yıldır hükmettiği şehrin hiçbir gecesini bu derece kalabalık görmemişti. Divanda tartışılan gece sokağa çıkma yasağının gereksizliğini düşündü. Halk kuyruklunun altında, uğursuzluğu unutmaya başlamıştı bile.

Kuyruklunun semadan çekilip gittiği saatlerde Fatih cami teftişi de sona ermiş, uzun bir gece mesaisinin ardından herkesin evlerine güvenle çekilip gitme vakti gelmişti. Meydanlarda yakılan tek tük ateşler ve çevresinde kümelenen birkaç kişi güvenlik problemi oluşturmayacak gibi görünüyorlardı. Sadrazam, böyle giderse yakında kuyruklu uğursuzluğunun sevinç ve eğlenceye dönüşmesine bile ihtimal vererek

kendini rahatlatmaya çalıştı. Ertesi sabah ilk yapılacak işin halkın gece sokağa daha fazla çıkmasına yarayacak müsamahayı yürürlüğe koymak olacağını aklından geçirdi. Şu mübarek ayda İstanbul'un geceleri coşkuyla bereketlense ne çıkardı; ayların sultanına yakışmaz mıydı?!..

Üçü birlikte yürüyorlardı. Edirnekapısı civarındayken hafif bir yağmur çiseledi. Hırka-i Şerif'ten Kumkapı'ya ilerlemekteydiler, sadrazam konağına... Karabarut yol arkadaşlarını bir kahve içimi Kıztaşı'ndaki fakirhanesine davet etti. Niyeti annesi Meşkure hanım ile sadrazamı yüzyüze getirebilmek ve kendi isteyemediği yardımı annesinin istemesine imkân tanımaktı ama olmadı. Sadrazam gece yarısından evvel kendi konağında varmak üzere adımları hızlandırmalarını buyurdu. Orada birkaç saat kestirip sahura yakın vakitte sokaklara dağılacaklardı. Kumkapısı yamacındaki sadrazam konağına üç dost olarak girdiklerinde sadrazam aklındakileri emreder gibi değil de artık danışır gibi dillendirmişti:

"Yarından tezi yok asesleri azaltalım mı, ne dersiniz?"

Kasap et derdinde koyun can derdindeydi. Karabarut yengesine yanıyor, sadrazam gecenin neticesine tahsin okuyordu. Ona göre Ayasofya'daki kayıp gelin bulunmuştu. Asayişte bir aksama yoktu. Tebdil geziden de memnun kaldığı anlaşılıyordu. Daha ne olsundu. Samime meselesini duymazdan geliyordu. Deliyle devletliye akıl ermez hesap sorulmazdı. *"Meseleyi duymamış gibi davranıyorsa bir bildiği vardır elbette!"* Tekrar konuyu açmasının yararı olmayacağını düşünüp sustu. Bu yüzden sorusuna karşılığı derviş verdi, yeni bir tedbir önererek:

"Lakin efendimiz, sokaklarda, meydanlarda ateş yakılmasına mani olmak lazımdır. Teşrinler başladı, rüzgâr geceleri şiddetlenecektir. Malumlarıdır ki ateşle oyun olmaz."

"Haklı dersin Emanet, sekiz yıl evvelki büyük yangını unutmamak lazım! Ve şu Karabarut'un yüreğindeki yangını da!"

Karabarut, birden ferahlayıverdi. Evet, sadrazamın bir bildiği vardı. Üstelik ikisinin de adlarını telaffuz etmişti. Tanıştırır gibi. Karabarut, memnuniyetini Emanet'e gülümseyerek gösterdi. Emanet kendisine aynı şekilde karşılık vermese de.

18

Bu, gelinin kurban edilmek üzere hazırlanması Ve cücenin pişmanlıkla yaptığı işe yanmasıdır

Gecenin tam yarısındaydılar. Ayinin başlaması gerekiyordu. Ermihal Ayasofya'dan nefes nefese gelip yetişebilmişti. İçinde Arnavut taifesinden yeni bir kurban adayı bulmanın heyecanı vardı. Gerçi kurbanı kaçırıp getirme işlemi şimdilik başarısız olmuştu ama en azından gelinin nerede oturduğunu öğrenmişler, ardını araması muhtemel kimselerin çapsız adamlardan ibaret bulunduğunu görmüşlerdi. Birkaç hamal ve oduncudan ne çıkardı?

Önce müderris Kaf Maguş hazretlerine bu haberi verecek, ardından da onun çıkacağı teftişte ardınca yürüyecekti. Müderris her ayinden önce olduğu gibi tek hecelilerin gireceği kapıların ve ayin salonunun her yanını didik didik inceleyecek, oturulacak koltukları, kurban sedyesini, bebek leğenini, bebek suyu veya rahim suyunun konulacağı ibrikleri bir bir kontrol edecekti. Her şeyin yerli yerinde olması önemliydi. Müderris buna kanaat getirebilmek için Ermihal'i eğiten Yahudi hekimin teftiş listesini madde madde gözden geçirip işaretleyecek, her şeyin yerli yerinde olduğundan emin olunca da büyük efendi dediği Sad Maguş hazretlerine hazırlıkların tamam olduğunu söylemek üzere ayrılacak, o sırada elindeki akçe kesesini bahşiş diye Ermihal'in önüne atacaktı. Bilhassa zifin ve cennet dumanıyla birlikte gizlice salona tütsülenecek kenevir buhurdanını ve arada sırada yerden duman olup yükselecek afyon mamulatını gözden geçirecekti. Ayinin bütün göz kamaştırıcı

kısmının burada olduğunu sık sık tekrar ederdi; *"Buna dikkat etmeliyim!"*

Ermihal, vaktin yaklaştığının farkındaydı, önce yaktığı mumu fenere yerleştirdi, izbe koridorlar, kapılar, odalar derken her yeri teftiş etti, sonra da yaptıklarını gönül huzuruyla ve sırasıyla aklından geçirdi; her başlıkta parmaklarından birini yumarak. "Müderris salonu, tamam! Narteks kapısı, tamam! Ayin mağarası, tamam! Tütsüler, tamam! Kurban, ta..."

Tabii ya, kurbanı yoklamalıydı. Ayin gününün en sevimsiz kısmı bu oluyordu nedense. Kurbanın gözleri bağlanacak, yalvarışlarına kulak tıkanacak, zorla soyundurulacak, zifin ile toz haline getirilmiş mantar ve afyon yutturulacak, yapılacak, edilecek, cak, cek... Ermihal, tombak gövdesini iki yana yalpalayarak tünel geçidine sürüklerken içerdeki gelinin, kendi elleriyle hazırladığı kaçıncı kurban olduğunu düşündü nedense. İşini mükemmel yapmayı bir zafer sayıyor ve her zaferden sonra kamburunu sırtından atmış gibi hissediyordu. Düşündü; ayinler başlayalı bir yıl oluyordu. Kimsenin ruhu duymadan geçen koca bir yıl. Her şey müderris konağında başlıyor, sırayla teşrif eden Mim hazretleri, Nun hazretleri, Sad hazretleri derken yedi kişi tamam olduğunda peder Vahan efendi gizli geçitten gelip İbrani ve Pehlevi dilinden neşideler eşliğinde onları geçide buyur ediyor, ilk salonda hepsi kıyafetlerini değiştirip yılan maskeli Azdahak rahiplerine dönüşüyor, ikinci salonda gözleri bağlı kurbanı izleyip büyük kurtarıcıyı artık aralarına göndermesi için Tanrı'ya dua ediyorlar, ilerleyip kilise kapısından giriyor ve önceden yerlerini almış olan diğer yedişer kişilik iki halkayı ihtişam ve gururla aşıp perestişler eşliğinde yılan başlıklı koltuklarına oturuyorlardı. Ayin salonuna kiliseden girenlerin hiç birisi, efendileri olarak gördükleri tek heceli yedi kişinin, -gözünde korsan bandı olan müderris Kaf Maguş hazretleri hariç- kimler olduklarını, ne iş yaptıklarını,

hangi yolla ayin salonuna geldiklerini asla bilmiyorlardı. İkinci ve üçüncü halkadaki herkesin bir gün o gizli yolun ve yılan maskelerinin kendilerine de bahşedilecek olmasını hayal ederek hizmet ve itaate devam ettiklerine şüphe yoktu. Onlara uygulanan bu gizlilik efendilerinin gücüne güç katıyor, her birini Zeus yerine koyup Olimpos'a tırmandırıyor, belki şeytanın halifesi konumuna yükseltiyordu. Öte yandan, cemiyetin her istediğini elde ettiği, her türlü imkâna sahip olduğu, devlet içinde fevkalade güçlere ulaşabildikleri gibi hikâyeler tevatürler biçiminde katlanarak anlatılıyor, böylece imanlar, maddi manevi güç ile zenginleştiriliyordu.

Ermihal gözünün önünden akıp giden bir yılın semeresini gülümseyerek düşündü. Kendisi için kârlı görünen bu işleyişin aslında dinsizlik adına kurulmuş bir tezgâh olduğunu hep görmezden gelmişti. Bu adamlar bir tanrıya yalvarıyorlar ama hiç birisi hiçbir dine inanmıyordu. Müderris konağındaki işleyişte taşların yerli yerine oturmadığı zamanlara çok rastlamıştı. Olsundu! Maguş Azdahak adına harcanan para akışı, gayrimüslimlerden alınan haraçların güya papalığa gönderilmek yerine kasaya aktarılması, rüşvet verdikleri devletlûların açgözlülüklerinden şikâyet edilmesi gibi sahtekârlıkları görüyor ama kimseyle paylaşmıyordu. Müderris ile peder Vahan'ın elde edilen sermaye ile Galata'da yabancı paraları değiştirdiklerini, böylece piyasaları etkilediklerini, arada sırada büyük vurgunlar sayesinde istedikleri her şeyi –kitaplar, mücevherler, itibarlar vs.- ve her hizmeti satın alabildiklerini de elbette kimsecikler bilmiyordu. Zaman zaman eşraf ve paşalardan şantajlarla para alındığını, uygunsuz baskınlarla hazinelerin boşaltıldığını ise hiç duymamış, görmemiş, bilmemiş gibi davranıyordu. Zihnini kurcalayan tek şey, bunca tezgâhın düzgün işlemesi için sultana yakın bir devletlûnun bulunma gerekliliği ve bu kişinin kim olduğuydu. Şu maskeler yüzünden en tepedeki

kişinin kim olduğunu bir türlü keşfedememek içini kemirse de haddini aşmıyor, asla kimsenin peşine düşmüyordu. Daha geçen gün, vazifeden azledilen bir vezirin müsadere edilen servetinin bir bölümünün müderris konağına getirildiğini görünce, işi yapan devletlûyu araştırmanın ateşle oynamak anlamına geldiğini düşünmüş ve merakını bile bastırmıştı. Belki de o devletlû, ayin akşamlarında herkesin ihtiramla önünde eğildiği Sad Maguş hazretlerinin ta kendisiydi, bilemezdi. Yine de o merak etmiyor diye tek heceli beylerden birinin sultanın dibinde durmaktan vazgeçeceği yoktu. Öte yandan bilmek istediği halde bilmekten korkmak da zihninde tuhaf bir ikilem oluşturmuyor değildi. En sonunda bunu öğrenirse velinimetine ihanet etmiş olacağını kendine telkin etmeye başlamıştı bile. Çünkü müderris Kaf Maguş hazretleri onu aşağılanan, horlanan, çaresiz, kimsesiz bir kambur cüce iken sokaklardan çekip konağına almış, şahsiyet vermiş, gönlünü hoş tutmuş, zengin bile etmişti. Müderris gibi bir mübarek insanın aşçılığını yapmak az itibar sayılmazdı. Özellikle ayda bir insan beyni ve bebek eşi[15] pişirip önüne koymak, omuzlarındaki yılan başlarına benzeyen çıbanları da bebek suyuyla tımar edip ovmak tam bir ayrıcalık sayılırdı. Gerçi yaptığı iş canice görülebilirdi, ama insanların kendisine karşı gösterdikleri vahşetten daha ürkütücü değildi. İstanbul'da işe yaramaz, dünyaya lüzumsuz, kimsesiz, arkası olmayan, kayboldukları vakit arayanı bulunmayacak sayısız insan vardı; bazıları Kaf Maguş hazretleri gibi değerli bir insan için feda edilse ziyanı mı vardı? Ayrıca, kule ve sur diplerinde yığınla fahişe yaşıyordu; bebeklerinden kurtulmak isteyen, çocuğunu alıp götürmesi için yalvaran. Ayda bir gelin beyni ve cenin bulmak üzere bir yeniçeri çorbacısı ve bir ebeyle anlaşmak da çok zor değildi üstelik. Kaldı ki konakta

15 Plasenta

herkes üzerine düşeni yapmaktan sorumluydu. Onun işi de bağlantıda olduğu kişilere insan öldürmek yerine ölü doğan bebekleri tercih ettiğini durmadan tekrar etmekti. Vahşete alışmıştı ama merhamet ettiği zamanlar da az değildi. Fırsat buldukça gizliden bir koyun kesip beynini ve rahmini insan diye efendisine sunmak hâlâ vicdanını rahatlatıyordu mesela. Her ne kadar müderrisin omuzlarındaki çıban başı yumruların -ikisine de yılan dövmeleri yaptırmıştı- sancıları gitgide çoğalıp ayda bir ziyafet yetmemeye başlasa da... Tıpkı Şehname kitabında anlatılan Azi Dahaka hikâyesi gibi.

Ermihal'e göre müderris gerçekten büyük adamdı. İnşa ettiği Azdahak cemiyeti devlet içinde devlet sayılırdı. Osmanlı devletinin idaresi için yüzlerce, binlerce kişi gerekiyordu ama müderris bütün devlete hükmeden gücü ve güçlüleri konaktaki birkaç hizmetli ve çevresindeki birkaç adamla âdeta parmağında oynatıyordu. Bunu yaparken hilkatten özürlülere hak ettikleri itibarı veriyor, her birerine mükemmel insanlar olduklarını hissettiriyordu. Kendisi de onlar sayesinde karanlıktan korkmamayı öğrenmiş, hatta karanlıklara prens olacak derecede ışığa düşman kesilmişti. Elinde meşale olduğu sürece yer altındaki izbe mekânlarda çok mutluydu, tıpkı efendisi gibi. Efendisi olmasa sefil bir cüce iken Media krallığının gücüyle devleşebilir, müderrisin omuzlarındaki yılanların sihirli gücüyle esriyip sermest yaşayabilir miydi? Büyük adam olmanın kirli hırsları, azametli kibirleri, derin büyüleri ve sonsuz yalanları elbette olacaktı. O da her işlediği cinâyetten yeni bir güç devşiriyor, efendisinin gücüne adeta ortak oluyordu. Efendisi müderrisliğiyle bir abide inşa edercesine nice devletlûyu kerpiç kerpiç üst üste ve yan yana koyar gibi etkili ve talakatlı konuşmasıyla herkesi kendine inandırırken kendisi de konaktaki geri kalan herkese hükmederek bütün işleri düzene sokuyordu. Efendisi omuzlarındaki yılanlar sayesinde geçmişi ve geleceği

okuyor, herkese duymak istediğini bir sihir gibi sunuyorsa bu başarının yarısı da kendisinin sayılırdı. Niceleri müderrisin elinden bade içip kebap yerken anlattıklarına hayran olup emrine girmeye can atarken aslında o lezzeti kendisi hazırlıyordu. Elbette bütün bunların bir de maddi yanı vardı. Kaf Maguş'un muhatabına söylediği her cümle, verdiği her müjde konaktan ayrılma esnasında yüklüce bir bahşişle karşılık buluyor, Azdahak'ın omuzundaki yılanları besleyen aşçı olarak Ermihal de bahşişlerden yeteri kadarını kendisine ayırıyordu. Zenginliği neredeyse efendisininkine yaklaşmış vaziyetteydi. İstese İstanbul'da konak satın alıp hizmetçiler tutabilir, şaşaalı bir hayata adım atabilirdi. Ama hayır, bunu yapmıyor, aşağılanacağı ve hakir bakışlara maruz kalacağı bir konakta bey olmaktansa müderris konağında itibar gören aşçı olmayı tercih ediyordu. Başkası konak ile kilise arasındaki şu izbe dünyayı cazip bulmayabilirdi ama kendisi için yer altındaki bu hayat bir sultanlık sayılırdı. Ayin gecelerinde her şeyin olup bittiği şu gizli geçit başkaları için Saint Sebastiani kilisesinin narteksine açılan bir tünel iken Ermihal için muharebeler kazandığı bir er meydanına dönüşüyordu. Yahudi bir hekimden aldığı cerrahi eğitim sayesinde bu meydanda nice zaferlere erişiyor, nice güzel gelinleri kündeye getiriyor, nice devletlû adamların takdirini kazanıyordu. Cenevizliler zamanından kalma bu tünel ve odacıklara döndürülmüş sıralı mağaralar kim bilir ne vakit, kimler tarafından oyulmuştu, önemi yoktu. Önemli olan, Azdahak ayinlerine katılan yirmi bir kişiden başkasının bilmediği bu zengin salonlara kendisinin hükmediyor olmasıydı. Duvarlarında pahalı şamdanlar, her birinde gümüş kakmalı peyke ve koltuklar, ünlü hattatların elinden çıkıp zarif nakkaşlar tarafından tezyin olunmuş yığın yığın kitaplar, deste deste levhalar, tomar tomar resimler ve ayin için kullanılan zengin malzemeler... Evet, burada düzeni kendisi sağlıyordu

ve şimdi bir ayin için her şey yerli yerindeydi. Sıra kurbanı kontrol etmeye gelmişti. Ayine hazırlamak üzere falçatasını eline alıp odanın kapısını açtı.

Hayır, hayır... Gözlerine inanamadı. Zihnini yokladı. Yanlış mı görüyorum diye izbe odaya tekrar baktı. Evet, işte oradaydı. Kendisinden başka birileri buraya bir kadın daha getirmişti. Peki ama kim? Neden?

Ürkerek baktı. İkinci kadının burada olmaması gerekiyordu. Kural belliydi, kurban akşamdan gözleri bağlı olarak getirilir, gece infaz olunur, iş biterdi. Böylece kurbanı yalnızca bir kez görür, yalnızca adını sorar, yalnızca elinden tutup ayin mağarasına götürür, sonra da başını cin deliğine sokar, zifin ve cennet dumanından koklatır, törene hazırlardı. Bugüne kadar her ayinde yalnızca bir kurban kullanılmıştı. Peki ama bu ikinci kadın ne olacaktı? Bir sonraki ayine kadar onu burada tutması gerekirse kurallar çiğnenmiş olmaz mıydı? Ayrıca ya bu ikisi aralarında konuştularsa, ya tanıştılarsa? Hayır, böyle olmamalıydı, bu işte bir terslik vardı. Belki de kule bekçisi Topuklu Şivan bir dümen çeviriyordu. Onun görevi gece yıldız gözlemek, gündüz Ermihal'in seçtiği kadını takip etmek, ortağı hanımefendi vasıtasıyla dışarı çıkmasını sağlamak, koçu arabasına atıp kendi mahzeninde tutmak ve ayinden bir gün evvel bu odaya getirip bırakmaktı. Muhtemelen bu seferlik bir aksilik çıkmış, kaçırdığı kadını mahzene götürememişti. İyi ama burası mabeyn odası değildi ki? Herkes işini iyi yapmalıydı. Müderris buna öfkelenecekti. Bu konuda kendisine de bir haber verilmemişti üstelik. Herhalde kuyruklu yıldız meselesinden dolayı şehrin karışık olması ve geceleyin insanların sokaklarda bulunması böyle bir mecburiyete kapı aralamıştı. Sebep kutsal ışığın görülmesi de olabilirdi. Bunu düşündüğü anda Ermihal'in zihninde yeni bir süreç canlandı. On beş günde bir olan ayinler haftaya veya günaşırıya indirilmiş olabilirdi. "İyi ama kurbanın cesedini

gizlemek, bekletmek, parçalayıp yok etmek veya uygun vakitte gömmek zaten bir haftayı alıyordu. Vesveseyle ilerledi. Elleri, ayakları ve gözleri bağlı olması gereken ikinci kadının gözlerindeki bağın gevşediğini gördü. Kurbanların yüzüne hiç bakmamak, gözlerini hiç görmemekle övünürdü. Hepsinin yılan gözlü olduğunu biliyordu o kadar. Şimdi bu gevşeyen bağı sıkılaştırmak gerekecekti. İçine bir korku düştü. Ya kurbanının yüzünü görürse? Sonra bedenini daha büyük korku sardı. Ya kurban onun yüzünü görürse? Sonuçta ölüp gidecek biri olabilirdi ama onu görürse artık yaptığı işi nasıl yapabilir, vicdanına bunu nasıl izah edebilirdi? Yakınına vardığında kadının yarı baygın durmadan mırıldandığını duydu:

"Gözümü açın benim! Gözümü açın!.. Karanlık... Görmem lazım... Açın..."

Ermihal birdenbire donup kaldı. Bu sesi tanıyordu. Koşup gözündeki bandı açtı. Olamaz!

"Samime!.."

Samime baygın gözlerle donuk donuk bakıyordu. Ona mantar çiğnettirdiklerini, zifin ve cennet dumanı koklattıklarını anladı. Ama az çiğnemiş olmalıydı; mırıldanabildiğine göre. Bu durumda bilinci de yarı açık sayılırdı.

Samime çıplaklığından utanıp başını diğer yana çevirdi. Ermihal onun gözlerini açtığına pişman oldu. Onu görmemek veya örtmek geçti aklından. Üzerindeki sakoyu çıkarıp üzerine atmayı düşündü. Bir cücenin yerlerde sürünen kaftanı bile olsa Samime'yi utancından kurtaracak kadar örtemezdi. Teselli sözleriyle oyalamak istedi:

"Dayan Samime, seni kurtaracağım..."

"Ermiyal? Ermiyal sen misin? Takatim yok Ermiyal, canım damarlarımdan çekilip gidiyor..."

Ermihal onun kendini tanıdığından emin oldu. Dünyada bir tek o kendisine Ermiyal derdi. Meğer o şefkatli sesini duymayı ne kadar özlemişti.

"Kendini bırakma Samime, sakın!.. Sen bir girdaptasın, seni çıkaracağım. Sakın pes etme. Unutma, nehre düştüğünde boğulmazsın, pes ettiğinde boğulursun. Tut kendini, yardım getireceğim."

"Ört beni!"

Ermihal ilk kez topukları demir gülle gibi güm güm vurarak basan bir babayiğit olmadığına lanetler okudu. Kambur bir cüce olarak şimdi kendisine değer veren yegâne insanı nasıl kurtabarileceğinin yollarını aramak ve mutlaka bulmak zorunda hissediyordu. Koridoru aştı, merdivenleri çıktı, konağa koştu. Öncelikle bir giysi bulup getirmekti niyeti. Müderris efendinin kürk veya kaftanlarından birini götürmek vardı aklında. Hem üşümemesi, hem de boylu boyunca örtünmesi için. Salonun kapısına geldiğinde içeriden sesler duydu. Bu vakitte burada kimse olmaması gerekiyordu. Dikkatle yaklaştı. Pehlivan boynu kalınlığındaki mumu siper edindi, parlak ışığını da söndürdü. Böylece fark edilmeden olup biteni izleyebilirdi. Cemiyet üyeleri bu saatte mağarada ayin için hazır olurlardı. Peki ama içeride kim vardı? Kapıya kulak verdi ve tanıdık bir sesle irkildi. Müderris Topuklu Şivan'a emirler yağdırıyordu; tasdik ettirerek:

"Meydanlarda, çarşı pazarda durmadan fısıldayacaksın!"

"Durmadan fısıldayacağım!"

"Medyumlar söylüyormuş, yarın denizde kadın cesetleri yüzecekmiş, diyeceksin!"

"Medyumlar söylüyormuş, yarın denizde kadın cesetleri yüzecekmiş!"

"Kuyrukludan gelen cinler kadınların rahimlerini yarıp bebeklerini alacakmış!"

"Kadınların rahimlerini cinler yaracak, bebeklerini alacakmış!"

"Pekalâ! Bugün bu haber her yana yayılacak gözcü Şivan, anlaşıldı mı?!"

"Anlaşıldı efendimiz; bütün şehre!"

"Şimdi git, Azidahaka adına..."

Ermihal derhal saklandı. Kapı dinleyen biri olarak bilinmek istemezdi. Topuklu Şivan odadan çıkıp yanından hızla geçti. Müderris Kaf Maguş hazretleri acaba ne planlıyordu? Ortalığı karıştırmanın müderrise ne yararı olacaktı? Bir anlık gelgit yaşadı. Sonra kendine geldi. Şimdi Samime için bir şeyler yapması gerekiyordu. Müderrisin ne yapacağı ise nasıl olsa yarın belli olurdu. Şimdilik duyduklarını duymamış gibi davranmalıydı. Kapıdan uzaklaşıp iç odaya geçti. Yüklükten bir çarşaf çıkardı. Hızla mahzene koşacaktı ki içerideki konuşmanın daha şiddetle devam ettiğini işitti. Müderris hazretlerinin karşısında bu sefer Dinikuru olduğu anlaşılıyordu. Dinledi:

"Bizler avcıyız Dinikuru, av değiliz. Ne kuzu aslan, ne de aslan kuzu olsun isteriz. Aslanın kuzu olma hürriyeti yoktur. Senin de zayıf olma şansın olmadığı gibi. Değil mi ki Azdahak çemberindesin, değil mi ki yüce kurtarıcıya inanmışsın, gayrı herkesten güçlüsün, gücünü karanlıklardan alır, ışıkta gözler kamaştırırsın. Kutsal ışık semamıza inmişken, yüce kurtarıcı gelmek üzereyken..."

"Efendimiz, ben düşündüm ki..."

"Düşünmek, eylemi yok eder Dinikuru! Azdahak senin efendin, efendilerin yap dediğini düşünmek değil yapmak gerektir! Güçlü olmalı, itaat etmelisin!"

"Tamam efendimiz, güçlü olacağım, tereddüt etmeyeceğim."

"Şimdiye kadar ettiğin tereddüt yeterli hatadır Benyamin, evladım. Senden kutsal ışığın seyrini daha iyi gözlemeni, onun dünya limanına nasıl yanaşacağını bulmanı istedik. Her geminin bir işleyiş düzeni ve dümeni vardır elbette. Müneccimin tuttuğu her nota dikkat etseydin muhtemelen gemiyi İstanbul semasına yanaştırıp yolcuyu indirebilirdin.

Yoksa senin yerine bu görevi müneccime mi yaptırmalıyız, ha, evladım?!.. Kurtarıcı o gemidedir ve artık yeryüzüne inmesi an meselesidir. Bu yüzden gemiyi herkesten evvel sen karşılayacaksın. O halde bu gece gizemi çözmen, müneccimin notlarını doğru okuman ve geminin kapılarını açman gerekecek. Kurtuluş ve sonsuz ışık cennetine gitmek istemez misin yoksa?"

"Yapacağım efendimiz, bu gece müneccimin bildiği her şeyi öğrenecek, kutsal ışığın bütün bilgilerini sizin için yeniden not edecek ve hatta müneccim ustanın defterini de getireceğim."

"Aferin, işte böyle... Sen ışıkların efendisine yardımcılık şerefiyle yaşayacaksın!"

"Öyle değil mi efendimiz? Evet!.. Ben, Dinikuru Benyamin, and içiyorum ki içimdeki karanlıkların beni boğmasına müsaade etmeyeceğim."

"Biz de bu geceki ayinde seni maguş olarak kutsayacağız. Terfi etmeye hazır mısın?"

"Hazırım efendimiz? Kulunuza hayat vermiş olacaksınız!"

"O halde iç!"

Ermihal duyduklarına inanamadı. Şahit olduğu şeyi kabullenmekte zorlanıyordu. İlk defa buradan kurtulup gitme isteği duydu; Samime'yi de alarak. Bugüne kadar hep gidemeyeceğini düşünmüştü ama bu duydukları artık kalamayacağı noktaydı. On yılda şu müderris konağında benzer vaadlerle zehirli iksir içirilen nicelerini görmüştü. Hiç biri ertesi güne çıkmamış, birkaç saat sonra ağızları köpüre köpüre, canavarlar gibi etraflarına saldırarak mağarada tek başlarına çığlık çığlığa can vermişlerdi. Bütün bu konuşmaların da, vaatlerin de kurbanı oyalamak ve bir şeyden şüphelenmemesini sağlamak için olduğunu biliyordu. Ama Dinikuru müderrisin en sadık yardımcılarından biriydi. Müderris katındaki itibarı kendisiyle aynıydı.

Zehirli kadeh sunulduğuna göre affedilmez bir suç işlemiş, kabul edilemez bir itaatsizlik yapmış olmalıydı. Peki ama bunca merhametine rağmen müderris Kaf Maguş hazretleri en yakınında tuttuğu ve çok sevdiğini söylediği birine nasıl kıyabiliyordu? Bugün ona kıyılıyorsa yarın kendisine de kıyılabilirdi. Birden iki gece evvelini hatırladı. Müderris Dinikuru'ya güvenini göstermek için ayine katılmasına izin vermişti. Belki de Dinikuru ayinde gördüklerini hazmedememiş, sırrı dillendirmişti. *"Eyvah!"*

Artık burada oyalanamazdı. Alelacele çarşafı kapıp derhal Samime'nin yanına koştu. İzbe koridorda koşarken kendi kendine mırıldanıyordu:*"Buraya kadar!.. Bu geceyi atlatayım yeter!"*

Zihninden ertesi gün yapacaklarını geçirmeye başladı. Hamile bir koyun bulacak, beynini ve rahim suyunu Azdahak'a Samime'dir diye sunacak ve yegâne dostunu konaktan kaçıracaktı. Odaya girdi. Gördüğü hazin manzara içine dokundu. Yarı baygın iki kurban birbirine sarılmış öylece yatıyorlardı. Samime diğer gelinin göz bağlarını çözmüştü ama kadıncağız bilinçsiz ve boş gözlerle bakıyordu. İkisinin de hareket ve düşünce kabiliyetlerini kaybettikleri halde öylece sarmaş dolaş olmaları yüreğine dokundu. Yanlarına varıp yüzlerine baktı. İkisi de birbirinin gözünün içine bakarak ağlaşıyordu. Zifin ve mantar yüzünden kımıldayamaz haldeydiler ve sesleri çıkmadan gözlerinden sicim gibi yaşlar süzülüyordu. Kalbinde ilk kez bir insana acıma hissetti. Ama görevini de yapmak zorundaydı. İkinci kadını Samime'den ayırıp sürükledi. Gözlerini bağlarken kulağına fısıldıyordu:

"Adın nedir kadın?"

Duymakla duymamak arasında bir gırtlak sesi:

"Hat-tic-ce!"

"Beni affet Hatice, ben emir kuluyum! Samime; sen de çevir başını, seni görmeyeyim... Bakma bana öyle!"

Sonraki iki saat boyunca ayin salonunun baygın ıtırları dimağları sarhoş eder ve koro eşliğinde Hatice'nin bebek suyuyla yüzler cilalanırken Ermihal Bizans dehlizlerinin karanlıklarında Samime'nin getirdiği mumların ışıklarıyla korkularından kurtuldukları zamanları hatırlıyordu, o kadar....

19

Cesedin neşterle şerha şerha taranması Ve kalbinde bir hayat iksiri aranmasıdır

5 Ramazan

Sabah ezanları okunurken Emanet, sadrazam konağından ayrılıp Süleymaniye yamaçlarındaki teşrihhaneye vardı. Kapıda bir kolluk görevlisi bekliyordu. Kendisine, Emanet hanımı acilen alıp götürmesi gerektiği söylenmiş. Benli vezir rica etmiş. Emanet, "hanım" ifadesini şifre kabul etti, önce içeri girip kendisine haber vereceğini, kendisinin de konak girişinde beklemesini söyledi, adam uzaklaşınca teşrihhaneye girip kılığını değiştirdi, alelacele çıktı.

"Emanet benim, buyurun gidelim!"

Sonraki iki saat boyunca Kasımpaşa divanhanesinde Haliç sahiline vurmuş beş kadın cesedini arka arkaya inceledi. Hepsinin karnı yarılmış, bebeği çalınmış genç kadınlar. Etleri çürüyüp lime lime dökülmeye başlamış bedenler. Hepsinin gözleri aynı görünümde; renk renk yılan gözler... Erkek cerrahların incelediği bir de erkek cesedi... Henüz zabıta kayıtlarına girmemiş altı kurban...

Konuyla ilgili gözlemlerini öğleye kadar yazıp asesbaşına yetiştirmek üzere kuşluk vaktinde oradan ayrıldı. Aynı kolluk görevlisi kapıya kadar kendisine refakat etti. Tam eve girmek üzereydi ki bahçede Benli vezirin adamlarıyla karşılaştı. Vezir hazretleri kulübede kendisini bekliyormuş. Telaşlandı. Acil bir şey olmalıydı. Derhal koştu.

"Gel bakalım Emanet, bir misafirin daha var!"

Sabahın köründe davetsiz bir misafirin hayır getirmeyeceğinden korkup bir şey soramadı. Üstelik hâlâ Divanhane'de incelediği cesetlerin etkisindeydi. Kalbi hızla çarpmaya başladı. Ters giden bir şeyler olduğunu düşündü. Aklına da bir şey gelmiyordu. Benli vezir hiç böyle habersiz gelmezdi. Çevreye baktı. Herhangi bir değişiklik yoktu. Benli vezir ondaki tedirginliği görüp teselli edercesine elinden tuttu. Ağır adımlarla teşrih masasının başına getirdi:

"Aç bakalım örtüyü!"

*"Aman Allah'*ım!" Bu cesede ne olmuştu böyle? Adeta diri gibiydi. Gözleri daha canlı bakıyor, yüzündeki damarlar bile belli oluyordu. Hayır dünden bu yana kendisi bir işlem yapmamıştı? Mırıldanarak izaha çalıştı.

"Buraya birisi girmiş mutlaka efendimiz. Ama kim?"

"Benden başka kimse girmedi?"

"Ama efendimiz, kim bir cesedi tazeleyebilir ki?"

"İşte senden bunu araştırmanı istiyorum sevgili kızım."

Emanet cesede yeniden baktı. Dün incelediği cesedin gevşek yanakları toparlanmış, fersudeleşmiş kulakları kaykılmış, saçları bile hayat bulmuştu sanki. Gözlerine yeniden baktı. Damar damar olmuş parlak boncuk mavisi... Bir an cesedin de o anda kendisini gördüğünü düşündü. Derken bir şeyi fark etti. Yanağındaki bene ne olmuştu? Telaşla örtünün tamamını açtı.

"Tabi ya! Bu dünkü ceset değil!"

Benli vezir küçük bir tebessümle karşılık verdi. Emanet cesede daha dikkatli baktı. Açık bırakılmış boncuk gözler kendisini yanıltmıştı. Önündeki taze bir cesetti. Dünküne çok benzeyen, boncuk mavisi gözler şuur ve algısını yanıltmıştı, o kadar. Birden elini yukarı kaldırıp boşlukta salladı. *"Eyvah! Arşak'ın aradığı Hayk Anuş* işte *bu!"* Zavallı kocayı düşündü. Karısını onun kadar sevenine hiç rastlamamıştı

ama bütün çırpınmaları ve emeği boşa gitmişti işte. Cesedin yüzüne tekrar baktı. Arşak'a yeniden acıdı. Dün ona yardım etseydi belki de bu kadın burada yatıyor olmayacaktı. *"Ahmak kafam!"*

Eline neşterini alırken Benli vezire minnetle bakıp heyecanla gülümsedi:

"Teşekkür ederim! Lakin dünkü cesede ne yaptınız?"

"Elbette subaşıya teslim edildi. Önce ailesi, sonra katili, sonra da ölüm sebebi bulunmak üzere. Ama bu iş gittikçe sarpa sarıyor. Zannımca sana daha başkaları da getirilecek. Yığınla soruyla birlikte. Sen o soruların cevaplarını önce bana söyleyeceksin. Anlaştık mı?"

"Emriniz başım üzredir vezir hazretleri!"

"Ve bir şey daha! Bana teşekkür etmek istiyorsan bunu inceden inceye desenleyeceğin çizimlerinle yap, her zamanki gibi. Bu kadar taze cesedi bir daha bulamayabilirsin, dikkatle incele ve kalbinde bir parça hayat iksiri kaldıysa onu resmet!.. Rahmine hayatı getiren damar nereye bağlanıyorsa onu resmet!"

Emanet aklındakini sormaktan geri durmadı:

"Kim bu kadın?"

"Gece asesler Meyyitkapısı'nda bulmuşlar. Ben de senin için getirttim. Kim olduğunu henüz bilmiyoruz. Sen bize söyleyebilirsin diye umuyorum."

"Büyük ihtimalle..."

Emanet birden sustu. "Büyük ihtimalle Hayk Anuş!" demek üzereydi ki emin olmadan bunu söylemenin hem velinimetini hem de devleti yanıltmak olacağını düşündü. Bu arada kendisinden cümlenin devamını bekleyen Benli vezire bir cevap vermek gerektiğini düşündü:

"Büyük ihtimalle faili meçhul çıkacaktır!"

Vezir çıkarken kapıya kadar eşlik etti. O sırada Benli vezirin ne kadar cana yakın, insanlığa yararlı bir insan olduğunu

düşünüyordu. Yetişmesi için durmadan fedakârlıklar yapmıştı. Sabah Haliç'teki cesetleri incelemeye gitmesi bile başlı başına bir himaye sayılırdı. Şimdi o vazifeyle ilgili hiçbir şey sormaması bile nezaketinden olmalıydı. Orada gördüklerini anlatarak minnetini göstermeye niyetlendiği sırada onun çoktan bahçe kapısına yöneldiğini fark etti. Gayrı yolundan alıkoymak istemedi. Raporunu sunduğu vakit kaptanıderya kendisine tekmil verirdi muhakkak. Devletin asayiş ve güvenlikten sorumlu veziriyken, hele de subaşı, asesbaşı ve sağ kolu saydığı bostancı başı emrindeyken sonuçtan haberi olmaması mümkün müydü? Ve son ricasını hatırladı. Önündeki cesedin kalbinde kalan hayat iksirini aramak veya rahime hayatı getiren damarın nereye irtibatlı olduğunu araştırmak... Böyle bir şey o güne kadar hiç aklının ucundan geçmemişti. Merak etti, şimdi bu ricayı severek yerine getirecekti. Kaptanpaşaya sunacağı rapor bekleyebilirdi.

Sedyenin başına dönüp neşterini eline aldığında bütün gecenin yorgunluğundan sıyrılmış, ıslık çalmaya başlamıştı bile. Bütün mumlar yanıyordu. İnsan bedenindeki düzenin en ince ayrıntısına kadar öğreneceği çok şey vardı. Bir an Arşak geldi gözünün önüne. Karısının bedenine bıçaklar saplayıp kesip biçtiğini görse kimbilir ne düşünürdü? Peşinen özür diledi. Sonunda karnını en güzel şekilde dikip güzelleştireceğine dair söz verdi ve ilk neşteri vurdu. Zihninde Benli vezirin ricası vardı. Ona göre kesip, inceleyecekti, hayatın kaynağını arayacaktı. Benli vezirin kendisine yardım ederken umduğu bu olmalıydı. Ona minneti, çok çabalamayı gerektirirdi. *"Bismillah!"*

Bir saat sonra, dua neşideleri mırıldanarak başlayıp ıslık çalarak devam etmekten dudakları yorulmuştu. Zaman ne kadar da çabuk geçivermişti böyle. Kendini Hayk Anuş'un kalbini açmış, incelerken buldu. Rahime giden yolun ucu annenin kalbindeydi. Sevgi, şefkat, merhamet, fedakarlık...

Birden durdu. Ne yapmakta olduğunu sorguladı. Yaptığı iş bir isyan mıydı, bir şükür mü? Ölümsüzlüğü mü arıyordu, yüce Yaratıcı'nın kurdetini mi? Hayatı hissetmek ve varlığın sırrını anlamak herhalde kötü bir şey olamazdı. Yine de içinde karmakarışık duygular vardı. Benli vezir hayat iksirini arıyorsa o buna alet olmalı mıydı? Onun ricası diye bir cesede zarar vermeli miydi? Sahi vezir hazretleri neden rahimde bir hayat emaresi veya cenine hayat veren bir merkez arıyordu ki? Hayatın kaynağına ulaşmak, hayat iksirini ele geçirmek sayılabilir miydi? Vezirin yaşını düşündü. Altmışını çoktan geçmişti. Bu çağda pek çok insan gençliği aramaya başlar, bazıları hayata yeniden başlamayı hayal eder, ömrü boyunca yaptığı hataları yapmayacağı yeni bir hayat düşlerdi. İnsanlık tarihi, ölmek istemeyenlerin tarihiydi. Benli vezirin de o kervana katılma ihtimali olabilir miydi? Peki ya birileri gelinlerin ceninlerini bu yüzden alıyorsa? *"Yok artık!"* Kalbi yerinde bırakıp bir müddet kendine kızdı. Açtığı göğüs kafesini bir suçlu edasıyla ilmek ilmek dikti; Hayk Anuş'un ruhundan defalarca özür dileyerek.

Rahim bölgesine indiğinde Benli vezirden şüphe ettiği için kendisine hâlâ kızıyordu. Baba gibi davranmış, gelişimine bunca imkân sağlamış, adeta velinimeti olmuş devletin bu saygın veziri hakkında böyle bir iddia nakörlüğün ta kendisi sayılırdı. Kendine lanetler okuyup durdu. Bütün Osmanlı ülkesinde herkes biliyordu ki sütte leke bulunur, onda bulunmazdı. Bu arada neşterinin sert darbeleri karşısında rahim parçalanmıştı. Kötü bir koku geldi burnuna; derin bir iltihaplanmanın eseri. İltihap bölgesinin dışında rahim duvarlarının kupkuru olduğunu fark etti. Oysa kişi can verdikten sonra da kanallardan rahim suyu sızıntı halinde akmaya devam edebilirdi. I-ıh... Bir damla bile akmamıştı. *"Muhtemelen cenin zaten ölüydü!"* Bu sefer bebek eşi alınmamıştı, öylece bir bohça gibi duruyordu.

Teşrihhaneden çıktığında yorulduğunu hissetti. Tatlı bir lodos çarptı alnına. Gecenin çok hareketli geçtiğini düşündü. Biraz uyusa iyi olacaktı. Çiçeklerin arasından konağa yürüdü. Ne çare ki kapıda yine bekleyen biri vardı. Bu seferki sadrazamın seyisiydi:

"Velinimetim efendim müsait olduğunuzda gelmenizi buyurdu hanım kızım!"

"Pekalâ Ayvaz, sen gidebilirsin!"

Kendisini çağırmak için hem sırrı bilen seyisi göndermesi hem de "müsait olduğunuzda" ibaresi sadrazam konağına derviş kılığıyla gitmesi gerektiğini anlatıyordu. Teşrihhaneye geri dönüp kıyafet torbasını açtı.

20

Bu bab, kuyruklu yıldız hurafeleriyle şehre çökenler
Ve cennet cennet diyerek kan dökenler hakkındadır

Öğle saatleriydi. Havada lodos kokusu, sadrazamlık makamında telaş vardı. Şehre yeni gelen Şam kervanı ortalığa zehirli haberler saçıyordu. Yok geçtikleri yerlerde hayvanlar ölüyormuş, yok suların rengi koyulaşmış, yok yarın denizde kadın cesetleri yüzecekmiş, yok veba başlıyormuş... Sadrazamın tam da rasathane verileri ve tavsiyeleri doğrultusunda tedbirler alarak şehirdeki menfi gidişatı yönetmeye başladığı sırada. Müneccim efendiyi karşısına almış tartışıyordu:

"Dediğin gibi oldu efendi, günden güne kuyruklunun feri artıyor, parladıkça parlıyor. Mesleğinin piri olduğunu gösterdin, işini iyi biliyorsun; lakin bilmediğin şey, beş gündür sadrazamlık makamına gelen felaket haberlerindeki artış? En son da şu kervandan yayılanlar. İnsanlara daha ne söylemeliyiz ki kuyrukludan korkmayı bıraksınlar?"

Müneccim soruyu cevaplamadan evvel kuyruklunun görüldüğü ilk akşamdan itibaren şehirde çalkanan haberleri gün gün zihninden geçirdi ama şu kervan meselesinin ne olduğundan henüz haberi yoktu. Günlerdir dedikodu üreten yahut taşıyan insanları, komşularını, dostlarını, hatta ailesini sükunete davet ediyor, bir türlü başaramıyordu. Kendisinin hariçten gazel okuduğu bir ortamda devletin kalbi sayılan sadrazamın kim bilir ne tür yalan haberler yahut dedikodularla uğraştığını aklından geçirince onun yerinde olmadığına şükretti. Allah dağına göre kar veriyordu. Yok Düzce'de Çamlıca tepesi büyüklüğünde bir dabbe çıkmış,

İstanbul'a geliyormuş; yok Sakarya kıyılarında salgın başlamış insanlar peş peşe ölüyormuş; yok, Gebze'de hayvanlar insanları yemeye başlamış, yok Van'daki askerlerimiz topyekûn konuşamaz olmuş, yok Serendip'te ejderhalar şehri istila edip hükümdarlıklarını ilan etmişler, Maçin'de tufan başlamış, mış, mış... Bütün bunları kim, hangi hayal gücüyle uyduruyordu, belli değildi. Kuyruklunun beşinci günüydü ama birileri Serendip'ten, Van'dan, Maçin'den haber alabiliyordu demek. Dün akşam da deniz hayvanlarının karaya çıkacağı ve sabaha kadar canlı ne varsa yiyeceklerine dair haberler çıkarılmış, pek çok mahallede insanlar kendi canlarına dokunulmasın diye kümes hayvanlarını kümesten çıkarmış, koyunları keçileri bahçelere bağlayıp deniz canavarlarına yem olarak bırakmıştı. Elbette sabah olunca kayıp tavuklarının veya çalınan keçilerinin derdine düşüp ortalığı karıştırmaları da cabasıydı. Sadrazam hazretlerinin içinde bulunduğu sıkıntıyı anlayabiliyordu. Vereceği cevap onu sakinleştirecek bir şeyler olmalıydı:

"Efendimiz! Müsterih olunuz ki şehirde ağızdan ağıza dolaşan hiçbir dedikodu veya felaket haberinin kuyruklu yıldız ile alakası yoktur, olamaz. Bana bin defa sorsanız, cevabım bin defa böyle olacaktır. Lakin bazı cahiller yanında kötü niyetli evbaş u kallaş şakî ve sergerdelerin bu haberleri kasten uydurup halkı aldattıklarını da düşünmüyor değilim."

Sadrazamın yüzündeki gergin ifade birden yumuşadı. Satın almak istediği bir mala bedava sahip olmuş gibi hissetti:

"Ben dahi senin gibi düşünürüm efendi. İmdi, bu vakitte seni çağırdım ki kastım, şu kuyrukluyu halka sen anlatasın. Bunun için rasathanede ne kadar kalfa veya çırak var ise, münasip suretle şehrimizin camilerinde öğlen ve ikindide, mukabele öncesi kürsü vaazları vereceksiniz. İkindi sonrasında da meydanlarda nasihatte bulunacak, insanların korkmamalarını sağlayacaksınız. Cami kürsüleri halkın aydınlanması

içindir. Bu devlet, ta Fas'tan gelip insanlara felaket haberleri veren bir sipahiye bile kürsülerini yasaklamıyorsa sizin halkı aydınlatacak bilgilerle kürsülere çıkmanız vazife sayılır. Siz vaaz edeceksiniz, ben de akabinde tellallar çığırtıp bilgilenen mahalle ahalisinin gece sokağa çıkmasına mani olmaya çalışacağım. Fenerli, fenersiz fark etmez."

Müneccim şaşırıp kaldı. Sardazam hocaların, vaizlerin, müderris veya müftülerin yapacağı işi kendisinden istiyordu. Gerçi camilerdeki kürsüler imamlardan ziyade medrese müderrislerine aitti ama bir müneccimin cami kürsüsünden ahaliye vaaz u nasihatte bulunması ilk kez olacaktı. Dahası, İstanbul'da her köşe başında bir cami, rasathanede ise topu topu üç müneccim kalfası vardı. Kendisiyle birlikte dört kişi, cami cami dolaşsalar halkı aydınlatmak aylar sürerdi. Ama emir demiri kesecek gibiydi. Sadrazam hazretlerine karşı çıkmak kimin haddineydi. Gece kuyruklu yıldızı zinde bedenle gözlemlemek varken gündüz boyunca camileri veya meydanları dolaşıp yorularak ilmi çalışmalarından geri kalmak istemiyordu. Dünyada nice müneccim yaşamış devran sürmüştü ama kaç tanesi böyle muhteşem bir kuyruklu yıldızı gözleme imkanına sahip olmuştu. Halkın asayişi için bilim dünyasının kaybedeceği gelişmeleri düşündü. Görevi kabul etmemek için bahane uydurması gerekiyordu. İlk aklına gelen şey rasathanedeki mevcut kalfaların yeterli bilgiye sahip olmadıklarını söylemekti. Ama o vakit rasathanenin acziyeti gibi bir yanlış anlama yayılırdı. Birden Dinikuru Benyamin'in sabah işe gelmediğini hatırladı. Evet, istenilen görev için müneccim mevcudunun yetersizliğini söylemek yalan olmayacaktı:

"Efendimiz, buyurduğunuz vazife için rasathanede mevcudumuz..."

Kapıdan seslenen muhafız cümlesini yarıda kesiverdi:

"Emanet kulunuz gelmiştir paşa hazretleri!"

"Derhal gelsin!"

Müneccim cümlesini sürdürdü:

"Demem odur ki kalfalarımız buyurduğunuz vazife için sayıca yetersiz kalacaktır devletlüm. Keza içlerinden biri de kayıptır."

"Kayıp kalfanız bir daha gelmeyecek üstad!"

Hem Uzun sadrazam, hem de müneccimin şaşkın bakışları Emanet'e çevrildi. Müneccim bu nazal kelimelerle konuşan aykırı dervişi yeniden görmenin şaşkınlığını yaşıyordu. Ama önemli olan kalfa hakkında neden böyle söylediğiydi? Kurduğu cümleyi açıklamak zorundaydı. Nitekim sadrazama rapor verir gibi başını parmak uçlarına indirip sözlerini sürdürdü:

"Efendimiz, müneccim kulunuzun bahsettiği kalfanın adı Benyamin'dir. Dinikuru derler. Bu sabah cesedi parçalanmış olarak denizden toplandı, beş kadın cesediyle birlikte."

İhtiyar sadrazam öfkeyle yerinden kalkıp en yakınındaki sergene var gücüyle yumruk attı. Kapak, menteşelerinden sıyrılıp yere fırladı; içindeki çeşmibülbüllerden ikisi kırılıp saçıldı. Dışarıdan iki muhafız gürültüyü duyup ellerinde yatağan ve çakmaklı karabinalarıyla içeriye daldılar. Sadrazam gelenlere elinin tersiyle asayişin berkemal olduğunu ve dışarı çıkmalarını işaret etti. Sonra da dişlerinin arasından öfke kustu:

"Bir canî nasıl bu kadar cüretkâr olabilir? Devletin gücü yok mudur?"

O sırada Emanet kekeledi:

"Haşmetlû efendimiz, bu ve benzeri şenaatleri yalnızca bir cani işlemiyor, bir kıyamet şebekesi işliyor, artık biliyoruz. Emir buyurduğunuz an enselerine çökebiliriz. Lâkin şimdilik hâlledilmesi gereken daha önemli dertlerimiz vardır..."

Müneccim tamamen şaşkındı. Şu derviş kılıklı Emanet'in tavrı bildiklerinden, mevkii de yetkisinden üstte olmalıydı.

"Gerçekte kim bu delikanlı?" O sırada sadrazam yeniden kükredi:

"Nedir bre?!.."

Emanet, göz ucuyla müneccime baktı. Sadrazam çekincesini giderdi:

"Çekinmeyesin, müneccim itimadımızı kazanmış kuldur!"

Müneccim sadrazamın kendisi hakkında gıyabî karar almasına şaşırmaya veya sevinmeye bile vakit bulamadı. Emanet hayretengîz şeyler anlatmaya başlamıştı bile:

"Şecaatlü sadrazam hazretleri! Asesleriniz bu sabah Dinikuru'yla birlikte Haliç sularında yüzen altı kadın cesedi topladılar. İkisini bizzat muayene ettim. Karınları ustaca yarılıp acemice dikilmiştir. Ases kullarınız cesetleri mümkün olduğunca nazarlardan saklasalar da ahali gördüğü dehşeti kuyruklu yıldızla alakalandırmaya başlamıştır. Kötü bir söylenti almış başını yürümüştür."

"Ne kadar kötü?"

"Ölen kadınların karınlarındaki bebekleri şeytanların ve cinlerin çaldıkları kadar kötü, efendimiz. Güya kuyrukludan gelen birtakım kötü ruhlar bebekleri kaçırıyorlarmış."

"Böyle bir safsatayı kim uydurur, neden uydurur?"

"Daha evvel üretilen asılsız haberlerin doğru çıkacağına ahaliyi inandırmak isteyenler efendimiz. Şehirde kargaşa isteyenler."

"Gelinleri kaçıranlar mı bunlar?"

"Kitapları kirletenler de olabilir ama şimdilik bütün deliller gelin katillerini gösteriyor efendimiz."

"Ahali tam işine gücüne bakmaya başlamışken halkı yeniden kargaşaya sokup kuyrukluyla korkutmanın maksadı ne olabilir peki?"

"Araştırıyorum efendimiz. Eğer enselerine binilmezse korkarım ki başka yollar da deneyeceklerdir."

"Ne gibi yollar!"

"Bilemiyorum efendimiz lakin kargaşa istedikleri ortadadır. Kargaşanın da binbir yolu vardır. Bir an evvel durdurulmazsa..."

Kapıdaki muhafızın sesi cümleyi yarıda bıraktı:

"Karabarut kulunuz geldi efendimiz!"

Sadrazam, sabah sokakları dolaşmak ve yengesinden haber getirmek üzere gönderdiği Karabarut'u zaten beklediğini gösterir gibi eliyle içeri gelmesini işaret ederken muhafıza emretti:

"Benli vezirimize, subaşımıza, yeniçeri ağamıza, bostancı ağamıza ulak çıkarılsın. Derhal huzura!"

Sadrazam duvara yaslanan rakkaslı saate baktı. Karabarut'a kaş göz işaretiyle yengesini sordu. Karabarut akşamki bigâneliğinden sonra şimdi bunu sormasına önce şaşırdı, sonra da başıyla olumsuz cevap verdi. O sırada Karabarut'un kaptanpaşa divanhanesinde gördüğü gelin cesetlerinden dolayı hâlâ midesi kalkıyordu. Bunu sadrazama söyleyip söylememekte tereddüt gösterdi. Karnı yarıldıktan sonra organları karıştırılmış sonra da üstünkörü dikilmiş beş ayrı kadın cesedinin nesi anlatılmaya değerdi ki?

Sadrazam, Karabarut'a, Emanet'e ve müneccime kadife şiltelerden birerini gösterip oturmalarını söyledi. Sonra da babayani sesiyle güya sükunetini göstermeye çalıştı:

"Ağaların gelişi yarım saati bulur efendiler. O vakte kadar elimizde ne var, başından sonuna öğrenelim hele, baştan anlat bakalım Emanet kı... I-hım... Dervişim! Karabarut da konuya mülaki olsun."

Emanet, Karabarut'a baktı. Ayasofya kapısında karşılaştıklarında geçen konuşmaları hatırlıyordu. Şüphesiz zeki biriydi. Her şeyi baştan almak yerine özetlese yeterliydi. Sonra da yapıp ettiklerini, kaçırılan gelinler ile ölü kadınlar hakkındaki tespitlerini, Dahhakilere dair yaptığı araştırmaları, ipuçlarını ve içlerinde ne tür insanların bulunduklarını bir

bir anlatmaya başladı. Cümlelerinin sonunu bir hükümle bağladı:

"Bu topraklardaki zulüm hiç bitmeyecek, kargaşa hep sürecek, kan akışı durmadan körüklenecek. Beklenen kurtarıcının gelmesi için şiddet ve ölümler daimî olmak zorunda. Burayı cehenneme çevirenlerin inancı, *'Kanı ne kadar çoğaltırsanız cennete o kadar yaklaşacaksınız!'* diyor. Kıyameti isteyen bu sapkın akıllar, bunu başararak kendilerini kurtaracaklarını düşünüyorlar. Hayır, buna müsaade edemeyiz!"

Karabarut Emanet'i dikkatle dinlemişti. Anlattığı gelinlerle ilgili gelişmeleri yakından biliyordu. Diğer bilgiler de hafiye teşkilatındaki teferruatlardı. Bilmediği ise, kayıp gelinlerle alakalı detaylardı. Tıpkı müneccim gibi o da şimdi bu nazal sesli, derviş kılıklı hoyrat delikanlının bunca bilgiye nasıl ulaşabildiğini soruyordu kendine. Ayasofya önünde izlemiş, hareketli ve konuşkan biri olduğunu görmüştü. Aynı zamanda da çok çalışkan olmalı diye düşündü. Sabahtan öğleye bunca malumat edinmek kolay değildi. Sanki devletlû birinin sır kâtipliğini yapmış da şimdi bildiklerini şakıyor gibiydi. Yorumları ise mutlak doğruydu. Karabarut, dervişin gelinler bahsinde anlattığı cerrahi detayları dinlerken kayıp yengesinin başına gelebilecek ihtimallerin de ne tür acılarla geleceğini düşünüp durdu. Sonra da Sürmeli Mustafa'nın emaneti olan bebek geldi gözünün önüne. *"Hayır yeğenime kimsenin ziyan eriştirmesine müsaade etmeyeceğim!"*

Ortam sohbet havasına bürünüp samimiyet kendini gösterdiğinde bile meclisin en şaşkını hâlâ müneccim efendiydi. Şehname'deki Azidahaka hikayesinden gizli teşkilata dönüşen Maguş Azdahakları ve yaptıklarını öğrenmek, üstelik kalfası Dinikuru Benyamin'in de onlardan biri olduğunu kabullenmek onu sarsmıştı. Hatta önce itiraz etti ama Emanet'i dinledikçe taşları yerine sırayla oturtmaya başladı. Emanet tane tane anlatırken o yıllar öncesine gitmişti.

Dinikuru'yu Galata Kulesi'nde gözlem yaptığı zamanlarda bir saray çavuşu getirip "Burada çalışacak," demişti; "devletlûlardan birinin yakınıdır" diye de ilavede bulunarak. Rasathane binası yapılıp da kuleden taşındıklarında da gece gözlemcisi Topuklu Şivan'ı Dinikuru'nun getirdiğini hatırladı. Bunlar Emanet'in bahsettiği kutsal ışığı bekleme nöbetleriyle örtüşüyordu. Şivan'ın durmadan kutsal ışık sayıklaması da kulaklarında çınlayıp durdu. Sonrasında her duyduğu cümleye zihninde yeni bir yorum katıp hayretten hayrete düştü... Meğer ne kadar da gafil davranmış, herkesi masum kabul etmişti? Aslında her şey Benyamin'in çok keskin görüş gücüne sahip olmasıyla alakalıydı. Gözlemlerde çok işe yarıyordu, bunu biliyordu ama diğer gözünün kör olduğunu hiç fark etmemişti mesela. Kör bir müneccim kalfası!.. Duyulsa rasathane için ne kötü bir şöhret olurdu. Ah şu derviş, Benyamin hakkındaki bütün iyi düşünceleri bir anda ters yüz edivermişti. En ağırına giden de kutsal ışığı bekleyen Azdahak cemiyetinin rasat sonuçlarını günü gününe öğrenmiş olmasıydı. Büyük bir hayal kırıklığı yaşıyor ve kendini çok değersiz hissediyordu. *"Nasıl bu kadar ahmak olabilirsin, eşşek kafam*!" İyi ama Benyamin'e güvenmeyip de ne yapacaktı? Sadrazama baktı, duyduğu şeylere pek şaşırmış gibi görünmüyordu. Devlet umuru görmek böyle bir şey olsa gerekti. Elbette anlatılanlara üzülmüştü. Bilhassa Media krallığının ve Şehname'de geçen Azi Dahaka efsanesinin yüzyıllar sonra burnunun dibinde ve kendi iktidarına kibrit suyu çalacak denli bir cemiyet kurup hortlamasından ziyadesiyle rahatsız olmuştu. Emanet'in az evvel söylediği bir cümle zihninde çakılı duruyordu. "Burayı cehenneme çevirenlerin inancı, 'Kanı ne kadar çoğaltırsanız cennete o kadar yaklaşacaksınız!' diyor." Mesih bekler gibi yüce kurtarıcı bekleyen sapkınlardan ne millete ne de devlete yarar gelmeyeceği ortadaydı. Üstelik bunu dinsizlik için

yapıyorlardı. Bazılarının rütbeli ve devletlû kişiler olması ihtimali de vardı. Durup dururken Kafına, Cimine, Sadına, Nununa küfürler ederek ocaklarını söndürmeye ant içti. Nihâyet çağırdığı kişiler Benli vezir, subaşı, yeniçeri ve bostancı ağalar gelip huzurunda el pençe divan durduklarında da emrini en sert biçimde verdi:

"Efendiler! Devlet teşkilattan, insan hürriyetten ibarettir. Devlet yapısına ziyan eriştirecek başka hiçbir yapı kabul edilemez. Silahla yahut fikirle, parayla yahut imanla devlete kast eden her teşebbüs yok edilmek zorundadır. Üç Hilal teşkilatımızın ve şu iki hafiye evladımızın elde ettiği bilgiler doğrultusunda Azdahak Cemiyeti namıyla Galata civarında bazı evbaş u kallaş heriflerin haddi aştıkları, sapkın ayinler tertipleyip cinâyetler işledikleri malumumuz olmuştur. Bizler şu kuyruklu yıldızın tebaa üzerindeki menfi tesirini gidermeye çalışırken onlar pervasızca öldürdükleri masumların cesetlerini halkın gözünün içine sokarcasına denize salmakta, bunu kuyrukludanmış gibi göstermeye çaba sarfetmekteler. Güya bebeklerini kuyrukludan yere inen ecinniler kaçırıyormuş, inanabiliyor musunuz?!.. Sonuç olarak siz dördünüz, haşmetlû sultanımızın memleketinde asayişten sorumlu efendilersiniz. O hâlde gereğini de dördünüz yapacaksınız. Hepsinin suçüstü yapılması arzumdur. En kısa sürede hepsini zindanda isterim, böylece biline ve uyula. Bilgi istiyorsanız şu iki mutemedimiz Karabarut ile Emanet kullarımız verecektir, şimdi çıkabilirsiniz."

Konaktan ayrılan herkesin zihninde başka bir hesap dönüyordu. Karabarut, kutsal kitapların kirletilmesiyle gelin cinâyetlerini birlikte ele almak gerektiğinin farkına varıyor, müneccim kendisini cami kürsüsünde vaaz ederken hayal edip titriyor, Emanet bunca devletlû arasında özgür hareket etmenin zorluğunu düşünüyor, subaşı Karabarut zıpırının yanına bir de kaytan bıyık nazal seslinin ilave

olduğuna içerliyor, bostancı ağa her çıbanın başı gibi duran şu iki yeniyetmeye hadlerini bildirmenin yolunu düşünüyor, yeniçeri ağası altı cesedin katillerini herkesten evvel yakalayıp sadrazamın gözüne girmeyi planlıyor, Benli vezir de emrindeki bu beş kişiyi uygun şekilde irtibatlandırıp bir takım çalışması çıkarmanın hayalini kuruyordu. Ona göre hepsinin belli miktarda kontrole ihtiyacı olduğu ortadaydı. Emrini verdi:

"Efendiler! Beni takip edin!"

21

Bu, kurbanlık gelinin iksirlere batırılması Ve cüce ile hafiyenin işkenceye yatırılmasıdır

Ermihal, kollarını ayaklarına sımsıkı bağlayan iplerin ıstırabını hissederek kendine geldi. Neler olmuştu? Gayriihtiyari ipleri gevşetmeye çalışırken her zamanki ayin mağarasında olmadıklarını düşündü. Gözleri sıkı sıkıya bağlıydı. Muhtemelen buraya baygınken getirilmişti. Ikındı, hareket etmeye çalıştı. Nafile!.. Nerede olabileceğini düşündü. Bunun için çevreyi kokladı. Burnuna baygın ve çürük kükürt kokuları geliyordu. *"Evet!"* Her neredeyse artık, duvarlarda da yılan desenleri olmalıydı. Derin karanlığı hissetti. Gözlerini bağlayarak ayin salonuna getirdiği gelinlerin neler hissettiklerini şimdi anlayabiliyordu. Yaptıklarının pişmanlığı zihninde çanlar çalıyordu. Kımıldayamaması, sırtının bir duvara dayanıp bağlandığını gösteriyordu. Belki de şu anda, ortada bir yerlerde halka olmuş tek heceli efendiler, yedi Maguş Azdahak; Kaf, Sad, Cim ve diğerleri, yine maskelerinin ardından kendisine bakıyorlardı. Yılan nefesleri duyuldu, duyulacak.

Bekledi... Bekledi... Elinden gelen tek şey...

Bütün ömrünü dolduran karanlık korkusunun son kâbusu olacağını hiç düşünmemişti. "Samime!" diye sayıkladı.

Ve derinlerden bir fısıltı duyuldu. Ardından diğerlerinin fısıltıları... Doğru tahmin etmişti; cemiyetin huzurundaydı. Dikkat etti, seslerini tanımaya çalıştı. Yok, olmuyordu. Hangisi kimdir, maskeli değillerken bile seslerini karıştırırdı. Bağlı olduğu yerde bir ayinin kurbanı olarak bulunmadığını

biliyordu ama yine de kurbanlık kuzular gibi bekliyordu. Neden sonra müderris Kaf Maguş'un tıslamasının yükseldiğini fark etti. Yılan gibi kıvranmakta oluşunu canlandırdı zihninde. Tek gözü daima maskeli olduğu için maguşlar içinde bir tek o yılan maskesi takmazdı. Yılan maskesi taktığı bir defasında çok tuhaf görünmüş ve fırlatıp atmıştı. Şimdi yüzünde maske olmadan kıvrana kıvrana çocuklar gibi tıslaması çok komik olmalıydı. Onu bu şekilde her görüşünde güleceği gelir ama bir türlü gülemezdi. Her şeyi boş verdiği o anda da gülmek geldi içinden. Kendini zor tuttu. Diğerlerinin kıvranan maguşlar dünyasında büyük bir heybet göstererek boğuk seslerle müderrise iştirak edişlerini dinledi. Kollarının kuş kanatları gibi yine göklere açılıp dalgalanışını hayal etti. Derken müderrisin kelimeleri yükselmeye başladı:

"Aj-Dahak'ın kutsal tanrısı yüceler yücesi efendim, adınla gölgene sığınırım. Işığa ve karanlığa, bilgiye ve ruha, ateşe ve toprağa, düzene ve kanuna, beyaza ve siyaha inancım sendendir. Işığınla doğdum, gölgende yaşıyorum. Çıkarlarım senin çıkarların, amacım senin amacındır. Her ne yaparsam adına yapar, her yaptığımda rızanı umarım. Cemiyetimiz, adını yüceltmek içindir, bereketlendir, bereketlendir, bereketlendir..."

Müderris açış duasını bitirince Ermihal'e baktı; alicenap bir dost gibi. Diğerleri koltuklarına otururken o Ermihal'in bağlarını çözdü ve elinden tutup kaldırdı. Bantlı gözünün aksi istikamette yengeçvari ilerletip bir noktada durdurdu. Ermihal diğerlerinin de çevresini sardıklarını hissetti. Kaf Maguş ortadaki yerine oturup sürmekte olan sessizliği bozdu; dostane bir sesle:

"Ermihal, evladım... Azdahak'ın insanlardan daha yetkin olduğunu düşündüğün oldu mu hiç?"

"Her vakit, müderris hazretleri, her vakit... Ve onun, Azazil yetkinliğiyle insanların ürettiği bilgiye ve tecrübeye

nispetle daha büyük bir bilgi ve tecrübeye sahip olduğunu biliyorum."

"Media Maguş'un Osmanlı'dan daha yetkin olduğunu da düşünüyor musun peki?"

"Osmanlı'nın bulup gerçekleştirdiklerinin, vaktiyle Maguş hanedanlığının yapıp ettiklerinin yarısı bile etmeyeceğine inanıyorum, yüce Azdahak."

"Misal?!.."

"Maguşlar sesleriyle fırtınalar yaratır, titreşimlere dayalı güçle bin adamın yerinden kımıldatamayacağı taşları havalandırarak tapınaklar veya mezarlar kurarlardı. Tıpkı sizin düşünürken gözlerinizi yumup olacakları görmeniz, yalnız kaldığınızda geçmişin ve geleceğin seslerini duymanız gibi. Bu sayede kulaklarınız herkesten iyi işitir, gözünüz herkesten iyi görür, ruhunuz herkesin ruhunu okur. Siz olacakları bize söylediğinizde o öylece olur. Gelecek, ellerinizdedir. Sizin gücünüze Osmanlı'nın hayalleri bile yetişemez."

"Evet Ermihal, geleceği biz şekillendireceğiz, üç harflilerin Maguş hanedanlığı! Lakin sen buna inanmıyorsun değil mi evladım!"

"Haşa efendimiz, ben sizi tanıyorum, inanıyorum elbette..."

Müderris sözünü kesti:

"Sen beni suretimle tanıyorsun evladım ama ruhumla tanımıyorsun. İnsanı bir suretten ibaret görmek hatadır. İnsan hakikatte öyle bir cevherdir ki gücünü tanımak henüz kimseye nasip olmadı. Bunun için suretten geçip özü bulmak gerekir. Mesela bilincimiz vardır, bilinçaltımız da. Peki neden bilinç üstümüz olduğunu da kabul etmeyelim?"

Müderris bunu sanki diğer üyeler için söylemiş gibiydi; herkesin dikkatle dinlemesini sağlamak için. Lakin cevap yine Ermihal'den geldi:

"Var mı efendimiz?"

"Kesip biçtiğin beyinleri düşün. Binlerce kıvrım gördün hepsinde. Hangi kıvrımın ne işe yaradığını henüz bilemiyoruz. Muhtemelen sıradan insanlar için beyinlerindeki birkaç kıvrım yeterli, hatta fazladır. Lakin Maguşlar kıvrım üstüne kıvrıma sahiptirler; tıpkı yılanlar gibi. Düşün bakalım Ermihal, insanoğlu beynindeki bütün kıvrımları çalıştırabilse neleri başarabilir?"

Mağarada büyük bir sessizlik oldu. Müderris herkesi etkilemek istiyor gibiydi. Sesini bir ton yükselterek ikinci soruya geçti:

"Peki ya aramızda bunu başarmış insanlar yaşıyorsa?"

Ermihal sabredemedi:

"Yüce Azdahak! Siz osunuz işte!"

Müderris gerindi, koltuğunda biraz daha kabardı. Diğerlerinin bu gerçeği kabul etmesini istiyor gibiydi.

"Media-Maguş hanedanlığında herkes benim gibiydi Ermihal, herkes Azazil gücünde bilgelik içindeydi, anlıyor musun?!.. İnsanoğlu her gün geliştiğine göre şu anda dünyaya hükmeden Osmanlı, gelişme zincirinin son halkası olabilir mi sence?"

"Olamaz efendimiz!"

"Ve benim sahip olduğum bilinç ve yetenekler de son halka olmayacaktır elbette. Amma yüce kurtarıcının bilinci her şeyi kuşatmıştır. O bilinçle insan ruhunu ve zihnini yeniden donatabilir. Çünkü insan beyninde buna hazır nice cevherler vardır ki biz onları keşfettikçe hayat güzelleşecektir. Azazil, ta cennetteyken yılan kılığına girdiğinde bunu başarmıştı. Şimdi de kurban edilen yılan gözlü kadınlar ve bebelerinin beyinleri bize bunu sağlayacak, insanlık yılan gözlülerin beyin kıvrımlarında kurtuluşa erecektir. Bu yolda her yeni beyin Azdahak cemiyeti için yeni bir basamak sayılır, bunu biliyorsun değil mi? Özellikle de kirletilmemiş beyinler, taze ve berrak beyinler..."

Ermihal omuzlarındaki yılan başlı çıbanlar için sofrasına götürdüğü yarı çiğ bebek beyinlerini kast ettiğini biliyordu. O cevap istemese de sorusuna karşılık verme isteği duydu.

"Sayenizde biliyorum efendimiz."

Müderris birden gürledi; mağaranın duvarlarını çınlatırcasına:

"O hâlde nasıl oluyor da insanlığın gelişimine engel olmaya kalkıyorsun aşağılık cüce? Bu akşamki kurbanımızı, hem de kutsal ışık görünmüş iken, nasıl serbest bırakırsın?"

"Ama efendimiz, o benim bu dünyadaki değer verdiğim yegâne insandı. Bir ayin için bile olsa huzurunuzda onu doğrayıp bebeğini alamazdım."

"Demirci Kava mısın ki karar veriyorsun, ahmak!.. Yoksa sen de Kava'nın Dahhak hanedanını yıkacağını mı sandın, şu geveze ve yalancı Firdevsi gibi? Ha?!.."

"Efendim, bağışlayınız... Bunu yapsam yüce kurtarıcı bana çok kızardı. Kaldı ki onun yerine size başka beyin hazırladım."

"İnsan beyniyle kuzu beynini ayıramayacağımı sanacak kadar salak değilsin sen Ermihal... Dün akşam saatlerinde Sütlüce'de kasapları dolaşıp beyin aradığını ve bebek suyu şişelediğini bilemeyeceğimi mi sandın?"

"Onu biliyorsunuz madem, diğer kurban cesetlerini, hunharca öldürdüğünüz Dinikuru'nun taze bedenini ilave ederek Haliç sularına bıraktığımı da bilmelisiniz. Yeniçeri ağası yahut subaşının cesetleri bulunca iz sürüp buraya geleceğini de bilirsiniz. Bence burada benimle oyalanmaktansa..."

"A-ha!.. Cesetleri sulara salmanı istemeseydik salabilir miydin sence ahmak cüce!.. O cesetler sayesinde ortalık biraz daha karışacak, insanlar biraz daha korkacak ve büyük kurtarıcı onların korkularını dindirmek üzere gelecek. Oyalanma meselesine gelince, evet acele edecek ve hemen işini

bitireceğiz. Lakin hâlâ sana bir şans verebiliriz; elbette kurbanın yerini söylersen. Kurban nerede?"

Ermihal, bu sorunun erinde gecinde sorulacağını biliyordu. Şimdi iktidar kendisine geçmiş sayılırdı. Samime'yi sakladığı yeri söylerse her şey berbat olurdu. Son ayin için Samime'yi bulmak isteyeceklerini bütün bu isyana kalkışırken hesaplamış, planını ona göre yapmıştı. Aramakla meşgul olurlarsa Samime'ye zaman kazandırabilecekti. Şimdi onları ne kadar oyalayabilirse kârdı. Elbette müderrisin gizli güçlere sahip olup insanların ruhlarını okuduğunu biliyordu. Yalana başvurursa hemen anlardı. Üstelik yalan demek işkence demekti. Bu adamın işkencelerini da biliyordu, dayanıp dili çözülmeyen bir tek kişi bile tanımıyordu on yıldır. Kendi dili daha ilk günde çözülüverirdi. Dili çözülürse bir önceki kurban Hayganoş'un cesedi diye onu eşek arabasına yükleyip Meyyitkapısı dışındaki çöplüğe kadar götürdüğünü öğrenirler, oradan peşine düşerlerdi. Yüce kurtarıcı beklentisiyle ayinlerin arkasını kesmek istemeyeceklerini biliyordu. Her ayine de bir kurban lazımdı ve yeni bir kurban aramaya tahammülleri olamazdı. Ayasofya'da elden kaçırdıkları gelinin de bugünlerde evinde hasta yattığını elbette biliyorlardı. Mutlaka Samime'yi bir an evvel bulup bebeğini almak isteyeceklerdi. Bu yüzden ne yapıp etmeli, ya onları oyalamalı veya dili çözülmeden ölmenin bir yolunu bulmalıydı. Bütün gücünü toplayıp en samimi haliyle mırıldandı:

"Canımı bağışlayınız efendimiz, şu kulunuza acıyın lütfen."

"Seni bağışlamak öyle mi? Bunun için önce kurbanın yerini söylemen lazım, ta ki pazarlığa imkan kalsın."

"Söyleyemem yüce Azdahak. Bana saklanacağı yerin haritasını çizip verdi. Beni bağışlarsanız size onu verebilirim."

"Ver o halde!"

"Mağaraya sakladım efendimiz! Lakin ona haritayla da ulaşamazsınız. Yanınızda beni götürmezseniz ortaya çıkmayacak, daha kötüsü de canına kıyacaktır, öyle dedi."

"Benim yalanları hemen anladığımı iyi biliyorsun evladım!"

"Bunu bildiğim içindir ki söylediğimin yalan olmadığını bilmek de size düşer. İsterseniz haritayı bensiz götürmeyi deneyin."

Ermihal'in niyeti ellerinin ve gözünün açılmasını sağlamaktı. Etrafını görecek ve bir çıkış yolu arayacaktı. Güya bir harita çizmek bahanesiyle bunu başarabilirdi. Birkaç inatlaşmadan sonra müderris yola gelip dediğini yaptı ve Ermihal'in gözlerini kendi elleriyle açtı. Karanlıktan kurtulmanın ferahlığıyla önce çevresine bakındı. Yavaş yavaş sezebiliyordu. Burası bir paşa konağına benziyordu. Muhtemelen içlerinden birinin malikânesiydi. Sonra pencereden denizi gördü. Yalıda olduklarını anladı. Gelirken yarı baygın çıkarıldığı basamakları hatırlar gibi oldu. Muhtemelen şimdi selamlık bölümündeydiler ve yalı selamlıkları ekseriyetle fevkanî olurdu. Pencereye koşup atladığı takdirde ya doğrudan denize veya kayalıklara düşerdi. Gel gelelim bunu denemek ölümünü garanti etmezdi. Vazgeçti. En iyisi onları biraz daha oyalamak üzere kiliseye dönmek ve sözünü ettiği harita vaadiyle başına gelecekleri orada karşılamaktı.

"Kiliseye gidelim!"

22

Bu derviş ile hafiyenin ortak çalışması Ve ihtiyatlı sözlerle birbirine alışmasıdır

Uzun sadrazamın huzurundan çıkan yedi kişi topluca alt kattaki sofaya geçtiler. Karabarut nasıl bir sürecin içine girdiğine şaşırıyordu. Devletin emniyet ve asayişi yengesini araması ve kutsal kitapların izini sürmesine mani oluvermişti. Annesini ihmal edişi ise yürek sızısıydı; oğlunun şehit olduğunu söylemeyi geciktirmek için. Sadrazam divanında dinlediklerine bakarak gelin cinâyetleriyle kutsal kitapları kirletme meselesinin aynı mihrakların işi olduğunu düşünüyordu artık. Ama emin olmadan bunu dillendirmesi kafa karışıklığına sebep olabilirdi. Merdivenleri inerken zihni, kendisinden neyin isteneceğiyle meşguldü. Kısa sürede kararını verdi; bekleyecek ve her ne soran olursa bilmiyorum diyecekti; ta ki kendi derdiyle de ilgilenebilsin. Bereket versin sofaya geçildiğinde ilk konuşması istenen kişi Emanet oldu. Benli vezir yukarıda sadrazamdan duyduklarının tekrarını ve teferruatını öğrenmek istiyordu. Müneccim hâlâ Dinikuru'nun şaşkınlığıyla kendi halindeydi. Diğer üçü Emanet'i can kulağıyla dinlemeye başlamışlardı bile. Konuşmanın seyri nereye varacak belli değildi. Emanet saygıyla anlatıyordu. Karabarut onu dinlerken zihninde istifhamlar belirmeye başladı. Öncelikle şu omuzundaki sahtiyan çanta? Hep yanındaydı. İçinde ne taşıyordu? Kulağındaki küpeye bağlanmış bıyıkları yüzüne yeni yetme bir bıçkın havası veriyordu ama sözleri kemale ermiş birine benziyordu. Dervişti ama özenti bıyığı vardı. Yüzü masum bir delikanlıyken tavırlarının

külhanbeyini andırmasını da kenara atmamalıydı. Hareket ve davranışlarında da pervasız bir rahatlık... Bilginin güç demek olduğunu çevresine hissettirmek için mi? Amirlerinin şimşeklerini çekme pahasına bunu neden yapsındı? Maamafih sofadaki herkese saygılı davranıyor, her birerinin sonsuz yetkilere sahip olduklarını hissettiriyor ama bildikleriyle de gücünü kabul ettiriyordu. Velhasıl şu Emanet baştan sona çelişkilerle dolu biriydi. Hepsinden önemlisi de çok kurnaz oluşuydu. Karşısındaki insanlara sadrazama anlattıklarının neredeyse yarısını anlatıyordu. Amirlerinden bilgi saklamak... *"Neden?"* Böyle bir şey kendi karakterine uygun düşmezdi ve bunun sebebini ona mutlaka soracaktı. Bir an onun sahip olduğu bilgileri zihninden geçirdi. Galiba yengesini bulmak için onunla iş tutması gerekiyordu. "Gönlünü hoş tutsan iyi olur!" Kaç gündür perişan ve yaslı annesine götüreceği müjdeli haberin ona bağlı olabileceğini düşündü.

Sofadaki görüşme yarım saat sürdü. İlk çeyrekte mesele müzakere edilip ikinci çeyrekte bir plan yapıldı. Azdahak cemiyetinin sonunu getirmek şarttı. Herkes planın bir parçası olacaktı. Ertesi gün pazardı. Saint Sebastiani'de pazar ayini olurdu. Karabarut ile Emanet kılık değiştirip kilise cemaati arasına karışacak, ayinden sonra kilisede saklanacak, el ayak çekilince kilisede araştırma yapacak, ayin sonrasında geleni gideni gözetleyerek ayin mekânını öğrenmeye çalışacaklardı. Akşam kuyruklu görünüp de ayin saati geldiğinde subaşı ve yeniçeri ağasının kolluk görevlileri kiliseyi dışarıdan kuşatacak, bostancıbaşına bağlı adamlar da baskın için hazır bekleyecekti. İçeriden ve dışarıdan ortak yapılacak bir harekât ile çete çökertilecekti. Benli vezir bütün harekâtın bizzat başında bulunmak ve her şeyi adım adım izlemek üzere tertip almıştı. Onun nerede olacağını kimse bilmeyecekti; ta ki her yerde olabilme ihtimali herkesçe bilinecekti.

Meclisin sona ermesi üzerine ilk çıkanlar Karabarut ile Emanet oldu. Kapı önünde birbirleriyle hesaplarını göreceklerdi. Karabarut önden davranıp neden bilgi sakladığını sormak üzere yutkunduğu sırada Emanet fırsat bırakmadı, burnunun en arka kısmından en nazal sesiyle anlattı:

"Evet kara benli, kara mintanlı, kara kaşlı, kara gözlü Karabarut!.. İçinin karardığını biliyorum. Sadrazam hazretleri sana güvendiğine göre ülkemizin hayrına biri olmalısın. Ben dahi öyle kabul edecek ve sana güveneceğim. İlla güvenimi sarstığın anda neşterim kalbine saplanır ve nereden kimin eliyle geldiğini bilemezsin."

Karabarut dişlerini sıktı. Elinden bir kaza çıkmaması için kendini zor tutuyordu. İkisi birlikte çalışacaklarsa ve daha da önemlisi yengesini bulacaksa bu derviş bozuntusuyla kuralları belirlemeliydi. Madem her şeyi paylaşmaları gerekecekti, ilk önce bu hadbilmezin kendisine efendilik taslayıp üst perdeden konuşmasını dizginlemeliydi. Belki bir orta yol!

Karşısındaki dervişin şimdilik yengesine olanları bilmediğini düşündü. Kayıp gelinlerden birinin yengesi olduğunu bilse nasıl davranırdı acaba? *"Ya biliyor da bilmezleniyorsa?"* Eğer öyleyse bu nazalın ümüğünü sıkması kaçınılmaz olacaktı. Yaradana sığınıp bir Osmanlı tokadı aşk ediverirdi, o kadar. Ama hayır, şimdilik bunu yapmayacaktı, taşıdığı nezakete yakışmazdı. Gerçi az evvel bunu hak etmemiş de değildi; cirmine bakmadan tehdit savuracak o cüret de neydi öyle? Peki ya koskoca vezirden bilgi saklamanın cezasını vermek ve haddini bildirmek gerekmez miydi? *"Hayır, şimdilik alttan almalısın!"* Bekledi, sözlerinin sonunu duymak istedi. O devam ediyordu:

"İmdi, madem bu meselede yoldaşlık edeceğiz, ilk bilmen gereken, her an ölümle burun buruna olduğumuzdur. Kavgada sırt sırta, mücadelede omuz omuza, yarışta yan yana olacağız. Anlaşıldı mı?"

Karabarut, içinden gülerek yoluna gitti:

"Hayır deme hürriyetim var mı?"

"I-ıh! Bunu bilmen gerekirdi, söyledim. Şimdi de sen söyle, sor aklındakini!"

Acayip! Bu derviş, abdallara karışmış olmalıydı, sanki içindekini keşfetmiş, aklını okuyor, en azından aklında bir sorunun olduğunu biliyordu. Böyle bir anda onu haklı çıkarmak istemedi; soruyu değiştirdi:

"Dinikuru Benyamin'e gerçekte ne oldu?"

"Güzeeel!.. Doğru bir soru, tebrik ederim."

"Evet?"

"Gözetimim altındaydı. Dün müderris konağına girdi ve bir daha çıkmadı. Sabah kiliseye birini gönderdim, günah çıkartma bahanesiyle onu arattım. Nafile. Derken kadınlarla birlikte cesedini Haliç'te bulduk. Gerisini zaten sadrazamın yanında öğrendin."

"Cemiyet kendi adamını neden öldürdü peki?"

"İyi gidiyorsun. Cevap arayacağımız sorulardan birini hemen buldun. İlk akla gelen, cemiyetten ayrılmak istemiş olması."

"Veya bilmemesi gereken bir şeyi öğrenmesi."

"Görmemesi gereken bir şeyi görmesi de olabilir."

"Pekalâ, şimdi diğer soru; sofadayken, salonda söylediklerinin yarısını söyledin, amirlerinden, dolayısıyla da devletten bilgi gizledin..."

"Hafiyesin ama hafiyeliğin ilk kuralını şimdi öğreneceksin; *'Bilginin tamamını paylaşma, kimin düşman olduğunu bilemezsin!'* Eğer mutlaka merak ediyorsan her işte tek efendi vardır. Benim için bu meseledeki efendi sadrazam hazretleridir. Her şeyi yalnızca o bilir, diğerleri sırdaşım olamaz."

"Omuz omuza, yan yana, sırt sırta dururken ben sırdaşın olacak mıyım peki?"

"Bunu sen cevapla; canını emanet edeceğin birinden bilgiyi esirger miydin?"

"Bilgi ona zarar verecekse, evet!"

"Cevabım budur; bilgi sana zarar verecekse, evet senden sır gizleyeceğim, illa kanım, canım, imanım ve kalbim seninle olacak..."

Karabarut karşısındaki yeni yetme civanın pek öyle hafife alınamayacağını düşünmeye başladı. Kanı, canı ve imanı üzerine ortaklık teklif ediyordu. Bu kolay verilecek bir söz değildi. Üstelik kalbim seninle olacak diyordu. İnsanın en samimi duyguları kalbinde karşılık bulurdu. Az evvelki kara benli, kara mintanlı muhabbetini kayıtlarından çıkardı, ona hüsnükabul ile bakmayı denedi. Hayret, çok bilmiş küstahlığı çehresine yakışıyordu da. Yüzüne baktı. Bu dervişin samimiyeti gözlerinden okunuyordu. Aynı samimi tavrı göstermek üzere ona sarılmayı ve ahitlerini pekiştirmeyi kurup iki adım ilerledi:

"O halde seninle yol yürünür!"

Emanet birden kendini geri çekip dizginleri yine eline aldı:

"Hop, hop... Kardeş değiliz, yalnızca ortağız. Dün bir, bugün iki, İki günde iki temas fazla. Bir daha sakın bana dokunmaya kalkma, yoksa şu meşhur neşterimle tanışırsın. İşimizi yapalım, yeter."

Karabarut az evvelki iyi niyetini ve müspet fikirlerini geri çekiverdi. *"Bu derviş çelişkilerle dolu bir muamma!"* Kendisine dokunulmaktan rahatsız olan bir tiple ortaklık edecek olmanın tedirginliğini duydu. Emanet'se onun bozulduğunu görmüş, gönlünü almayı deniyordu:

"Tamam, işte sana yemin, seninle yol yürümekte seni canım bileceğime Allah şahidim olsun!"

Karabarut tamamen şaşkındı. Arasatta fikirlerle bir an durdu. Ortaklıkları parçalı bulutlu yürüyecek gibiydi. Ama

karşısındaki nazalın samimi ve hasbi olduğundan şüphesi kalmadı. O da kendisini canı gibi bileceğine dair Allah'ı şahit gösterip yemin etti.

Bir an sessizlik oldu. Karabarut, kutsal kitaplarla alakalı soruşturmayı anlatmayı kurdu ama Emanet sanki hareket etmeden ve konuşmadan duramıyordu:

"Gidelim!"

"Pekalâ, nereden başlıyoruz?"

"Gece yarısına kadar vaktimiz var. İstersen halkı bu akşam Galata'dan uzak tutmakla veya kuyruklu korkusundan kurtarmakla başlayabiliriz. Ama bunun için önce sizin Şehzadebaşı'ndaki bozacı dükkanına uğramamız gerekir."

"Neden?"

"Görmemiz gereken birini orada tutuyorlar!"

Karabarut ona hak verdi. Halkı Galata'dan uzak tutmanın da kuyruklu korkusundan kurtarmanın da mantıklı bir çözüm olacağı aşikârdı. O hâlde harekâtın gerisini kendisi yönlendirse iyi olacaktı. Böylece nazal dervişe dirâyetini de gösterebilirdi. Şehzadebaşı'na gitmeye itirazla işe başladı:

"O hâlde ilk iş burada müneccim efendinin çıkmasını beklemek olacaktır. Ona da boza ikram etsek fena olmayacaktır. Böylece hoca sarığı taşıyan on hafiyeye kuyruklu yıldızın hakikatini anlattırıp zavallıyı rasatlarıyla baş başa bırakmamız gerekir."

"Bunu ben demedim de, duymadım da... Sadrazam sorduğunda da cevabı sen verirsin. Ama camilere varıp kuyruklu yıldızın kimseciklere karışmadan kendi yoluna gideceğini anlatacak kişilerin sarıklılardan olması fikrini beğendim. O hâlde müneccimi bekleyelim."

"Kuyruklu meselesini hallettiğimize göre beklerken halkı Galata'dan uzaklaştırmayı da sen düşünürsün artık!"

"Düşündüm bile. Derim ki, asılsız haberleri hep Azdahak mı uyduracak, biz de bir haber uydurup hazır sarıklı

hafiyeler camilere giderken halka yaydıralım, güzel olmaz mı?!.."

"Bunu ben demedim de, duymadım da... Devlet böyle bir şey yapmaz, devlet halkını yanıltmaz, onun hesabını da sen verirsin. Yine de uydurulacak haberin kulağıma çarpmasını unutabilirim."

Emanet eşit ortakla çalışmanın zevkini tatmış gibi gevrek sesiyle anlattı:

"Müneccimin ölçümlerine göre kuyruklu yıldızın ilk düşeceği yer Galata olacakmış derim ve sen unutursun."

"Unutmak kolay lakin buna maguşlar da inanıp ayin yerini değiştirirse?"

"Haklısın, o vakit birlikte unutalım!"

"Desene iş Kasımpaşa'daki kaptanpaşa leventlerine kalacak. Yarın Beyoğlu'yla Meyyitkapısı'nda fahişe ve hîz oğlan teftişi icat edelim. Bir de göstermelik barikat!"

"Harika, herkes başka istikamete gitmeye başlar."

"Böylece Galata da bize kalır, istediğimiz gibi at oynatırız."

Karabarut ile Emanet'e içlerinden karşılıklı takdir hissettiler. Ortaklık iyiye gideceğe benziyordu. Galata'da fahişe ve Lutî teftişi demek sokakların yarı yarıya boşalması demekti. Karabarut olacakların bir adım sonrasını kestirebiliyor, Emanet ise dirâyetle karar veriyor, çözüm üretiyordu. Her ikisi de ülkesi için çalışacak ve başarılı işler yapacaklardı şüphesiz. Ortak bağları da sadrazam hazretlerinin himaye ve sadakatiydi. Sınırsız yetkiyi gerektiren sadakat... O sırada Karabarut'un zihninde bir şimşek çaktı. Peki ya bunca yetki şirazesinden çıkar da kötüye kullanılırsa?!.. Yanındaki dervişten ürktü. Çünkü onun bütün başarısı sorumsuzluktan güç buluyordu. Yapılması gereken işi sormaya gerek kalmaması, başarmanın yarısıydı. O da bu sayede işinin hakkını veriyordu doğrusu. Dürüstlüğünden emin olmasa onu engellemenin yollarını araştırırdı ama işte vatan

hayrına bir yiğitti o. Belki o da kendisi hakkında aynı şeyleri düşünüyordu da dillendirmiyordu. Yüzüne baktı. Kanının ısınmaya başladığını hissetti. İçinden "İnşallah onun da kanı ısınmıştır!" diye geçirdi. Gururu bir yana bırakıp yengesinden bahsetmeyi, yardımını istemeyi, en azından sakladığı bilgi varsa öğrenmeyi kurdu ama kilise baskınına kadar öğreneceği hiçbir yeni bilginin kendisine faydası olmayacağı ortadaydı. Emanet ise tersini yaptı ve kendiliğinden anlatmaya başladı:

"Sadrazam hazretleri bu adamları araştırmamı tam altı ay önce istedi benden. Zihnimin içi ceninlerle, kemiklerle ölü gelinlerle dolmaya o vakitler başladı. Çok şey öğrendim, çok şey gördüm. Ama önce sana bir masal anlatmam lazım. On bin yıl evvel Ahura Mazda'nın hükmündeki Media ülkesinde yakışıklı, kahraman, on bin at sahibi bir bey yaşarmış. Tanrı ona bir oğul, oğula da insanlığı kurtarmak için görev vermiş. Halk çocuğa büyük kurtarıcı gözüyle bakmaya başlamış. O sırada Azazil onu kıskanıp yılan kılığında gelmiş. Çok geçmeden de memlekette kibir, sarhoşluk, büyü ve yalan alıp başını yürümüş. Yetmemiş, çocuğun içine de bir hükümdarlık hırsı koymuş. Çocuk o hırs ile babasını öldürüp gözünü yılan gözüne döndürmüş ve Media'ya hükümdar olmuş. Azazil şeytana dönüşüp tekrar gelmiş, daha fazla gururlanması için ona yılan değil ejderha olduğunu söylemiş, adına Aj-Dahak demiş. Ülke birkaç zaman böyle yönetilmiş. Ne var ki iyilikler, güzellikler, zenginlikler hep birer birer kayboluyormuş. Halk Aj-Dahak adını Az-dahak şeklinde söylemeye başlamışlar. Şeytan çöküşü daha da hızlandırmaktan geri kalmamış. Bu sefer güzel bir kadın kılığına girip Azdahak'ın aşçılığını üstlenmiş. Onu haram lokmayla besleyip gitgide şaraba alıştırmış. Sarhoş olduğu bir gece de onu iki omuzlarından öpmüş. Ertesi sabah öptüğü yerlerden Azazal'i temsilen iki yılan başı çıkmış. Çok geçmeden yılan başları ona

ıstırap vermeye başlamış. Azazil şeytan bu sefer bir hekim kılığında gelmiş ve ona reçete olarak bir ceninin beynini yemesini söylemiş. Bunu yapınca omuzundaki yılanlar sakinleşiyormuş. Bu böyle sürüp gitmiş. Ceninler yenildikçe çocuğun ruhunda hırs, kibir, sarhoşluk, büyü ve yalana karşı ilgi çoğaldıkça çoğalmış."

"Şimdiki gibi desene!"

"Şimdiki gibi!.. Sonra şeytan bu beş günaha cinâyeti eklemiş ve ülkenin bebeklerini yılanları beslemek için öldürmeye başlamış. Halka da insanlığı günahından kurtarmak için böyle yaptığını söylüyormuş. Günahların her birini yaydıkça yaymış. Halk inim inim inliyormuş. Bilgelerin işleri gizliden, şeytanların ayinleri açıktan yapılır olmuş. Kralarını seven yedi fedai onu şeytandan kurtarmak için and içmişler. Medya-Maguş kralı büyük kurtarıcının şeytanın etkisinde olduğunu biliyorlarmış. Nihâyet bir demir ustası onlara çareyi söylemiş. Yedi genç, hamile eşlerini gönüllü kurban ederlerse ancak Azdahak şeytanın etkisinden kurtulacakmış. O sırada bezgin halk da ülkede büyük bir yangın çıkarmış. Hükümdarı yılan tabiatından kurtarmak için. Malum, yılanlar ateşten korkup kaçarlar. O gece Güneş, Ay, Mirrih ve Müşteri göklerde aynı hizada diziliymiş. Işıkları şimdiki kuyruklu gibi birbirine karışıp geceyi gündüze çevirdikleri esnada o yedi gelin kurban edilip büyü bozulmuş. Hükümdar, şeytanın tasallutundan kurtulup kendine gelmiş ve yeniden büyük kurtarıcı olduğunu idrak etmiş. Ne var ki halkın yaktığı ateş büyüyüp sarayı da tutuşturmuş. Az kalsın büyük kurtarıcı da yanacakmış. Tanrı onu kurtarmak için göklere almış, yanına..."

"İsa gibi mi?"

"İsabet! Malum İsa da ahir zamanda dünyaya gelip Allah'ın dinini yayacak olan büyük kurtarıcıdır; bozulan, ifsad edilen insanlığı eksenine oturtmak üzere..."

"Desene şimdikiler de dünyanın şeytan tarafından yeterince ifsat edildiğini düşünüp büyük kurtarıcıyı geri getirmek üzere kuyrukluyu o tertibe benzetiyorlar!"

"Hatta onun gelmesi için ifsadı arttırdıkça arttırıyorlar, toplumu sarstıkça sarsıyorlar. Acılar, kederler, kargaşa ve kan her yerde olmalı. Şimdilerde kuyrukluya meyilleri de yüzyıllarca gökyüzünde büyük bir ışık bekledikleri içindir. Büyük kurtarıcıyı ancak böyle bir tanrısal ışık getirebilir diye düşünüyorlar."

"Keşke on bin yıl evvel büyük kurtarıcı büyü bozulunca ülkeyi düzeltip kötülüklerin kökünü kazıyıverseymiş!"

"Bütün bu kurbanlar o dediğini şimdi yapmak için Karabarut. Güya büyük kurtarıcı gelecek, Maguş Azdahaklar da onun havarileri olarak dünyaya hükmedecekler. Tabii akıllarınca ahireti de garantilemiş olacaklar."

"Oh ne âlâ. Bir efsaneyi değiştir, kendine din yap, sonra da dinlere savaş aç. Demirci Kava'nın hakkı yeniliyor desene?.."

"Adı üstünde o bir efsane... Büyük kurtarıcının yeniden yeryüzüne gelmesini beklemesinler diye şeytan tarafından uydurulmuş bir masal ve Şehname yazarının masala inanıp kitabına yazması. Demirci Kava, omuzlarda baş veren yılanlara yedirilmek üzere oğullarının sonuncusuna sıra gelince önlüğünü bayrak diye açıp halkı isyana kaldırıyor ve kötülüklere son veriyordu. Hikâye böyle. Düşünsene, Azazil yahut Ehrimen olsan Tanrı'ya karşı mağlubiyetini bu hikâyeyle örtebilir misin?"

"Azdahak fikri hâlâ şeytanın bir hilesi mi yani?"

"Yoksa insanlar neden Mehdi veya Mesih beklemeye başlasınlar?!.."

"Dünyada on bin yıldır şeytanın hırs, kibir, esriklik, büyü ve yalan üzerine kurulu cinâyetleri devam ettiği sürece insanlar da büyük kurtarıcıyı beklemeyi sürdüreceklerdir

Emanet derviş. Üstelik Azdahak soyu yeryüzünden hiç eksik olmadı, olmayacaktır."

"Haklısın, Maguş krallığı da gizli cemiyete böyle böyle dönüşmüş olmalı. Ancak büyük kurtarıcıyı bekleyen Azdahaklar eskiden cenin etiyle herkesin itaatini sağladıklarını düşünüyorlardı ama şimdi cenin etiyle büyük kurtarıcının müminleri olarak onun gelip yeniden insanlığı kurtarmasını bekliyorlar. Yedi tek heceli üstad-ı azam, ondört de daî. Dünyanın büyük şehirlerinde de benzer şekilde yapılanmışlar üstelik. Çoğunun zengin, muktedir ve yaşlı adamlar olduğu kesin. Her biri büyük kurtarıcı gibi ölümü yenmek çabasında. Ortak özellikleri ise tıpkı Azdahak gibi yaratılış kusuru taşımaları. Genellikle bedenlerinde ya bir uzuv eksik oluyor veya bir kusur bulunuyor. Kimisi kör, kimisi çolak, kimisi kambur... Cemiyete kabulün şartı bu; bedensel olarak mükemmel olanlardan da böyle bir fedakârlık istenip bir uzvu eksiltiliyor. Ölümü yenmenin ve büyük kurtarıcının havarisi olmanın bedeli. Mutlak sadakat. Kurtarıcı geldiğinde hepsi en mükemmel şekilleriyle yeniden yaratılacaklarına inanıyorlar. Yedi üstadın isimleri alfabeden alınma; Cim, Mim, Sad, Kaf gibi üç sesli harfler. Sümer'den, Babil'den, Çin'den, Hint'ten beri süren bir gizlilik. Rivâyete göre Rimpapa Kudüs şövalyelerini yaktırdığı vakit kaçıp Harran bölgesine yerleşen birkaç kişi ve aile sayesinde bir tarikate dönüşüp yüzyıllarca kendilerini gizlemişler. Haçlı seferlerinden sonra önce doğudan Devlet-i Aliyye sınırlarına sızmışlar, sonra da İstanbul'da varlıklarını sürdürmüşler. Bugün pek çok ülke payitahtlarına yayılmış durumdalar. Halihazırdaki büyük üstadlarını bilmiyoruz ama birinci halifelerinin Ayasofya medresesinde zehir gibi bilgili ve zeki bir müderris olduğunu düşünüyoruz. Çolak ve bir gözü kör. Bazı sihirli güçleri olduğunu herkes biliyor. Diğerlerini henüz tespit edemedik ama devletin içine sızdıklarından şüpheleniyorum. Büyük

kurtarıcı gelirse Harran bölgesine göçüp Azdahak hanedanlığını kuracak ve Kudüs bölgesinde Mesih'i bekleyenleri kullanıp dünyayı yeniden şekillendirecekler. Malum, Harran bölgesi bütün eski medeniyetlerin kesişme noktasıdır. Dünyanın tamamına ancak oradan hükmedilir."

"O bölgelerde yılan da çoktur, üstelik."

"Haklısın, yılanı kutsal biliyorlar, Azazil'den dolayı!.. Öğrendiğime göre müderrisin iki omzunda iki yılan başı büyüklüğünde çıban, diğer üstadların bedenlerinde de yılan dövmeleri mevcutmuş. Yılanlarını ayinlerde ceninin bebek suyuyla meshediyorlar. Müderrisin yaralarına iyi geliyor mu bilemem ama Media krallığının ve Maguş hanedanının veliahtı olan yılanın Azdahak'ta tecessüm ettiği inancına iyi geldiği kesin. Çünkü büyük kurtarıcı bir melek gibi gökten indiği gün öz evlatlarını yılan işaretlerinden tanıyacakmış. Zannederim ayinlerinde canlı yılanlar da kullanılıyordur, baskın yapınca göreceğiz."

"Göklerdeki kuyruklu uyuyan yılanı uyandıracak diyorsun yani?!.."

"Sadece kuyruklu yetmeyecek, gökleri büyük bir ateş de kaplayacak. Muhtemelen gökyüzüne yükselen dumanları büyük kurtarıcıyı uyandıracak ve kolayca inmesini sağlayacak."

"O halde ateşi körükleyecek bir demirci Kava'ya ihtiyaçları var."

"Olabilir. Çünkü onlara göre demirci yalnızca Azdahak'a karşı çıkan değil, tabiata karşı saldırıya geçerek ilk günahı işleyen ve böylece tabiatın düzenini bozan baş düşmandır. Ateşe hakim olarak insan dışı bir güç edinmekle kalmamış, toprağın bağrındaki madenleri çıkararak karanlık âlemin ifritlerini yüryüzüne salmış bir isyankârdır. Demirci ne vakit ateşini yaksa yer altında bir yılan acı çeker. Demircinin ateşi madenleri yeni bir biçime dönüştürürken aslında yılanları da dönüştürmektedir; tıpkı insan gibi. Ateşle sınavını bir

kez geçen varlık bir daha yanmaz, çünkü ateşin tabiatına bürünmüş olur. Bu yüzden Azdahak yeniden kendisi olabilmek için demircinin ateşine ihtiyaç duyuyor. Kurtarıcı gelince arınmış olarak ona hizmet edebilsin ve iktidarı bir ateş içinde ona sunabilsin."

"Cehennem ateşini dünyadayken görüp temizlenmiş olacak, öyle mi?"

"Filhakika bunu gerçekleştirdikleri gün Osmanlı hanedanı başta olmak üzere bütün dünyadaki devletleri yönetmeye başlayacaklarını, semavi dinleri yasaklayıp Maguş Azdahaka ait yeni dünyayı kuracaklarını düşünüyorlar."

"Oh ne âlâ! Arınmış, kötülükleri yok edilmiş, mutlu bir dünya... Sence hepsi buna inanıyorlar mıdır?"

"İçlerinde papazlar, münevverler, eşraftan şahıslar, devletlûlar ve esnaf makulesi adamlar, yeniçeri zabiti, sarraf, gemici gibi mesleklerden insanlar var. Özürlü olmanın dayanışması yapılmış. Yaratılıştan masum bütün özürlülerin yüz karaları... Cemiyetin kadın kaçırmak yanında fahişelik yaptırdığı, Galata hıristiyanlarından Papalık adına vergi topladığı, gemicileri ve sarrafları haraca bağladığını da biliyoruz."

"Menfaat birliği desene?"

"Cenin ve bebek suyu itaat sağlıyor mu bilmiyorum ama Azdahak'ın sihir ve mucizevi güçleri, cemiyet mensuplarının her birerini menfaat etrafında büyülüyor olmalı."

"Yahut da yaptıkları sapkınlığın korku çemberi."

"Olabilir, suç ortakları birbirlerine korkuyla bağlıdır ne de olsa."

"Pekalâ! Artık baskına hazır sayılırız. Nereye gidiyoruz?"

"Şimdi mi, akşam mı?"

"Akşam."

"Galata surlarının Meyyitkapısı bitişiğinde Saint Sebastiani Kilisesi'nin altında bir yerlere. Bir mağara veya mahzen, henüz bilmiyorum. Müderrisin evi de zaten kilisenin

bitişiğinde. Muhtemelen ikisi gizli bir geçitle birbirine bağlanıyor. Tıpkı sizin Şehzadebaşı'ndaki bozahanenin tezgâh arkasındaki karargahı gibi. Ve şimdi de doğruca oraya varacağız! Müneccim de geldi işte. Buyurun..."

Emanet yürümeye başladığında Karabarut'un zihninde Üç Hilal Cemiyeti'nin karargahını nereden biliyor olabilir?" sorusu vardı. İzbe bozahanenin içindeki ihtişamlı tünelin salonlarına, hücrelerine, gediklerine hayran hayran bakışını izlemenin keyifli olacağını düşündü. Oraya ilk kez giren herkesin yüzünde Bizans'tan kalma eski bir yeraltı sarayı ve ihtişamlı bir sarnıcın nasıl nakış nakış işlenip her tuğlasının sanata dönüştürüldüğünün şaşkınlığı olurdu çünkü. Tuhaf olan ise, yolda Emanet'in orayı karış karış biliyor gibi konuşmasıydı.

23

Bu, sultan huzurunda cenk tartışması Ve birilerinin rasathâne hakkında atışmasıdır

6 Ramazan

"Devletlü hünkârım!

Allah mülkünüzü ve hilafetinizi ve sultanlığınızı daim etsin; deriz ki, Mazendaran semalarında zûzenep peyda olup Tahmasb-ı Safevî Isfahan kışlağını sahra-yı selamet bilüp kıyamet korkusundan taşra çıkmaz olmuşdur. Keza Rafızî daileri Şamahı ve Tebriz'de cem olup pusat yasdamıştır. İran'da kadimden âdettir, kışlak mevsimi geldiğinde nökerler ateş başında duhanîlere döner, kah nerd ü satranç, kah saz u işret içre eyyam sürerler. İşitmiş ve tahkîk etmişiz ki semadaki zûzenep Tebriz, Erdebil ve Zencan canibinde dahi görülmüş olup İran zemin kargaşaya varmıştır. Ola ki asker kullarınız at koşturup geleler. Berâ-yı malumât arz olunmak üzere Kurban Memi'ye verildi. Saltanatınızın gölgesi kıyamete kadar devam etsin, amin.

Daîleri Abdullah kulları.

Fi 5 Ramazanu'l-mübârek sene seksen beş"

Sultan, sadrazam ve defterdar oturuyor, kethüda ile bir ulak el pençe divan duruyorlar, nişancı ağa da ayakta mektubu okuyordu. Okuma bitince "Hitâm-ı nâmedir hünkârım!" diyerek boynunu büktü. Sultan, huzurda bekleyen ulağa önce bir kese altın ihsan buyurdu sonra eliyle nazikçe çekilmesini söyledi. Haber iyi sayılırdı. Birincisi kuyruklu yıldızın ta İran'da dahi görülmüş olması içindeki sıkıntıyı azaltmış,

müneccim efendinin söylediği ilmi neticeye kanaatini pekiştirmişti. İkincisi, Şah Tahmasb kuyrukluyu uğursuz sayıp kabuğuna çekilmiş ise bu bir fırsat sayılırdı. Birkaç gündür vezirlerin ve şeyhülislâmın dillendirip durdukları şu İran üzerine sefer açılma meselesini yarınki divanda yeniden müzakere etmek ve eğer bir zafer ışığı görünürse ordu sevketmek hem halkın kuyrukludan kaynaklanan hoşnutsuzluğunu giderir, hem de saltanatının gücünü arttırırdı. Bir sultan için zafer elbette her şey demekti. Bir sefer kararı alacaksa önce adamlarının fikirlerini öğrenmeliydi. Hazır sadrazam ile defterdar huzurundayken onların ağızlarını aramakla işe başlamak güzel olacaktı. Çünkü bunlardan birincisi sefere karşı, ikincisi teşneydi. Sadrazamın hem tedbirli, hem tecrübeli olduğunu bilmeyen yoktu. Önce ona sordu ve umduğu cevabı alamadı:

"Efendimiz! Kulunuz kıt aklımla düşünürüm ki, halkınızca henüz kuyruklunun uğursuzluğu konuşulup dururken uğurlu diyerek cenge niyetlenmenin memleketinize ziyan getirmesinden korkarım."

Fikrinde ısrar etti:

"Lala! Biz kuyrukluyu uğurlu saydığımız için sefere çıkmayacağız, Rafizilerin azgını Tahmasb'ın ordusunu dağıtıp Isfahan kışlağına çekilmesine bakarak cihad ilan edeceğiz. Düşmanın rahaveti zafere davetiyedir diyen sen değil misin? Fırsattır deyip ılgar çekilse zaferle dönülmek mukarrer olmaz mı?"

"Yüce hünkârım ferman sizindir, yürüyün dediğinizde dağlar taşlar arkanızdan yürürüz, lakin önümüz kış, yolumuz yokuş, havalar soğuk, toprak donuktur. Atalar hilafına sonbaharda ılgar yürümek asker için Erzurum sahrasında dert bürümektir."

Sultan bu sefer defterdara döndü, buruk bir çehreyle:

"Siz ne buyurursunuz efendi?"

"Hünkârım, kara kaplı kitapların yazdığı ve dahi müneccim kulunuzun dediği gibi kuyruklunun görüldüğü yıllarda felaketler, kıtlıklar, vebalar çoğalırmış. Yeniçeri kullarınızın tıpkı Tahmasb nökerleri misal şehirde kalıp kışlada kırılmasına sebep olmadan hepsini şehirden çıkarıp zafere yönlendirmek evladır. Eğer buyrultunuz bu minvalde olursa kuyruklunun uğursuzluğunu dahi alıp götüreceklerinden şehrinizde asayiş berkemal olacaktır. Emir ve ferman siz yüce hünkârımızındır."

Sultan damarına bastı:

"Öyle de efendi, böyle basit bir gerekçeyle acaba şeyhülislam efendi cihad fetvasını yazar mı; yazarsa vebalden sayılmayacak mıdır?"

"Zinhar hünkârım, vebal değil ama uğur sayılacağı muhakkaktır. Siz yeter ki sancak-ı şerîfi çıkarın meydana!"

"Düşünelim efendi. İlla ki lalamızın devlet umuru da önemlidir. Bu yüzden her ikinizden de dediklerinizi yazılı arizalar halinde isterim."

Sadrazam ile defterdar o geceden tezi yok, birer ariza yazdılar. Defterdar, neredeyse şeyhülislam gibi davrandı ve İran ile savaşa girip girmemekten ziyade halkın birkaç yıldır süre gelen azgınlığından, gündüz gül gülistan havuz başında, gece nazeninlerle hamamda göbek taşında eğlenceye dalanların sefahatinden, büyük günahların bile küçük görülmesinden, zinadan, rüşvetten, lutîlikten dem vurup en sonda da Galata'da faaliyet gösteren rasathanenin faaliyetlerinden şikâyetler sıraladı, gökleri izlemenin uğursuzluk getirdiğine dair sayfalar doldurdu ve cümlelerinin sonunu bir sefer-i hümayun ile uğursuzluğun bertaraf edileceğini savundu. Ona göre tarih boyunca hangi hükümdar veya bey, saydığı türden mülevves işlere teşebbüs ettiyse mutlaka devletin zevaline sebep olmuştu ve kuyruklu tam da bunun için bir ikaz emri taşıyordu. Bir sefer emri, bütün uğursuzluğu alıp

götürebilirdi. Osmanlı gibi kıyamete kadar yaşayacak bir milletin inkırazı bir kuyruklu yüzünden olmamalıydı.

Sadrazamın arizası ise tamamen sefere dair olumsuz koşullardan, hazineden, askerin taliminden vs. bahsediyordu. Sultan arizaları okuyunca kararsız kalmıştı. Ama bir konuda kararı kesindi; defterdar müneccime karşı bir hesap ve kin içerisindeydi. Yazdıklarını kuyrukluya, kuyrukluyu da müneccime bağlaması bu yüzden olmalıydı. Kuyruklu yıldızın şehirdeki bütün olumsuz havadislerini ona yıkması yetmiyormuş gibi neredeyse rasathanenin bir an evvel kapatılmasını isteyecek derecelere varmıştı.

Sultan ertesi gün divanda bu mektuptan da, İran'a sefer açmaktan da bahsetmedi. Sadrazamın telkini doğrultusunda rasathanede görevli herkesin halkı aydınlatması için seferber olmasını, en kısa sürede şehrin üzerini örten kuyruklu kargaşasının giderilmesini ferman buyurdu. Sadrazam ise fasih emellere sahip, geleceği gören bir devlet adamı olarak sultanın istediği düzenlemeleri zaten başlatmış olmanın huzuruyla cevap verdi:

"Beli hünkârım! Buyurduğunuz tedbirleri almış bulunuyoruz. Bir farkla ki müneccimle kalfa kullarının rasata ara vermemeleri adına bu vazifeyi Üç Hilal Cemiyetimizin hafiyelerine yıktık. Ta ki başlarına sarık geçirip camide, meydanda, bayramda, seyranda yüksek sesle halka ilan ile teskin edeler."

Sultan sadrazamın bu tedbirini beğendi. Halka söz geçirmek bakımından sarıklıların etkisi müneccimlerden daha etkili olacaktı:

"Pekâlâ, gelin cinâyetlerinin sonu da gelmiştir inşallah!?.."

Sadrazam çaresiz hafiye Karabarut ile Emanet'in yaptıklarını ve yapacaklarını üstü kapalı anlattı. Diğer divan üyeleri çıt çıkarmadılar. Sultan sadrazamını dikkatle dinleyip gülümsedi. İçinden böyle bir sadrazam her sultana nasip olmaz diye geçiriyordu. İhtisasa önem veren, kişileri

ehliyetlerine göre istihdam eden, gerektiği kadar gizlilik ve tedbiri elden bırakmayan bir asaf-ı devran... Belli ki dün huzuruna getirdiği iki gence önem veriyordu. Onlardan ve yaptıklarından bahsederken kıvanıyor, adeta içi içine sığmıyordu. Oysa aynı cümlelerden sonra bostancı ağa sadrazamın bahsettiği iki gence güvendiği kadar devletin yeniçeri yahut kollukçularına güvenmediğini fark etti.

24

Hafiyenin cinayeti araştırmak için dirliği Ve kurban olan gelinin kocasıyla işbirliği

Bozahaneden Bizans dehlizlerine uzanan hafiyeler dünyasında adım başı bütün başlar Karabarut ile yanındaki iki başıbozuğa çevriliyordu. Akıllar Karabarut'un toy bir kalenderi dervişiyle devletin kerli ferli müneccimini buraya neden getirdiğini merak ediyordu. En iyi ihtimalle teşkilata iki kişi daha kabul edilmiş, hafiye ordusunun sayısı artmış olabilirdi. Emanet ise aynı masa etrafında kadın cesetleri ve cinâyetlerini tartıştıkları adamların arasından tanınmadan geçmenin keyfini çıkarıyor, kılık değiştirme işindeki başarısına artık aferinler okuyordu.

Karabarut, önce müneccimi birkaç seçkin hafiyeyle bir odaya tıkıp kuyruklu hakkındaki aydınlatma vazifesini başlattı. Onlar kendilerine yol yordam belirlemeye başladıklarında da Emanet'e "Kimi arıyoruz?" diye sordu. Karabarut, geçtikleri odalardan birini işaret etti. Emanet, orada Arşak'ı göreceğini tahmin etmemişti. Üstelik gözleri de sıkı sıkıya bağlanmış olarak. O sırada Karabarut efelenerek açıklama yaptı:

"Senin gözlerini bağlatmadım çünkü sana burayı gösterdiğimizi de burayı gördüğünü de unutacak veya ilelebet saklayacaksın. Amma şu Arşak'ın yolu bir daha buraya düşmeyecek, o yüzden gözleri bağlı gelip bağlı gidecek."

Emanet, duyduklarına içinden güldü. Bir an içinden, "Bu dehlizlerde benim bildiğim öyle yerler var ki sen istesen ömrün boyunca yol uğratamazsın!" diye böbürlenmek geçti, sonra hafiyelik gereği vazgeçip güya laf karıştırdı:

"Şu Arşak kulları mahkûm mudur ki? Eziyet de ediyor musunuz?"

"Asla!.. Elimizden gelse bu adama yardım edeceğiz. Lakin eşini bir türlü bulamıyoruz."

Emanet artık dayanamadı:

"Ben çoktan buldum! Sonra da dün garibimi takip ettirdim. Zeki birisi... Senin de anladığın şekilde cinâyetleri çözmüş. Ama sen şimdi devletin işini bir zımmiye yaptıramayacağından falan bahsedersin, değil mi? Ha? Kara benli, kara talihli, Karabarut ağam!"

Karabarut önce "buldum" cümlesine afalladı, sonra gözlerini yumup düşündü. Neden sonra mırıldandı:

"Hmm... Şimdi anlıyorum... Sen de kaptanpaşa divanhanesindeydin zahir. Çünkü bu adam dün denizden toplanan cesetleri tek tek gözden geçiriyor ve bas bas bağırıp Saint Sebastiani'ye hâlâ neden baskın düzenlenmediğini söylüyordu. Demek seninle iş tutmuş, vaziyeti keşfetmiş."

"Yine yanıldın Karabarut. Pek çok şeyi ben ondan öğrendim. Eğer bu adam şurada gözü bağlılardan değil de sizin gözü açıklardan biri olsaydı çoktan katilleri yakalamıştık."

"İyi bari teşkilata hafiye kaydedelim!"

"İsabet edersin. Dediğine göre Sebastiani kilisesi bir sünger imiş; bir el onu sıksa şakır şakır kan ve ölüm kusacakmış. Bahçesi ve mahzeni de cesetle doluymuş."

"Kaptanpaşa divanhanesinde de uluorta böyle söylediği için gözlerini bağlatıp alelacele buraya aldırttım. Yoksa insanların galeyana gelip kiliseye yürümeleri işten bile değildi."

Bu sefer de Emanet onun tedbirine gıpta etti. O sırada Karabarut varıp Arşak'ın hatırını sordu; kulağına fısıldayarak. Adam acınacak haldeydi. Titriyordu. Titremesi korkudan değil halsizliktendi. Artık zavallı, kaç gündür aç bî-ilaç nasıl perişan yaşıyor idiyse. Emanet araya girip sırtını sıvazladı. Görevliden bir parça yiyecek getirmesini istedi. Adam

ramazan günde bir dervişin yiyecek istemesine homurdanarak uzaklaştı. Birkaç dakika sonra da elinde bir fodla ile çıkageldi. Emanet fodlayı dörde böldü, yumruk yarısı kadar parçalardan birini Arşak'ın ağzına zorla tıktı. O yerken de nerede olduğunu, neden burada bulunduğunu, gözlerindeki bağın sebebini usulünce anlatıyordu; sanki o getirmiş gibi. Karabarut, Emanet'i izlerken tavırlarındaki şefkati hissetti, maharetli ve zeki biri olduğunu kabullendi. *"Eline de iş yakışıyor üstelik!"* Bir anne bebeğine şefkat gösterir gibi.

Yemekten sonra Arşak'ı dışarı çıkarıp bir landoya bindirdiler ve gözlerini açmadan doğruca Süleymaniye'deki bahçeye vardılar. Yolda Arşak'a sorular sorup meseleyi kökünden müzakere ettiler. Bahçe kapısında Karabarut yoldaşına buraya neden geldiklerini sordu; kaş göz işyaretiyle. Cevap fısıltıyla gelmişti:

"Burası da benim karargâhım Karabarut ağa! Elimde bir ceset var, Arşak'ın eşi ise kendisine vereceğiz."

O sırada Arşak içeriye girmek istemez gibi davranıyor, hızlı hızlı anlatıyordu:

"Dün sabah Fatih tomruğunda hanumumu ariyordum. Haliç'te gelin cesetleri bulundu havadisi geldi. Nefes nefese Balat'a gelip bir sandal kiraladim. Sankim cümle sehir benim için oraya toplanmis! Cesetleri görmem lazim. Kasimpaşa'ya tasimislar. Kaptanpasa divanhanesine vardim, *"Panaya şefaat et, biri Hayk Anuş olmasin!"* diye Allah'a yalvariyorum. Sükür! O değildi. Esimin sağ olduğuna sevinemeden beni tutup gözlerimi bağladiniz... *Kale*, simdi bildim ki bana zarariniz dokunmayacak, o vakit salin gideyim pasam, gideyim de Hayk Anuş'umu bulayim, zira yasadiğini biliyorum ve mutlaka bulazağim."

Emanet, Arşak'ın umuduna bakarak kendine kızdı. Karabarut ise bu misal yengesinin canına kıyılmış olma

ihtimalini aklına getirdi. Bir an bulunduğu mekandan ve zamandan koptu; annesi ve Samime yengesinin hayalini karşısında buluverdi. Sanki hesap soruyorlardı. Yüzlerine bakamadı. Birkaç günü eve uğramadan geçirdiğini o vakit fark etti. Bu durumda bebeğin doğmuş olması muhtemeldi. Oysa ne bebekten, ne annesinden bir habere erişebiliyordu. Sonuçta hiçbir şey başaramamıştı. Şu Arşak bile kendisinden daha sıkı çalışmış görünüyordu. Eşinden ayrı geçen süre on gün olmasına rağmen hâlâ onun sağ olduğu fikrinde direniyordu. Keşke kendisi de annesine aynı umudu verebilseydi. Ama heyhat, Mustafa'nın acısı bile şu anda içine gömülüydü. Yengesini bulmadan matem tutmaya bile hakkı olamazdı. Kendini çok kötü hissetti. Arşak kadar olamamıştı. Utanç!..

Silkindi. Önce hayallerden sıyrıldı. Sonra karar verdi, yaptığı son iş bile olsa yalnızca Samime'yi arayacaktı artık. Zihnine kitaplardan da, sadrazamdan da, Emanet'ten de öte Samime adını kazıdı. Onu bulacaktı; ölü veya diri... Kaç gün sürer, neye mal olursa... Annesine verecek bir cevap bulmalıydı. İlanihaye eve gitmezlik yapamazdı elbette. Gecesi gündüzü Meyyitkapısı, Kasımpaşa, Kıztaşı arasında mekik dokumakla; tomruktan tomruğa taşınmakla, sadrazam konağı, sultan divanı arasında koşturmakla geçiyordu; sahursuz, iftarsız. Dağılmıştı da farkında değildi. Oysa iradesiyle övünür, zorluklar karşısında direnç gösterdiğini söyler dururdu. Hayır, böyle sürdüremezdi. Belki de şu Emanet'e yaslanmalıydı. Ne de olsa bu derviş kendisi için bir imdat olabilirdi. Onun dirâyet ve kararlılığı sayesinde kendine çeki düzen verir, çalışmalarını yoluna sokar kendini koyuvermezdi. Evet, böyle yapmalıydı. Artık tomruk kapılarından girer girmez yeni vukuat var mı, başka ceset bulundu mu, gözleri ne renk, kaç aylık hamile, kaç zamandır kayıp gibi soruları sormaya ahd etmek gibi bir niyetti bu.

Karabarut kendi dünyasından ayılırken Emanet de aykırı fikirlerle onu düşünüyordu; ileride bir baş belasına dönüşmeden dizginlerini eline nasıl alabileceğinin yollarını arayarak. Değil mi ki uzun süre ortak çalışacaklardı, kararları veren kendisi olmalıydı. Söz gelimi ilk adımda Meyyitkapısı diye tutturması hoş olmamıştı. Bir hafiye olduğunu hissettirmeye çalışması da ayrıca sinirine dokunuyordu. Bunu kendisiyle konuşarak işe başlayabilirdi. Ama ondan önce Arşak konuştu; kapıdan girerken:

"Ne ariyoruz burda pasam?"

"Senin aradığını Arşak ağam!"

"Köpeği?"

Emanet bilmezden gelip ağzından laf almaya çalıştı:

"Köpek?"

"Kilisenin köpeğidir la'kin artik gelmez zannimca. Simdi baska köpekler için erketeye yatmak lazim gelir."

"Misal?"

"Misal kör Benyamin, misal peder Vahan... Kilisede bir dolaplar döndürüyorlar süphesiz."

Vahan adı Karabarut'u tedirgin etti. Cilt ustası Vahan'ı dün gördükten sonra şimdi adının geçmesi nahoştu. Bir zamanlar saygı duyup sanat öğrendiği ustasının şaibeli biri gibi anılması içini acıtmıştı. O sırada kulübedeki gizli kapıdan geçtiler. Berbat kokuyordu. Birden afalladı ve eliyle burnunu sıktırdı. Sonra uzaktaki masaya baktı. Teşrih masası olduğunu kavraması bir hayli zaman aldı. Ve üzerine uzatılmış cesedi görür görmez başucuna koştu. Emanet hayretle onu izliyordu. Karabarut kadının yüzündeki örtüyü kaldırdı. Derin bir nefes aldı. Çok şükür, yengesi değildi. Derhal örttü. O sırada Emanet Arşak'ı yederek masanın başında durdurmuş, şefkat tonunda rica ediyordu:

"Arşak ağam. Şimdi gözlerini açacağım ve sana bir kadın cesedi göstereceğiz. Lütfen tanıyıp tanımadığını bize söyle!"

Arşak heyecanlanmış olmalıydı "Peki!" demek yerine başını salladı.

Birkaç dakika sonra küçük kulübenin içini feryatlara karışan bir matem havası doldurmuştu bile. Seven bir erkeğin, cesede bile dönüşse sevgilisinden ayrılması mümkün olabilir miydi? Ölüm bir aşkı sona erdiremiyordu.

25

Bu, kilisenin pazar âyininde canlar yandığı Ve tuzak içinde tuzakla avcının avlandığıdır

7 Ramazan

Saint Sebastiani'de Pazar ayinleri oldum olası kalabalık olurdu. Fetihten önce Galata'ya yerleşmiş Cenevizli asilzade ailelerin haftalık buluşma zaman ve mekânı burasıydı. Ayinden sonra Galata Hıristiyanlarının fakir fukarasına sadaka dağıtıldığı için de içerisi dilencisinden ırgatına, amelesinden hamalına insanla dolup taşardı. Kuşluk vaktinde Rumca, öğlen İtalyanca, akşam da Latince ayin yapılırdı.

Karabarut ile Emanet, Arşak'ı teskin etmekle harcadıkları zamanın dışında bütün gayretlerini baskın hazırlıklarına ayırmışlar, yapılan planın üzerinden defalarca geçmişlerdi. Tahminleri gizli ayinin sokaklardan el ayak çekildikten sonra icra olunacağı üzerineydi ve hazırlıklar buna göre yapıldı. Kilise cemaati tamamen dağılacak, sükûnet sağlanacak ve huzurlu bir tenhalık hüküm sürmeye başladığında harekete geçilecekti. Bunun için kiliseye İtalyanca ayin esnasında girmek ve bir yolunu bulup akşam karanlığına dek oyalanmak gerekiyordu; göz önünde veya gizlenerek. Emanet çocukluğundan bildiği kilisenin bir planını çizip üzerinde tatbikat yaptılar ve güneş zevaldeyken Meyyitkapısı'ndan girdiler. Biri dülger poturu, diğeri rahibe çarşafı içinde. Biri dülgere ne kadar benzemiyorsa diğeri tepeden tırnağa rahibeydi. İşleri gelin cinâyetlerinin katillerini ve izlerini mekan ve ruh boyutunda tespit edebilmek, kilisenin

gizli yüzünü araştırmak ve içeriyi baskına hazır hale getirmekti. Asesler ve yeniçeri ağası kapıya dayandığında da onlara rehberlik edecek şekilde kiliseyi keşfetmek, karanlık yüzünü belirlemek...

İkisi yan yana kiliseye yaklaşırken sokakları yeterince tenha buldular. Subaşı ağanın fahişe ve Lutî teftişleri işe yaramış gibiydi. Emanet burnuna kadar çektiği feracesinin içinden göz süzerek ara ara Karabarut'a bakıyor ve gülmemek için kendini zor tutuyordu. Sanki dülgerlere göre fazla gösterişliydi. Cepkeninin içine sığamıyor gibiydi. Takıldı:

"Çarşamba'daki Aydos dülgeri bile senin kadar kendini belli edemez vallahi ağam, hah-ha!.."

Karabarut, hakiki bir rahibe zannedecek kadar onun kılık değiştirmesine hayranlık duyduğu halde bu muzipliğinin de payını vermesi gerektiğini düşündü:

"A-ha!.. Rahibemiz ırgat pazarından kaçmış da ırgat lakırdısı eder. Çul, huyu değiştirmez dedikleri budur, bilir misin?.."

"Şimdi de zarif bir rahibenin yanında edep erkân bilmez Urum uşağına döndün..."

Emanet cümlesini yarıda bırakıp eliyle önlerinde yürüyen birilerini işaret etti:

"Şu yeşil baratalı herifleri Ayasofya'da görmemiş miydik?"

Karabarut'un gözleri hayretle açıldı. Ta kendileriydi. Üstelik o vakit yanlarında cüce Ermihal de vardı. Hatta peşlerinden gidip Samime'yi sormayı bile düşünmüştü. "Evet, gördük!" diyecekti ki Emanet'in Ayasofya'ya girip çıkan binlerce kişi arasından bu ikisini nasıl olup da hatırladığını merak etti. Bunu sormak için yüzünü döndüğü anda cevabını aldı, üstelik kuşkulu bir ses tonuyla:

"Heriflerin ardından uzun uzun bakan sendin, değil mi?"

Karabarut dervişin dikkatine ve ilgisine hayran kaldı. Ama şimdi bunu belli etmek olmazdı:

"Şimdi uzun uzun bakmayacağım hemen varıp soraca..."

Emanet ani bir hareketle kolundan tutup çekti:

"Sakın yapma!"

Karabarut önce kolundan tutan ele baktı. Kendisine dokunulmasını istemeyen biri başkasına dokunuyordu. Emanet bakışın anlamını kavradığı anda bir daha olmaz dercesine işaret yaptı. Karabarut bu sefer "Neden yapmayacağız?" diye sordu.

"Papaz!"

Evet, adamların peşine takıldıkları kişi bir papazdı. Emanet fısıldadı:

"Papaz Vahan Efendi bu!"

Karabarut dikkatle baktı. *"Ta kendisi!"* İçine bir yangın giriverdi. Ta çocukluğundan tanıdığı, Sürmeli'nin cilt hocası Vahan Efendiydi bu. Ermihal'i yeniden hatırladı. Bu tanışıklıkta ya Vahan Efendi veya Ermihal yanlıştı. Ortak tanıdıklarının bu yeşil baratalı ızbandutlar olmasında bir garabet vardı. Bir yolunu bulup bunu öğrenmek ve Ermihal'i sormak iyi olabilirdi. Ortalıkta Ermihal'i de ilgilendiren bir şeyler dönüyorsa bunu anlamalıydı. O sırada Emanet mani oldu:

"Bu papaz tehlikeli biri... Gemilerle kitaplar kaçırdığını biliyor muydun?!"

Karabarut duyduğuna inanamadı. Burnundan konuşan bu nazal derviş kitapları kaçıranın o olduğunu nereden biliyordu ki? Zihninde sorular belirmeye başladı. Kirletilen kutsal kitapları araştırırken sahafların sık sık Vahan adını andıklarını hatırladı. Kitap kaçıran Vahan ile cilt ustası Vahan'ın aynı kişi olabileceğini daha evvel düşünmediği için kendine küfürler etti. Herkes onun kutsal kitap yazmalarına düşkünlüğünden bahsedip dururken üstelik... Emanet'e teşekkür etmek ve kutsal kitaplar meselesinden bahsetmek üzere ağzını açmıştı ki Emanet konuyu değiştirdi:

"Samime, senin yengen miydi?"

"Samime nerden çıktı?"

"Az evvel söylüyordun ya!"

Karabarut düşündüğünü diliyle tekrarladığını o vakit anladı. Onun Samime adını bilmesine de ayrıca şaşırdı. Artık hikâyeyi ona baştan anlatsa iyi olacaktı. Burada neden bulunduğunu, neden ona yoldaş seçildiğini, Mustafa'nın başından geçenleri, annesinin çıldırma noktalarına geldiğini, evine gidemediğini... Hatta kutsal kitaplar üzerine yaptığı araştırmaları; en ücra teferruatına kadar... Mademki yeminle birbirlerine bağlanmışlardı, artık hiçbir şey saklamak yoktu.

Vahan ile baratalı adamların kiliseye girdiklerini görüp beklediler. Biraz daha çevreyi gözetlemekte yarara vardı. Ayine kadar vakitleri var sayılırdı. Emanet'i yol ortasında karşılaşmış bir ahbap gibi öylece karşısına aldı ve ikisi iki yakayı gözlerken yengesiyle alakalı her şeyi anlattı. Gözlerinin içine baktıkça da onun erkek güzeli olarak dervişliğe soyunmasını takdirden geri kalmıyordu. *"Kılık değiştirme konusunda fevkalade maharetli bir delikanlı. Şu haliyle tam tamına bir kadın! Kimse şüphelenmez!"* Emanet ise onu dinlerken zihninde olup bitenleri canlandırıyor, son birkaç gündür karşılaştığı insan ve cesetler arasında Samime'ye rastlayıp rastlamadığını kontrol ediyordu. I-ıh!..

"Sabah kulübeye vardığımızda doğruca gidip cesedin yüzüne bakışından birini aradığını anlamıştım ama bu derece yakının olabileceğini tahmin etmemiştim. Müsterih ol ki ben de senin tanımına uyan biriyle karşılaşmadım. Demem o ki Samime sağdır ve sana söz veriyorum onu bulacağız!"

Karabarut duygulanmıştı. Elini omuzuna koyarak dostluğunu hissettirmek istediği anda birden vazgeçti. Aralarında dokunma konusunda bir duyarlılık oluşmuş gibiydi. Emanet onun tedirginliğini görünce işi şakaya vurdu:

"Dokunmak yok demedim mi sana! Üstelik şimdi bir kadın kılığındayım!"

Karabarut gülümsedi. Az evvelki samimiyet ve cana yakınlık ile gönlünü fetheden Emanet'in hakikatte aksi bir derviş olduğunu yeniden hatırladı. Kiliseye girince canlarını birbirine emanet edeceklerdi elbette ama işte onun yaratılışı böyleydi. *"Kabullenmek zorundasın!"* Yüzüne baktı. Alaycı bir üslupla iğneledi:

"Kadın kılığındasın diye dokunmak haramdır ha?!.. Öyle olsun!"

Karabarut, takip eden birkaç dakika boyunca rahibe feracesinin altındaki kıpkırmızı kesilen yüzü de kilise kapısına kadar dolaşık basan ayakları da görmedi, hissetmedi. Emanet ilk kez bir delikanlıdan dişiliğine vurgu yapılarak sitem görmüştü. Galiba hoşuna da gitmişti. Heyecanı anlaşılacak diye tir tir titremesi de ilk defa başına geliyordu. Bu Karabarut'ta şeytan tüyü vardı!

Kilisenin içi insan kaynıyordu. Kuyruklu yıldızdan ürken Galata zımmîlerinin dinî duyguları kabarmış gibiydi. Bunca karmaşa içinde gizlenmek üzere fazla çaba sarf etmeleri gerekmemişti. Önce ortalığı gözetlediler. Zenginler ve fakirler ayine ayrı ayrı katılıyordu sanki. Birilerinin umudu Tanrı'dan, diğerlerininki Tanrı'ya umut bağlayanlardan... Sesler yükseliyor, neşideler daha coşkulu okunuyordu sanki. Karabarut ile Emanet yalnızca izliyordu; insanları, hareketleri, duvarları, sütunları, kapıları... Gece harekete geçecekleri yer ve zamanı, hareketin şekil ve seyrini kestirmeye çalışıyorlardı. Çevrede şüphe uyandıran bir şeyler arayarak oyalandılar. Derken org sustu ve Vahan Efendi Türkçe vaaza başladı. Bir çeyrek kadar dokunaklı sözler edip kutsal kitaptan göklerle alakalı bölümler zikrederek kürsüden indi. O sırada herkese şarap ve ekmek ikram edilmeye başladı; mecazen İsa Ruhullah'ın bedeni ve kanı yerine...

Vaazın ortalarına doğru Karabarut ikisinin yan yana dikkat çekmeye başladıklarını düşündü ve rahibe arkadaşına,

ayrılıp iki koldan araştırma yapmayı teklif etti. Buna göre kendisi yeşil baratalı izbandutların izini sürecek, eğer Ermihal ile buluşurlarsa yanlarına varıp duruma göre ağzından laf almaya çalışacaktı. Rahibe Emanet'e gelince, o bir rahibe kılığıyla girilebilecek kapıları yoklayacak ve içeride gizli geçitler, özel odalar, kapalı kapılar arayacaktı. Usulca ayrıldılar. Karabarut günah çıkartmak üzere bekleşen birkaç kişinin yanına sokulup oradan çevreyi izlemeyi sürdürdü. O sırada vaaz sona erdi. Kulağı bekleşen kişilerdeydi. Hemen hepsi kuyruklu yıldızdan bahsediyor, ölüm meleğinin tepelerinde dolandığını dillendirip günahlarından temizlenmek istiyorlardı. Yanında bir rahip belirdi:

"Buyrun beyefendi, sıra sizde!"

Günah çıkarma işlemi için kafesi işaret ediyordu. Neden olmasındı? Papaza cinâyet işlediğini söyleyebilir, cinâyetler konusunda papazın ağzını arayabilir, en azından fikrini öğrenebilir, katil yaratılışlı birilerini de günahlarından arındırdıysa bilmenin yollarını arayabilirdi. Daha dün gelin öldürmüş eli kanlı bir katil niyetiyle kulübeye girdi. Bildiği her şeyi itiraf gibi anlatmanın yeterli olacağını düşünüyordu. Sohbet samimi olursa kambur bir cüceden bile bahsedebilirdi; kaybolduğunu söyleyerek. Evet, Katolik barışma sakramentini bir fırsata dönüştürmeliydi. Rahibe başıyla teşekkür etti. Ahşap kafesin ardına geçti. İçerideki basamağa diz çökmesi gerektiğini tahmin etti. Papaz hücresine açılan küçük pencere başının üstünde kalmıştı. Kafes aralıklarından papaz odasına baktı. Evet oraya cübbeli bir siluetin girdiğini gördü:

"Anlat evladım!"

"Ben birini öldürdüm peder!"

"Zihnin seni aldatıyor olmasın evladım!"

"Hayır peder, ben eli kanlı bir cani olarak huzurunuza..."

Ensesinde ani bir ağrı hissetti. Tuzruhu ve zifin kokusu

duyar gibi oldu. Her şey hızla kararda. Eşya gözünün önünde yan yatmaya başladı. Devriliyordu.

Emanet deliye dönecekti. Saatlerdir kayıptı. Türkçe ayinden sonra İtalyanca ayin cemaati de çoktan dağılmış, aradan dört saat geçmiş ve Latince ayin için insanlar toplanmaya başlamıştı. Bir rahibe nezaketiyle ortalıkta dolaşıp insanlara hoşgeldiniz diyor, yaşlıların kollarına girip yerlerine kadar eşlik ediyor, bazen birisine iltifatta bulunuyor, insanları tedirgin eden kuyruklu yıldızın etkisini güya azaltmaya çalışıyordu. Ama aklı fikri Karabarut'taydı. Birdenbire nasıl kayboluvermişti? Nereye gitmişti? Görev ortağıydılar, yoldaşlığa yemin etmişlerdi, başına buyruk olma hürriyetinden bahsetmemişlerdi. Avuç içi kadar kilisede yolunu kaybedecek değildi ama işte sırra kadem basmıştı. Neden ortaya çıkmıyor veya bir işaretle olsun haber vermiyordu? Bütün ihtimalleri düşündü. Olsa olsa bir şüpheli görmüş, takip için sokaklara çıkmıştı. Hiç kondurmak istemiyordu ama başına bir şeylerin gelmiş olması da muhtemeldi. Eğer öyle ise kendini affedemezdi. Karşılaşalı henüz birkaç gün olmuştu ama işte kendini ondan sorumlu tutuyordu. Dünyanın yararına biri olduğu açıktı. Dürüsttü, zekiydi, başarılıydı, temiz kalpliydi ve vicdanlıydı. Galiba ona alışmıştı da... Dahası, bir çıkmazın içinde debeleniyorsa; onu orda kendi başına bırakmak olmazdı. *"Nerdesin be aslanım?!.."*

26

Bu, hafiyenin işkencelerde merama erdiği
Ve cücenin sırrı saklama uğruna can verdiğidir

Gözünün önünde gerçekleşen her şeyi hayal gibi görüyor, kulağına gelen bütün konuşmaları işitiyordu; bir farkla ki her ses eski çağların dehlizlerinden fışkırıyor, her görüntü uzak bir âlemde olup bitiyordu sanki. Bilinci bir türlü açılamıyor, bedenine hareket verecek mecali bulamıyordu. Mermer bir zeminde sol yanı üzerine yattığının farkındaydı. Sırtını acıtan bir şeyler vardı. Bir sepet veya zembile tersten sarılıp ellerinin ayaklarına çaprazlama bağlandığını varsaydı. Göğsündeki ve kasıklarındaki ağrılar bu ters gerdirilme yüzünden olmalıydı. Her kim bağladıysa bedeninin bütün kaslarını tıpkı bir yay biçimi vererek esnetmeye özen göstermiş olmalıydı. Kımıldayamıyor, yalnızca bakıyor ve izliyordu. Zihnini yokladı. Bir tür mantar veya zifin tohumu yutturularak insanların bu hale getirildiğini biliyordu. Zorla çiğnettirilen bir şeyi hatırlamaya çalıştı. Ağzına tıkıştırılan bir avuç tozu hayal meyal görür gibi oldu. Ama aynı anda gözünün önünde beyaz bir duman da beliriyordu. Sanki birileri ensesinden bastırıp başını dumanın içine sokmuştu. Dumanın kokusunu birden genzinde hissetti; kükürt gibi. Boğazında bir yanma vardı. *"Mantarın tadı!"* Üşüdüğünü hissetti. Hayret, kendini ısıtmak için bile kılını kıpırdatamıyordu. O sırada çıplak olduğunun farkına vardı. Utandı.

En son hatırladığı peder Vahan'ın yüzüydü. Şu anda da karşısında onu görüyordu; takibe çalıştığı iki izbanduta emirler yağdırırken... Aralarında çıplak bir et yığınını durmadan tekmeliyorlardı.

"Söyle! Harita nerde, söyle!"

Neden sonra tekmeledikleri yumrunun Ermihal olduğunu fark etti.

"Duruuun!"

Hayır, sesi çıkmıyordu. Bağırıyor ama sesini kendisi bile duyamıyordu. Yaşadığı şeyin ne olduğunu kestirmeye çalıştı. Kulakları duyuyordu. Bir ateşten bahsediyorlardı, büyük bir ateşten, çok çok büyük bir ateşten... Kuyruklu yıldızda büyük kurtarıcının görebileceği bir işaret... Bir de harita konuşuyorlardı. Neyin veya nerenin haritası? Hazine mi arıyorlar? *"Acaba?"* Zihni dağılıyordu. Aklına gelen her şey kesik kesikti. Fikirler ve hayaller gidiyor, geliyor, ulanıyor, kopuyordu. Düşüncelerinin hali, sanki uyanık kalmak için kendisini zorlayan birinin gayriihtiyari dalıp dalıp uyanmasına benziyordu. Dikkati dağılıveriyor, aklına gelen bir şey diğer bir şey ile silinip gidiyordu. Düşünmek istediği şeyi ilmek ilmek örmek zorunda olduğunu hissetti. Bir an kendisine nasıl bir toz yutturduklarını merak ediyor, iki saniye içinde bunu unutup Samime'ye ne yaptıklarını düşünüyor, bir saniye sonra ondan da vazgeçip burada ne aradığını bulmaya çalışıyordu. Gözünün önünden suretler geçiyor, tanıdıkları ve tanımadıklarını bile fark edemiyordu. Zihnini toplamayı denedi. Yalnızca başına ne geldiğini düşünmeye çalıştı. Onu hatırlayabilirse belki ayılmak için çaba sarf ederdi. Ama her kim başına ne çorap ördüyse işini biliyor olmalıydı. Yalnızca gözlerinin izlemesini istemişti muhakkak; sessiz, sakin, kımıldamadan izlemek...

İzlemeyi sürdürdü. Lakin bedeninin bağlanış şeklinden dolayı onu bile kesik kesik yapabiliyordu artık. Bedeninde bir huzursuzluk vardı ama hiçbir hareket gerçekleştiremiyordu. Dikkatle bakmayı denedi. Gözündeki ıslaklıklar -yaş veya kan- net görmesini engelliyordu. Bilinci gibi görüntü de gidip geliyordu sanki. Bütün dikkatini Ermihal'e teksif etti.

İki dakika kadar ısrarla bekledi. Evet, böyle yaparak zihnini toplayabiliyordu. Gördüğü şey tam bir vahşetti. Zavallı cüce tekmelerden sonra tıslıyor, acı hissediyor ama bağırmıyordu. *"Belki onun da benim gibi sesi çıkmıyordur!"* Yüzü kan içindeydi. Kaç saattir bu işkenceye maruz kaldığını kestirmeye çalıştı. Nafile.

Karabarut, izbe mermerlerin arasında zamanı kaybetmişti. Olaylar, dakikalar, sözler akıp gidiyor ve o ne birini durdurabiliyor, ne tamamını takip edebiliyordu. En çok da Ermihal'e acıyordu, biçare, tekmeyi yedikçe kamburu üzerinde adeta yuvarlanıyordu. Ve birden görüverdi. *"Aman Allah'ım!"* Ermihal'in kamburunda bir çengel asılıydı. Daha önce kendisinin de aynı çengelde asılı kaldığını o anda hatırladı. Sırtında bir yara olmalıydı. Peki ama ona olan kendisine de olduysa bunca acıya nasıl dayanmıştı? Ermihal? O nasıl dayanıyordu? Belki de kamburu oluşturan et kütlesinin duyarsızlığıydı acıyı engelleyen. *"Ermihal! Mahallenin ekti oğlağı! Hangi hazineye sahipsin ki bir harita yüzünden başına bunlar geliyor?"*

Karabarut kafasını çevirebilse görmemeyi yeğleyecekti. İzlettirilen şeyler dayanılır gibi değildi. Vahan usta ondan ne istiyordu? Çocukken cilt derslerinde onun merhametine çok tanık olmuştu, peki ama neden şimdi bu kadar acımasızdı? Ermihal onu neden kızdırmıştı? Yardımcısı olan izbandutlar kimin nesi oluyordu? Yeşil baratalarını başlarından çıkarmışlardı, vurdukça vuruyorlardı. Dikkatle baktı. Adamlardan birinin başının tepesi yanık ve saçsız, diğerinin bir kolu çolaktı. Emanet'in müderris konağı hakkında anlattıklarını ve özürlü hizmetkârları hatırladı, Emanet'i hatırladı. Onun da başına aynı şeylerin gelip gelmediğini düşündü. Şimdi neredeydi?

Dikkatini tekrar Ermihal'e verdi. Sahi, özürlülerin merhametine ne olmuştu ki başka bir bir özürlüye eziyet

ediyorlardı? Özürlü olmak merhamet demekti, şefkat demekti, iyi niyet demekti. Sahi bu adamlar bütün bu güzel meziyetleri yerine neden şiddeti, yolsuzluğu, acımasızlığı tercih ediyorlardı?

"Söyle! Harita nerede, kurbanı nereye sakladın?"

Cevap yok. Şiddet artsa da et toparlağının gıkı çıkmıyordu. Vahan yalvarır gibi yeniden işkenceye başladı; her bir cümleden sonra mengeneyi bir çıt daha sıktırarak etini buruyordu artık:

"Ermihal, evladım... Seni hayata ben bağlamadım mı? Sana her türlü imkânı sunmadım mı? Haydi söyle, haritayı anlat, kurban nerede?"

"?"

"Bak, evladım, vakit geldi diyorum sana. Büyük ateş tutuşturulmak üzere... Kurbanı nereye sakladın, harita nerede?"

Karabarut, Ermihal'in ağzından kanların kusmuk kusmuk dökülüşünü görüyordu. Yattığı yer gibi bedeni de kızıllıklara bulanmıştı. Bir an bunu kendisine kasten izlettiklerini düşündü. Ve hemen gözlerini yummak istedi. Artık bakmayacaktı, ama şimdi de gözünü yumamıyordu. Zihni yeniden bulandı. Bir tuzağın içindeydi, biliyordu. Çevrede her ne oluyorsa, kendisine ne yapmak istiyorlarsa artık ilgilenmemeyi tercih edecekti. Belki o vakit sağlıklı düşünebilirdi. Göz kapaklarını zorlayarak başka yöne bakmayı denedi. Duvarda grup grup asılı işkence aletlerini görecek kadar gözünü çevirebildi. Hayır, bakmayı sürdüremiyor, gözünü çeviremiyordu. Bu sefer yere bakmayı denedi. Ermihal üzerinde denenmiş kanlı aletler yığın yığındı. Gözü gayriihtiyari yeniden Ermihal'e çevrildi. Gördüklerinin az sonra kendisine de yapılacağını ve sıranın kendisine geleceğini düşündü. Bir çare düşünmesi gerekiyordu ama nasıl?

"Söyle! Samime nerde?"

Karabarut, duyduğunu önce karabasan zannetti. Zihni bulandığı için kendi kendine Samime'yi sayıkladığını sandı. Ama hayır, aynı soru ikinci kez tekrarlanınca durumu anlayıp dehşetle irkildi. Evet Vahan efendi Samime demişti. Bunun bilincine varır varmaz gözleri karardı. Hayır, kendini kaybetmemeliydi. Düşünmeli ve bulmalı, sonra da çaresine bakmalıydı. Samime, bahsettikleri hazine mi yoksa kurban mıydı? *"Belki ikisi de!"* Var gücüyle haykırdı: "Duruuun!" I-ıh!.. Kimse kendisini duymuyordu. Şiddetle çırpındı. İlk kez ayağının bağlarından can yakıcı bir acı hissetti. İnce bir sızı... İşkence mi görmüştü, yoksa ipin sıkıca gerdirilmesinden mi böyle bir acı hissediyordu kestiremedi. Hissettiği acıya sevindi. Kendisine her ne verildiyse etkisi azalmaya başlıyordu. Ama bu sefer de hissettiği acının gitmediğini, kaybolmadığını, bilakis arttığını fark etti. Şimdilik bunun önemi yoktu. Hareket etmeye devam ederek dikkatlerini çekmeli ve Samime hakkındaki bilgiyi öğrenmeliydi. Onu aradıklarına göre hâlâ sağ olmalıydı. En azından buna sevindi. Kendini fark ettirmek adına çırpınmayı sürdürdü. Çırpındıkça yalnızca acısı artıyordu. Papaz Vahan ve diğerleri görmezden geliyor olabilirler miydi? Belki de henüz baygın olduğunu düşünüyorlardı.

Samime adı biraz daha kendine gelmesini sağladı. Şimdi zihnine sorular takılıp geliyordu. Samime'yi onlar mı kaçırmıştı. Kaçırdılarsa şimdi neden arıyorlardı? Bulunca ne yapacaklardı? Kendisinin de onu aradığını biliyorlar mıydı? Belki de bunu bildikleri, hatta yerini bildiğini sandıkları için kendisini bağlamışlardı. Peki ama Ermihal onun yerini biliyor muydu? Biliyorsa nasıl? Çırpınmayı o anda bıraktı. Belki hep baygın kalıp yalnızca olup biteni işitmek ve görmekle yetinmeliydi. Çırpındıkça acı da dayanılmaz derecelere geliyordu zaten. Derin bir nefes aldı ve bütün vücudunu serbest bıraktı. *"Gevşe!"* Şimdi donuk gözlerle bakmaya devam

vaktiydi ve imdadına gelen birisi olmadan ayılmayı aklından bile geçirmeyecekti.

Meğer gördükleri göreceklerinin yanında henüz bir girizgâh imiş. Dehşet ki dehşet!.. Önce Vahan Efendi'nin elinde serçe parmağın yarısı kadar uzunlukta çiviler dikkatini çekti. Her biri ortadan ikiye katlanmış bir avuç ince ve küçük çivi. Sonra çivilerin bir kaytana dizildiğini fark etti. Avcuna yatırınca bir karış uzunluğunda balık kılçığına benzer bir zincire dönüşmüştü. Vahan hem küfrediyor, -onu küfrederken duymak bütün çocukluk anılarını allak bullak edivermişti- hem de kılçığın ucuna bir sicime bağlıyordu. İzbandutlar da Ermihal'i tekmelemeyi bırakmış onun ne yapacağını merakla izliyorlardı. Sonunda adamlarına Ermihal'i dik tutmalarını söyledi. Adamlardan biri cüceyi kucağına oturtup kollarıyla sımsıkı kavradı. Diğeri ağzını açık tutacak şekilde çenesini sabitledi. Burnunu sıktırıp nefes almasını da engelledi. Ermihal mecburen ağzı açık bekliyordu. Vahan çivi zincirini yüksekten ağzına doğru sarkıtıp bir balık kılçığı gibi yutturmaya başladı. Dizi dizi olmuş demir çatallar, uçları yukarıda kalacak şekilde Ermihal'in boğazında maharetle ilerliyordu. Zavallı çırpınıyor, çırpındıkça da iki büklüm çiviler yemek borusundan daha derinlere gidiyordu. Ermihal yutkundukça Vahan ipin uzunluğunu durmadan karışıyla ölçüyordu. Çivilerin midesine dayandığından emin olmak ister gibiydi. Sonra Ermihal'i ayaklarından tavana astılar. Topak bir et kütlesi artık boşlukta sallanıyor ve danalar gibi böğürüyordu. Çivilerin uçları yemek borusundan aşağıya düşmeye başladıkça çığlıklar daha fazla arttı. O sırada Vahan durmadan tekrarlıyordu:

"Samime nerede? Kurban nerede? Ateş alev almak üzere..."

Ermihal direndikçe Vahan'ın sabrı taşmış olmalı ki ipin ucunu yavaş yavaş çekmeye başladı. Zavallı cücenin ağzından kanlarla birlikte et parçaları dökülüyordu. Bütün iç

organları çivilerin kıvrımları ucunda sırayla çiziliyor, yırtılıyor, parçalanıyor olmalıydı. İki hece halinde homurdadı:

"Yut-tum!"

Sonra da sesi kısıldı, bedeni aşağıya doğru sarkıverdi. Vahan öfkesiyle köpürmeye başladı. Sabahtan beri kendilerini oyaladığına küfürler ediyordu. Sonunda adamlarına emretti:

"Geberdi domuzun dölü! Çıkarın yuttuğu haritayı!"

"Henüz ölmediyse?"

"Öldü, diyorsam ölmüştür, derhal karnı yarılacak... Bıçağını leğenini getir hemen."

İki adam gerekli malzemeyi alıp getirmek için dışarı çıktılar. Vahan ağır ağır Karabarut'un yanına geldi. Yan gözle yüzüne bakıp dürttü:

"Görüyorsun değil mi? Görüyorsun, görüyorsun... Bekle, sıra sana geliyor... Kendine geldiğini biliyorum..."

Birden dışarıdan sesler gelmeye başladı. Leğen almaya giden adam kapıyı açınca duymuş olmalıydılar. Karabarut kulak kabarttı. Evet, yükselen sesler vardı. Bunlar umduğu seslerdi:

"Davranmayın bre. Kimsiniz?"

"Asıl sen kimsin?"

Sesler gürültüye dönüşürken Vahan aceleyle kapıya koştu. Bir yandan da papaz cübbesini giyinip zünnarını bağlıyordu. Derin bir nefes alıp kapıdan çıktı. Salonda Ermihal ile ikisi kalmışlardı. Hızla hareket edip yanına varmalı, yardım etmeliydi. Ama buna mecali yoktu. Bir ses daha duydu, homurdanır gibi:

"Samime... Simurg ambarında..."

Karabarut sesini yalnızca kendisinin duyduğunu unutmuştu. Heyecanla atıldı.

"Ermihal, dostum, sakın ölme..."

Hayır Ermihal'e duyuramıyordu. Ama o sayıklamaya devam etti:

"Yetiş... baygın yatıyor... Kurtar..."

Karabarut bu sefer daha şiddetli bağırdı, canı yanarak:

"Harita, Ermihal..."

Bu sefer duyurabildiğini anladı:

"Harita falan yok... Her şeyi Samime'ye ayılacak kadar zaman..."

Ermihal gerisini getiremedi. Öylece donup kaldı. Aynı anda dışarıdaki sesler uzaklaştı. Karabarut bağırdı, çırpındı, hareket etmeye çalıştı, nafile... Kimsecikler duymuyordu. Vahan ve adamları çıkınca bir kör duvarın arkasında hapsedildiğini anladı.

27

Bu, rahibenin kilisede olup bitenleri çok iyi bildiği Amma papaz efendinin her şeyi bilmezden geldiğidir

Karabarut'tan haber alamamak Emanet'i çıldırtmak üzereydi. Rahibe kılığında büyük kapıyı subaşı neferlerine ve yeniçeri kolluklarına açarken fısıldadı:

"Nerde kaldınız? Karabarut sizinle mi?"

Cevap subaşından geldi:

"Anca geldik. Şehir karmakarışık."

"Karabarut nerde?"

"Seninle değil mi?"

"Maalesef!.."

Soran da sorulan da tedirgin oldu. Karabarut ortadan kaybolduysa bütün bu baskın birileri tarafından haber alınmış olabilirdi.

"Eyvah! Başımız dertte demektir, dikkatli olun! Şehirde ne oldu?"

Bu sefer cevabı bostancıbaşı verdi:

"Öğlen saatlerinden itibaren meydan çınarlarının gövdelerine, çeşme duvarlarına bayraklar asılmaya başlandı."

"Ne bayrağı?"

"Üzerinde yazılar olan bayraklar, sancaklar, flamalar. Al oku!"

Emanet bostancıbaşının uzattığı yeniçeri flamasına baktı. Gözleri fal taşı gibi açıldı:

"Ahali, duyduk duymadık demeyin. Kırkçeşme sularına dün gece kuyruklu yıldızdan parçalar dökülmüştür. Parçaların delilik tozu taşıdığı anlaşılmış olup tozlar sularımıza

karışmıştır. Bu akşam iftarda sakın su içmeyin. Sahurda taze çeşme suyu içenlerin bir kısmı sabaha varmadan çıldırmıştır. Duyduk duymadık demeyin!"

Gülsün mü ağlasın mı bilemedi. Sesini olabildiğince alçalttı:

"İnsanlar buna inanmış olamaz?"

"Hem de nasıl inandılar. İkindiden sonra ortalık birbirine girdi. Kimisi sularını kaynatma derdine düştü, kimisi turşuları, hoşafları su niyetine sofraya koydu. Kimisi kuyularını boşalttı. Herkes komşusunun, eşinin veya çocuğunun delirmeye başlamasını bekler durumda. Senin anlayacağın bütün İstanbul daha su içmeden çıldırdı! Peki, burda durum nedir?"

"Latin ayini biteli iki saat oluyor. Ortalık sakin. Papaz Vahan'ı kiliseden çıkarken görmedim. Hâlâ içerdeki odalardan birinde zannederim. Eğer bu gece gizli bir ayin yapılacaksa girişi ben bulamadım, başka yerden olmalı."

"İlerleyelim, görelim!"

Yirmi kadar silahlı müfreze karanlıkta yavaş adımlarla ve çevreyi kollayarak ilerlediler. Sırasıyla atrium, narteks ve sagrestia geçildi. İn cin top oynuyordu. Ne bir ses, ne bir nefes... Hayret verici biçimde hiçbir kapı kilitli değildi. On dakika sonra apsisin önündeydiler; kilisenin mihrabı. Ondan ötesi altardı, kutsal mekân. Karanlıkta bile parlayan rengarenk ikonlar, süslemeler, mozayikler... Fısıldaşmayı bırakıp yüksek sesle konuşmaya bile başlamışlardı ki hemen yanıbaşlarında bir kapı açılıverdi. Uzantısı altarın sütun ve kartuşlarını oluşturan gizli bir duvardı burası. Demek dışarıdan altar zannedilen yer aslında gizli bir geçit imiş. Geçitten çıkan adam -başının tepesi yanmış iri yarı bir izbandut idi- kimseyle karşılaşmayı ummuyor olmalı ki elindeki leğen ve bıçakla öylece kala kalmış, şaşkın şaşkın bakıyordu. Emanet onu tanır gibi oldu. Yeşil baratalı heriflerden biri olduğunu

buldu. Adamın üstü başı kan içindeydi. Burada bir şeyler dönüyordu ama... Adam neden sonra bıçağı uzatıp bağırdı:

"Davranmayın bre. Kimsiniz?"

"Asıl sen kimsin? Davranma sakın."

Yeniçeri neferleri çıraları tutuşturdular. Adam da gelenlerin subaşı ve adamları olduğunu anlamıştı. Yanlarındaki rahibe de onlara yol göstermiş olmalıydı. Hiç itiraz etmedi. Leğeni ve bıçağı kenara bıraktı. Sorulara hazır olduğunu gösterir bir edayla subaşının sorusunu bekledi:

"Hayırdır? Elinde bıçak, üzerinde kan?!.."

"Aşçıyım ağam, kilisenin aşçısı. Papaz Vahan Efendi içerde, yarına koyun yahnisi istediydi de..."

"Göster bakayım!"

O sırada mutfakta papaz Vahan Efendi alelacele cübbesinin zünnarını bağlamakla meşguldü. İki dakika sonra da çolak bir aşçı ve kesilmiş iki koyunun başında onları bekliyormuş gibi gülümsedi. Emanet geçtiği izbe dehlizi dikkatle incelemiş herhangi bir gizli geçit bulamamıştı. Altarı gizli geçide açılan, aşçıhanesi Bizans dehlizlerini andıran bu kilisenin daha nice gizli yerleri olabileceğini düşündü. Onlardan birinde Karbarut'un başına bir şeyler geldiğinden artık emindi. Buralarda bir yerlerde olmalıydı. Eliyle duvarları, ayağıyla zemini yoklarken gözleriyle Vahan efendiyi tepeden tırnağa süzdü. Cübbesi tertemizdi ama pabuçlarında kan lekeleri vardı. *"Mutfakta olmuştur!"* Adam pür neşe herkese çörek ikram ediyor, üstelik imalı imalı konuşuyordu:

"Hoş gelmişsiniz ağam, sanki biraz geciktiniz?!"

"Geleceğimi biliyor muydun papaz efendi!"

"Sabahtan şu rahibe kızımızı göndermiştin ya!"

Emanet kendini çok kötü hissetti. Kilisede bir gizli göreve rahibe kılığıyla gitmenin hata olacağını Karabarut'un söylediğini hatırladı. O öfkeyle sordu:

"Benimle birlikte bir de dülger göndermişti, o nerde?"

"Doğrusu hemşire, ben onu hiç görmedim."

"Belki de gizli mağaranda saklıyorsundur?"

"Gizli mağaramdan haberdarsınız demek? Buyrun bakalım orada mıymış?"

Vahan Efendi eline bir çıra alıp ilerledi. Kararları kendisi alıp her şeyi yönetmek istiyor gibiydi. Mutfağın derinlerine doğru birkaç adımdan sonra bir taşa dokundu ve önünde bir geçit açıldı. Geçidin iki yanında muhtelif büyüklüklerde odalar vardı. Odaları geçerken anlatıyordu:

"Burası Ceneviz'den kalma bir buzhane imiş. Kilisenin altından müderris konağının altına kadar uzanır. Yaz mevsiminde gemilerden boşaltılan mallar burada saklanır, bozulmaları engellenirmiş. Kilisemiz inşa edildiğinden bu yana biz de etten, sebzeden ne bulursak buraya dolduruyoruz. Taptaze... Sizi karşılayan aşçımız da kestiği koyunları buraya asıp dinlendirmeye bırakacaktı; kanlı kanlı..."

"Tabii siz de onu teftişe gelmiştiniz!"

"Bravvo hemşîre, çok akıllısın... Ha, unutmadan, yarın kilisemizde kuyruklu yıldızın uğursuzluğunu kovmak için özel bir ayin tertiplenecek, biliyor olmalısınız, onun için bütün cemaate yemek ikram edeceğiz. Yarın buyurun birlikte dua edelim!"

"Bildiğim kadarıyla sizin bir de cüce aşçınız vardı; leziz yemekler pişiren maharetli biri. Özellikle beyin yahnisini çok iyi yaptığını işitmiştik. Şimdi onu göremedik?!"

"Ha, Ermihal'i diyorsunuz... Gerçekten leziz yemekler pişirir. Amma yahni değil kavurma... Özellikle de körpe kuzu mevsiminde sade yağda hazırladıysa –Mmm!..- cana can katar. Kuzu beyni elbette... Onu soruyorsanız, dün iki günlüğüne izin alıp bir akrabasını ziyarete gittiydi."

Emanet "Ama bu sabah ikinizi birlikte görmüştüm!" diye nabız yoklamak üzereyken vaz geçti. Adam herkesle oynuyor ve alay ediyordu. Birilerinin baskın haberini buraya çoktan

uçurduğu belliydi. Geriye kalan zamanda bir şey bulamayacaklarını anladı. Nitekim duvarlarında yılan resimleri olan büyük mağara dâhil her odayı dolaştılar. İki adam boyunda gümüşlenmiş bir haçtan gayrı hiçbir şey yoktu. Haçın yanında bulunması gereken yedi kollu menora bile taşınmıştı. Ardı ardına uzayıp giden bomboş mekânlar, koridorlar, hücreler. Arada sırada nahoş bir koku ve kirli zeminler. Uzaktan uzağa bir kükürt kokusu her yere yayılmış vaziyette. Emanet bunda bir terslik olduğunu hissediyor ama gözlerinin gördüğünde maalesef bir terslik bulamıyordu. Boş mağaraların kendine has küf kokusu burada yoktu mesela. İzbe mağaralara mahsus ne bir örümcek ağı, ne bir haşarat izine rastlamışlardı. Her yer bakımlı ve göze batacak kadar çıplak... İçindeki eşya yeni boşaltılmış kadar insan nefesiyle dolu üstelik. Daha evvel oturulmuş da şimdi yerinden alınmış birtakım peyke izleri de görülebiliyordu ama bunu bir ipucu kabul etmek imkânı yoktu. Evet, baskından haberdar olunduğu ve buna göre bir hazırlık yapıldığı çok açıktı. Muhtemelen mağaradaki her şeyi hızlıca taşımışlardı. Bu durumda devletin onca yüksek makamlarında yapılan planların, hazırlanan tuzakların, çekilen eziyetlerin hiçbir değeri kalmıyor, bütün emekler boşa gidiyordu. Sonraki adım daha zor olacaktı muhakkak. Şimdi asıl mesele kimin köstebek olduğunun belirlenmesiydi. İçerden biri, belki baskına katılan aseslerden, yeniçerilerden, belki yüksek kademelerden... En ilginci de bunca dehliz ve mağarada yılan gözlü kurbanların izine rastlanmamasıydı. Peki ama kurban olmadan büyük kurtarıcı nasıl gelecekti ki? *"Büyük kurtarıcının canı cehenneme; sen şimdi ortağının akıbetini düşün!"*

Emanet yeniçeri neferlerini gözden geçirdi. Boyu posu kendisine benzer birini gözüne kestirip bir kenara çekti. Niyeti rahibe kılığından kurtulmaktı. Fısıldadı:

"Bana bak çorbacı. Bu papaz bozuntusu hepimizle alay ediyor. Karabarut yoldaşınız da buralarda bir yerlerde. Demem o ki senin kıyafetine ihtiyacım var."

Heyet mutfağa doğru geri dönüş yolundayken odalardan birinin karanlıkları içinde kaçamak bir mola verilip cepken ve potura karşılık rahibe çarşafı değiş tokuş edildi. Kıyafet torbası zaten çarşafın altındaydı. "Oh be!" Yeniçeri neferi kılığıyla kendini daha rahat hissetti. Evet, buralarda bir yerde saklansa iyi olacaktı. Kilisede daha yapılacak işler vardı. Karanlıkta kapının eşiğine takılmamak için ayağını yere sürterek ilerledi. O da ne? Ayağına sert bir cisim batmıştı. Eğilip aldı. Bir kadın tarağı; şimşir ağacından, gelin bohçalarına konan türden. Evet, emin oldu, burada dolaplar dönüyordu. Rahibeyi kâfilenin ardından yolladı. Niyeti subaşı ve neferleri gittikten sonra Vahan'ı takip etmek, olmazsa da gezdikleri şu mağaraları tepeden tırnağa araştırmaktı. Kafileyi geriden izlemekle yetindi. Evet, işte yeniçeriler gidiyorlardı. Ama dış kapıya yaklaştıklarında her şey birdenbire değişiverdi. Kapı şiddetle vuruluyordu. Emanet o esnada dudağına bıyık yerleştirip baklayı genizine itmekle meşguldü. Yeniçeri dediğin bıyıklı olurdu.

Hafiyeler koşup kapıyı açtılar. Olamaz! Gündüz eşinin cesedini teşhis eden Arşak kendini kilise kapısına ayağından zincirlemiş öylece bekliyordu ve gecenin o vaktinde kapıya güm güm vuruyordu. Bu kadar kolluk görevlisiyle karşılaşacağını ise elbette bilemezdi. Bir yandan da elindeki sedef kabzalı piştovu sallayarak bas bas bağırıyordu:

"Papaz Vaaaaahan Efendiiiii! Papaz Vahaaaaaaan..."

Vahan kendini gösterdiği anda piştovu ateşledi. Bostancı erlerinden birinin onu durdurmak üzere hamle yaptığı andı. Delikanlı yaralanıp yere düştü. Arşak piştovunu tekrar doldurmaya çalışırken papaz Vahan tir tir titreyerek birilerinin

arkasına saklanmıştı bile. Subaşı ortalığı yatıştırıp Arşak'ı tutukladığında neredeyse gece yarısı olmak üzereydi. Herkes kiliseden ayrılırken Vahan, rahibeye takılmayı ihmal etmedi; ama bu sefer sesi korkmuş ve titrekti:

"Ne vakit istersen gelebilirsin hemşire, kilisemizde sana her zaman yer vardır!"

O sırada Emanet atrium sütunlarından birinin ardında nazal sesini talim edercesine mırıldanıyordu:

"Ben zaten yerimdeyim alçak herif, şimdi gel bakalım!"

28

Bu, kurtulan kurbanın çektiği onca cefa
Ve yaşadığı binbir türlü maceradır

"Kaçak yolcuuuu! Kaçak yolcuuuuu!.."

Gemi hacesi limandan ayrılmadan hamuleyi son bir kez kontrol etmeyi aklından geçirmeseydi ambarda yarı baygın, yarı mest bir kadından haberdar olunmayacaktı. Çıplak ve sarhoş bir fahişe muamelesiyle geminin iskelesinden limana fırlatılıveren Samime o sırada başına gelenleri bir rüyanın içinden izliyordu. Gözünün önünden görüntüler gelip geçiyor, baktığı yerde duvarlar hareket ediyor, birileri tarafından sürüklendiğini biliyor ama ayaklarını bulamıyor, ellerini kımıldatamıyor, sesini çıkaramıyordu. Sırtında bir ağrı vardı. Hava ayaz mı ayaz... Başı şiddetle zonkluyordu. *"Lodos esiyor olmalı!"* Çevresini dinledi, havlayan köpekler, sokak farelerinin hışırtıları, uçuşan çöpler ve derin bir sessizlikle kuşatılmış deniz kokusu. Bir ara gökyüzünde kuyruklu yıldız gözüne çarptı. Evet, hatırlıyordu; bebeği oraya gidecekti; gözünde bant olan müderris öyle söylemişti. Bebeğini alacaklar, ruhunu kuyruklu yıldızda yaşatacaklar, orada cennet vereceklerdi. *"Ermiyal!.. Nerdesin Ermiyal! Ben karanlıktan korkarım Ermiyal! Aç gözlerimi!"* Gözlerini açmak istedi. Gözleri açıktı ama etrafı neden durmadan kararıp gidiyordu? Korkusu arttı. Sahil boyunca yürüdüğünü hatırladı; rüzgârı sırtına alarak. *"Ermiyal, bebeğim nerde?"* Karnını yokladı. Aa!.. Karnı neden çıplaktı böyle? *"Ayıp!"* Sahi bebeği neredeydi? Onu emzirmişti, hatırlıyordu. Şimdi burada ne işi vardı? Giysilerine ne olmuştu? İçinde yalnızca bir mintan,

üzerinde zerbaft bir setre. Kendinin değildi. Erkek kaftanına benzeyen çintemani desenli bu çatmayı sırtına kim koymuştu? *"Mustafa!* Sürmeli'm nerdesin? Beni neden gelip bulmuyorsun? *Üşüyorum Mustafa'm?"*

Bacaklarını hissedince kalkıp yürümeyi denedi. Çıplak ayakları sahilde bazen kumlara, bazen kalaslara değiyordu. Gitti, gitti... Yoruldu. Oturdu. Tekrar gitti, tekrar oturdu... Gökyüzünde kuyruklu yıldızın kayboluşunu izledi. Bitkin, perişan. Artık ayakları bedenini taşımıyordu. Kendini bıraktı.

Bir ses ile uyandı. Müezzinlerden biri temcit okumaya başlamıştı. *"Kamu aylar kamu yıldız / Âh ederim gece gündüz"* Bilincini hissetmek için başını iki yana sallayıp kalkmak istedi. Sahur yaklaşmış olmalıydı. Şu gördüğü minare Karabaş Mescidi'nin minaresiydi. Evet, burası Tophane'ydi, çocukluğundan hatırlıyordu. Kılıç Ali Paşa'nın yaptırmaya başladığı külliyenin inşaatında gecelediğini anladı. Çevresinde demirler, kireçler, kumlar, köfeki taşlar... Kendini toparlaması gerekiyordu. Ikındı... Evet, şimdi gözleri daha iyi görüyordu ama zihni hâlâ bulanıktı. Düşündü. Yaşadıklarını dikkatle zihninden geçirdi. Eli kendiliğinden karnına gitti. *"Bebeğim!"* Bir geminin ambarında düşündü kendini. *"Ama o geminin ambarındaydım zaten!"* Bitmek bilmeyen bir sancıyla kıvranışını hatırladı birden. Ardından da çığlık atmaya korka korka bebeğini doğuruşu, emzirişi ve tek gözlü müderris gelip almasın diye sandıklardan birinin içine kundaklayışı geçti gözünün önünden. Yanaklarında yaşların sicimlendiği bir andı. Zihninin bir yanılgı içinde olmasını diledi ama değildi. Düşündükçe daha iyi hatırlıyordu. Evet, bebeğini gemide doğurmuş, sancısının bütün çığlıklarını yutmuş, içine yığmış, sonra da gemiden atılmıştı. İçinde bir yangın hissetti ve avazı çıktığı kadar bağırdı. Doğum esnasında haykıramadığı bütün sancıları içinden atarcasına bağırdı. Aklını yitirecek gibi oldu. Şimdi bebeği acıkmış

olmalıydı, belki de ağlıyordu. Birileri onu bulmadan gidip almalıydı. Galata limanı istikametinde var gücüyle koşmaya başladı. Ermiyal "Simurg" demişti, geminin adı buydu, hatırlıyordu. Tophane'den Galata'ya nefes nefese... Limandaki ilk gemiyi gördüğünde gözleri yeniden karardı, adımları yavaşladı, düşeceğini hissetti ve bir el kolundan tutuverdi.

Gözlerini açtığında kendini bir döşekte buldu. Gün aydınlanmıştı. Durmadan mırıldanıyordu; *"Bebeğim!.. Acıkmıştır..."*

"Tamam, güzel kızım, geçti... Çok şükür bak, kendine de geldin."

Tanımadığı bir hanım, elinde bir yağlık ile alnındaki terleri siliyordu. Zihnini toparlayabildiğini hissetti. *"Bu iyi!"* Bedenini ateş bastı. Neredeydi? Bu kadın kimdi? Kendisini kaçıran kadının arkadaşı olabilirdi. Bu da onun gibi eşraftan birine benziyordu, asil ve zengin. Hatırlamayı denedi. En son limandaydı, peşinde iki adam... Kendini yere yığılırken hatırladı. O sırada iki el koluna yapışıyordu sanki. Belli ki o eller buraya getirmişti onu. Hükmünü verdi; *"Kör müderrisin adamları!"*

Samime gözlerini yumdu, tekrar kendinden geçmiş gibi davranacak, terlerini silen hanımı bayıldığına inandıracak ve her şeyi zihninde alıp verecekti. Neredeydi, başında bekleyen kadın kimdi, başına ne gelmiş olabilirdi ve bundan sonra ne gelebilirdi? Yaşadıklarını mantıklı bir zemine oturtabilirse nasıl davranması ve ne yapması gerektiğini de kestirebilirdi. Kendini gecekinden daha güçlü hissediyordu, yarı yarıya kendine gelmiş olduğunu farz etti. İlk kararını verdi, *"Artık ağlamayacaksın! Sen güçlüsün!"* Her şeyi baştan düşündü. Evet, inanılmaz şeyler olmuştu ve olanların çoğu insanlara hemen inanıvermesinin ceremesiydi. Artık

inanmayacaktı. O kör müderrisin adamlarından her şey beklenirdi. Bebeğini bulmak ve onlardan korumak zorundaydı. Başucundaki hanıma şimdilik cevap vermemek en iyisiydi. Öylece düşündü, düşündü. Ne yapması gerektiğine dair içinden kararlar almıştı. Gözlerini açabilirdi.

"Suuu!"

Başucundaki kadın emre amade bekleyen halayıktan bir bardak su istedi, sonra da yanağını okşayarak şefkatli bir tonda anlattı:

"Gümrük emini Hacı Salih Efendi'nin yalısındasın güzel kızım. Benim adım Dürriye. İki kişi seni sabah namazında camiye getirmiş. Bizim beyin merhameti işte... Her neyse, sıcak bir tarhana sana iyidir, sahurdan kaldıydı."

Halayık çorba getirdi. Dürriye hanım bir kat da esvap getirmelerini buyurdu. Ardından sordu:

"Kimlerdensin yavrum, ne oldu sana?"

"?"

"Durmadan bebeğini sayıkladın, bebeğin?"

"!"

"Yeni doğum yaptığın belli; bebeğini bulsak iyi olacak? Nerde o?"

"!"

(...)

"Bak, şu esvaplar üzerine olur herhalde, kızımındır."

Samime giyinirken Dürriye hanım durmadan bebekten bahsetti. Samime bebek lafını her duyuşta bir kat daha içine kapandı, tek kelime etmedi. Hayır, bebeğini müderrise kaptırmayacaktı! Bir an evvel buradan kurtulup gemiye gitmenin yolunu bulmalıydı. Kıyafetleri giyerken kendini güçlü ve zinde hissetmişti. Kaçarsa yakalanmayabilirdi. Hiçbir soruya cevap vermedi. Ara ara gözlerini yumup sanki yorgunmuş gibi davrandı. Hatta bir ara yeniden uykuya dalar gibi oldu. Eğer uyuduğunu sanırlarsa Dürriye hanım odayı

terk eder, o da kaçmak için bir fırsat yakalayabilirdi. Kadın odadan ayrılmadığı gibi yanına birileri de gelmiyordu. Hani biri gelse, planlarını konuşsalar, Samime de başına gelecekleri öğrense... Uyku vaziyeti bunun için uygundu. Yarım saat sonra Dürriye hanım odadan çıktı ve kapı eşiğinde birisiyle konuşmaya başladı, bir erkek sesi:

"Öğrenebildin mi Dürriye'm, neyin nesi kimin fesiymiş?"

"Zavallıcık kendine gelemiyor bir türlü Salih Efendi. Şimdi de uykuya daldı. Her ne yaşadıysa korkudan serçeye dönmüş."

"Afyon yutturmuş olmalılar biçareye."

"Üstelik bir de lohusa, halsizlik, bitkinlik! Ben asıl bebeği merak ediyorum."

"Düşürmüş mü?"

"Konuşamıyor ki zavallı. Önce gözlerinden yaşlar süzülüyordu, şimdi o da yok... Konuşmuyor da. Ne kendine, ne bebeğine dair bir havadis öğrenemedim maalesef. En iyisi sen var, tomruğa haber ver."

"Tomrukluk iş değil bu hatun, bostancıbaşıyla bizzat konuşacağım."

Samime, işittiklerinden emin olamadı. Bunlar iyi insanlara benziyorlardı. Ama kendisini Azdahak mağarasına götürenler de hep iyi yüzlerini göstermişlerdi. Güvenmemeliydi. Dürriye hanım ile Salih Efendi'nin de düzmece kişiler olması mümkündü. Hatta adını andıkları bostancıbaşının bile... Gerçi şimdilik yalı çok sakin görünüyor, kahya, seyis veya kayıkçının bile sesi duyulmuyordu ama bu da yanıltıcı olabilirdi. Maamafih bu tenhalıkta kaçmak kolay olurdu. Simurg nam gemiye koşup bebeğini alması gerekiyordu, hiç vakit kaybetmeden. Yoksa bebeğine ne yaparlardı? Sahi bebeğine ne ad koyacaklardı? Mustafa gelecek ismini o koyacaktı; öyle anlaşmışlardı. Annesi Meşkure hanımı düşündü. Kim bilir kaç gündür nasıl yaslara batmıştır, nasıl yanıyordur. Peki ya Mustafa? O şimdi ne yapıyor, kendisini nerelerde arıyordur?

Başına gelenleri duyunca kim bilir nasıl yıkılacak, ne diyecek? Ona "Bebeğimizi yitirdim!" diyemezdi ki. Karabarut ağası da mutlaka kendisini arıyor olmalıydı. Başını iki yana sallayıp hayıflandı; Kıztaşı nere, Tophane nereydi?

Dürriye hanım odaya döndüğünde tamamen kendine gelmiş gibi yapıp ayva istedi. Ayva emzikli kadınlara şifa bilinirdi; süt çoğaltırmış. Umudu, ayvayla birlikte getirilecek bir bıçaktı. Onu Dürriye hanımın gırtlağına dayayıp rehin alarak dış kapıya kadar gidebilirse gerisi tabana kuvvet olurdu. Vakit ikindi vaktiydi. *"Akşam karanlığında yavrumu alır Kıztaşı'nı bulurum!"* Evet, kaçmak için gücünü kazanmıştı. Yeter ki ayvayla birlikte bıçak gelsindi. Ama bütün planları boşa çıktı. Dürriye hanım yalvarır gibi konuşuyordu:

"Güzel kızım, haber vermek istediğin, görmek istediğin veya gitmek istediğin bir yer veya kişi varsa? Hani evin, barkın diyorum, seni..."

Samime heyecanla cevap verdi:

"Gidebilir miyim?"

"Kendini iyi hissediyorsan tabii gidebilirsin, lakin burada kalıp biraz daha istirahat etsen, biz tanıdıklarını getirtsek iyi olmaz mı evladım, hem bebeğin..."

"Bebeğim öldü."

Neden böyle dediğini kendisi de bilmiyordu. Onu korumak için böylesi daha iyi olacaktı. Gerçekten de birkaç dakika sonra yalıdan elini kolunu sallayarak çıktı. Limana doğru koşmaya başladı. Arkasından hızla hareket eden bir çift ayağın farkında değildi elbette.

29

Papazın oyunu
Ve oyunun sonu

Emanet tahminlerinde yanılmamıştı. Vahan çevresini kontrol ettikten ve dış kapıyı kilitledikten sonra iki adamına bağırdı:

"Leğen ve bıçakları getirin sizi ahmaklar!"

Emanet doğru iz üzerinde olduğunu hissetti. Adamlar telaşla koştular. İkisi de pervasız hareket ediyorlardı. Birkaç dakika içinde mutfağın arka bölmesine varmışlardı bile. Emanet ocağın arkasından gizli duvarın yarılıp açılışını izledi. Geri kapatmaya bile gerek duymamışlardı. Parmaklarının ucuna basa basa ilerledi. Mermer zeminin sağ yanında yatan birini gördü. Et topağı gibi büzüşmüş bir cüce. Ayasofya'da gördüğü adama benzetti. Kan revan içinde. Bıçak ve leğen onun için olmalıydı. Açşılardan biri çırayı duvara astığı anda gözleri fal taşı gibi açıldı. Evet, işte oradaydı, Karabarut odanın diğer yanında yatıyordu. Çırılçıplak ve yay gibi bir sepete gerdirilmiş olarak. "Alçak Vahan, görmemişmiş... Şimdi göstereyim sana!"

Üçe karşı bir. Aşçılar da iri yarı. Bir plan gerekiyordu. Düşündü. Şimdilik kendisi karanlık bölgedeydi. Teker teker karanlığa çekebilirse iyi olacaktı. Bunun için dışarıya çıkmalarını sağlamak lazımdı. Ellerinde çırayla bile çıksalar haklarından gelirdi. Çevresine bakındı. Karanlıkta görmeye çalıştı. Evet, duvarda bakır ibrik asılıydı. Onu yerinden aldı. Geçip geldikleri dehlize doğru fırlattı ve hançerini hazırlayıp kuytuya çömeldi. Tahmin ettiği gibi ses adamları ürkütmüş,

birisinin geldiğini zannetmişler, Vahan da iriyarı olanı teftişe göndermişti.

Her şey düşündüğü gibi gelişiyordu. Adam dehlizin sonunda birini görmek üzere geliyordu. *"Hazır ol!"* Karanlıkta kendini duvara adeta yapıştırmış nefes almadan bekliyordu. Adam hızla yanından geçtiği anda fırlayıp hançerini ensesine saplayıverdi. Yere düşerken akan kan kafasının yanık derileri üzerinden dalgalar oluşturarak savruldu. Avuçları boynundaki yaradan fışkıran kanı durdurmaya yetmiyordu. O anda hırıltılar başladı. Gözleri, bunu kendisine kimin yaptığını arar gibi bir o yana bir bu yana gidip geliyordu. Emanet ikinci hançer darbesini o sırada indirdi, tam iki gözünün arasına. Şimdi acele etmeliydi. Hırıltısına diğerinin koşacağını biliyordu. Yere düşen çırayı alıp duvarın yarığına sapladı. Sonra da ikinci adamın geleceği kapıya koşup kanadın arkasına sindi. Bahtına bu seferki çolaktı ve adam çıkar çıkmaz kanlı hançeri kalbinde buluverdi. *"Oh!"*

Şimdi Vahan'ın gelişini bekleme zamanıydı. Ama herif olanları hissetmiş olmalıydı ki adamlarının dönmesini beklemedi, dışarıya da çıkmadı, Karabarut'un başına varıp bıçağı gırtlağına dayadı. Sonra da çocuk gibi seslendi:

"Emaneeeet!.. Hemşiiirreeeeeee.... Burdayıııım!.."

Emanet şaşırmıştı. Bu herif kapıdan çıkan rahibenin geri geldiğini nasıl bilebilirdi? Muhtemelen kılık değiştirdiğini ve kapıdan çıkanın başkası olduğunu tahmin ediyordu. *"Seni kurnaz tilki!"* Bunu biliyorsa hazırlığını da ona göre kurmuş olmalıydı. Bir an düşündü. Sabahtan itibaren yaptığı her şeyin öngörülebildiğini ve adamın planlarını önceden kestirebildiğini anladı. Şu ana kadar ipleri hep onun tuttuğundan hiç şüphesi kalmadı. Kader ona yardım ediyor gibiydi. *"Hayır, bu sefer öyle olmayacak!"* Kararını verdi. Yüksek perdeden seslendi:

"Karabarut'u bana gönder, ben de seni bağışlayayım Vahan Efendi!"

"A-ha!.. Pazarlık edecek durumda değilsin hemşire. Üstelik seni bağışlamak için bir sebebim de yok. Yolumdan döndüremeyeceksin!"

"Ben de dönecek değilim, en iyisi Karabarut'u çöz ve yoluna git!"

"Seni ahmak! Mesele Karabarut mu zannediyorsun? Dünyayı kurtarmak için kaç Karabarut'u feda etmeye hazır olduğumu bilsen!.."

"Dünyayı sen mi kurtaracaksın?"

"Zavallı faniler... Hepiniz gerçeklerle yüzleşmek üzeresiniz. Dikkatle izleseydiniz kuyruklu yıldızın her gece biraz daha parlak göründüğünü fark ederdiniz."

"Öyle mi? Neden parlıyor peki?"

"Her gün dünyaya biraz daha yakınlaştığı için elbette."

"Ve bir gün büyük kurtarıcıyı kilise bahçesine indirivercek öyle mi!"

"Yeterince yaklaşması yeterli. Büyük ateşle buluşacak kadar... İşte o vakit dünya şimdiki dünya olmayı bırakacak."

"Bunu da sen başaracaksın, öyle mi?"

"Hayır bir işi başarmaktan değil bilakis yeni bir dünya kurmaktan söz ediyorum; kötülüklerden, günahlardan, hırslardan arınmış yepyeni bir dünya!.."

"Maguş Hanedanlığı yani! İyi ama o tarihte kalmamış mıydı?"

"Maguş Hanedanlığı'nı biliyorsun demek! Bu kadarını bilmene bizim müsaade ettiğimizi de bilmelisin. Dünyada hiçbir şey yokken, dünya henüz dünya değilken Tanrı Arş'a kurulup her şeyi düzenlediğinde büyük kurtarıcımız yanıbaşındaydı, halife olarak."

"Azdahak mı, İsa mı?"

"Hayır, henüz Azdahak da, İsa da değildi. Tanrı ona Azazil dedi. Cennette sonsuz zamanlar içinde bütün meleklerin ve cinlerin efendisi oldu. Çünkü melekten de öte bir yaratılışın sahibiydi. Dünyanın büyük kurtarıcıları hep onun soyundan gelmiştir. Onun yaşadığı zamanlarda her şey mükemmel, yerli yerinde ve güzel olur; tıpkı cennet gibi. Âdem yaratıldığında cennetin saf hayatına leke eriştiğini biliyor olmalısın. Âdemliğin ilk günahı!"

"Cennette kibirlenip isyan ederek ilk günahı işleyenin Azazil olduğunu neden saklıyorsun? O mu senin kurtarıcın? Şeytan yani? Kendini kurtaramayan birinden kurtulma talebi sence de saçmalık değil mi Vahan Efendi? Bütün yaptığı insanı saptırmak olan birinin günahsız bir dünya vaadi sence sahtekârlıktan öte nedir ki?"

"Sizler, günahı icat eden ve dünyaya yayan zavallı insanlar. Azazil ki ne melekti, ne insan. Cin asla! O Tanrı'nın kutsal halifesiydi."

"Baba-oğul-kutsal ruh..."

"Sapkın Hıristiyanlar öyle dese de o oğul değil halifedir. Dünyaya çok kez gelmiş, her şeyi düzenlemiştir. O düzenlemeseydi insan henüz ekmek yemeyi bilmiyor olacaktı. İlk geldiğinde insanın elbisesi yoktu ve koyunlar gibi bir hendekten sular içerdi. O zaman kurtarıcının adına Hermes dediler. İnsanı geliştirdi, eğitti, yol gösterdi. Sonra insan nankörlük edip sapınca, Tanrı halifesini yanına aldı. Sonra başka başka isimlerle yeniden geldi. Her defasında yeniden Tanrı'nın yanına döndü, göklere."

"İsa Mesih?"

"Sen illa bir isim takacaksan ister İsa mesih de ister Mehdi, ne fark eder? Biz onu Media Krallığı'ndan, Maguş Hanedanlığı'ndan beri tanır ve biliriz. Şimdi yeniden gelerek insanlığı son kez kurtarmak üzere semamıza yaklaştı."

"Gelecek ve sizinle iş tutacak, sizleri yardımcı edinecek, öyle mi?"

"Bizler onun binlerce ve binlerce yıl evvel dünyada bıraktığı ve hiç unutmadığı çocuklarıyız. Başka gelişlerinde ona verilen bütün sözler unutuldu ama biz unutmadık. Omuzlarımızdaki işaretlerimizle soyumuz onun soyudur. Tufan'dan çok önce..."

"Bizler dediğin de kimler, ben tanıyor muyum?"

"Aydınlanan Maguşlar elbette... Senin tanıdıklarından birkaçını söylesem dilini yutarsın. Ama senin gibi bir inançsıza bunu elbette söylemem. Ta ki bize inanır, aramıza katılırsan. O vakit dünyanın her yanından Maguş'un çocuklarıyla tanışabilirsin."

"Hah, ha!.. Dünyanın her yerinde var olduğunuzu bilmiyordum."

"Dünyanın her yerinde ve her zamanında... On bin yıldan bu yana."

"Tufan size gelmedi demek?"

"Azdahak, tufanı senin gibileri yüryüzünden temizlemek için yönetmişti."

"Benim gibiler?"

"Hırs, kibir, sarhoşluk, büyü ve yalanı dünyaya getiren sizler. Üstelik adaletsizliği, eşitsizliği, yoksulluğu, kötülüğü umursamayan sizler... On bin yıldır âdemlikten kurtulamayan nefisleriniz hepinizine bunlarla hükmetti."

"Ve şimdi sen dünyayı on bin yıl öncesine döndüreceksin öyle mi, ilkel haline?"

"İnsanlar için onbinlerce yıllık süre Azdahak için yalnızca bir yıl bile değildir."

"Ve on bin yıl sonra yeniden gelecek diyorsun!"

"Sence de dünyanın başlangıçtaki saflığa, masumiyete, yalınlığa ihtiyacı yok mu? Bunca kargaşa içinde insan nasıl huzurlu olabilir?"

"Ben o kargaşayı sizin çıkardığınızı düşünüyordum oysa."

"Doğru düşünüyorsun. Dünyadaki bunca kötülük yalnızca onun gelmesi için..."

"Yani o gelsin diye masum bir dünyayı kan ve şiddet, yalan ve kargaşayla dolduruyorsunuz, öyle mi?!.."

"Dünyanın binlerce yıl huzurla dönmesi için yalnızca altmış yetmiş yıl yaşayan bir neslin feda edilmesi çok mudur?"

"Papaz efendi, din iman diyerek insanlığa zulmettiğinizi nasıl fark etmiyorsunuz? Uyanın artık!"

"Müslümanlıkmış, Hıristiyanlıkmış, Yahudilikmiş hiç umurumuzda değil. Yüce kurtarıcı bütün inançları aslına döndürdüğünde her şey düzeliverecektir."

"Demek bu yüzden bütün dinlere karşı savaştasınız?"

"Yeryüzünde dinler yüzünden çıkan kargaşayı, savaşları, zulümleri bir düşün hemşire!"

Emanet bu konuşmanın karşısındakini iknaa yaramayacağına tamamen inandı. Vahan çok kurnazdı, isim telaffuz etmiyor, bıçağı Karabarut'un gırtlağından çekmiyordu. Konuşmalarından cani olduğunu anlamıştı. Karabarut'u elinden kurtarmanın bir yolunu bulmalı konuşmakla vakit tüketmemeliydi. Tam o sırada Karabarut kendine gelmiş olmalı ki mırıldanmaya başladı:

"Emanet! Samime... Samime'yi kurtar."

İkisi birlikte dikkat kesildiler. Emanet ne demek istediğini anlamaya çalışırken Vahan Efendi bıçağı gırtlağından çekip sarsmaya başladı.

"Söyle nerede o?"

"Emanet, git, oyalanma... Gemi hareket etmek üzeredir..."

"Gemi mi Karabarut? Gemide ne var?"

"Kurban... Sıradaki kurban Samime'ymiş Emanet. Yarı baygın. Şurada yatan Ermihal cesetleri denize dökerken onu gemiye saklamış..."

"Hangi gemi?"

"Simurg!"

Karabarut, Simurg adını telaffuz eder etmez Emanet'in kapıya doğru koşan ayak sesleri duyuldu. Vahan efendi de

her şeyi bırakıp hızla ayağa kalktı. Samime'yi Emanet'ten önce ele geçirmesi gerektiğini biliyordu. Simurg adlı Mısır gemisinin iki özelliği limanda herkesçe bilinirdi. Birincisi direğinde daima tatlı diller döken bir papağan olması, diğeri de tam gece yarısında limana girip yine gece yarısında ayrılmasıydı. Cilt tezgâhı sayesinde yıllardır bu gemiyle iş yapıyor, Kahire'den kitaplar getirtiyordu. Galata limanının neresinde olduğunu çok iyi biliyordu. Kaptanı Kerem Reis'i tanıyordu. Emanet'ten evvel gemiye ulaşıp kurbanı oradan çıkarmasının şart olduğunu düşündü. Çırayı kaptı, kanlı ayakkabıları ve üzerindeki cübbeyle koştu. Niyeti genç rahiplerden birini limana uçurup gemiyi durdurmak, kendisi varınca da Samime'yi kıskıvrak yakalayıp geri getirmekti. Ne var ki kapıdan çıktığı anda başına darbe alacağını bilmiyordu. Emanet üçüncü defa aynı tuzağı kurmuş ve avını yakalamıştı. Bunun için kapıya doğru koşup onu limana gittiğine inandırması yeterli olmuştu. Şimdi kaybedecek vakti yoktu. Vahan'ın bayıldığını görüp öylece bıraktı. Sırtından papaz cübbesini çıkarıp Karabarut'un yanına koştu, bağlarını keserken mırıldandı:

"Yürüyebilecek misin?"

"Koşarım bile!"

Ama Karabarut daha çıplak bedenine cübbeyi giyerken yıkılıp kaldı.

"Burada kal, Vahan'ın başında bekle! Sakın kaçırma."

"Samime, Samime ne olacak?!"

Emanet tartışacak zamanda olmadığını biliyordu. Can havliyle koşarken sesi karanlıkta kayboldu:

"Onu ben bulurum, sen Vahan'ı..."

30

Bu, kilisede işlerin tersine döndüğü
Ve kurtuluş umutlarının söndüğüdür

Karabarut saniye kaybetmeden Emanet'in ardından koşması gerektiğini biliyordu, geç kalmadan Samime'yi bulmak önemliydi. Ama bunu yapmaya takatı yetmeyeceği de ortadaydı. Kolunu kaldırmayı denedi. Üzerinde dağ gibi kayalar vardı sanki. Hâlsizlik bütün hücrelerindeydi. En iyisi peder kendine gelmeden elini ayağını bağlamaktı. Hem Emanet böyle demişti. Onun dediğini yapmak gerekirdi. Bağlamalı ve sonra koşabiliyorsa koşmalıydı. Samime'yi bulmanın vebali boynunun borcuydu. Bin gayretle baygın yatan Vahan'ın ellerini ve ayaklarını bağlayabildi. İçi rahattı artık.

Sızlayan bileklerini ovuşturmak için çömeldiğinde kulağına ilahi ve temcit sesleri geldi. Uzun sadrazamın yeni yaptırdığı sahil camisinin minaresinden geliyor olmalıydı. Cami henüz tamamlanmamıştı ama halk, adına Azapkapı Camisi demeye başlamıştı bile. Demek ramazan dolasıyıla ibadete açılmıştı. Temcit sesine bakarak sabaha bir hayli vakit olduğunu anladı. Emanet beklemesini söylemişti. İçinden beklemek gelmiyordu. Vakit erken olduğuna göre bir koşu limana gidip dönebilirdi. Önce papaz cübbesinden kurtulması gerektiğini düşündü. Çevresine bakıp giysilerini arandı ama yoktu. Emekleyerek mutfağa kadar gitti. Evet, aşçı önlüğü, kasap poturu derken örtünecek kadar bir şeyler bulabildi. Şimdi yavaş yavaş gücünü damarlarında da hissediyor, koşmayı değilse de yürümeyi göze alıyordu. Evet, en azından denemeliydi; bedeni kendisine itaat ediyordu madem. İlk

adımlarını hissettiğinde kendine güven geldi. Ne var ki tam kapıdan çıkmak üzereyken Vahan'ın buyurgan sesi çınladı:

"Bekle orda!.. Samime'yi çoktan kaçırdın. Ama seni kirletilen kitapların sırrına kavuşturabilirim."

Durdu. Duvardaki çıralardan birini eline alıp yanına geldi. Çırayı yüzüne tuttu:

"Anlat!"

"Karşılığında ne alacağım?"

"Ermihal'e yaptıklarının aynısını..."

"Meseleyi kanla değil altınla çözebiliriz oysa."

Karabarut Ermihal'in yanına vardı. Yaşayıp yaşamadığını kontrol etti. Çoktan ölmüştü. Boğazına sarkıtılan çivilerin kaytanını gördü. Onu hızla çekip çıkardı. Çivilerin uçlarında et parçaları sallanırken getirip Vahan'a gösterdi:

"Altının sende kalsın, ben bilgileri çivilerle alayım."

"Dur!.. Azdahak'ın sırrına ne dersin? Tabii beni çözersen..."

"Sırrınızı biliyorum papaz efendi, sen kitaplardan bahset!"

"Beni müderrise götürürsen sana her şeyi anlatırım, kitapların, Azdahak'ın ve kuyruklu yıldızın sırrını. Öğrenmek istediğin bütün sırları... Reisimizin kim olduğunu merak etmiyor musun mesela?"

"Kim?"

"Onu öğrendiğin anda gökkubbenin başına çöküvermesinden korkmuyor musun?"

"Bugün korkuyu çoktan unuttum, hele sen resinizin adını de!"

"Beni müderrise götürürsen..."

Karabarut çivileri getirip Vahan'ın ağzına yaklaştırdı. Adamın gözleri irileşiverdi. O sırada dışarıdan sesler duydular. Vahan "Burdayıım!" diye bağırmaya başladığı an Karabarut ağzını kapattı ve elindeki çivileri ağzına tıktı. Vahan'ın değil bağırması ağzını hareket ettirmesi bile artık şiddetli bir acıyla mümkündü. Yine de parmağıyla ona sus işareti

yaptı; alay etmek için. Çırayı söndürdü. Saklanacak bir yer aradı ve kendini kapının arkasına attı. Vahan ağzındaki çivileri tükürememin ıstırabıyla kanlı zeminde gıkı çıkmadan çırpınıyordu. Öylece bekledi. Sesler gittikçe yaklaştı. İçlerinden biri çok tanıdıktı. Kapıdan girdiği vakit yüzünü de gördü. Evet, oydu, Ayasofya medresesinde ders aldığı allame müderris. Kuzu postunda canavar, melek suretinde iblis... Herkesin çok sevdiği, tek gözündeki bantın çehresini pek sevimli gösterdiği -talebeyken kardeşi Mustafa'yla o bantı caka satmak için taktığına dair iddiaya bile girmişlerdi- hocasının eski günlerini düşündü. O, adı üstünde pek nazik ve yumuşak huylu Halim efendiydi. Keşke her zaman gördüğünde yaptığı gibi şimdi de boynuna sarılabilseydi. Yanındaki adamlara ve Peder Vahan'a doğru imdat dolu koşturmacasına bakınca usulca kapıdan çıkıp kaçmanın daha akıllıca olacağını düşündü; mümkün olduğunca uzağa. Ve dediğini yaptı; elinden geldiğince hızlı...

Ezanlar okunurken limanı yokladı. Hayır, gemi yoktu. Orada bulunmanın emniyetli olmadığı açıktı; Vahan'ın kurban dediği Samime'yi aramak için mutlaka geleceğini biliyordu. Şimdi kendisi de ikinci kurban hükmündeyken oradan ayrılması akıllıca olurdu. Sendeleyerek ilerledi ve çekekte bağlı sandallardan birinin ipini çözdü. Küreklere asılıp doğruca Unkapanı istikametine yöneldi. Haliç'in şafak kızıllığı çöken sularında Ahi Çelebi Camii'nin kuytusuna kadar gelebildi. Orada sandalı bağladı. Üzerini yokladı, emanet kıyafetler... Keşke kayığın sahibi için birkaç akçe bırakabilseydi; kullanım kirası. Ardından Süleymaniye'ye doğru tırmanmaya başladı. Niyeti Emanet'in teşrihhanesine varıp onu beklemekti. Aklında Samime vardı ama papaz Vahan'la birlikte eski hocasının da cezasını vermenin yollarını aramaktan geri durmayacaktı. Bunun için önce aralarındaki bağlantıyı, kurbanlar arasındaki ortak yanları, en önemlisi de kitapların başına

gelenlerin bu vakalarla alakasını iyice araştırmalıydı. Emanet'le bunları müzakere etmek elbette iyi olacaktı. Kulübenin olduğu bahçeye vardığında önce teşrihhanenin kapısını yokladı. Kapalı olduğunu görünce kendisine gizlenecek bir kuytu aradı. Emanet gelesiye kadar kimseye görünmese iyiydi. Biraz sonra sabah telaşı başlar, Süleymaniye'nin bekâr odalarından dükkanlara, gediklere ve zenaat kârhânelerine doğru gidişler başlardı. Bir kuytu bulup çömeldi. Sonbahar ayazı bağrına vuruyordu. Oturduğu yerde büzüldü. Hareketsiz durmak yorgun bedeninde uykuyu çağırmıştı. Açlık ve halsizlik de had safhadaydı. *"Uyumamalıyım!"*

Bir kapı sesi duydu. Konaktan birisi çıkmış kendisine doğru geliyordu. Genç bir hanım. Emanet, bir kızkardeşi olduğundan bahsetmemişti. Karanlıkta bile ona ne kadar benziyordu; yürüyüşü, edası, hatta yüzü. Yanından geçip teşrih kulübesine girdi. Karabarut ne yapacağını bilemedi. Karşısına çıkıp sabahın köründe kendini tanıtması ortalığı telaşa vermek olurdu. Hem şu işkence görmüş hali ve kanlı yüzüyle, üstelik başkalarının giysileri içinde kızcağızı korkutmanın bir anlamı yoktu. En iyisi buradan gitmekti. İyi ama Emanet'i bir an evvel bulmalıydı. Belki de gördüğü kıza ağabeyini sormalıydı ama bahçenin içindeki kulübede, bir hırsız gibi görünürken onu nasıl sorabilirdi ki? Bir plan yaptı. Konak kapısına gidip bekleyecek, kız geri çıkınca dışarıdan geliyormuş gibi yapıp ağabeyini soracaktı. Kapıya ilerledi. Birkaç dakika sonra kulübeden Emanet çıkıp geldi; omuzunda her zamanki sahtiyan çantasıyla. Onu bulduğuna çok sevinmişti:

"Seni çok merak ettim, kiliseye döndüğümde ortalık karışmıştı ve sen yoktun. Neyse ki gelmişsin!"

"Bir saat oldu, burda seni bekliyorum. Neler oldu? Samime nerede?"

"Limana vardığımda gemi gitmişti."

"Annem, ah annem... Şimdi ona ne cevap vereceğim ben?"

"Sızlanmayı bırak. Yengen en azından Maguşların eline düşmedi ve sağ."

"Biraz sonra sizin bozahaneye varıp İskenderiye kale dizdarına bir güvercin uçurur, durumu anlatır, yengene sahip çıkmasını sağlarız. Şimdi sadrazam hazretlerini bulmamız gerekiyor, tekmil verip durumu anlatmak üzere."

"Oradan da kuşluk vaktinde sadrazam hazretlerinin Kadırga'daki camiine gider, mukabele okuduğu hücresinde tekmilimizi veririz."

Karabarut ile Emanet Şehzadebaşı'nın yolunu tuttular. Vakit ilerleyip de Uzun sadrazamın camiine vardıklarında orada bostancıbaşıyı buldular. Meğer sadrazam ishal olmuş, konakta istirahat halindeymiş. Ama bu mesele bekleyecek gibi değildi; bir an evvel harekete geçilmesi ve katillerin yakalanması babında yaşadıklarını bostancıbaşıyla paylaştılar; her ne kadar ona güvenmeseler de. Bostancıbaşı onlara bambaşka şeyler anlattı:

"Efendiler! Sizin haberiniz yok ama gelinlerin katili bu gece yarısında yakalandı. Ben dahi bizzat oradaydım, kiliseden sonra gidip herifi gördüm, Kaptanpaşa kolluğunda... Adam her şeyi bülbül gibi şakıyordu. Hangi gün kimi nereden kaçırmış, hangi gelini nasıl öldürmüş falan..."

Emanet de Karabarut da duyduklarına inanamadılar. Her ikisinin de içinde bir an evvel gidip o adamı sorgulama arzusu doğdu. Bunu bostancıbaşına söylediklerinde adam ateş püskürmeye başladı:

"Asla efendiler, işimiz bitti, mesele kapandı. Size gelince; haberiniz yoksa işte şimdi haberiniz olsun ki, bu sabah sadrazam hazretleri bir ariza yazdırıp sultanımız efendimize geceki kilise baskınını arz etmişler. Onlar konuşurken Ayasofya önünde birkaç papaz ve haham saray çavuşlarının önünü kesip böyle mübarek bir gecede dinî mekânlara yapılan bu olumsuz

muameleden güçenikliklerini arz etmişler. Çavuşlar da durumu sultana arz etmişler. Sultan da bütün bunlar hep kuyruklu yüzünden diyerek şehirde kuyruklu yıldıza yorulabilecek bütün vakaların soruşturmasına son verilmesini buyurmuş. Ben de şimdi sizleri baskının günah keçisi olarak vazifeden çekip, müneccimin gözlem neticelerini halka yaymakla vazifelendiriyorum. Gayrı gidin, kendinize denileni yapın!"

Bostancıbaşı bütün anlattıklarını Karabarut ile Emanet'in başına buyruk çalışmalarının intikamını alır gibi söylemişti. Sanki bu davanın kapanmasını istiyordu da sadrazamın adamı bile olsanız ümüğünüzü işte böyle sıkarım demeye getiriyordu. Hızını alamamış olmalı ki Karabarut'a yüzünü dönüp ilave etti:

"Şimdi bozahaneye uğrayıp bildiklerini başka bir hafiyeye aktaracaksın. Bundan böyle cinâyetler de, kitaplar da başkasının meselesi olacak, anlaşıldı mı hafiye ağa!.."

Sonra da Emanet'e dönüp dik dik baktı.

"Sen nesin, kimsin bilmem ama bu talimatım senin için de geçerlidir!"

Karabarut ile Emanet birbirlerine bakakaldılar. Bostancıbaşıyla tartışmanın veya kendisine itiraz etmenin bir faydası olmayacağını biliyorlardı. Eğer çeteleşmenin devlet içindeki başı bu adamsa kendilerine geçit vermeyeceği belliydi. Ayrıca sultan hazretleri bir karar aldıysa ona da mutlak itaat gerekirdi. Uzun sadrazama gidip durumu izah etseler iyi olacaktı ama o da yatağa düştüğüne göre şimdilik yapılacak bir şey kalmıyordu. Beraberce Atmeydanı'ndaki hipodrom harabelerinin arasındaki tozlu yoldan yürürken aralarında büyük bir sükût hüküm sürmeye başladı. Neden sonra aynı anda ikisi aynı şeyi dillendirdi:

"Yanlış bir şey var!"

Sonraki adımları boyunca yanlışlıkları bir bir müzakere ettiler. Bostancıbaşının tavrını değerlendirdiler ve birlikte

hareket ederek önce Kasımpaşa'ya varıp katil zanlısını görmeyi kararlaştırdılar. Bir yolunu bulmak zorundaydılar. Sonra da sadrazama ulaşmak gerekecekti. Onun konu hakkındaki talimatlarını bizzat ağzından duysalar iyi olurdu. Elbette bostancıbaşının emri gereği müneccimin rasathanesine varıp denileni de yapacaklardı. Bu vesileyle kiliseyi ve müderris konağını gözetlemeyi sürdürebilirlerdi. Emanet bir ara mırıldandı:

"Şu kutsal kitaplar meselesini bana anlatmanın zamanı geldi sanırım Karabarut!"

"Haklısın Emanet! Ama önce varıp Kıztaşı'nda annemi görmeliyim. Öğle üzerinde rasathanede buluşmak üzere..."

"Dikkatli ol!.."

"Allah'a emanet!"

Bu son kelimeyi ona adıyla seslenir gibi tonlayarak söylemişti. Emanet gülümseyip eliyle omuzunu sıvazladı. Karabarut kendisine dokunulmasından hoşlanmayan birinin dokunuşuna hayret etti. Çemberlitaş civarında Çarşı esnafı yeni yeni dükkânlarını açıyor, ramazanın rehavet dolu günlerinden biri daha başlıyordu. İkisi vedalaşmak üzereyken karşılarında Arşak'ı buluverdiler. Nefes nefeseydi:

"Yeni bir kurban pasam, *asto dialo*, o seytanlarin isi, cakir gozlü... Samime!"

İkisi yine aynı tepkiyi verdiler:

"Samime?"

31

Bu, kurban gelinin durmadan sayıklaması Ve hafiyenin doğruyu yanlıştan ayıklamasıdır

8 Ramazan

"Evet, Samime! İsmini boyle dedi, zaten baska da bir sey demedi."

Arşak nefes nefese anlatıyor, Karabarut ve Emanet bir yandan can kulağıyla dinliyor diğer yandan Samime'nin gemiyle Mısır'a gitmediğine seviniyorlardı. Emanetin zihninde başka bir soru daha vardı; gece tutuklanan bir adam nasıl olup da şimdi karşılarında yeni haberler veriyordu. Samime bahsini uzun uzun sorup emin olduklarında Arşak, Emanet'in sorusunu da cevaplandırdı:

"Evet, nasil kurtulduğumu merak etmekde haklisiniz süphesiz. Gece boyu subasi aga beni azarladi. *Vahan'a niye saldiriyorsun vre, deli misin vre...* Nihayet Hayk Anuş'umun cenazesi için aciyip merhamete geldi de beni saldi. Dün Vahan'ı haklamadan esimi toprağa vermemeğe yemin etmistim, na'şini eve koyduğum gibi limana kostum, Lavirento'nun meyhanesine varip diyakoz Vartan'ı bulayim diye. Ondan Vahan'ın evini sorazaktim. La'kin *ade re*, gümrük emini Salih Efendi'nin seyisiyle karsilasmam?! Mestan Ağa, bilirsin? Gizlene gizlene birini takip ediyor, mintanli setreli bir konak kadini... Mestan'in yanina vaziyet ettim. Bu hatun bir gemi ariyor, Kaknus mu, Anka mı, Simurg mu öyle bir kus ismi var. Meğer gümrük emininin esi Düriye Hanum bizim bu Mestan'a bu hatunakiyi takip edip gerekirse korumasini demis.

Kadin bebeğini mi kaybetmiş, bası belada miymis, öyle bir sey. Tabii bunu isitince cinlerim tepeme çikti, *asto dialo*, Vahan'a sovmeye basladim. O vakit kilisede evvelinde rast geldiğim iki adami limanda dolasirken gordüm. Yesil basliklari var böyle, neydi ismi, hah barata vre! Biri çolak biri de bacağı sargili, aksiyor yürür iken, belli birini ariyorlar. Basladik onlari takibe. Dedim ki kendime pasam, peslerinden gidersem Vahan'a ulasirim. Tesadüf, onlar da bir gemi ariyorlar. Öğrensinler ki o gemi gece yarisinda azimet etmiş, döndüler gerisin geri, kilise istikametine... Biz de peslerinde. Vâkia, Mestan Efendi'nin takip ettiği hatun köse basinda önlerine çıkivermez?! Kadini görünce çolak olan üzerine atildi. Mestan hatunu kurtarmak için hançerine davrandi. Aksak olan da ise karisinca ben de onun üzerine! *Panaya*! Anuşakimin akibetini bir kadina daha yaşatmalarina izin veririm?! Boğuşma, tepişme derken sükür ikisini de hakladik. O hatun bize güvenip bir sey demedi. Yalniz ismini öğrenebildik. Mestan onu Salih Efendi'nin Fındıkli'daki yalusuna götürdü. Gerisi size kalmis vre. Gayri siz isinize, ben isime..."

Arşak uzaklaşmak üzere döndüğünde Karabarut kolundan tuttu.

"Bak arkadaş, Vahan benimdir. Sen git eşinin cenazesiyle ilgilen."

"Kat'a! O seytan ölmeden Anuş'uma huzur yok. Simdi gidip o iki hergeleyi konusturup nerdeymis öğrenezeğim."

"Efendi, şu anda ona ulaşman imkânsız, muhtemelen kilisededir ve şimdi orası adam kaynıyor..."

"Kararimi verdim pasam. Vahan'ın canini alazağim."

"Bu aptallığa devam edersen asıl sen canından olacaksın."

"Feda ettim vre, Anuşakimle beraber gömülürüz!"

Arşak koşup gitti. Karabarut ardından bakarken söylendi:

"İnsan eşini sevecekse böyle sevmeli!"

Emanet'in karşılığı da şaşırtıcıydı:

"Böyle sevilmeyi hangi kadın istemez?!.."

Aynı anda birbirilerine baktılar, sonra da gözlerini kaçırdılar. Her ikisi de hassas yanlarını birbirine açık etmekten rahatsızlık duymuş gibiydiler. Emanet en kalın sesiyle öksürdü; laf karıştırmak üzere:

"Gidelim, doğruca Fındıklı'ya."

Karabarut itiraz etti:

"Hayır, ben Fındıklı'ya, sen Kasımpaşa'ya..."

"Anca beraber, kanca beraber; önce Fındıklı, sonra Kasımpaşa!"

Karabarut yoldaşının ısrarına boyun eğdi. Söylediklerine itaati bir vazife gibi görmeye başladığını bile hissetti.

Yolda konumlarını, yaptıklarını, yapacaklarını tekrar müzakere ettiler. Her ikisi de artık tasnif dışı çalışıyor, Üç Hilal hafiye teşkilatından da, bostancıbaşı kolluğundan da emir almıyorlardı. Sadrazam hazretlerinin bu durumdan hoşlanmayacağı da ortadaydı. Buna rağmen kilisede dönen dolapların peşini bırakmaya niyetleri yoktu. Birilerinin cinâyetleri örtmek istediği belliydi. *"Kim?"* Sultanın ülkesinde bunca vahşetin adaleti sağlanmazsa devlete yazık olurdu. Sultanın çevresinden birilerinin bu işte parmağı varsa bu daha vahimdi. Kilisenin yanında vaktiyle müderris konağını da ta baştan gözlememiş olduklarına bin pişmandılar. Ama müderris Halim Efendi'den şüphelenmek de neyin nesiydi?

Sıradaki hamleleri ne olursa olsun, hata yapmamaları gerektiğinin farkındaydılar. Başarısız bir girişim yalnızca kendilerine zarar vermez, davanın da üstünü tamamen örterdi. Suçlular her kim ise tek tek yakalamak gerekiyordu. Bu adamlar memleket için zararlı insanlardı. Masum çehreleriyle halkın arasında itibar görüyor, zalim çehreleriyle bu itibarı kullanıp cani ve katile dönüşüyorlardı. Ayinlerde kullandıkları maskeleri çıkartıp halka asıl çehrelerini teşhir

etmek boyunlarına borç sayılırdı. Bunun için önce Uzun sadrazama gerçekleri anlatmaları, gizliden gizliye kovuşturma yürütme iznini almaları ve sonunda da baskın için ruhsat ve güvenilir adamlar temin etmeleri gerekecekti. Yazık ki asıl mesele, güvenilir adam bulmaktaydı...

Fındıklı'da gümrük emini kapıyı bizzat kendisi açtı. Mestan Ağa olup biteni anlatmış, o da birilerinin çok geçmeden kapısını çalacağını tahmin etmiş olmalıydı. Yine de her ikisini sorguya çekti. Karabarut ne hafiye teşkilatından, ne kilise veya sadrazamdan bahsetti. Onun yerine kaybolan yengesini anlattı, onu tarif etti. Salih Efendi güngörmüş, devran geçirmiş adamdı. Önce aradıkları kadının kim olduğunu, şeklini şemailini, kaç gündür kayıp olduğunu, resmi makamlarca aranıp aranmadığını, tomruklardan kendilerine verilen cevapları vs. tek tek sorup dinledi. Evet, haremlikte misafir tuttuğu genç hanım onun yengesiydi. Birkaç bakımdan buna inandığı vakit gülümseyip sordu:

"Adı ne demiştiniz evladım?"

"Samime, yengemin adı Samime'dir. Eğer o değilse duacınız olarak kapınızdan ayrılırız!"

Buluşma anı Samime'nin gözyaşlarıyla ıslandı. Karabarut, yengesinin avuçlarıyla kavradığı karnına bakıyor, bebeğini yitirmiş bir annenin gözyaşlarının çok ötesinde, yerine getirilememiş bir sorumluluğun ağırlığıyla dövünüyordu. Binbir türlü pişmanlık, kahır ve çaresizlik içindeydi. Soran gözlerle "Mustafa?" diyebildi; "Mustafam?" Karabarut başını iki yana sallamakla yetindi. Onun uzaktan uzak Cezayir illerinde ebediyyen kalmasına mı yansın, burda yakından yakın eşini ve bebesini koruyamadığına mı yansın!.. Vicdanı bir yandan, kalbi bir yandan yanıyor, tutuşuyor, kavruluyordu. Bir de annesine bütün bunları izah etmek vardı. Bebesinin acısıyla uğunan şu acılı kadına dağ gibi kocasının artık hayatta olmadığını nasıl söyleyecekti?

Hıçkırıkları ve sessizliği Salih Efendi sonlandırdı. Güngörmüş adam teselli kabilinden birkaç kelam ederek herkesin kendine gelmesini ve yapılacakları konuşmak gerektiğini hatırlattı. Emanet atıldı:

"Samime hanım, size bunu çektirenler daha beterini çekecekler, söz veriyorum. Yeter ki kimler olduklarını söyleyin."

Samime tanımadığı derviş kılıklı bu gencin sorusuna aldırış etmedi. Ne yapması gerektiği hususunda Hasan Ağa'sına baktı. Karabarut ona emniyet telkin edebilmek için Emanet'in sorusunu tekrarladı:

"Kimdir yengem, söyle!"

Samime kelimeleri telaffuzda zorlanır gibiydi. Anlattıkları bölük pörçüktü. Gözyaşları ve hıçkırıkları araya girdikçe daha da anlaşılmaz oluyordu. Karabarut onun hâlâ kendine gelemediğini görebiliyordu. Mağarada kendisine olanın daha fazlasını ona yapmışlardı anlaşılan. Neyse ki kekeleyerek de olsa anlatmayı başardı:

"Yüzlerinde mas-maskeleri va-vardı. Yı-yılan yılan yüzler..."

Hıçkırıklar ve sayıklamalar...

"Beyaz du-man-lar ve mantar-lar..."

Bebeğini yitirmiş bir annenin çaresizliği. Eli hep karnında...

"Mantar... Mantar-lar... Toz..."

"Yengem, kurbanın olayım, ağlamadan anlat."

Samime biraz daha toparlandı. Artık kelimeleri cümleye dönerek ağzından çıkıyordu.

"Cin deliğine ba-başımı soktular. Beyaz dumanların a-rasına. Cennet dumanı di-diyorlardı, kendileri de koklayıp güldüler."

Emanet araya girdi:

"Cennet dumanı! Alçak herifler!.."

Başlar kendisine çevrilince de açıklama yaptı:

"Kükürt alaşımlı maddelerden yapılır, zifin tohumu karıştırılır ve ateş dumanıyla püskürtülürse insanı çok derinden sersemletir. Aşırısı baygınlık, hatta ecel getirir."

Herkes Emanet'e bakakaldı. Karabarut'un yüzünde bir şaşkınlık bile vardı. Bunu nereden bildiğini sorsa elbette "Teşrihhanemde ben de kullanıyorum!" diyemezdi. Emanet, açığını bir soruyla kapattı:

"Kokusu genzini yakıyor muydu?"

Samime sakinleşmişti:

"Evet, çok! Ben başımı çekmek istedikçe onlar daha derine ittirdiler. Hayaller gör-meye öyle ba-başladım. Bedenimi hissediyordum ama hükmedemiyor-dum. Işıklar saçan muazzam yıl-dızlar geçiyordu gö-zümün önünden. İçinden insani şekilleriyle ruhların çıktığı su kabarcıkları, damlalar, ıslaklıklar her her her yanımdaydı. Her her bir kabarcık patladıkça bir ruh göğe yükse-liyordu a-deta."

"Onlara bağırıyordun ama sesin çıkmıyordu..."

Bu sefer de Samime Karabarut'a "Sen nerden biliyorsun?" der gibi baktı. Karabarut geçiştirdi:

"Ermihal'e de öyle yapmışlar!"

"Ermiyal nerde? Beni o kurtarıp gemiye götürdü."

"Biliyoruz. Artık ağlama... Geçti, her şey bitti... Evimize gideceğiz."

Karabarut bunu dediği anda yengesini bu haliyle eve götürmenin uygun düşmeyeceğini fark etti. Annesiyle bu şekilde karşılaşması her ikisi için kötü olurdu. Annesinin kalbi zayıftı, füc'eten gidebilirdi. Emanet'e baktı. Onun yardımcı olabileceğini düşündü:

"Hatta Emanet'in kızkardeşi sana daha iyi bakar, oraya gö..."

"Benim kız kardeşim yok ki?"

Karabarut, önce Emanet'in, Samime'ye dair bir sorumluluğu almamak üzere mazeret kabilinden yalan uydurduğunu

düşündü. Ama birbirlerine canları üzerine yemin etmişlerdi, sorumluluktan kaçınmak, üstelik de kardeşi olmadığına dair yalan söylemek aralarındaki yemini bozmaz mıydı? Süleymaniye'deki konağın bahçesinde daha bu sabah kız kardeşini görmemiş miydi? "Kardeşi değilse o kız kimdi?"

Bu sorunun cevabı "gizli kapaklı bir sevgili" olabilirdi. Emanet o teşrihhanede bir kızla buluşuyorsa bu kendisini ilgilendirmezdi elbette. Ama kız içeri girmiş, emanet dışarı çıkmıştı. Üstelik sima olarak Emanet'e çok benziyordu. Ve birden zihninde görüntüler birbiriyle çelişmeye başladı. Evet! O kızın kim olduğu belliydi. *"Aman Allah'ım!"* Olanları baştan hatırladı. Emanet içeriye girmiş ve birkaç dakika sonra dışarıya çantası omuzunda kalender derviş kılığında çıkmıştı. Böyle olmuştu. Buna inanmak istemedi ama başka açıklaması yoktu; o kız Emanet'in ta kendisiydi. Ayaklarında dermanın kesildiğini hissetti. Hiçbir şey söylemedi. Emanet bir dolaplar çeviriyordu, kendisine anlatmadığı, sakladığı şeyler vardı. Bunu keşfetmeyi ve hesap sormayı şimdilik ertelemek iyi olurdu. Arada sarf edilen kelimelere ilgisiz göründü, kızkardeş bahsini kapattı ve Samime'ye döndü:

"Annem'in duaları kabul edildi yengem, hasretle seni bekliyor..."

Veda esnasında herkes bebekten hiç bahsedilmediğini düşünüyor ve hiç biri bu konuyu açmaya cesaret edemiyordu; Samime dâhil. Tam kapıdan çıkacakları esnada Dürriye hanım dayanamayıp Karabarut'un kulağına fısıldadı:

"Hasan, evladım, bebeği aramayacak mısın?"

Karabarut, gözleriyle "Hiç aramaz olur muyum?" anlamına gelen bir bakıştan sonra Samime'ye hissettirmeden fısıldadı:

"Bunun için yakında kapınızı tekrar çalacağım efendim!"

32

Bu, zalimlerin kurban hakkında görüşmesi Ve cemiyet azalarının birbirine düşmesidir

"Kâinatın başlangıcında Allah vardı ve melekler vardı. Meleklerin hocası Azazil mutlak bir itaat içerisinde Allah'ı kutsuyordu. Ne zaman ki Tanrı Adem'i yarattı ve Azazil'e Adem'e secde etmesini söyledi, Azazil kendini Adem'le kıyasladı. Kendince ondan üstün yaratıldığını düşündü. Sonra yaratıcıya isyan etti, O'nun var edici kudreti karşısında yok edici güçler istedi. Tanrı ile mücadeleye girişti. Önce cennetin en güzel mahlûku yılanı kandırdı. Onun vasıtasıyla Havva'nın aklına girip Adem'i azdırdı. Azdahak krallığı o gün başladı. Allah hepsini cezalandırıp topluca cennetten çıkarınca yılan bütün güzelliğiyle birlikte ayaklarını ve yelelerini kaybetti, sürünmeye mahkûm oldu. Utancından yüzyıllarca yerin altından çıkmadı. Nihâyet Azdahak sultanın zamanında onun ihtişamına kapılıp yanına sokuldu, iki omuzuna yerleşti. Azdahak o kadar ıstırap çekmeye başladı ki Tanrı'ya yalvardı ve evrendeki hırs, kibir, sarhoşluk, büyü ve yalanı ortadan kaldırma karşılığında acılarından kurtulmayı istedi. Tanrı ona bir fırsat tanıdı ve saf kulluğunu lutfedip adına Büyük Kurtarıcı Azi Dahaka dedi. Omuzundaki Azazil ise bir zamanlar Tanrı katından kovulmasına yol açan kibir gibi, hırs gibi, yalan gibi kötülüklerle onu kandırmaya devam etti. Azdahak, durmadan mücadele ediyordu ve Maguş Hanedanlığını kurdu. Ömürler geçti, zaman aktı. Ne yazık ki dünya hırstan ve tamahtan ibaretti ve büyük kurtarıcı işini tamamlayamadan Tanrı katına çekildi. Bugün onun yarım kalan işini

tamamlamak üzere semamıza kadar geldiği gündür. Müjdeler olsun!.. Otuz gün otuz gece kutsal ışığın içinde bekleyip bizi izleyecektir; her gün semamıza biraz daha yaklaşarak... Şehri kargaşaya sürükleyebilir, kurbanlarımızı ve ayinlerimizi ona göre düzenler, büyük ateşi de vaktinde hazır edebilirsek şanla, şerefle aramıza katılacaktır. Yılanların asırlardır süren kış uykusundan uyanma, bilgeliklerinin evreni kuşatma vaktidir. Uyanış için gayret gösteren her kişi, gayretinin karşılığını ebedi hayatta alacaktır. Bugün sizler, ulu Maguş'un halifeleri olmak üzere seçilen sizler, kutsal ışıkla birlikte büyük kurtarıcının yardımcısı olmayı istemez misiniz?"

"Sssssssssssss...."

"O halde artık dünyadan ve dünyalıklarınızdan sıyrılın. Gün, sahip olduğunuz her şeyi büyük kurtarıcı için feda etme günüdür. Malınızı, makamınızı, evlatlarınızı, itibarınızı, hatta canınızı vererek büyük kurtarıcı ile alışveriş yapınız; o size daha iyisini verecektir. Unutmayınız, davamız hak davadır, gün fedakarlık günüdür..."

Kaf Maguş anlattıkça her bir cümlesinin anlamı tıslamalarla karşılık buluyor, maguşlar adeta coşuyor, kabarıyor, yükseliyor, ayinin etkisi ikiye üçe katlanıyordu. Öte yandan Peder Vahan'ın başına gelenler hepsini ürkütmüş, Azdahak cemiyeti adına yapılabilecek ne varsa bir an evvel yapılması gerektiği kanaatini uyandırmıştı. Müderris konağındaki sabah toplantısı bunun içindi. Büyük efendileri sultan divanında olduğu için katılamamıştı ama altı kişilik bir ayin, elbette dünyayı kurtarmaya yeterdi. Kaf Maguş, Peder Vahan'ın bilhassa hafiye Karabarut ve Emanet hakkında anlattıklarından yolun sonuna gelindiği ve ellerini çabuk tutmaları gerektiği sonucunu çıkarmış, hazırlıkları ona göre yapmıştı. Maguş'ların her birerine ulaklar gönderip acil toplanmalarını istediğinde onları ikna etmekte zorlanmayacağını biliyordu. Toplantının istediği neticeyi verebilmesi için hamasi

cümleleriyle hepsini tek tek muhatap alması, sırasıyla gözlerinin içine baka baka konuşması bu yüzdendi. Etkili ifadeleri müderris olmanın nimetiydi. Ders anlatır gibi, karşısındaki insanı ikna etme hususunda hiçbir zaman sıkıntısı olmamıştı. Şimdi de kerli ferli beş adam, -büyük efendi hazretleri hariç- ölüme hazır fedailer gibi işte huzurunda bekleşiyorlardı. Üstelik yüzlerinde maskeleri bile yokken. Onlara yapmaları gerekeni söylemesi yeterliydi artık. Her bireri sanki bugün için yaşamış olduklarını hissediyorlardı. Kalplerinden geçenler adeta müderrisin kalbinden geçenlerdi. Ne olacaksa artık olmalıydı; kutsal ışık semadayken... Gün, ömür boyu konuştukları geleceğin bir hayal olmadığını görme günüydü. Nun Maguş heyecanla atıldı:

"Her ne ki istenirse yapmaya yeminliyiz, söyle ki uyalım, emret ki yapalım, ol de olalım, öl de ölelim!"

Kaf Maguş, Sad Maguş'un yanına ilerledi. Elini omuzuna koydu:

"Fedakârlık vakti üstat!"

"Elbette Kaf hazretleri!.."

"Son kurban!.. Büyük kurtarıcı adına..."

Samime'yi ellerinden kaçırdıklarını düşünen herkes Sad Maguş'a baktı. Kurban bulmak hiçbir vakit kolay olmamıştı. Genç olacak, yılan gözlü olacak, kadın olacak, hamile olacak... Ermihal'in bulduğu yeni adayı da Ayasofya'da kaybetmişlerdi yazık ki. Şimdi Sad Maguş'un yuvarlak lacivert gözlü gelini en iyi kurban adayı olarak görünüyordu. Sad Maguş, az evvelki fedakârlık nutuklarına rağmen yapılan teklife şiddetle itiraz etti:

"Asla olmaz! Beni kurban alın ama onu asla! O benim soyum, neslim..."

"Binlerce nesil adına bir nesil, milyonlarca insan için bir insan nedir ki Sad hazretleri? Dünyaya hakim olduğumuzda soyunu yenilemek elinde olacak. O yüzden..."

"Bütün kötü ruhlar, Sad hazretleri, ölümden geçtikten sonra iyileşir, iyiye dönüşür, biliyorsun. Ölüm bizi arıtır, ölüm bize hayat verir. Kurbanlarımız kayığından denizin dibine düşen kayıkçı gibidir, denizin dibinde ölümü hisseder ve ruhu sudan tekrar yüzeye çıktığında artık hırslardan, kibirden, sarhoşluktan, büyüden, yalandan kurtulmuş olarak yaşar. Bu durumda neslini pak eylemek istemez misin?"

"İstemem, benim soyumdan olmaz!"

"Vakit dardır, uygun kurban..."

"Olmaz dedim!"

"O hâlde olduralım!"

Kaf Maguş'un bir işaretiyle iki fedai Sad Maguş'u kıskıvrak yakaladı. Nifak ve hırs ekenler elbette mahsul olarak ihanet ve zulüm biçeceklerdi. Hep başkalarına gösterdiklerini şimdi kendileri görecekti. Müderris Kaf Maguş can ciğer yoldaşını sepete gerdirerek bağlamalarını, sonra da evine gidip gelinini getirmelerini emretti; güzellikle veya zor kullanarak...

"Akşam için kurban meselesi halledildiğine göre diğer hazırlıklara geçelim. Büyük ateş?"

Sin Maguş atıldı:

"Cibali'de bu gece sakar ev hanımlarından beşinin ocağı tesadüfen aynı anda parlayıp küçük yangınlar çıkacaktır. Bunun için bacalarına beş fedai gönderilmiştir. Cemaat teravihi yarıda kesip yangınları söndürmeye koşarken de alevleri birbiriyle buluşturmak üzere beş adam tutuşturucularla hazır olacaktır."

"Pekalâ! Şu baş belaları Karabarut ile Emanet'in icabına kim bakacak?"

Nun Maguş elini kaldırdı:

"Bugün Kaptanpaşa tomruğuna gelinlerin katiliyle görüşmeye geleceklerdir. Ben icabına bakar, leşlerini Haliç'e atarım."

"Şimdilik değil Nun Maguş, şimdilik değil. Siz Kaptanpaşa tomruğuna onlardan evvel varın ve gelin katili diye uydurduğunuz afyonkeş herifi susturun. O hafiyeler de bize çektirdiklerinin ve elbette Vahan biradere yaptıklarının karşılığını ölmeden görmeliler. İkisini de sıkı takibe alıp yakalayın. Cezalarını bizzat burada vereceğiz."

"Ama efendimiz, meseleyi kökten halletmeyi hep siz..."

"Ahmaklık etmeyin, hafiyelerin bugün ölümü, aseslerin üzerimize gelmesi demek olur. Gece bu yakaya geçmesinler yeter. Onları İstanbul'da oyalayacak bir çare bulun."

"Anlaşıldı Kaf Maguş hazretleri!"

"Halkı da meşgul edecek bir yol bulunsun."

Dal Maguş hazır bekliyordu, bir adım öne çıktı:

"Kuyruklu yıldız uğursuzluğunu devam ettirebilir, meydanlara ölü inekler bıraktırabilirim."

"Pekalâ!"

"İstenirse ben de elimdeki kutsal kitapları cüz cüz öd kazanına bandırıp cami mihraplarında teşhirini sağlarım; ikindi cemaati sokağa dökülür..."

Vahan'ın bu taahhüdünden sonra Kaf Maguş sanki unuttuğu bir şeyi hatırlamış gibi mırıldandı:

"Ha... Evet, biriniz de şu müneccim efendiyi tutup getirsin. Dinikuru yok madem, kutsal ışık hakkında bizi o aydınlatsın!"

"Ben yaparım!"

"Pekalâ dostlarım. Müjdeler olsun ki büyük gün geldi... Büyük efendi hazretlerine her şeyi böylece tekmil vereceğim. Bu akşam dünyayı yeniden kurmak üzere dağılalım; dikkatlice..."

33

Bu, hafiyenin çaresizlikle ah vah edişi Ve teselli için sadrazam konağına gidişidir

İstanbul sisli puslu bir sabaha uyanıyor, Kıztaşı'ndaki evde tebessüm gözyaşında kayboluyor, Meşkure hanımın sevinciyle Çakır gelinin matemi birbiriyle yarışıyordu. Sabah sabah bir de ayaz başlamıştı; sonbahar ayazı. Karabarut'un ruhunda hüzünler fırtınalara ve kasırgalara o vakit çevrilmeye başladı. Düşündü, düşündü, düşündü... Annesi Çakır'ına kavuşmuştu ama Çakır gelin bebeğinin yasındaydı. Ona bakanın içi parelenirdi. Başına gelenlerin dehşetiyle neyi nasıl yapacağını şaşırmıştı zavallı. Dünden beri zaten algıları da gidip geliyordu.

Karabarut dikkat etmişti, yengesi elini karnından hiç çekmiyordu. Sahurda bir şey yememiş, kâh zoraki gülümsemeler, kâh gizli iç çekişlerle zaman tüketmişti. Şimdi de sayıklar gibi mırıldanıyordu. Yaklaşıp kulak kabarttı. "Sürmelim, emanetine sahip çıkamadım!" tekrarındaydı. Teselli için birkaç cümle edecek oldu; yanağında yaşlar sicim sicim ulanmaya başladı. Ne yapacağını kestiremiyordu. Annesine baktıkça başka, yengesine baktıkça başka karabasanlar yaşıyordu. Çaresizdi. Sisin, lodosun da etkisiyle Kıztaşı, üstü açık bir zindana dönmüştü. Herkes o zindanda kendine ait çileyi dolduruyordu sanki. Bir şeyler yapması gerekiyordu ama ne? Samime'yi ararken kardeşinin ölümünü geri plana atmış, sanki aklından çıkarmıştı ama şimdi Mustafa adı kıymık kıymık tekrar zihnine batıyordu. Annesine nasıl söyleyecekti? Peki ya yengesine? Hayır, bu durumdayken olmazdı.

Matem matem üstüne; ı-ıh!.. Uygun bir zamanı beklemeliydi. İyi ama o uygun zaman ya hiç gelmezse? Gecikeceği her günün yükü ya katlanarak omuzlarına binerse?" *Oooof, of!..!*

Evde duramayacağını anladı. Emanet'le buluşup yine kendini işe vermeliydi. *"Emanet?"* Evet, bir sorun da oydu. Emanet artık eski Emanet olmayabilirdi. Bir an onu bir kadın olarak canlandırdı gözünde. Nazal sesli bir kadın... Eğer öyle ise ne yapmalıydı? Birbirlerinden hiçbir şeyi gizlememeye yemin etmiş iki kader arkadaşından biri, kadın olduğu halde erkek kılığında dolaşarak kendisini aldatan diğerine nasıl davranmalıydı? Kızkardeşinin olmadığını söylerken şaka yapmış olamazdı. Bahçe kapısından teşrihhaneye girerken gördüğü genç kız da hayalet değildi. Üstelik tıpatıp Emanet'e benzerken... Birden Emanet'i bıyıksız düşündü. Kulaklarına kadar uzanıp küpesine bağlanan bıyıkları kalenderi dervişlerinde bile görmemişti. Ya burnundaki hızma; göreni kadın olduğuna inandıran hızma? Gördüğü kızın burnunda hızma yoktu. İlk karşılaştığı anda yüzünü dikkatli nazarlarla yeniden incelemeyi kurdu. Bıyıkların sahici olup olmadığını gün ışığında yeniden görmeli, tavırlarını bir de kadın olarak değerlendirmeliydi. Belki de bir yolunu bulup onunla kazara çarpışmalı, kadın mı değil mi anlamalıydı. Peki ya öyle ise ne yapacaktı? Sadrazam hazretlerine durumu haber vermeli miydi? *"Ya Uzun sadrazam da biliyorsa?* Üüüüf, üf?"

Bunaldığını hissetti. Her bir düşüncesi ayrı bir işkence gibiydi. Annesi, yengesi, Mustafa, Emanet, Vahan, Arşak, sadrazam, bostancıbaşı... Aklına kimi getirse onunla ilgili açmazları saçaklanıp ruhunu sarmalıyor, sıkıyor, süngere çeviriyordu. Pencereden gökyüzüne baktı. Kuyruklu yıldızın gezindiği yerlerde şimdi ne vardı acaba. Sislerin içinden oralara kaçmak, dünyadan çekilip gitmek geldi içinden. Müneccim efendiye varsa acaba bahtının yıldızını tarif edebilir miydi? Cihan denen annenin talihli evlatları arasında adı

neden bulunmuyordu? Şu dünyada ya ferahlık diye bir şey kalmamıştı veya ferahlığı birileri toparlayıp dünyadan gitmişti. Sanki ok atmayı öğrettiği herkes tutup oklarını ona yöneltiyorlardı. Başında halledilmesi gereken bunca mesele, çekilmesi gereken bunca dert, çözülmesi gereken bunca problem vardı. Elbette kaçıp gidemezdi. Lakin evden dışarı çıkmak ilk adım olabilirdi. Tebdil-i mekanda ferahlık vardı.

Sisli sokaklarda kimseye rastlamadan, rastladığı vakit de umursamadan yürüdü, yürüdü, yürüdü... Kendine geldiğinde Cibali'deydi. Emanet'le öğle üzeri rasathanede buluşmaya sözleşmişlerdi. Vakit vardı. Liman önünden Beyoğlu'na tırmanmak geçti içinden. Rasathaneye önceden varmak, müneccimi görmek, Maguşların kuyruklu hakkındaki hayallerini sormak istiyordu. Hiç tereddüt etmeden sahile ilerledi. Bindiği üç çiftedeki yolcuların daha sabahın köründe bile gelin cinâyetlerinden konuştuklarına şahit oldu. Ahali tedirgin görünüyordu. Sislerin ardına gizlenen şehre baktı. Tarihin tüm iniş çıkışlarını kah hüzünle, kah ihtişamla yansıtan Dersaadet bugün her şeyi gizliyordu. Koynunda gizlenen onca kötülüğe, şiddete, güzelliğe, sevgiye rağmen... Şehri sisten kurtarmak gerektiğine karar verdi. Bunu yapacak yegâne kişinin kendisi ve Emanet olduğunu düşündü. *"Evet, Emanet'siz olmaz!"*

Rasathane'ye vardığında kuşluk vaktiydi. Müneccim henüz gelmemişti. Herkes telaştaydı. Dediklerine göre rasathane kurulduğu günden bu yana her gün işinin başına güneşin doğumundan yarım saat evvel gelmiş ve hiç aksatmamıştı. Kuyruklu görüldüğü günden bu yana evinin yolunu unutup rasathanede vakit geçirmeyi hahişle istediği halde bu kadar saattir gecikmesi ve görevinin başında olmaması hayra alamet değildi. Sultan veya vezirlerden birinin çağırmış olma ihtimali de hesapta yoktu. Öyle olsaymış, mutlaka haber verir, yapılması gereken işleri talimatlandırır ve öyle gidermiş.

Telaşın sebebi rasathanedeki herkesin o olmayınca ne yapacağını kestirememesiydi. Evine birini gönderip sormaktan başka çare yoktu. Ama bu da ailesini telaşlandırırdı. Nihâyet kalfalardan biri odasını yeniden gözden geçirmeyi akıl etti. Geri çıktığında hayretler içindeydi:

"Rasat cöngü yok!"

Rasat cöngü, günlük ölçümlerin yazılıp çizimlerle gösterildiği sığır dili defterdi. Karabarut müneccimin cöngü de alıp devlet kapısına izaha gitmiş olabileceğini dillendirdi. Kalfalar yine öyle düşünmediler. Habersiz gitmezmiş. Ve en yakında bulunan kolluğa, Tophane tomruğuna haber vermek için birini koşturdular. Yarım saat sonra giden adam müneccimle alakalı olmayan bir haber getirdi; dün yakalanan gelin katili bu gece tomrukta intihar etmişti. Karabarut şaşırmadı. Bir afyonkeşin seri cinâyetler işlediğine zaten inanmamıştı. Müneccim kalfaları ne yapacaklarını tartışırken o intiharı düşünüyordu. *"Adamın bedenini inceleseler intihar değil cinâyet olduğunu bulurlar!"*

İçinden bunu geçirdiği anda Emanet'in teşrihhanesi gözünün önüne geldi. Onu sedye başında elinde neşter ve falçatayla hayal etti. İyi ama o bir genç kız ise bedenleri nasıl kesip biçiyordu? Bir caninin ruhuna sahip gibi durmuyordu? Gelin cinâyetlerini işleyen kişiyle aynı mesleği yapıyorsa onu tanıyor da olabilirdi. Belki de şahsî bir hesabın içindeydi de kendisini kullanıyordu. Peki ya insan kesmeyi nerede nasıl öğrenmişti? Bütün bunların cevabını bulacaktı elbette... *"Hele buluşma vakti gelsin!"*

Karabarut rasathanede iki saat daha bekledi, zihninden biraz müneccimi, daha çok da Emanet'i geçirerek. Her ikisinin de kapıdan girivereceklerini umarak. İyisinden kötüsünden bütün ihtimalleri değerlendiriyor, önce kuruyor, sonra bozuyor, ardından tekrar kuruyordu. Tahlil üstüne tahlil... Ve müneccim de gelmedi, Emanet de. Müneccim neyse de

Emanet'in, tanıştıkları andan itibaren söz verip de durmadığı hiç olmamıştı. Belki de sırrı ortaya çıktığı için gelmiyordu. Belki de cinâyetlerle alakasının derinliğini sorgulayacağını düşündüğü için kaçıyordu. Hayır, her iki ihtimal de içini acıtırdı; ona ısınmış, birlikte başarmaya azmetmişti. Kadın olup olmaması aralarındaki iş ilişkisini değiştirmezdi. Peki ya arkadaşlıklarını? *"Bunu düşünmemeliyim!"*

Beklemekten bıkıp da Galata Limanı'na doğru yürürken şehirdeki sislerle birlikte zihnindeki bulanıklığın da dağıldığını hissetti. Aklında yine Emanet vardı; başına kötü bir şey gelmiş olabilir miydi? Kalbi buna itiraz ediyordu; "Senin arkadaşın insanlığın iyiliği için yaşayan biri, asla kötülerle birlikte bulunmaz, kötülük içinde olmaz. Eğer kötüler ona bir şey yaparlarsa da sen mani olmalısın! Sözünde durmadıysa başı belada demektir!"

Ve derhal koştu. İlk iş müderris konağını yoklamak olacaktı. Gerekirse kiliseyi basmayı aklından geçiriyordu. Acele kararlar alarak hata yapmaktan da korkuyordu. Emanet'in tehlikede olduğu fikri ayarlarını bozmuştu. Onun yegâne tehlikesi Azdahak cemiyetinden olabilirdi. Ellerine düşerse ve bir de kadın olduğunu öğrenirlerse? Bir an onu çengellerle sepete gerdirilmiş olarak düşündü. "Hayır, hayır, vehim yapma!" Ama aklındaki çengellerin sonu gelmiyordu: Ya ona da Samime gibi cennet dumanı... Ya onu kurban diye... Ya o... Hayır, bir kişiyi daha feda edemezdi, özellikle de Emanet'i. Ne yapıp edip onu kurtarmalıydı.

Saint Sebastiani sokağının köşesinde birden durdu. *"Ben ne yapıyorum?"* Düşüncelerinde Emanet'in başına belalar getirmiş, şimdi kurtarmaya gidiyordu. Bunca yıllık hafiye tecrübesiyle yaptığı şey tam bir karabasan tuzağıydı. Zihni kendisini yanıltıyordu. Battal Gazi misali tek başına kilise basmak!.. Üstelik adamlar dün geceden sonra çeşitli önlemler almış olmalıydılar. Hele de kanunsuz bir arama için

kendisini asla içeriye almayacakları ortadayken... Durdu. *"Sakin ol ve yeniden düşün!"*

Karabarut öylece düşündü. Emanet'i kaybetme fikrinin kendisine neler yaptırabileceğini gördü. İçini yokladı. Kardeşi Mustafa'yı kaybetmişti, yengesini kaybetmesine ramak kalmıştı ve tekrar bir kayıp yaşamaya tahammülü olamazdı. Belli ki Emanet'in kaybı kalbini başka türlü yakacaktı, bunun farkına vardı.

O andan itibaren de planlar bozup yeniden yaptı. Gerisin geriye döndü. Adımlarını hızlandırdı. Bostancıbaşıya varıp durumu anlatacak, onu kurtarmasını isteyecekti. I-ıh!.. Bu da iyi bir fikir değildi. Bostancıbaşının kendilerine karşı tutumunu bile bile... İkinci defa kiliseden eli boş dönmeyi göze almak kötü olurdu. Üç Hilal Cemiyeti'nden birkaç hafiyeyle tasnif dışı bir baskın düzenleyip kiliseden kimi bulursa kaçırmayı kurdu. Sorguya çeker, şakımasını sağlardı. I-ıh!.. Bu da herkesin başını belaya sokmak olurdu. Nihâyet en masum kararı verdi; enseyi karartıp sadrazama gitmek. Hem de sağlık temennilerini iletirdi. Bostancı erlerine yakalanmadan konağa girmenin bir yolunu bulsa iyi olacaktı. Bahçekapısı'ndan geçip Atmeydanı'na vardığında ikindi ezanları okunuyordu. Orda burda sokak satıcıları tezgâhlarını açıyor, sokaklar ve meydanlar iftara hazırlanmak üzere şenleniyor, kalabalık artıyordu. Çevresine baktıkça sokaklarda hayatın yeniden normale dönmeye başladığını bile sanabilirdi. Ama hakikatin öyle olmadığını biliyordu. Maamafih geceleri gökyüzünü gözleyenlerin sayısı gitgide azalmıştı. Kuyruklunun hükümranlığı geçiyordu. Meydanda alışverişler bile başladıysa. Baksana ses sesi bastırıyordu. Ayasofya civarının bütün neşesi geri gelmiş gibiydi. Yemeyi içmeyi, tütünü, nargileyi iftar sonrasına erteleyen esnaf, dükkan, müşteriler, tiryakiler... Teravihten sonra belki de ellere değecek def zilleri, köçek çengilerin kaşıkları dizi dizi...

Satıcılar, dükkanlar... Hanımlar için güzel kokular, sabunlar, ud u amberler... Ötede iftar için servis edilecek kuzu başı tandır, balık çorbası, çöpte midye tavası... Şurda balıkçılar, sebzevatçılar, yemişçiler; yamacında baharatçılar, tesbihçiler, mühürcüler. Meydanda sanat icra eden cambazlar, hokkabazlar... Ve onların çevresine toplanmış bilcümle yarım pabuçlu, takunyalı, yalın taban, çıplak ayak bekar uşakları. Kasideler, ilahiler, deyişler arasında ud ve keman sesleri... İşte Ayasofya'nın önü, Mısır hazinesine malik tüccarlar yanında dilenciler, sabık bir beylerbeyi ile omuz omuza bir pırpırı oğlan, sakallı şeyhin yanında külhanbeyi hayta, alim ve şairin arkasından manav, berber, her milletten, her dinden, her ırktan insanlar... Kıyafetler, renkler, işveler binbir çeşit. Ve illa ki yemiş sergileri, yağlı halkacılar, börekçiler, çörekçiler... Bunların hepsi dış dünyanın sermayesi; peki ya iç dünyasındakiler? Gelin cinâyetleri, cenin beyinlerinden yapılan yahniler, Cezayir'de topluca şehit olan leventler, İran'da savaşan asker, şehri yaşanılmaz kılan Azdahaklar, büyük kurtarıcı teraneleri, Süleymaniye'deki teşrihhane, Kıztaşı'ndaki ev, mektup getirmeyen güvercin... Bunlar kimsenin umurunda bile değildi. Yürüdü, yürüdü, yürüdü... Cezeri Kasım Camii önündeki kalabalığı yarıp geçmeye çalışırken bir şamatayla karşılaştı. Anlamadan geçmek istemedi. Cemaat ikindi namazından çıkmış, ellerinde kitap sayfalarıyla "Şeriat isteriz!" diye bağırıyorlardı. Birden daha dün bu kitaplardan sorumlu hafiye olduğunu hatırladı. Sayfalara baktı. Önceki gördüklerine benziyordu. Öd ile kirletilmiş, yazıları dağılmış Kur'an sayfaları, bu sefer tomar tomar, cüz cüz... Azdahak maguşları dün gecenin intikamını alıyorlardı besbelli. Muhtemelen bu faaliyet yalnızca bu camide değildi. Diğer camilerin hatta kilise ve havraların bile kubbeleri benzer seslerle yankılanıyor, şeriat istiyorlardı. Bu talebin "Adalet istiyoruz, kanunun gereğini yapın!" anlamına geldiğini biliyordu. Halk

devlete seslenip şeriat istiyorsa bir yerlerde zulüm hüküm sürüyor demekti. O zulmün kaldırılması kendinin işiydi. Maguşlar, halkı diken üstünde tutmanın yolunu böyle bulmuştu anlaşılan. Kutsal ışıktan büyük kurtarıcının yeryüzüne inmesi için halkın galeyan halinde olması gerekiyordu. Kurtarıcı gelecekse insanları kurtarması gereken bir felaket veya musibet mutlaka olmalıydı elbette. Kargaşa böyle çıkarılıyordu. *"Ahdim olsun ben de sizin kökünüze kibrit suyu dökmezsem!"*

Sadrazam hazretlerini görmesi artık şart olmuştu. Adımlarını hızlandırdı. Kadırga istikametine gitmek için Atmeydanı'nı boydan boya geçen tozlu cadde yerine Bizans hipodrom harabelerinin kuytularını tercih etti. Gizlice Uzun sadrazamın yanına ulaşmaktı niyeti. Öyle olmadı. Ensesinde sadrazamın heybetli kethüdasını buluverdi:

"Nihâyet geldin, Karabarut efendi!.."

Koluna girip adeta koşar adımlarla sürükledi. Konağın kuyu haznesini boylamayı beklerken haremde has odanın yolunu tuttular.

"Acele et, sadrazam hazretlerinin tahammülü azalıyor!"

Odaya girdiğinde Uzun sadrazamı bir yatakta yatarken buldu. Odanın tam ortasında kanarya sarısı bürümcükten çarşaflar serilmiş bir yatak. Yatağın iki yakasında atlas şilteler. Sırma işlemeli incili bir yorgan. Başucunda bir hatun, sırma işlemeli al kadifeden bir minderin üzerinde oturmuş ona şurup içiriyordu. Tavrında asaletli bir vakar vardı. Sadrazam eliyle yaklaşmasını işaret etti. Denileni yapıp ilerledi. O sırada kadın başını çevirip ona baktı. Gözlerine inanamadı. Süleymaniye'de, konak bahçesinde gördüğü kız... *"Emanet?!.."* Şimdi gözleri sürmeli, kaşları rastıklı. Çin ipeklisinden limon küfü bir entarinin içinde. Entarinin desenleri beyaz kasımpatılar ve kızıl güller. Beyaz kılaptanla yapraklar nakışlanmış... Entarinin göğsüne de düğme yerine

iri bir zümrüt kondurulmuş. Bunca ihtişamın içinde çehresi ay gibi parlıyor. Baktıkça bakılası bir yüz. Onca korkunun, kaçırılma, kurban edilme karabasanlarının ardından emniyetle gülümseyen bir bahar misali... Narinlikte ebegümeci, renkte gelincik, ziynette papatya, ıtırda nane kokuşlu, hardallı bir taze... Bursa kadifesi entarisinin içinde baygın bir zambak... Kendini tutamayıp şaşkınca mırıldandı:

"Emanet?!.."

34

Bu, hafiyenin gökte aradığını yerde bulması Amma umduklarının bütün bütün bozulmasıdır

Tesadüfler cilvelidir; o gün hem tesadüf hem de cilve Karabarut'a göz kırptı. İçinde fırtınalar eserken üstelik... Kaybetme korkusunu yaşamışken... Gözlerine inanmayı hem istiyor, hem inanamıyordu. İstiyordu; onu ihtişamlı bir salonda asalet içinde gülümserken bulmuştu. İnanamıyordu; birkaç gündür izbeler ve sokaklarda aldatıldığını hissetmek canını acıtmıştı. Birlikte yola çıkarken hasbîlik, güven, samimiyet nutukları atmıştı. Canlarını birbirlerine emanet etmişlerdi. Artık ona güvenebilir miydi, kestiremedi. Sadrazamın huzurunda olmasa yüzüne haykıracağı çok cümleler bulabilirdi. Hatta o cümleleri bulmalıydı ama işte...

Hiçbir şey olmamış gibi gülümsemesini neye yormalı? Yüzüne dikkatle yeniden baktı. İleriye çıkık alt dudağında sanki bir bal cilası sezdi. Kalbindeki çarpıntının başladığı andı o. Kelebek zarafetinde bir nazenin. Neydi bu kız böyle? Bu işve ve eda? Bir gülümsemesiyle içinde ihtilaller oluyordu, peki ya bir bakışıyla göklerde uçan kartalları ayağının dibine indirir tavırları? Beline bağladığı elmaslı kemerine gözü takıldı. Tokasında gök yakuttan gövdesi, sıvama elmastan kuyruğuyla bir tavus kuşu salınıyordu adeta. Elmas ustasının mahareti apaçık... Bir kemerinin ışıltısına baktı, bir yanağının pembeliğine... Emanet mi yakuttan güzeldi, yakut mu Emanet'ten ziyadeydi anlayamadı. Başındaki inci işlemeli hotozu, perçemlerindeki meşe pelidi iriliğinde elmasları, kahkülüne dolanmış fındık fındık safir yüzükler ve kulaklarındaki Mevlevi

külahı zümrütler hepsi bir araya gelmiş onun pembe yanaklarındaki ışıltıyla yarışmaya çalışıyorlar, yine de sönük kalıyorlardı. Neredendi bu zenginlik? Kimdi bu kız? Dün yoksul abdallar kılığında bir derviş iken bugün bu saltanat nasıl olabiliyordu? Ayağındaki ak dimiden şalvara baktı. Topukları üzerine döküm döküm yığılmış, elma topukları pembe kızıl güllere dönmüştü. Hiç de öyle yalın ayak, kaldırım taşlarında tavlanmış gibi durmuyordu. Olsa olsa sadrazam konağında bir peri masalının prensesi. Lakin sokaklarda onun alıcı kuşlar gibi pençe saldığını görmüştü. Şu anda gülümsemesi güzelliğine güzellik katıyordu ama dünkü öfkesi çelikleri eritir cinstendi. Yanağında masum bir taravet varsa da bakışlarıyla kayaları titrettiğinin şahidiydi. Hatlarını inceledi. Erkek kılığına girip hareketli kovalamacayı yaşayan Emanet ile bu gülümseyen genç kız aynı kişi olabilir mi diye düşündü. Burada ceylan, orada panter... Burada tuti, orada şahin... Evet, Emanet kimdi? Ve bir şeyden emin oldu: Kızkardeşi olmadığını söylerken yalan söylemediğinden... Artık inandı, Emanet bir kız idi de zaman zaman erkek kılığına giriyordu. *"Seni düzenbaz, bunun hesabını soracağım elbet!"*

Uzun sadrazam sırtına bir yastık alıp döşeğinde boylu boyunca oturdu:

"Gel bakalım Karabarut, gel... Şaşırma!.. Emanet bu evin kızıdır. Gerisi uzun hikâye, amma şimdi hikâyelere zamanımız yok. Anlat hele, neler oluyor? Çok şükür yengeni bulmuşsunuz..."

Karabarut nereden başlayacağını bilemedi. O sırada Emanet bakışlarını kaçırmak için elindeki şurup tasını sedef rahleye bıraktı. Karabarut öksürdü. Kilise mağarasında olup bitenleri şimdi anlatmanın kimseye bir yararı yoktu. Doğrudan konuya girdi:

"Efendimiz! Emanet evladınız, ı-hım, kızınız belki söylemiştir, Samime yengem tahmin ettiğimiz gibi Azdahak

cemiyeti tarafından kaçırılmış. Kurban edilmek üzere. Onu ararken bir aralık benim de yolum aynı mekânlara uğradı... Dehşet saçan bir yılan yuvası. Çok büyük hayalleri var. Dünyayı yeniden kuracak olan büyük bir kurtarıcıyı bekliyorlar. Devlet-i Aliyye'yi yok edip Osman hanedanı yerine Maguş hanedanının hükümranlığı başlayacakmış. Kurtarıcının gelmesi ortamın kargaşasıyla mümkün olacak diye düşünüyorlar. Bütün şehri kargaşaya boğmaları bu yüzden. Kuyruklu yıldız da ekmeklerine yağ sürüyor elbette. Eğer biz önlem almazsak sırayla cinâyetler işlenmeye devam edecek."

"İyi ama daha bu sabah bostancıbaşımız cinâyetleri işleyen caninin yakalandığını söyledi."

"Kulunuzu affediniz ama tamamen düzmece. Peşlerini bırakmamız için bir bahane. Üstelik adam bu sabah canına kıymış güya. Kuyruklu yalan... Bostancıbaşı ağamız aldatılmış olmalı... Eğer aldatılmamışsa onlardan biri de olab..."

Karabarut cümlesini yarıda bıraktı. Sadrazamın şüpheye düşmesini istiyordu. Ama suratını buruşturduğunu gördü. Böyle bir ihtimalden hoşlanmamış gibiydi. Üzerine gitmek iyi olacaktı:

"I-hım... Toplamda yedi kişiler, yedi de halife; hepsi alfabeden harflerle anılan tek heceli efendiler ama içlerinden en az biri... Yani demek istiyorum ki, kollarının uzandığı yerlere bakılırsa biri sultanımız efendimize çok yakın olmalı. Muhtemelen reisleri."

Sadrazam duyduklarına ihtimal verememiş olmalı ki öksürükler arasında bağırdı:

"Haddini bil çocuk, sadrazamlığım zımnında böyle bir ithamı kabul edemem. Sultanımıza hizmet eden herkesin sadakat ve samimiyetinden eminiz çok şükür."

Emanet araya girdi:

"Beni bağışlayınız efendimiz illa Karabarut kulunuzla aynı fikirdeyim. Yakın çevrenizi sınamalısınız."

"Asla! Vezirlerimiz hizmet ehli kullardır. Hiç birinin dürüstlüğünden şüphe edemem. Yeniçeri ağamız, bostancıbaşımız, subaşımız, kaptanıderyamız, defterdarımız, şeyhülislâmımız... Hangisinin istikametini sorgulayabilirim ki?"

"Takdir ve buyruk sizindir efendimiz, küstahlığımızı bağışlayınız!"

Bir müddet sessizlik oldu. O arada Karabarut Emanet'le göz göze geldi. Sesi incelmiş, kadın sesine dönmüştü. Peki ama bunu nasıl başarıyordu? Kısa saçlarının yaşmak altında kaybolduğunu fark etti. Kısa zülüfler ve kırpık bir kakül. Böyle de çok güzeldi. Derken burnundaki hızmanın olmadığının farkına vardı. *"Hımmm... Sesiyle alakalı!"* Onu bir kadın olarak işitmek başlangıçta tuhaf gelse de söylediklerileyle kendisini desteklemesi hoşuna gitmişti. Tuhaf bir duyguydu. Bundan sonra ona nasıl hitap edecek, nasıl davranacak, nasıl ortaklık edecekti? Hangi sesini tanıyacak, hangi tavrına inanacaktı? Kendi kendine telkinde bulundu; *"Kabul et, o bir kadın!"* Bunu düşündüğü anda içinde sıcak bir dalganın hücrelerine kadar yayılıp oradan kalbine yürüdüğünü hissetti. Bu sefer bir kadına bakar gibi baktı yüzüne. İçi titredi. Tuhaftı ama galiba onun bir sihir gibi birdenbire kadına dönüşüvermesi hoşuna gitmişti. Kendince mutlu oldu. Anlaşmaları gereği birbirlerini sahiplenmekten öte bir mutluluktu bu... O sırada Uzun sadrazamın kendisine baktığını fark etti; anlatacaklarının gerisini duymak üzere:

"Dirâyetlû efendimiz! Kendilerine Maguş diyen bu fitne ocağında yakın zamanda yeniden bir ayin yapılacağını tahmin ediyoruz. Bu da yeni bir kurban demek. Bugün rasathaneden seyir cöngü çalındı. Müneccim efendi de ortalıklarda görünmüyor. Her ne işlerine yarayacak bilmiyorum ama onların kaçırdığından endişe duyuyorum. Söz konusu cönge de, müneccim efendiye de en ziyade ihtiyaç duyacak olanlar bu

Maguşlar çünkü. Kuyruklu yıldızı takip edip büyük kurtarıcının güya aralarına ineceği vakti tayine çalışıyorlar. Ayinin zamanını doğru tayin edebilmek için cönkte yazılı ölçümleri kullanacaklardır; bir tür eşref saat... Sonra da büyük bir ateş bekleyecekler."

"Ne kadar büyük?"

"Bilemiyorum ama herhalde kuyrukludan görülebilecek bir ateş!"

"Karabarut, evladım, sen ne dediğinin farkında mısın? Dünyada yanan bir ateş yıldızdan görülebilseydi..."

Sadrazam sözünün gerisini getirmedi. O sırada Karabarut'un Emanet'e baktığını gördü. Kendisini tasdiklemesini istiyor gibiydi. Emanet başını sallayarak söyleneni tasdik etti. Kişinin kendi inanmadığı bir şeyi tasdik etmesi sözün sahibine karşı beslediği sevgiden kaynaklanıyordu elbette. Sadrazam tam ikisine de "Saçmalamayın!" demek üzereyken akşam ezanları okunmaya başladı. Hizmetkârlar odaya küçük sinilerle çorba ve iftariyelikler getirirken Emanet'in yanına sokulup fısıldadı:

"Rasathane'de seni çok bekledim."

Emanet onun sesinde yalnızca sitem değil bir umut da sezdi. Birbirleri için alışkanlık yapar hale geldiklerini düşündü. Galiba Karabarut için muhabbet gemisi aşk ummanına pupa yelken seyre açılmak üzereydi. Ona karşılık vermek yerine kaş altından Uzun sadrazamı işaret etmekle yetindi. Kara gözlerinin korsan bakışı da pek şuh, pek dildade olmuştu. Karabarut'un içi titredi. Bir evin içinde onun kadın halini izlemek şimdi de kalbini hoplatıyordu. Sadrazamın bilgisi dâhilinde kılık değiştirdiğine göre... Elbette sadrazamın iradesi olduktan sonra akan suların duracağı aşikârdı. Konakta kadın kılığında yaşaması sadrazamın tercihi olmalıydı; onu evin kızı görüyordu madem.... Öyleyse herkes yine onu genç kız Emanet olarak bilmeye devam etmeliydi. Şimdilik

bu sırrı saklaması gerektiğini düşündü. Sadrazam orucunu açınca öfkesi geçmiş gibi yeniden sordu:

"Şimdi ne yapacaksınız?"

"Siz ne isterseniz, efendimiz. Ama evvela, münasip görürseniz bostancıbaşı ağanın bizi göreve iade etmesini buyurunuz."

"Hayır, buna gerek yoktur. Sultanımız efendimiz vazifeden azlinizi ferman buyurmuşken, olmaz. Vazifeye iade sultanımız efendimize itaatsizlik kabul edilir ki zinhar sultanımıza can fedadır. Bence bırakalım bostancı ağa kendi usulünce araştırmasını sürdürsün. Sizi de, gayret kuşağını kuşanmış olarak kendi imkânlarınızla çalışırken görmektir arzum. Başınıza gelebilecek aksi bir durumda elbette sizi sahiplenip müdafaa edeceğim illa siz de kendi kabiliyetlerinizi göstermelisiniz."

Karabarut ile Emanet bir sadakat ve başarı imtihanından geçeceklerini düşünüyordu. Karabarut kekeledi:

"Efendimiz, müsaadeniz olursa kirletilen kitapların izini sürmeye devam edelim. Sureta kitapları soruşturur görünürüz ama hakikatte cinâyetleri araştırırız."

"Maguşlarla nasıl bir bağlantı kuracaksınız peki?"

"Bugün yeni bir dalga kutsal kitap haberi şehre yayılmaya başladı efendimiz. Gelirken Firuzağa Camii'nin cemaatini ellerinde kirletilmiş kitap sayfalarıyla gördüm. Nümayiş yapıyorlardı. Tahminim o ki bu kirletilmiş sayfalar pek çok camiye dağıtılmıştır. Hatta kilise ve havraları da dolaştıklarına kalıbımı basarım. Yani demem o ki biraz sonra reaya ve tebaa, Müslüman ve zımmî her ırktan ve her dinden halkınızın kapınıza dayanmaları mümkündür. Eminim şu kutsal kitapların başına gelenler de bu yılanlar cemiyetiyle alakadardır. Çünkü büyük kurtarıcının gelmesi için yeryüzünün çok karışık olması, kanın gövdeyi götürmesini şart biliyorlar. Velhasıl bekledikleri kurtarıcı gelesiye kadar ülkenizde

cinâyetlerin, kötülüklerin, kargaşanın ardı kesilmeyecektir. Emanet ve ben düşünüyoruz ki..."

Emanet adıyla ben zamiri birbirine ne kadar yakışmıştı öyle! Heyecanlandı, elinden lokması düşüverecek gibi oldu. Sanki bedenini ter basmıştı. Hizmetçiler o sırada paluze getirdiler. Aşçı ne kadar maharetle kıvam vermişse, paluze gümüş tabağın içinde tir tir titriyordu. Karabarut o anda tabağın içindekinin kalbi olduğunu hissetti. Emanet'in kız hali, erkek halinden bambaşkaydı ne de olsa... O sırada sadrazamın kendisine bakmakta olduğunu fark etti. İçindeki duygunun devamı cümleyi baştan aldırdı:

"Emanet ve ben, düşünüyoruz ki bu yılan yuvasında İlahi dinlerin yeri yoktur. Kitapları kirletmeleri halkın galeyanını sağlamak yanında bilhassa yeniçeri kulları arasında imanları şüpheye düşürmek maksatlıdır."

Bu sırada dışarıdan sesler duyulmaya başlandı.

"Yangın vaaar!..

"Cibali'de yangııın!"

Sadrazam derhal kethüdasını çağırıp atının hazırlanmasını istedi. Karabarut ile Emanet'e gitmelerini söyledi. Sokakta sesler çoğalıp da tulumbacıların çığlıkları başladığında eşi odaya gelip önüne geçti.

"Allah aşkına bey, bu halinizle ata nasıl bineceksiniz? Zinhar sizi bırakmam!"

Doğru olan buydu. Tulumbacılar bir yandan, yeniçeriler bir yandan yangına talimli insanlardı, bostancı ağanın erleriyle tulumbacı takımları ne güne duruyordu.

Uzun sadrazam sonunda ikna oldu, konak ve sadaret makamında ne kadar muhafız var ise yangını söndürmeye koşmaları talimatını verdi. O sırada Emanet ile Karabarut fısıldaşıp durum muhakemesi yaptılar. Karabarut mağarada konuşulanları hatırlattı. Peder Vahan'ın bir yangından söz ettiğini kulaklarıyla duymuştu. Büyük kurtarıcıya büyük bir

işaret vermeleri gerekiyordu besbelli; yanlış yere inmesin diye. Evet, bu yangın onların işiydi. Düşündüklerini dillendirmeyi Emanet üstlendi:

"Efendimiz! Bu yangını maguşların çıkardığını düşünüyoruz. Hatta gece yarısından evvel kilisede gizli bir ayin başlayacağından da adımız gibi eminiz. Lütfederseniz yangın için hazırladığınız kendi muhafızlarınızı bize verin; ta ki..."

Sadrazam birkaç dakika odanın içinde güçlükle yürüyerek düşündü. Dışarıdan gelen seslere kulak verdi. Pencereden baktı. Gökyüzünde kuyruklu yıldızın ucu görünmeye başlamış, yükseliyordu. Haliç'in üzerinde ise kızıllık vardı; alevler... Hizmetkârlardan bir ekmek istedi. Gelesiye kadar gümüş kaplı çekmecesinden iki bıçak çıkardı. Sapları murassa, söğüt yaprağı çakılar... Ne de olsa sadrazam asaleti. Çakıların ikiz olmaları bile kıymette paha biçilmez oluşlarına delil sayılırdı. Somun gelince olumlu manada başını sallayarak nasihat nasihat üstüne, yemine karşı yemin, tembih üstüne tembih ister bir eda ile söze başladı:

"İkinize güveneceğim; siz de bana yemin edeceksiniz!"

Karabarut ile Emanet şaşırmışlardı. Birbirlerine baktılar. Daha önce birbirleri için yemin ettiklerini söylemek istedilerse de fırsat bulamadılar. Sadrazam somun ekmeği ortadaki firuze kakmalı fildişi tablanın üzerine koydu. Yaklaşmaları için işaret parmağıyla ikisini çağırdı. Ellerini tutup ekmek ile murassa bıçakların üzerinde birleştirdi.

"Şimdi tekrar edin!"

Karabarut ile Emanet mutlak itaat gösterdiler. Önce sadrazam söyledi ardından onlar tekrar ettiler:

"Sana uydum, yoluna baş koydum..."

"Sana uydum, yoluna baş koydum!"

"Seninle duydum seninle unuttum... Canını canımdan mühim bildim, uğruna can feda kıldım..."

"Seninle duydum, seninle..."

"Seni korumaya ahd ettim, yemin ettim, sana karşı olana karşı çıktım. Sen mevzu olunca güttüğüm deveyi görmedim, sevdiğim yâri bilmedim... Dilini dil bildim, yolunu yol bildim. Bu yolda ser verilir, sır verilmez. Bu somun sana da yeter bana da. Bu bıçak seni de keser beni de. Hain olursam işte bıçak, kanım sana helal ola!.."

"...helal ola!"

"Allah şahidiniz olsun, ben dahi şahidim. Amin!"

"Allah şahidimiz olsun, amin!"

Sadrazam ekmeği bölüp birer lokmayı ağızlarına koydu. Bıçakları birer birer avuçlarına yerleştirdi. Devlet adına gizli iş yapacaklarını hatırlattı, yakalanmamalarını tembih etti. Ardından da isteklerini yerine getirdi:

"Yirmi muhafızımı size veriyorum. Her biri helal süt emmiş sadık kullarımdır. İtaatte kusurları olmaz, yeter ki doğruluktan ayrılmayın. İlla tedbirli olun; helva gecesine varır gibi şamatayla varmayın, nigara gider gibi gizli gidin. Ve sakın bu sefer çuvallamayın!"

Emanet sevinçle sahtiyan çantasına el atıp iç odaya girdi; bir an evvel hızmasını burnuna, bıyıklarını küpesine bağlamak üzere.

35

Bu, İstanbul'un ateşe verilip cayır cayır yanması Ve canilerin mahzende suçüstü yakalanmasıdır

Kadırga limanından yirmi iki kişiyle yola çıkan sadaret baştardası Galata limanından Haliç'e girdiğinde, yangın bütün İstanbul semalarını çoktan kıvılcım kıvılcım harelendiriyordu. Plana göre baştarda Azapkapı'da kilise sahiline yakın alarga durup harekatın merkezi olacak, vakti geldiğinde sahile adam çıkaracak ve maguşlar yakalandığında hepsini toplayıp deniz yoluyla Kadırga'ya getirecekti. Gizli görev...

Mevki aldıklarında yangın epeyce büyümüş, Haliç kayıklarla dolup taşmaya başlamıştı, kaçan kaçana... Başlangıçta birkaç noktadan başlayan alevler gittikçe birbirine dil veriyor, birkaç koldan kavuşuyor, buluşuyor, alevler birbirini yutuyordu. İki yakanın sahillerinde insanlar koşturuyordu.

Karabarut, emrindeki adamlara talimatlarını yoldayken vermişti. Hepsine baykuş sesi taklit ederek bir parola öğretmiş, kimin ne yapacağını tekrar tekrar anlatmış, kendilerine de talim ettirmişti. Buna göre karaya inenlerden dört kişi gözetleme görevi için mevki alacak ve sonuna kadar yerlerinden hiç ayrılmayacak, diğerleri yan bahçenin kuytusunda gizlenecek, sarhoş kılığında üç nöbetçi kilise kapısında oyalanacak ve baskından sonra içeriden kaçmak isteyen olursa yakalayacaklardı. Asıl uyanık olması gerekenler bunlardı. Son ikazların ardından herkes yerlerine dağıldı. Emanet ile Karabarut bir ağacın kuytusunda yerlerini aldılar. Yangın dolayısıyla kilise ve çevresi tenha idi. Gece çok şeylere

gebeydi, neler doğuracaktı bakalım. Her şey Karabarut'un baykuş ıslığıyla başlayacaktı.

Bir çeyrek... Bir çeyrek daha... Yangın gittikçe büyüdü, kuyruklu neredeyse tepeye ulaşmak üzereydi. Sonra bir çeyrek daha... Sessiz, hareketsiz, duygusuz bekliyorlardı. Karabarut ile Emanet arasında tek kelime edilmedi. Birinin soracak, diğerinin de açıklayacak çok şeyi vardı ama bu hengamede olmazdı. İkisi de sessiz kalmayı tercih ettiler. Yine de Karabarut Hasan, yanındaki derviş kılıklı fedainin bir kadın oluşunu içinden sorgulayıp durdu. Sanki kadın olduğunu öğrenmese daha rahat edecekti. Öncelikle koruma içgüdüsü kabarmış, evvelce olduğundan daha şefkatli davranmaya başlamış, yaptığı planlarda onu cephe önüne sürmeyecek konumları tercih eder olmuştu. Emanet bunu hissettiği an önce gizli bir haz duydu, ardından herhangi bir dadı istemediğini söyledi. Dördüncü çeyrekte ilk tartışmalarını fısıltıyla yaptılar.

Gece yarısına doğru her şey istedikleri gibi gelişti. Kaptanpaşanın fenersiz sokağa çıkılmayacak emrine rağmen sokakta hızlı adımlarla ve gizlenerek ilerleyenler birer ikişer sökün etmeye başladılar. Evet, ya müderris konağına veya kiliseye giren şüpheli adamlardı bunlar. Beklediler, beklediler... Konağa girenlerin sayısı dokuzu bulduğunda Emanet harekete geçmeyi önerdi. Karabarut itiraz etti:

"Bekleyelim... Geciken varsa gelebilsin ve içeride ayin başlasın bütün yılanlar uyansın."

O sırada müthiş bir patlama sesi duydular. Sesin geldiği istikamete göre Galata limanındaki gemilerden biri havaya uçmuş olmalıydı. Karabarut öğle üzeri limandan geçerken bir Ceneviz kalyonu gördüğünü hatırladı. Ancak bu derece büyük gürültüyü çıkaracak hamulesi ne olabilirdi? Biraz sonra çevreye bir barut kokusu yayıldı. Sokakta insanlar çoğalmaya başladı. Kuledibi'ndeki gayrimüslimler sokaklara

dökülmüş limana koşuyorlardı. Sokağa çıkma yasağı kimsenin umurunda değildi artık. Hayret, bunca hengameye rağmen kiliseden de konaktan da çıkan bir tek kişi olmadı. Bu patlama da onların işiydi mutlaka. Dikkatleri başka yöne çekip ayinde rahat olabilmek istiyorlardı. Galata limanı yanmaya başladı. Rüzgârın yönüne göre yukarılara, Kuledibi'ne doğru yayılacak bir yangın görünüyordu. Galata'da her şey birbirine giriyor, bir herc ü merc yaşanıyordu. Emanet bunun son işaret olduğunu, içeride ayinin başladığını söyledi. Karabarut gülümsedi:

"O hâlde başlıyoruz. Gazan mübarek olsun!"

Karabarut baykuş sesini taklit ederek ikinci kez ıslık çaldığında Emanet "Dikkatli ol!" diye fısıldayıp önünce yürüyüverdi. Sanki harekatı yöneten oydu. Karabarut arkasından ancak konak kapısında yetişebildi.

"Ben ne dersem o!"

"İyi ya işte, başlıyoruz dedin."

Karabarut bir an ensesinden tutup "Bana bak..." diye başlayan bir çıkış yapmak istedi. Ama hayır o dokunulma yasağı olan birisiydi. Üstelik şimdi onun bir kadın olduğunu da biliyordu. *"Fesüphanallah!"*

On üç kişi, ellerinde yatağanlar ve piştovlar ile kapıyı kırarak içeriye girdiler. Konak bomboştu; perili misal... Üst kat, alt kat... İyi de az evvel konağa giren insanlar nereye gitmişlerdi? Son çare, alt katın duvarlarını yoklamaya başladılar. Gizli bir geçit olmalıydı. Nafile. Çıldırmamak elde değildi. Emanet bir ara herkese sessiz olmasını söyledi.

"Kimse yerinde kıpırdamasın, nefes bile almayın!"

On üç kişi aynı anda dinlemeye başladı. Derinden derine bir darbe sesi geliyordu sanki. Birisi yeknesak olarak bir yere vuruyordu. Muhtemelen bir tahta. Ama ses çok derinden geliyordu. Bu sefer usulca zemin tahtalarına kulak dayadılar. Evet... Aşağıda birisi bir işlem devam ettiriyordu.

Zemin tahtalarını yoklamaya başladılar. Hepsi çok sağlam ve yerli yerindeydi. Salonun köşesinde bir kitaplık, yanında da rahlede duran birkaç kitap. En üstteki açık. Karabarut rahlenin başına gitti. Yeni bir cilt. Vahan ile kardeşinin ciltler yaptığı günleri hatırladı. Şimdi caniye dönüşen adamı tekrar gözlerinin önüne getirdi. *"Seni yakalayacağım alçak herif!"* Birden Emanet sordu:

"Sizce kitap neden açık?"

"Geldiğimizi duyunca kaçmış olmalılar."

Karabarut şilteyi yokladı. Soğuktu.

"Müderris uzun süredir burada kitap okumamış!"

Kitabı kapattığı anda şilte kitaplığa doğru havalanıp hareketlendi. Yalnızca şilte değil zemin tahtalarının ikisi de yükselip duvarla kitaplık arasına yapıştı. Bir makara sesi duyuldu, sicimler ve urganlar hareket etti, bir bocurgat çalıştı. Gözlerinin önünde, ortalama bir kişinin geçebileceği genişlikte bir gedik açıldı, gıcırdayarak. Sonra aşağıya doğru devam eden merdivenleri gördüler. Emanet işaret diliyle herkese sessiz olmasını söyledi. Az evvelki ritmik darbe sesleri şimdi daha net duyuluyordu. Yeniden silahlara el atıp sırayla ve dikkatlice merdivenden indiler. Karabarut sesi takip etti. Birkaç adım sonra bir kapının mandalını dikkatle kaldırdı. *"Aman Allah'ım!.."*

"Müneccim hazretleri sizin burda ne işiniz var?"

Ağzına tıkıştırılan çaputlar çıkarılıp bağları çözülünce anlattı:

"Çok şükür duydunuz... Çıldırmışlar... Seyir döngü ellerinde. Kuyruklu yıldızdan birisinin yere ineceğini sanıyorlar. Yanlarında bir kadın var. Bağlı. Onu kurban etmekten söz ediyorlar... Koşun, şu dehlizden!"

Emanet ilerlemeden evvel ona su verdi. Ayaklarıyla duvar tahtasına vurarak çok önemli bir iş yaptığını söyledi.

"Sen olmasan dehlizi bulamazdık!"

İlerledikçe sesler daha net duyulmaya başlandı. Burunlarına kokular geliyordu. Karabarut fısıldadı:

"Cennet dumanı! Sakın içinize çekmeyin!"

Yağlıklarıyla ağızlarını kapattılar. Karabarut herkese beklemesini işaret edip ilerledi ve kapıdan başını uzattı. Evet, burası tanıdığı salondu. Acılarla kıvrandığı yılanlar mağarası. Lakin bu sefer dayalı döşeli. Ortadaki gümüşlenmiş haç gözüne daha bir ihtişamlı göründü sanki. Üzerindeki menora da yerli yerinde. Altından olmalıydı. Parlıyordu. Işıl ışıl duvarlar, desenli kumaş kaplamalar, yılan biçimli meşaleler, mumyalar, ortada yılan yavrularıyla dolu fanuslar, kor dolu mangallar... Mağara değil saray salonu!.. Müderris'in oturduğu peyke ve çevresinde kolçaklı taht misali koltukların yeri değişmiş olmalıydı. Gözüne bir yabancılık hissi verdi. Üstelik Azdahak üyeleri başka bir sırayla oturuyorlardı. Ortalarındaki kadını gördü, çıplak... Koro halinde bilinmeyen kelimeler haykırıyorlardı. Muhtemelen Pehlevi dilinde.

İlk kez şahit olanlar için ayin çok etkileyiciydi. Sesleri bin yıllık mağaralardan gelen tanrısal seslere bürünüyordu. Birden ortada bir ışık zinciri belirdi. Tavana doğru yükselen bir ışık. Dikkatlice baktılar. Hayır bu, tavandan aşağıya uzanan bir zincirdi. İçeride yanan meşalelerin yalımlarıyla parlayan değerli taşları o vakit fark ettiler; kalın zincire kakılmış elmaslar, pırlantalar, yakutlar... Sanki gökyüzünden mağaraya bir delik açılmış da kuyruklu yıldızdan inecek büyük kurtarıcının yolunu çizmiş gibi. Mağara bu haliyle hiçbir mabedin sahip olmadığı uhrevi bir havaya bürünüyordu. Başka bir mabette de böyle bir zenginlik olamazdı zaten. Vecd halinde tıslamalar, neşideler, haykırışlarla görkem kazanan bir mistik hava. Herkes kendi dünyasına dalmış vaziyette ve her şey yerli yerinde. Karabarut, iki gün evvelki aramada bunca eşyayı nerede sakladıklarını merak

etti. Yine bir yerde kapatılmayı bekleyen açık bir kitap daha olmalı diye geçirdi içinden, *"Veya söndürülmeyi bekleyen bir meş'ale!"* Tam o esnada tahtlardan birinin boş olduğunu fark etti. Kolçağında yazılı harfe baktı; "Sad". Aynı anda yerde bir sepete gerdirilerek bağlanmış adamı gördü. Durmadan ortadaki kadına bakıyor, diğerlerine bağırıyor, çırpınıyor ama sesini kimseye duyaramıyordu. Yüzündeki mimiklerden bir şey için diğerlerine yalvardığı anlaşılıyordu. Ortadaki kurbanla bir alakası olduğunu düşündü. Yüzüne dikkatle baktı. Evet bu adamı tanıyordu. Yeniçeri çorbacılarının üst rütbeli amiriydi. Geçenlerde sultan hazretleri kendisine Çarşı-yı Kebir'de hatırlı bir gedik ihsan etmiş, saray başmuhafızlığı görevini vermişti. *"Sad hazretleri bu olmalı!"* Daha evvel burada başına gelenleri düşünüp içinden "Herkesi yakalayınca kurbanı bırakacak ama seni yerinde bırakacağım alçak herif!" diye geçirdi.

Karabarut arkasına dönüp adamlarına başlama işareti verdi. Onbeş adam "Allah... Allah!" nidalarıyla içeriye dalınca ortalık birbirine girdi. Müderris Kaf Maguş derhal hamile kadını yakalayıp hançerini boğazına dayadı:

"Davranmayın, kıyarım!"

Diğerleri sanki hiç telaş etmiyorlardı. Belki de ayinin uhrevi atmosferi yahut mantar, esrar ve zifin kokusunun etkisiyle kendilerine gelmekte zorlanıyorlardı. Cennet dumanı herkesi başka âlemlere daldırmış görünüyordu. Müderris rehine gelinle birlikte duvara doğru ilerledi. Karabarut onun kiliseye açılan girişe yöneldiğini düşünüyordu. Ama yanıldı. Çünkü adam gelinle birlikte sırtını duvara dayadığı anda içeriye yirmi kadar silahlı izbandut doluşuverdi. Meşalenin söndüğü andı. İçeride bir boğuşma başladı. Emanet sayıları yetersiz olmasına rağmen "Kimseyi kaçırmayın, kimse ayrılmasın!" diye bağırmaktaydı. Bu emir hem sadrazamın adamlarını cesaretlendirmiş, hem müderrisin fedailerini

ürkütmüştü. Çığlıklar, haykırışlar, feryatlar duvarlarda yankılanmaya başladı. Karanlığın hüküm sürdüğü tam bir can pazarıydı. Karabarut ortalığa bağırıyor, adamlarını cesaretlendiriyordu:

"Sen de geber!..

"Birini daha hakladım!"

"Dayanın gaziler!.."

Emanet onun ne yapmak istediğini anlamıştı. O da bağırmaya başladı.

"Kaçamayacaksınız!.."

"Hepiniz cezanızı çekeceksiniz!.."

"Sen de geber!"

Gözler seçebilmeyi başardığında kimisi yerde yatıyor, kimisi boğuşuyor, kimisi can havliyle hançer sallıyordu. Birkaç saniye sonra içeriye bir ışık sızdı. Bir kapının açıldığını gördüler. Haykırışlar işe yaramış, müderrisin adamları tırsıp kaçmaya başlamışlardı. *"Nihayet!.."* Sadrazamın adamları kaçmaya çalışanların üzerine atıldılar. O sırada Emanet tek heceli efendileri hizaya sokmakla meşguldü. Zaten birkaç dakika sonra da ilk meşale yakıldı.

"Aman Allah'ım!"

Ortalık kan gölüne dönmüştü. Mağarının içi karmakarışıktı. Cesetler ve yaralılar... Bir yanda korkuyla bakan gözler, diğer yanda zaferle gürleyen kahramanlar. Gelinin kıvrandığını gördüler. Muhtemelen bebeğini düşürmüş, kanıyordu. Karabarut sepete gerdirilmiş adama baktı. Bir işaretiyle adamı bağlarından kurtardılar; gönlü razı olmamıştı. Adam can havliyle cübbesini kurbanın üstüne örtmeye çalışıyordu; nesi oluyorsa artık. Emanet, dinsiz adamların bile hayâ ve edep duygusundan sıyrılmadıklarına şükretti. Nihâyet yaralıların ve teslim olanların elleri arkadan bağlanıp yüzleri ortaya çıktı. Üç harflilerin sayılarının eksik olduğunu o vakit fark ettiler. Karabarut aklından geçeni dillendirdi:

"Peder Vahan ile biri daha kaçmış durumda!"

"Telaşlanmayın, kilise kapısındaki sarhoşlarımız hepsini yakalayacaktır."

Mağaradaki ilk sorgulamada bütün sorulara yalnızca müderris Kaf Maguş cevap verdi. Diğerleri nöbet geçiriyor, bulanık zihinlerle saçmalıyorlardı. Bunlara şimdilik soru bile sormanın zaman kaybı olacağını düşündüler. Ancak müderris zorlandıkça dehşetli şeyler anlatmaya başladı. Şehrin her yanında inzibat kayıtlarına girmedik cinâyetlerden bahsetti. Bıçakçı Emir'in zevcesi on dokuz yaşındaki Emine, Kasap Memi'nin gelini yirmi iki yaşındaki Asiye, Nâtır Süleyman'ın ikinci eşi Şaziye ve daha yedi taze gelin. Kayıp listelerinde olup arananlardan da Hallaç Mahmud'un refikası Nazike ile Yorgancı Satı'nın gelini Ümmügülsüm... Hepsi bu mahzenden geçmişti. Bazılarının cesedi Belgrat Ormanları'na gömülmüş, bazısı sokak köpeklerine yedirilmişti. Müderris, kadırgaya bindirildiğinde de konuşmaya devam etti. Yok, Osmanlı yerine kendi devletini kuracağı, yok dinleri ortadan kaldıracağı, bütün dünyada kendisi gibi kaç adet Maguş olduğunu falan anlattı durdu; övünerek ve tehditler yağdırarak. En ilginci de dünyanın diğer memleketlerindeki Maguşların şu anda yangınlar çıkarıp ayinler düzenlediklerini, büyük kurtarıcının İstanbul değilse başka bir şehirde bu gece mutlaka geri döneceğini, o dönünce dünyanın her yerindeki maguşların bunu bileceklerini ve dünyayı yeniden düzen vermek üzere ele geçireceklerini de sık sık tekrarlayıp durdu.

Harekat başarılı olmuştu ama maalesef kilise kapısında iki Azdahak daha yakalanamadı. Meğer kapıdaki arkadaşları rollerini abartıp gerçekten sarhoş olmuşlardı. Karabarut, yapılan baskını ve suçüstü yakalanan maguşları subaşına

bildirmek için adam koşturdu. Subaşı duruma vâkıf olunca, gecenin bir yarısı demeyip kaçanların saklanabilecekleri muhtemel mekanlara, bekar odalarına, bekar hanlarına, hamamlara varasıya kadar asesler gönderip tarif edilenlerle birlikte hareketlerinden şüphelenilen, yüzünde iman nuru ve bakışlarında meymenet bulunmayan herkesi falakaya yatırmak üzere toplamalarını buyurdu. Sabaha kadar İstanbul'un bütün bekar odaları, fuhuş yuvaları, suç mekanları basılmış, gelinlerin kaçırılmasında parmakları olabilir endişesiyle baldırlarında 'fahişedir' yahut 'hîz oğlandır' damgası olanlar bile toplatılmıştı. Nafile... Kaybettikleri iki adamdan hiçbir iz yoktu. Vahan ve büyük efendi dedikleri başkan, Maguşların üstad-ı azamı.

Sabaha karşı her şey bitince, Emanet Karabarut'un kulağına fısıldadı; sadrazamın hesap soracağından endişe duyarak:

"Mağaranın bilmediğimiz üçüncü bir çıkışı olmalı! Hatayı orada yaptık."

Karabarut onun endişesini anlamıştı. Üzülmesini de istemiyordu. Birkaç şefkat kelimesi etmeyi düşündü. Aynı anda da eliyle omuzunu sıvazladı:

"Üzülme yoldaş! Yakalananları söylettiğimizde kaçtıkları yerden de alır getiririz!"

Hayret! Emanet, kendisine dokunmasına bu sefer isyan etmemişti. Kiliseden müneccimi alarak çıktılar ama rasat cöngünden bir eser yoktu.

36

Bu, sarayda yeniçeriye baklava alayı yapılması Ve suçlular yakalanıp meselenin kapatılmasıdır

15 Ramazan

Ramazanın on beşine gelinmiş, ortalık hâlâ durulmamıştı. Şehirde sanki bir seferberlik hüküm sürüyor, evleri yanan vatandaşların -ekseriyeti gayrimüslimdi- imdadına koşmak için bütün şehir elinden geleni yapıyordu. Elbette her koşuşturmacanın sakızı da gelin cinayetleriyle maguşların maceralarıydı. Herkesin ağzında bire bin katılarak anlatılan hikâyelerin sonu gelmiyordu. Kuyruklunun uğursuzluğuna dair ise artık kimsenin tek kelime ettiği yoktu. Kuyruklu hayatın bir parçası olmuş, her akşam İstanbulluları selamlıyor ramazan gecelerinin mahyası gibi gökyüzünde kendi kendine gelip gidiyordu. Yangınzedelerin barınma ihtiyacı hemen hemen tamamlanmıştı. Padişah fermanına gerek kalmadan İstanbul'un her evinde iki aile kalmaya başladı. Şehrin külleri ve is kokusuyla birlikte kederler de yavaş yavaş dağılıyordu. Çarşı pazarın işleyişi normale dönmüştü.

Fatih Sultan Mehmet geleneğiydi, ramazanın onbeşinde sarayda yeniçeriye baklava alayı düzenlenirdi. Bugün de saray mutfaklarının önünde merasim elbiselerini giymiş insanlar yığın yığın, renk renk, çeşit çeşitti. Devlet adamları Bâbussaâde önünde yerlerini almışlar yazdan kalma güneşli bir sonbahar öğlesinin tadını çıkarıyorlardı. Bir tek sultan, şehrin neredeyse dörtte birini kül eden yangının yasını tutuyor, baklava alayına bir önceki yılın tantanasını yüklemek

istemiyordu. Maamafih yeniçeri bildiğini okuyor, halk da sokakları dolduruyordu. Yas ile şölen iç içeydi; yarı hüzün, yarı neşe...

Ezan vakti yaklaşıyordu. Bir aydır hazırlanmakta olan baklavalar tepsi tepsi şerbetlenip bohçalanmıştı. Az sonra dağıtılmaya başlanacak, yeniçeri ortalarının her biri adına iki çorbacı dualarla tepsileri alacak, hürmetle bohçayı astıkları sırığı omuzlayıp uygun adımlarla kışlalarının yolunu tutacaklardı; seğirderek ve hervele yaparak... Elbette geçtikleri yerlerde halkın duaları ve alkışlarıyla maniler okunacak, böylece sultan hazretlerinin asker kulları itibar görüp halkın takdirini toplayacaktı.

Sadrazam, uzun süren ishalinin nekahet döneminde olsa da merasime katılması bir devlet geleneği olduğu için sultanın hemen sağında yerini almıştı, altına bez bağlayarak. Karabarut ile Emanet ise sadrazamın arkasında gözlerini bile kırpmaksızın has duruştaydı; heykel gibi. Yangın telaşından sultan onları tebrik için huzura kabul edememişti. Alaydan sonra onlar yapıp ettiklerini arz edecekler sultan da tebriklerini bildirecek, gönlünden geçerse de bahşiş verecekti. Nihâyet merasim başladı. Şeyhülislâm efendi kısa bir dua buyurdu. Ardından Bâbussaâde ağası mutfak emini eşliğinde dağlar gibi yığılmış tepsilerin başına geçti. Açıkta bulunan yegâne tepsiye sembolik olarak şerbet dökmesi gerekiyordu. Kepçesini kazana daldırdı, tepsinin üzerinde gezdirerek bütün dilimleri ıslattı. Dua eşliğinde aynı işlemi üç kez tekrarladı. Şerbetlenen tepsiyi bir yeniçeri aldı, silahtar ağanın ardısıra sultan hazretlerinin önüne getirdi. O da kese kese ihsanlar karşılığında teslim alıp hareme gönderdi. Bütün bunlar olurken merasim alanında büyük bir sessizlik hüküm sürüyordu. Teşrifat usulünce ipek puşuya sarılan bir tepsi de sadrazam hazretlerine sunuldu. Şeyhülislâm tekrar duaya başladı. Sadrazam tepsiyi konağa götürülmek üzere

kethüdasına teslim etti. Vezirler, şeyhülislâm, kaptanıderya derken sıra yeniçeri ağasına gelince meydan coştu. Aminler ve alkışlar ayyuka çıkıyordu. Şeyhülislâm yarım saat boyunca yeniçerileri övüp haklarında dualar etti. Sonra yangın felaketzedeleri için Allah'ın merhametini diledi, padişah ve merasime katılanlar yüksek sesle amin dediler. Nihâyet tepsi alma sırası orta reislerine gelince sultan merasimden ayrıldı. Ardınca sadrazam ve diğer devletlûlar ilerledi. Elbette Karabarut ile Emanet de.

Sarayın arz odasında ilk konu yangın oldu. Sultan evi yanan herkesin mevsim şartlarına uygun şekilde sığındırılması için verdiği emirlerin yapıldığına dair tekmilleri aldı. Durum sevindiriciydi. Bayrama kadar mağdur bir tek insanın kalmaması sağlanacaktı. Ardından sadrazam sözü kuyruklu yıldıza getirdi ve önce ordunun sefere çıkmamasının isabetini anlattı, ardından halkın kuyrukluyu kanıksadığını söyledi ve bu yolda yaptığı çalışmalar yüzünden müneccim efendinin ödüllendirilmesini teklif etti. Şeyhülislâm yangını yine kuyrukluya bağlamakla birlikte İran üzerine ordu sevketme fikrinden tamamen vazgeçti ve başkaca musıbet haberlerinin önü alınmak üzere önlemlerden söz etti. Herkesi dinleyen sultan kısa bir konuşma yaptıp sözü Azdahak Cemiyeti'ne yapılan baskının teferruatına getirdi. Bütün gözler Karabarut ile Emanet'e çevrildi. İki kafadar birbirlerini tamamlar biçimde her şeyi baştan sona anlattılar, ne bir eksik, ne bir fazla. Cinâyetleri, kitapların kirletilmesini, yangının çıkarılmasını ve uydurulan onca asılsız haberi tek tek sayıp döktüler. Kaçan iki kişinin izini sürdüklerini, peder Vahan'ın İtalya'ya giden bir gemiye bindiğini, diğerinin kimliğinin bilinemediğini de ilave etmeyi unutmadılar. Onlar sırayla anlatırken bütün devletlûlar başarılarını hayranlıkla dinledi. Bir tek bostancıbaşı ağa durumdan memnun gözükmüyordu. Sultan durumu fark etmişti. Elbette bu iki gencin başarılı ama sorumsuz tavırları

bostancıbaşının hışmını çekecekti. Tebaasının geçimsizliğini önlemek sultanlara düşerdi. Bu yüzden her ikisini tebrik ederken sitemlerini de geri bırakmadı:

"Aferinler şanınıza ki devletime muzır herif-i nâşerifleri bertaraf eylemişsiniz, lakin böyle bir mühim icraatı, vezirimiz ve bostancıbaşımızın gıyabında başına buyruk yapmak devlete ziyandır, âdet olunmak tehlikesi vardır. Önce taltif ardından tekdir olunmanız buyruğumdur. Anlaşıldı mı lala?"

Uzun sadrazam kendi payına düşeni almıştı:

"Beli hünkârım!"

Orada bulunan herkes şaşırıp kalmıştı. Devlet adabına göre herkes şu iki gencin önce taltif sonra terfi etmelerini, hatta yakalarına nişan takılmasını umarken sultan kuru bir tebrik ile yetinmişti. Kimsede çıt çıkmıyordu. Nihayet sultan ayağa kalktı:

"Var mıdır başka mesele?"

Böyle bir sorunun cevabı "Ömrünüze ve devletinize duacıyız!" olabilirdi. Herkes tam ağzını açmaya hazırlanırken Emanet ön aldı ve odadakileri şaşırttı:

"Hünkârım, Peder Vahan ve diğer kaçak maguş için..."

Sultan ilerlemeye devam ediyordu. Bütün erkan Emanet'e kaşıyla gözüyle ayar veriyor, susmasını söylüyordu. Nihâyet kapının eşiğinde sultan durdu. Geri döndü. Emanet'e bin sitem ve biraz da hışımla baktı:

"Sen nasıl dervişsin ki âdâb u erkân talim olunmamışsın!"

Arz odasına gülle düşmüş gibi oldu. Sultan çıkıp gitti.

Birkaç saniyelik sessizliği Benli vezir bozdu. Önce sadrazamın kulağına bir şeyler fısıldayıp iznini aldı, ardından yarı öfke, yarı emir tonunda adeta haykırdı. Söyledikleri sanki Emanet ile Karabarut'a hitaptı da orada bulunan devletlûlar da duysun istiyordu:

"Bre nabekârlar, bre densizler! Maguş Azdahak meselesi yalnızca sizin derdiniz mi sanırsınız? Devletimizin bu

hususta yaptığı çalışmayı ve sur muhafızlarının kaçak Peder Vahan'ı Galata Limanı'nda yakalayıp bostancıbaşı ağamızın emriyle Yedikule zindanına kapattığını, yani ki kayıp sandığınız Vahan efendinin bu sabaha karşı intihar ederek cezasını canıyla ödediğini, yoksa sultanımız efendimiz yerine size mi arz etmeliyiz?"

Karabarut ile Emanet birbirlerine bakakaldılar. Vahan'ın öldüğünden haberleri olmaması büyük talihsizlikti. Hem sultanı incitmiş, hem devletin en yüksek rütbeli insanları katında rezil olmuşlardı. Başlarını yere eğdikleri sırada vezir sözlerini aynı tonda sürdürüyordu:

"Ve efendiler, atufetlu sadrazam hazretlerinin de tensibiyle bu meselenin kapanması münasip görülmüştür -o sırada sadrazam başıyla onaylıyordu-. Devlet-i Aliyye'nin gücünü sınamak isteyen bütün suçlular hâlen kaptanpaşa tomruğunda ve tersane zindanında zincirbent olmuşlardır. Saint Sebastiani kilisesi bugünden itibaren sonsuza kadar kapatılacak, müderrisin malları müsadere olunacaktır. İmdi, bilesiniz ki şu mübarek günlerde, yangından çıkan güzel İstanbul'umuzun asayiş ve huzura ihtiyacı vardır. Bu meselenin burada sonlandırılması demek kuyruklu yıldızın da uğursuzluktan kurtarılması anlamına gelir. Anlaşıldı mı?"

Karabarut, Emanet'in söylediği bir cümlenin sorumlusu olarak azar işitmekten gizli bir haz duydu. Demek artık Emanet ile ikisini ayırmıyorlar, ikisini birbiriyle aynîleşmiş görüyorlardı; sonra da yoldaşına arka çıkmayı mürüvvet bildi. Böylece azarı kendi üzerine çekmiş olacak, Emanet'in küstah zannedilmesini önleyecekti. Sesini yükselterek daha sert cümleler kurdu.

"Lakin efendimiz, müderris konağını ve kiliseyi iyiden iyiye araştırmadan ve bahçelerini kazıp ceset araması yapılmadan bu mesele..."

Bostancıbaşı gözleri dönmüş vaziyetteydi, önce sadrazama baktı. Ondan izin almış gibi davranıp içindekileri boşalttı:

"Haddini bil hafiye... O karar sana düşmez. Önceki karar gereği ulufeniz kesilmiş, vazifeniz sonlanmıştır. Bildikleriniz unutulmuş, sırlar gömülmüştür. Aksine bir harekette bizzat ben sizi gömerim, bilesiniz!"

Karabarut sadrazama baktı. Onun huzurunda azarlanmak ağırına gitmişti. Birkaç kelam edip kendilerini himaye ve müdafaa etmesini bekledi. Hayır!.. *"Elbette bir bildiği vardır!"* Emanet'e baktı. Başı yerdeydi. Herkes için zor bir andı. Neden sonra sadrazam hazretleri gâyet mülayim bir ses tonuyla ve hiçbir şey yokmuş gibi siyaset güderek meclisi sonlandırdı:

"Efendiler, kifâyet-i müzakere ile mesele kapanmıştır. Sultanımız efendimiz yakalanan suçluların cezasını takdir buyuracaktır. Umalım da Devlet-i Aliyye'de böylesi zındıklar bir daha türemesin. Gayrı hepinizin meselesi bayrama kadar halkımızın yaralarını onarmak olsun. Şimdi dağılabilirsiniz. Ve siz ikiniz; gelin benimle!"

Baklava alayı onca şerbete rağmen acı bitmişti. Sadrazam önde, iki kafadar arkasında, Bâbıhümayûn'a kadar hiç konuşmadan ilerlediler. Sadrazam ikisinin de az evvel kendilerini neden kurtların önüne attığını merak ettiklerini biliyordu. Zihinlerinden bütün ihtimalleri geçirmelerine fırsat tanıyacak kadar da zaman tanımıştı. Kapıdan çıktıkları sırada büyük düşünmenin, meselenin birkaç hamle sonrasını görmenin önemini kavramalarını sağlamak üzere sordu:

"Pekalâ! Sonuç?"

"?"

"Neden sizi savunmadım?"

"?"

"Cevap yok mu? Önce şöyle soralım; kim meseleyi örtmek istedi ve kim sizden rahatsız oldu?"

"?"

"Konuşun!"

Karabarut ürkerek cevapladı:

"Şey... Sultanımız efendimiz!"

"Başka?"

"Bostancıbaşı..."

"Başka?"

"Benli vezir..."

"Öyleyse araştırın, baskın akşamında bu üçü neredeymiş ve ne yapıyormuş?"

"Sultanımız efendimizin saray dışında olması ihtimal haricinde!"

"Doğru. Ya diğer ikisi?"

Hem Karabarut, hem de Emanet bu sorunun cevabını araştırmanın tehlikesini düşündüler. Bunu yapmak devlete itimadın, vazifeye sadakatin sorgulanması demek olurdu. Ama sadrazam sanki bunun yolunu açmak üzere îmada bulunuyordu. İkisi de başlarını yere eğmekle yetindi. Sadrazam cümlesini bitirdi:

"Şimdi yolunuza gidin, ödülünüzü de cezanızı da bayramdan sonra alacaksınız."

Karabarut ile Emanet Ayasofya'nın önünde öylece kalakaldılar. İkisinin de asabı bozuktu. Zihinlerinden bir durum değerlendirmesi yaptılar. Bir, vazifeleri resmen sona ermişti. İki, davanın kapatılması büyük bir hata idi. Üç, sadrazam hedef göstermiş ama araştırma izni vermemişti. Şimdi ne olacaktı? Benli Vezir ile bostancıbaşı papaz Vahan'ın intiharını söylüyorlardı. Peki cesedi görüp görmedikleri ne mâlumdu? Arz odasında kimse bunu sormamıştı. Belki de bunu sormanın kelleleriyle oynamak olacağından endişe duyuyorlardı, kim bilir? Meselenin kapanması en ziyade kimin işine yayardı? Elbette şehirdeki asayişten sorumlu olan kişilerin.

Peki kimdi bunlar? Benli vezir ile bostancıbaşı. Oh ne âlâ, şehirde asayiş berkemal...

Sonbahar içlerini titretiyordu, en derinlerde bir adaletsizlik rüzgârıyla... Bir an ikisi de kendilerini boşlukta hissettiler. Adalet sağlanacak mı, sağlanmayacak mı? Suçlular cezasını çekecek mi, çekmeyecek mi? Şüpheler kalkacak mı, kalkmayacak mı? ...mı, ...mı? Pek çok soru olumlu ve olumsuz düşünceler halinde zihinlerinde kervan kervan aktı. Nihâyet ikisi birden aynı anda aynı soruyu tekrarladı:

"Bir şey yapacak mıyız, yapmayacak mıyız?"

İkisi de uzun müddet cevabı karşısındakinden bekledi; Karabarut sevgi ve şefkatinden, Emanet de saygı ve nezaketinden... Çevrelerinden baklava alayları geçip geçip gidiyordu. Meydan şenliğe hazırlanıyordu. Saray kapısı önünde dikkat çektiklerinin farkındaydılar. Karabarut cevabı ertelemek üzere laf karıştırdı:

"Biliyor musun, Samime yengem lal oldu, tek kelime söylemiyor. Belki bir müjdeli haber... Limana gidip şu Simurg'u bir araştırayım!"

"İyi olur, ne zaman gelecekmiş, gidip bakalım!"

37

Kuyrukludan sonra geçip giden günler, haftalar, aylar Ve papağanlı bir adamın yeniden başlattığı olaylar

-İki yıl sonra-
11 Ekim, 1579

Kuyruklunun üzerinden iki ramazan mevsimi geçmişti ama şehrin sokaklarından çarşılarına, evlerinden meydanlarına rivâyetleri, tevatürleri, hikâyeleri sürüyordu; acısıyla ve tatlısıyla; kâh gülerek, kâh hayıflanarak. Tekrar gelmediği için şikâyet edenler, onu gördükleri zamanki telaşlarına şimdi gülenler, gökyüzünde göründüğü geceler boyunca yaşanan hadiselerin iyi kötü yorumlayıp eğlenenler... İnatla kuyrukluyu uğursuz sayıp yaşanan bazı kötü hadiseleri anlatıp duranlar da elbette... Roma'daki rimpapa da bunlardan biriydi. Akdeniz'den gelen bütün gemiciler onun uyruklu yıldızı "Türk dostu" diye aforoz ettiğine dair haberler getiriyorlardı. Kervanların taşıdığı havadisler ise apayrıydı. Tevatürler, efsaneler, menkıbeler... İstanbul halkı yıllarca konuşacağı, hatta dedelerin torunlarına anlatacağı hikâyeler bulmuştu. Aradan geçen iki yılda yalnızca üç hadise kuyruklunun uğuruna yoruldu: Kırım Hanlığı'nın Rusya'da kazandığı zafer, Osmanlı-Fas ittifakı sonucundaki Vadisseyl zaferi ve Birleşik Hollanda'nın kurulması. Ama limanda kuyruklu haberleri hiç eksik olmadı. Dünyanın her yanından gelen gemiler durmadan kendi hikâyeleriyle geldiler. Meğer kuyruklu yıldız ta Çin ü Maçin'e kadar her yerde

görülmüş ve hatta Vikinglerin ülkesinde bir yerlerde Tikobrahe[16] nam müneccim tıpkı Tophane rasathanesindeki gibi ölçümler hazırlamış. Meğer onun rasat aletleri de, çıkardığı sonuçlar da Tophane sırtlarındaki müneccininki kadar isabetli değilmiş.

Kuyruklunun uğursuzluğu maalesef rasathaneyi de vurdu ve defterdarın kışkırtmaları sonucunda Tophane sırtlarındaki dehlizler ile küçük rasat konağı yerle bir oldu. O arada kuyruklunun, uğur veya uğursuzlukla ilgisi olmadığını söyleyen müneccimin kalbi de rasat aletlerini toprağa karıştıran top güllelerinin sesine dayanamayıp duruverdi; sekte-i kalp. Halkın bazıları kuyruklunun birkaç kelle götüreceğine de inanıyordu ama bereket versin olmadı. İlerleyen zamanlarda dergâhta, bargâhta, sokakta, meydanda, câmide, medresede kuyruklu hiç eksik olmadı. Birinin başına bir kaza gelse kuyrukludan, birisi ters bir laf işitse kuyrukludan biliyordu. Ekinler kurusa kuyruklu, fareler çoğalsa kuyruklu, elmalar olgunlaşmasa kuyruklu sorumlu tutuldu. Falcılar fallarını, kâhinler kehânetlerini, cinciler cinlerini kuyruklu üzerinden yönetti. Nihâyet bütün bunlara itibar etmeyen devletlû Uzun sadrazam hazretleri sultana bir buyrultu yazdırtıp kuyruklunun itibarını iade etti ve devlet kademelerinde kuyrukludan bahseden kişileri vazifelerinden azlettirmekle işe başlayıp, uluorta meydan kahvelerinde, bozahanelerde kuyruklu

16 Osmanlı müneccimi Takiyüddin Efendi'nin ölçümler yaptığı 1577 kuyruklu yıldızı Baltık kanalında Hven Adası'nda Danimarka Kralı II. Frederik'in kurdurduğu Urannborg adlı rasathanede de gözlemlenmiş, takma burunlu astronom Tycho Brahe bilahare 1588 yılında kaleme aldığı De Mundi Liber Secundus adlı rasat cetvelinde kuyruklu yıldızın yörüngesine ait hesaplamaları göstermiştir. Birkaç nesil sonrasında onun hesaplamalarını kullanan Edmund Halley bu yıldızın insanoğlunun gördüğü en büyük kuyruklu yıldız olduğunu açıklamıştır. Astronomi dünyası bugün Takiyyüddin'in hesaplamalarının Tycho Brahe'nin ölçümlerinden daha net olduğunu kabul etmektedir.

lakırdısı edenleri, özellikle de uğursuzluk yükleyenleri tekdir ettirdi. Elinden gelse kuyruklu kelimesinin telaffuzunu yasaklayacaktı. En ziyade de ulemanın ve din adamlarının kuyruklu yavelerine öfkeleniyordu. O, meseleye tamamen müneccimin baktığı gözle bakıyor, ilmî izahlar yerine hurafeler duydukça çıldıracak gibi oluyordu. Karabarut ile Emanet de kendisi gibi düşündüğünden mi nedir, son iki yıldır onlarla haftalık toplantılarını bir tür sohbet meclisine çevirmişti. Başlangıçta müneccimin kayıp rasat cönkünü bulup getirmeleri için ikisini seferber etmiş, müneccimin vefatından sonra da cönkü getirene ağırlığınca altın vereceğine dair tellallar çığırtmıştı.

Kuyruklu gitmişti ama iki kafadar için İstanbul'da iş bitmiyordu. Uzun sadrazam bilmek istediği her şeyi onlardan istiyor, hususi hafiyelik vazifesiyle himaye ediyor, Üç Hilal Cemiyeti'nden uzak tutuyor, istihbarat devşirmelerinden öte devletin devamı ve terakkisi adına layihalar hazırlatıyor, kitapların içindeki bilgilerden derlemeler yaptırıyor, yetmiş üç yaşına rağmen istikbale dair planlar yapıyordu. Gözleri uzun süreli kitap okumaya artık dayanmadığı için kitap okuma vazifesiyle onları musahip bile edinmişti. Akşamdan akşama sırayla okudukları kitapları dinlemeyi hususi bir mutluluk sayıyor, yorumlar yapmalarına imkan tanıyarak onları yetiştiriyordu. Ama asıl mutluluğun Karabarut ile Emanet'in arasında neşv ü nema bulduğunu da görmezden gelmiyordu. Ne var ki ikisinden biri bir gün olsun diğerine karşı olan alakasını asla açık etmiyordu. Sanki ikisi de karşılıklı birbirlerine ilgi duyuyor lakin ilk adımı diğerinin atması için ısrarla ve inatla bekliyorlardı. Karabarut bu konuda mazur sayılırdı. Çünkü henüz Sürmeli Mustafasının şehit olduğunu annesine ve yengesine söyleyememişti. Emanet'e açılması için önce sırtındaki bu yükten kurtulması gerektiğini düşünüyordu. Annesi durmadan Mustafa sayıklıyor, Çakır gelin Samime susmuş, iki yıldır iki kelimeyi -"Sürmeli'm!" veya

"Bebeğim!"- üç etmiyordu. Hayata küsmüştü. Bütün soruların cevabı Sürmeli, bütün cevapların sorusu bebeğim oluyordu. Muhtemelen kocasının artık gelmeyeceğini biliyordu ve muhtemelen gelmesini de artık ummuyordu; bebeğine sahip çıkamadığı için kendini suçlamaktan başka bir hayat emaresi yoktu. Karabarut'un Üç Hilal Teşkilatı adına Kahire asesbaşısına uçurduğu güvercinin cevabı olumsuz gelmiş, limanda bir bebek olmadığı söylenmişti. Simurg denen geminin mürettebatından da bir umut haberi çıkmamıştı maalesef. Velhasıl Samime umutsuzluğun pençesindeydi. Karabarut, her şeyin sorumlusu olarak kendini görüyor ve ancak sadrazam konağında geçen zamanlarda dertlerini unutabiliyordu. Emanet'e gelince, geceler boyunca Karabarut ile muhtemel bir geleceğin hayalini kurup rüyalarını görüyor, gündüzlerinde ise teşrihhanede yine av hayvanlarını kesip biçerek, İbn Sina'nın Kanun'unda, İbrahim'in Alâim-i Cerrâhin'inde veya Cerrah Mesud'un Hülasa-i Tıbb'ındaki bazı kesip biçme işlemlerini tatbik ve tekrar ederek kafa dağıtıyordu. Şifa kitabını cilt cilt inceleyip tatbikatlarını bile bitirmişti.

Koca iki yıl... Uzun zaman... Güneş iki sevdalıyı da tüketmek için doğmaya, akşamlar ıstırap kervanıyla gelmeye başlamıştı artık. Her ikisi de birbirlerine giderken koşarcasına ama yan yana geldiklerinde donuk ve ruhsuz idiler. Gönüllerinde esen fırtınalar iki yılda rahneler açmış, umutsuz, müzmin ve suskun âşıklara döndürmüştü...

Günlerden çarşambaydı. Karabarut her hafta olduğu gibi sabah kalkmış, kuşluk toplantısında sadrazam hazretlerine sunacağı bilgileri gözden geçirmiş, o gün okuyacağı kitabı koltuğunun altına almış, sadrazam konağına gidiyordu. Kıztaşı'ndan itibaren Aksaray, Laleli, Bayezit, Tavuk pazarı, Atmeydanı güzergâhında insanlar kalabalıklar halindeydi. Yarından sonra başlayacak ramazan alışverişi yapıyor ve oruçla birlikte kuyruklunun yine geri gelip gelmeyeceğinin

dedikodusunu yapıyorlardı. Acele etmeliydi. İkindi vaktinde konakta sadrazam divanı olduğuna göre divan öncesinde hilalin görünmesiyle alakalı hazırlıkları konuşacaklardı. Adımlarını hızlandırdı. Aklında oruçla birlikte annesinin ve yengesinin hatıralarının da depreşmesi vardı. *"Allah'ım sen imdat eyle!"* Önüne bir kol uzandı:

"Kitabı götür, okka altınımı getir!"

Levent baratalı biri. İri yarı. Omuzunda bir papağan. Yüzünde yara izi, pazusunda dövme. Leventten ziyade zorbaya benziyor, zindanda prangadan kurtulmuş kürek mahkûmları gibi davranıyordu. Kaba ve hoyrat. Karabarut elindeki bohçaya baktı. Berbat kokuyordu. Kitap demişti. Ne kitabı? Herhalde sadrazama okuyacağı kitaplardan biri olamazdı. Bohçayı kokladı. Olamaz! Bu kokuyu tanıyordu. Gözünün önüne tam iki yıl evvelki kutsal kitaplar geliverdi. Eğer içinde onlardan biri var ise sadrazama götürmeliydi. Adam da zaten "Götür!" demişti. Önce adamı yakalayıp meseleyi kökünden öğrenmeyi düşündü. Nafile! Sokağın köşesinde çoktan kayıplara karışmak üzereydi. Yalnızca arkasından seslenebildi:

"Kimsin? Seni nasıl bulacağım?"

Köşeyi dönerken papağanını göstererek bağırdı:

"Mir'at-ı Cihan seni bulur! Zamanı geldiğinde..."

Adam kendisini tanıyordu. Ne yaptığını da biliyor olmalıydı. Bohçayı yokladı. Kitabın üzerine bir not iliştirilmişti. *"Şu dünyadan Karabarut da göçtü denilmeden hayırlı bir iş yap, vakti nakit say!"*

Sadrazam konağına koştu. Emanet oradaydı. Sadrazam kokuyu hissedip burnunu kaparken bohçayı açmasını söyledi. Karabarut bohçanın katlarını bir bir açtı. Hayret, müneccimin kayıp cöngü karşılarında duruyordu. Üçünün de gözünün önüne rahmetli müneccim geldi. Dokuz ay evvel kalp sektesi geçirmeden hemen evvel kalfalarına bu cöngü sormuşmuş. *"Ah keşke şimdi sağ olsaydı!"*

Çok geçmeden odanın içi öd ve sidik kokmaya başladı. Kutsal kitapların başına gelen bu kitabın da başına gelmişti. Üçünün de aklında kapanan o dava vardı. Karabarut bunun kasten kendilerine gönderildiğini düşündü. Sadrazam eline bir bez alıp kitabın kapağını açtı. İçinden bir zarf çıktı. Alıp Emanet'e uzattı. Emanet itinayla açıp okumaya başladı:

"Sadrazamların uzunu! İki yıl evvel, Simurg nam papağanlı kalyon Marmara sularındayken ambardan bebek sesi duyuldu. Reis, yolculardan bebekli bir kadına emzirmesini rica etti. İskenderiye'de Türklerden bir sütanneye teslim olundu. O gün kalyondan atılan kadın fahişe midir, değil midir? Kitabı hediye alınız, altınımı ve cevabımı veriniz!"

Sadrazam bir şey anlamadı. Karabarut, sevine sevine Samime'nin hikâyesini yeniden anlattı. Demek bebek sağdı. Dünyalar Samime'nin olacaktı. Kitabı gönderen her kim ise çocuğun önce varlığını saklamış, şimdi de geleceğine ilişkin karar almak istiyordu. Mektupta sorulan soru açıkça babası belirsiz bir çocuk mudur, bir aile evladı mıdır, şeklinde anlaşılabilirdi. Karabarut sevincinden konuşamıyordu. Allah imdat eylemiş, annesine ve yengesine ramazan hediyesi göndermişti. İki senedir ilk kez Samime yengesinin yüzünü güldürecek bir haber olabilirdi bu. Müjdeyi vermek için şimdilik erkendi elbette ama ışık belirmeye başlamıştı işte. O sırada sadrazam kitabı eliyle tartıyordu, pencereyi açıp cumba kafesine güzelce yerleştirdi. Koku dışarıda kalmıştı. Meseleyi enine boyuna müzakere ettiler. Adam Mir'at-ı Cihan isimli bir papağan taşıyordu ve mektupta papağanlı kalyondan bahsediliyordu. İki yıl evvel limanda arayıp bulamadıkları ve aylarca yolunu gözledikleri gemi olmalıydı bu; Simurg. Demek iki yıl sonra İstanbul'a dönmüştü. Belki de hususi bir amaçla gelmişti. Karabarut'un gördüğü papağan o geminin papağanı olabilirdi. Değilse bile papağanlı adamın o gemiyle bir bağı vardı. Her ne dolap dönüyorsa papağanın izi

sürülerek gemi bulunabilir, niyetler meydana çıkarılabilirdi. Ne var ki adam papağanın kendisini bulacağını söylediğine göre aranmayı istemiyor demekti.

Yarım saat içinde karara varmış bir plan yapmışlardı. Sadrazam vekilharcını çağırıp bir okkalık altın külçesi getirmesini söyledi:

"Karabarut Hasan'ım, altını kuşağında taşı, sözümüzde duralım ve onun bizi bulmasını sağlayalım. Bebek meselesine gelince, onu sen halledersin!"

Birkaç dakika sonra vekilharç içeri girdiğinde arkasında bir adam daha gördüler. Sadrazamın tatlı belası bir meczup. Başı iki yana durmadan sallanan, belki de aklı gidip gelen biri. Karabarut ile Emanet de meczubu görünce gülümsediler. Bu meczup konağın ekti oğlağı sayılırdı. Herkes sadrazamın huzuruna salavatla girerken o elini kolunu sallayarak girer, kapıcılar, muhafızlar herkesi eşikte bekletirken ona asla karışmazlar, o da paşa hazretlerinden bahşişini, harçlığını bol bol alıp giderdi. Meczup Bosna'lıydı. Konak halkının dediklerine göre sadrazam hazretlerine memleketini, toprağını, gençliğini hatırlatıyordu. Sadrazam neşeyle adama seslendi:

"Gel bakalım koca deli, gel... Kaç vakittir görünmedin, hoş musun, safaca mısın!?.. Tam da vaktinde geldin, vekilharç bugün cömert olacak..."

Meczup kekeleyerek, kelimelerin yarısını yutarak cevaplar verip huzuruna kadar ilerledi. Eğilip her zamanki gibi eteğini öptü. Paşa vekilharcın elindeki lira altınlardan birkaçını almış, eline tutuşturmak için bekliyordu. Meczup uzunca bir süre eğilmiş vaziyette kaldı. Sanki bir sancısı var gibi kıvranıyordu. Derken başını kaldırdı. Kıvranır gibi yaparken yeninden çıkardığı bir hançeri Devlet-i Aliyye'nin en ihtişamlı vezirinin kalbine saplayıverdi. Karabarut ile Emanet atıldıklarında meczup çoktan işini bitirmiş çılgınlar gibi kahkaha atıyordu.

Sadrazamın imdadına bütün konak halkı koşacak, haber sarayda duyulacak, ortalık karışacaktı. Karabarut meczubu etkisiz hale getirirken Emanet sadrazamın kanamasını durdurmaya çalışıyordu. Sadrazam Karabarut'a seslenip yanına gelmesini istedi. Sonra da ikisinin ellerini birleştirip mırıldanmaya başladı; sanki yarası hiç ıstırap vermiyor gibi:

"Çocuklar! Sayılan biter, beklenen gelir. Zannımca bugün de benim sıram geldi, gidimkârım. Vasiyetnamem çekmecemdedir, hatunum yerini bilir ve gereğini yapar. İlla, o gelesiye kadar size demek istediklerim vardır; nasihat yahut ki sohbet sayın, benim ağzımdan herkese yayın. İsterim ki insanlar beni başardıklarımla ölçsünler. Başarabildiysem, samimiyetimdendir. Unutmayın, haberdar olan uzaklar yakında; gönül gözü kapalı yakınlar uzakta olur."

Emanet onu nasihatlerle kendini yorduğunu düşünerek araya girmek istedi; durumu ağır görünüyordu:

"Efendimiz kendinizi yormayınız lütfen, şimdi hekim..."

Sadrazam son bir gayretle ellerini sıktırıp sözlerine devam etti:

"Dinleyin beni... Size söylediklerim hem vasiyetim, hem şehadetim sayılır. Herkese bildirin ki gönülleriniz dünyalık için sizden ayrılıp gidiyorsa hakikatten uzaksınız demektir; ama eğer hakikat her an gönlünüzdeyse her nereye gitseniz herkese yakın sayılırsınız. Gazap ve öfkeden kaçının; çünkü onun başlangıcı delilik ve sonu pişmanlıktır. Kimseyi kınamayın, kınamak gerekiyorsa kendinizi kınayın. Kendisini kınayanı başkaları kınayamaz. Geçiminizi helalinden kazanmaya çalışın. Açlığı için onurundan vazgeçen, açlığını geçirse de onursuzlukta baki kalır. Nefsinizi alçaklıktan koruyun ki, fakir olsanız bile şerefli kalasınız. Dostlarınızın gönlünü kırmayın; düşmanlarınızın arzularını yapmış olursunuz. Konuşacak yerde susmayın, susacak yerde konuşmayın. Sizden soruluncaya kadar susmak, susturuluncaya kadar

söylemenizden hayırlıdır. İnsanlarla geçiminiz öyle olsun ki öldünüz mü ağlasınlar. Öfkeden kaçının. Öfke, tutuşturulmuş bir ateştir, her kim öfkesine hâkim olursa, onu söndürür; her kim onu salıverirse, ilk yanan kendisi olur. Daima çalışın, ta ki kötülük düşünmeye vakit bulamayasınız. Haksızlık önünde eğilmeyiniz; hakla beraber şerefi de kaybedersiniz. Yükselmeyi isteyen onu alçakgönüllülükte aramalıdır. Ve son olarak, Devlet-i Aliyye'nin düşmanı çoktur, zinhar mücadele edesiniz. Dinsizlere ve dinsizliğe karşı durmak, kulluk gayretidir; Allah'ın Gayur ismine sığınarak çalışın. Zalimlere cezasını vermek dahi sadakanız olsun. Allah bahtınızı açık etsin, adınızı sevdiği kullar arasına yazsın. Şimdi beni yalnız bırakın, Allah'ımla olma zamanımdır."

Üç sultana söz geçirmiş, zamanın Âsafı olarak saygı görmüş, devlet ve millet sevgisiyle herkese örnek olmuş Uzun sadrazamın son nefesi o akşam ezanlar okunurken, son divanı da ertesi gün musallada oldu. Alimler, hakkında şehit hükmü verdiler ve gaslettirmediler. Ölümünü duyan herkes tek gönül ve tek yürek olarak ağladı. Sultan ülke genelinde yas tutulmasını emretti. Karabarut ile Emanet, yakaladıkları meczubun ertesi gün Atmeydanı'nda kollarından ve ayaklarından dört ata bağlanıp parçalattırılışını izlediler. Atlar iki gün boyunca şehir içinde o parçaları dolandırıp ibret ettiler.

Sonraki iki gün boyunca Karabarut ile Emanet Uzun sadrazamın nasihatlerini içselleştirip zalimlere karşı ömür boyu direnme sözü verdiler. Ne de olsa kuyruklu yıldızla birlikte büyük kurtarıcı gelmemiş ama caniler, zalimler, katiller de çok uzaklara gitmemişti. Yazık ki Uzun sadrazamdan sonra köhne dünyanın canilerden, zalimlerden, kötülerden kurtulması ve kurtarılması daha zor olacaktı.

38

Bu, kayıp bebeğin Mısır'da duyulan sesi Ve hafiyenin yengesi için bir müjdesidir

15 Ekim

Kendilerini yetim hissediyorlardı. Yapılacak çok iş vardı ama işi yapacak yetki yoktu. Bostancıbaşı her ikisini de yok sayıyordu. Karşılıklı husumet duyguları besledikleri aşikârdı. Böyle bir durumda resmi vazife olmadan başarabilecekleri işler ne kadar etkinlik kazanabilirdi ki!?..

Kitabı getiren adam yeniden karşılarına çıkasıya kadar sükûnetle beklemeye karar verdiler. Zaten ellerinden başka bir şey de gelmiyordu. Limana varıp Simurg nam kalyonu veya bebeği soruşturmak istemediler; adamı kendilerinden kaçırabilirdi. Yapabilecekleri tek şey sokaklarda ve göz önünde bulunmaktı, avare kaldırım mühendisliği. Her sabah buluşup çarşı pazar geziyor, havadan sudan konuşuyorlardı. Her ikisinin de konuşmaktan kaçtığı konular arasına bir yenisi eklenmişti; sadrazamın ölmeden evvel ellerini birleştirmesi. Bu hareketin kaderlerini birleştirme anlamında bir vasiyet olduğunu biliyor ama ikisi de ısrarla konunun diğeri tarafından açılmasını bekliyordu.

Karabarut'un kalbinde şüpheler vardı. Yaptığı işin tehlikesini düşünüyordu mesela; evleneceği kadının aynı tehlikeler içinde deviniyor olması sorumluluk gerektirecekti. Üstelik o paşa konaklarında büyümüş, hayat anlayışı ona göre şekillenmiş eşraf kızıydı. Acaba paşa babası bu işe ne diyecekti? Evlilik sorumluluk demek, yuva demek, çocuk

demekti; serseri hafiyelikle bir arada yürümezdi. Ondan evinin kadını olmasını istemek ve alıştığı tarzdan vazgeçirmek haksızlık olabilirdi. Kaldı ki derviş kılığında tanıdığı Emanet'in mizacı muhtemelen bunu kabul etmeyecekti. Annesi sık sık eve bir gelin gelmesinin hem kendisine hem Samime'ye iyi geleceğini dillendirmeye başlamıştı ama acaba her sabah kocasıyla birlikte evden çıkıp giden bir gelin ister miydi? Dahası, müstakbel gelinin ne iş yaptığını öğrense ne derdi? Uzun sadrazam ellerini birleştirirken bütün bunları düşünmemiş olabilirdi ama kendisi düşünmeliydi. Düşünmeli ve karşısındakinin de fikrini almalıydı. Bir ara konuyu açmayı kurdu ama korktu. Hatta Emanet'in kendisiyle evlenmeyi istemeyeceğinden korktu. Sırf rahmetli olmuş sadrazamın arzusu veya vasiyeti diye de evlenilmezdi elbette. Sık sık yüreğini yokluyor, onu sevdiğini hissediyor, günler geçerken onunla olmayı seviyordu ama ya o da aynı duyguları taşıyor muydu? Tavır ve konuşmalarından sanki gönlü var gibiydi ama... Amanın gerisini doldurmak öyle kolay değildi. Bir an evvel bu meseleyi açsa ve fikrini öğrense iyi olacaktı. Peki ya reddederse?

Reddedilme korkusu Karabarut'un içini bir kurt gibi kemirmeye başladığında Uzun sadrazamın yedisi yapılıyordu. Hafızlar Kur'an okuyor şeyhülislâm dua ediyordu. Bir an papağanlı adamı unutup bütün zihnini Emanet'e kapattı. Ve birden tereddüt ve şüphelerinin asıl sebebini keşfetti. Emanet'in güçlü kişiliği... Toplum, bir erkek için koca olma kıstaslarını belirlemişti; yaşça, rütbece ve bilgice kadından yüksekte olacak. Emanetin bilgisi ve rütbesi bu dengeyi kadının lehine bozuyordu. Geleneğin nasıl hatalı oluştuğunu düşündü. Allah'ın en sevgili kulu, İslâm peygamberi Muhammed Mustafa henüz bir delikanlı iken, kendinden onbeş yaş büyük bir kadınla evlendiği halde böyle bir geleneğin oluşmasına içerledi. Her şeyi Emanet'in paşa babasıyla

görüşmekten gayrı çözüm yolu kalmıyordu. En iyi çözüm buydu. O ne derse boynu kıldan ince olurdu. Peki ya olumsuz görüş bildirirse? *"Hayır hayır, Emanet'ten vazgeçemem!"* Emanet'in paşa babasıyla görüşmekten vazgeçti.

Mevlit merasimi bitmiş eve dönmek üzere sadrazam konağından ayrılmıştı. Kitabı getiren o adam, akşam alacasında, Atmeydanı'nın tozlu caddesinde, yağmur çiselemeye başladığı bir anda karşısına çıkıverdi. Bir elini kulağına götürüp diğer avcunu açtı. Pazusunda bir kalyon dövmesi, baldırında da balık resmi parlayıp dönüyordu. Bu sefer belinde kırmızı bir Trablus kuşağı, kalçasında Arnavut peştemalı vardı. Peştemalın bir ucunu beline toplamış, bıçkın bir külhaniyi oynuyordu. Kuşağını yalın topuğunun bileklerine sarkıtarak ve elini kulağına vura vura efelendi:

"Altınım ve cevabım! Hemen!"

"İkisi de bende... Lakin beni enayi tezgâhında bez dokuyanlardan sanmayasın, benim de bazı cevaplara ihtiyacım var! Üstelik böyle yağmur altında olmaz. Şimdi bir saçak altı bulup alışveriş görelim."

Ayasofya aşçı dükkânlarından birine girip bir sini başına çöktüler. Ramazan müddetince bu aşçılarda ücretsiz iftar yemeği dağıtılır, şehrin varlıklı insanları yolculara, kimsesizlere, muhtaçlara sofra kurarlardı. Aşçılar da sahanlarla servis ettikleri yemekleri sinilere bırakır, gelen yesin deyip kendi iftarlarına bakardı. Karabarut çevresine göz gezdirdi. Yakınlarında kara donlu daltaban kayıkçı kopuklarıyla birkaç hamal makulesi adam oturuyordu. *"Emniyetli!"* Karabarut sahanlardan birini alıp köşeye yürüdü. Külhanbeyi onu takip etti. Bir sofraya çöküp gözleri çevreyi tarassut ede ede fısıldaştılar. Karabarut, yarı tehdit gösterip yarı yoluna giderek adamın ağzından yeğeniyle alakalı pek çok bilgi aldı. Meğer neler olmuş neler... Adam dosdoğru anlatıyordu. Gemide bebeği bulduklarında herkeste bir telaş başlamış.

Yolcular teftişten geçirilmiş. Kaptan onu Türk bir anneye, Kamer hatuna tehdit ve zor yoluyla emzirtmiş. Kamer hatun altı gün sonra İskenderiye'ye varınca merhametinden bebeği bırakamamış, bir yaşına kadar emzirmek üzere kaptan ile süt parasında anlaşmış, sonraki zamanlarda çocuğu da geminin adıyla Simurg diye anmış. Sekizinci ayda artık parayı istemeyip bebeği sahiplenmiş. İki yaşına kadar bebek serpilip gelişmiş, alnında samur kakülü, yanağında güzellik gülü, dilinde muhabbet bülbülü olunca da analığı "Ben yavrumu kimseye vermem!" diye diretmiş. Ne var ki Kamer hatun ecele pek erken vakitte mağlup düşünce Simurg ortada kalmış. Kaptan yine sorumluluk alıp yeni bir anne bulmuş. Hatta bu seferki anne onu evlat edinmek istiyormuş ama Simurg'un nesebinin temiz olmasını şart koşmuş. Çocuk büyüdüğü vakit nazlı, güzel kokulu bir zambak mı olacak yoksa kirpi gibi dikenli ve sırma saçaklı bir kaktüs çiçeği mi olacak bilmek istiyormuş. Eğer çocuğun nesebi karışık çıkarsa dilenciler kethüdasına teslim edeceklermiş. Artık o elini mi kesecek, kolunu mu belli değilmiş. Dilenci dediğin sakat olmalıymış!.. Karabarut bütün bunları öğrenince kâh dişlerinin arasından öfkesini kusa kusa kâh içinden şükürler okuyarak meramını açık etti. Önce tatlı tatlı anlattı, çocuğun aslı ve nesli hakkında bilgiler verdi, ardından sesini bir ton yükseltti, giderek fikirlerini merhametten arındırdı ve en sonunda Simurg'u sahipsiz zannedene dünyayı dar edeceğini, onu kimsenin evlat da edinemeyeceğini, elbette varıp yeğenini alıp getireceğini falan kükredi. Ardından karşısındaki herife bahsi geçen kaptanın adını, eşkâlini, İskenderiye'de nerede bulunabileceğini falan sordu. Mısır ülkesi bir Osmanlı eyaletiydi. Sultanın hükmettiği İskenderiye gibi bir şehirde kimsenin hukuksuzluk yapamayacağını anlatmaya çalıştı. Adam inat eder gibi davrandığında da pençesini koluna geçirip sıkmaya başladı. İtiraf etmesi gereken ne varsa öğrenmek istiyordu. Ama

külhani öyle davranmadı. Birden yumuşak bir üslupla yeniden anlatma yoluna gitti. Yine itirafta bulundu ama bu sefer bütün samimiyetiyle. Niyetinin Karabarut'u denemek olduğunu söyleyerek söze başladı:

"Seni bildim gayrı Karabarut şahbazım. Arayacağın kaptan benim. Simurg da benim yegâne evladım, oğlumdur. İskenderiye'de dükkânlarım, denizde kalyonum, Nil'de karakalarım işler. Eşim de akrabam da yoktur. Simurg'u birilerine vermek gibi bir niyette de değilim. Lakin oğlumun soyu sopu hakkında kalbim mutmain olsun istiyordum, şimdi müsterihim."

Karabarut, kaptanın doğru söylediğine inanıp ferahladı. Aşçı dükkânındaki müşteriler dağılasıya kadar oturup sohbet ettiler. Birbirine hasret kalmış ahbaplar misali... Samimi, hasbî, içten... Ona yeğeni hakkında her şeyi anlattı. Samime yengesinin kaçırılışını, Azdahak cemiyetini ve kilise mağarasında başına gelenleri... Gemide bebeğini doğurduğunda mantar ve zifin kokusuyla sermest olduğunu, iki yıldır henüz cinsiyetini bile bilmediği "bebeğim"den gayrı kelime etmediğini, bebeğin yaşadığını henüz bilmediğini, bir hafta evvel karşılaştıklarında bundan emin olamadığı için yengesine henüz söylemediğini, ama bunu öğrenince yengesinin yeniden hayat bulacağını falan anlattı.

O kadar dost olmuş, birbirlerini o kadar iyi anlamışlardı ki Kıztaşı'ndaki evin yolunu tuttuklarında artık şaka bile yapıyorlardı. Karabarut'un maksadı ona yengesini göstermek ve müjdeli haberi bizzat vermesini istemekti. *"Senin oğlun yaşıyor, adını Simurg koydum."* Belki de yengesi bu adamın söyleyeceklerini duyunca suskunluğunu bozacak, konuşmaya başlayacaktı. Öyle hayal etti. Simurg haricinde merak ettiklerini ancak yolda sorabildi:

"Ağam, adınızı bağışlayınız!"

"Kerem Reis derler."

"Şu kirletilmiş kitapla alakanız, peki?"

"Hiçbir alakam yoktur. Simurg'un kim olduğunu en iyi Uzun sadrazamdan öğrenebilirim, eli kolu her yere uzanır, uçan kuştan haber devşirir diye kitabı yem yaptım. Huzuruna varıp soramayacağıma göre onun bana gelmesini sağlamak iyi olur dedim. Nitekim sen geldin. Kendin ulaşamayacağın birine mektubun ulaşır, değil mi?"

"Ve postacı diye beni buldun?"

"O sırada biri de beni buldu. Eskiden bir kilise papazıymış, düşmüş..."

"Soracaklarını ona veya bana değil de neden sadrazama sordun peki?"

"Uzun sadrazamın dürüst bir adam olduğunu herkes söylerdi. Özü doğru olanın sözü de doğru olur dedim!"

"İyi ama bebeğin sabihi o değil ki!"

"İyi ya işte, bebeğin sahibini bulup sorsam bebeği kaybetme ihtimali de doğmaz mı?"

"Peki şimdi kaybetmeyeceğinden nasıl emin olabiliyorsun?"

"Seni tanıyınca emin oldum!"

"Ve papazın postacısı olmamı istedin?"

"Papaz sadrazama bir kitap göndermek istiyordu. Kitap meraklısı Uzun sadrazam için zarf yerine kitap kullanmak elbette mektubun ulaşma garantisi diye düşündüm. Ve kitabı bana getirdiği gün seni buldum. Maamafih bir kitabın böylesine kokacağını hiç tahmin etmemiştim. Mektubu kitabın sayfalarına yerleştirirken bile kusmamak için kendimi zor tuttum. Hah, ha... Gerisini de sen hallettin."

"Şu papaz? Kitabı neden sadrazama gönderdi?"

"Hediyyeymiş, öyle dedi!"

"Hangi kilisede papazmış, biliyor musun?"

"Düşmüş, dedim ya. Limanda fıçıları yalıyor"

"Bir okka altın ile meyhane mi satın alacak yani?"

"Yok, yok, altını benden o istemedi."

"Anladım, sadrazama mektup gönderip kaz yolayım dedin, ha?"

"Yanıldın, altın bir aldatmacaydı. Önemli olan Simurg'un ailesiydi. İşin içine altın girerse sadrazam Simurg ve ailesi hakkında teferruatlı araştırma yaptırtır ve mutlaka talebime cevap gönderir diye düşündüm. En azından beni yakalamak isteyecek birileri altın hatırına beni bulurdu. Yani, altının artık sende kalsın, benim işim olmaz..."

Yarım saat sonra Kıztaşı'ndaki evde Samime'nin sabaha kadar heyecan ve yakarışla sürecek cümlesi çınlamaya başlayacaktı:

"Beni yavruma götürün, şimdi!.."

39

Bu, batakhanelerde acıya göğüs gerileceği
Ve yarıda kalmış hesapların görüleceğidir

16 Ekim

Karabarut sabah evden erken ayrılacaktı. Samime uyumamış olsa gerek, ayakkabılarını giyip bahçe kapısında yolunu kesti:

"Beni yavruma götür... Şimdi..."

"Tamam yengem, tamam, seni bizzat ben götüreceğim ama şimdi imkansız."

"Beni yavruma götür... Şimdi..."

Samime'nin iki kelimesi dörde çıkmış durmadan telaffuzdaydı. Karabarut kalyonun ancak gece yarısında Mısır'a doğru yelken açacağını, o vakte kadar birkaç yol harcı görmenin iyi olacağını, Kerem Reis'in -akşam söz verdiği gibi- onları almadan gitmeyeceğini defalarca anlatıp diller dökerek evden ayrılabildi. Niyeti Emanet'i bulmak, sonra da kitabı gönderen papazı aramaktı.

Emanet'i teşrihhanede bir tilkinin bacak kaslarını tel tel ayırırken buldu.

"Hızmanı burnuna tak, gidiyoruz! Acele et!"

Süleymaniye yokuşunu inerken akşam olup biten her şeyi anlattı. Simurg'a dair haberi verirken heyecanından elini bile tutmuştu. Emanet gülümsemekle yetindi. Papazı bulup kirletilmiş kitapların izini sürmek konusunda hemfikirdiler. Kuyrukludan bu yana şehirde olan bütün adli vakaları hatırlayıp bir bağlantı kurmaları gerektiği üzerinde durdular.

Kiliseler, limanlar, sarraflar, sahaflar ve kâğıt arastası... Hatta mürekkepçiler ve müstensihler, yani para karşılığı kitap çoğaltan kâtipler... Son yıllarda kaç kişi ne tür kitapların çoğaltılmasını istemiş, müşterilerin kimlikleri, ödeme şekilleri veya ödedikleri para birimi, öd kullanan ebru ustaları veya mezbahadan öd satın alanların kimler olduğu... Sahaflardan başlayarak kademe kademe araştırıp ipuçları elde etmeyi deneyeceklerdi. Bütün bunlar için önce şu papazı bir dinlemek lazımdı.

Limanda önce Kerem Reis'i, ardından da bir fıçının dibinde sızmış iki ayyaşı buldular. Tanıdık iki sima ile karşılaşacaklarını hiç tahmin etmemişlerdi. Saint Sebastiani diyakozu Vartan ile Hayk Anuş'un kocası Arşak, Lavirentos'un meyhanesi eşiğinde birbiriyle sarmaş dolaş, ayyaş yoldaş... Bu meyhaneyi biliyorlardı; Cenevizlilerden kalma bir gemici batakhanesi. Rum, İtalyan, İngiliz, Maltız, İspanyol bilumum kalyoncular, kadırga kaptanları, kalita hamlacıları burada birlikte içer, onlara Sakız Adası'ndan hususi getirilmiş sakîler hizmet ederdi. İçeride en az konuşulan dil Türkçe idi. Şarabın her çeşidi ve her yaşı burada mevcuttu. Üst katındaki namlı gemicilerin ve korsanların halvethaneleri meşhurdu. Onlara özel hizmet sunulur, balık ve et yemeklerinin envai çeşidi yanında mutlaka mürekkepbalığı çorbası ikram olunurdu. Lavirentos meyhanesinin şöhreti bütün Akdeniz'de bilinirdi. "İstanbul'a gittin mi Lavirentos'ta Avşa şarabı içip mürekkepbalığı çorbası kaşıklayacaksın!" cümlesi bütün gemicilerin, korsanların, tayfaların, hatta kürek mahkûmlarının bile dilindeydi.

Karabarut ile Emanet, buldukları iki ayyaşı kapı eşiğinden alıp daha itibarlı müşterilerin demlendiği mahzene indirdiler. Loş kandillerin altında iskemlelere tünediklerinde ikisinin de aklında bir insanın iki yıl içinde nasıl bu kadar çöküp dağılabileceği sorusu vardı. Gerçekten de bu ikisi

perişan garibanlara dönmüşler, biri sanat sahibi, diğeri itibar sahibi iken serserilere karışmışlardı. İçki, ikisinin de yüzünde meymenet bırakmamıştı. Yürekleri yanık iki kader vurgunu. Biri samimi bir din adamı iken kilisenin başına gelenlerden, diğeri de yuva sahibi bir baba iken darmadağın edilen ailesinden dolayı perişan olmuş, sokağa düşmüşlerdi. Biraz yakınlık gösterip sırtları okşanınca ikisi de çözülüverdi. Zavallı Arşak tamamen kederden içiyordu, kendini unutmuş, dünyayı boşvermişti. Vartan ise hâlâ bir hesabın içindeydi ve intikam peşinde biri gibi konuşuyordu. Reçinesi sızmış çıraya benziyordu, Emanet'in küçük bir kıvılcımıyla parlayıverdi. Sesinde bir heyecan ve gözünde yaşlarla yürek yakan macerasını anlattı. Meğer önceleri kilisede cinâyetler işlenip dururken gaflete düşüp bunu fark etmemeyi nefsine yedirememiş, Arşak ile kadehdaşlık ederken de onun bütün vicdanî yükünü üstlenip kendini yiyip bitirmiş, hayata kahretmiş. Önceleri Arşak'ı ıslah için meyhaneye uğrarken gitgide içkiye müptela olmuş. Patrik hazretleri de ayyaşlığın üzerine tüy dikmiş. İki yıl evvel Saint Sebastiani'nin faaliyetleri tatil edilince Vartan başka bir kilisede vazife almak istemiş, Patrik hazretleri onun adını Azdahaklar dolayısıyla şaibeli telakki edip yeni vazife vermemiş. Kurban edilen gelinlerin yüküyle vicdanı bir yandan, içine düştüğü durumu nefsine yedirememenin ağırlığıyla ruhu diğer yandan isyanlara varmış ve gitgide teselliyi içkide bulmuş. Çok geçmeden patriğe küfretmeye, dine cephe almaya hatta Tanrı'yı inkâr etmeye işi vardırmış. Yegâne dostu olan Arşak'a yaşananların sorumlusunu bulma sözü vermiş ve işte omuz omuza, kol kola bugünlere gelmişler. Vartan, şarap testisinin son yudumları da mideye indirildiğinde asıl meseleyi anlatmaya başladı; sarhoşluktan eser yok gibi:

"Peder Vahan'dır, her şeyin sorumlusu peder Vahan'dır."

"Neden böyle düşünüyorsunuz?"

"Hırsı yüzünden, yükselme hırsı, biriktirme hırsı, yönetme hırsı... Vaazlarında durmadan garip fikirler anlatır, cemaatin itikadını sarsar, İsa'dan soğuturdu."

Emanet, Vartan'ın uzayıp giden şikâyet tavrını hiç hoş bulmadı. Böyle başkalarının ayıbını uluorta sayıp döken biri, kendi ayıplarını da başkalarına götüren nemmamlardan sayılırdı. Hayatta en çok bu tiplerden kaçınmak gerekirdi. "Dedikodu ve fitne fırtınası!" Karabarut'a göz kırpıp oradan gitmeyi teklif etti. Bu sarhoş muhabbetinden bir şey çıkmayacağına inanıyordu. Karabarut inatla bekledi. Nihayet içki adamın dilini bülbüle çevirmiş, ne varsa döktürüyordu işte; iyisinden kötüsünden. Emanetin tavrı üzerine Vartan'a laf sokuşturdu:

"Ayıp, bir papazın ardından böyle konuşmak hoş mudur Vartan efendi? Üstelik ölüp gitmişken..."

"Ölü mü? Ölü mü dediniz? Adam şu anda Roma'da Azdahak ayini yönetip gelin kurban ediyor!"

Karabarut ile Emanet şaşkınlıkla birbirlerine bakakaldılar. İnanamamışlardı.

"O öldü, canına kıydı... Yedikule'de!"

"A-ha!.. Siz öyle sanın!"

"Ama sur muhafızları... Silivrikapısı haricinde... Bostancıbaşı... Dur bir dakika? Sen ölenin o olmadığını mı söylüyorsun?"

"İntihar eden adamı bana gösterdiler, evet, giysileri Vahan'a benziyordu ama yüzü gözü parçalanmıştı."

"Yani intihar değil miydi?"

"Onu bilmiyorum ama Peder Vahan olduğunu bana onlar söyledi. Sonra da parçalanmış yüzü ben teşhis etmişim gibi bostancıbaşıya bildirdiler. Sonuçta Benli vezirin huzuruna çıkıp odur demem gerekti."

"Yalan mı söyledin?"

"O vakit emin değildim ama artık yanıltıldığımdan eminim."

"Şimdi de bizi yanıltıyor olmayasın? Sana nasıl inanalım?"

"İsterseniz inanmayın ama şahidim vardır!"

"?!"

"İki hafta evvel limanda gemicilerden eski bir dostla karşılaştım. Vaktiyle Peder Vahan'ın kitaplarını sandıklayıp Ceneviz'e kaçırırdı. Bana şarap parası verirken ondan bahsettik. Dediğine göre Ceneviz'de San Lorenzo Katedrali'nde peder imiş. Hatta rahibe yetiştirmek için göz bebeği küçük genç kızları toplayıp manastıra gönderiyormuş. Çakır veya boncuk gözlü olanları tercih edeceğini de siz anlayın artık."

Büyük bir sessizlik oldu. Vartan için yeni bir şarap testisi ısmarladılar. Piyalesini doldururken Emanet sordu:

"Peki kitabın bunlarla ne ilgisi vardı?"

"Kitapta müneccimin rasat neticeleri vardı. Baskın gecesinde Vahan dikkatle incelemiş ve korumam için bana vermişti. Ben de hücremin gizli bölmesine saklamıştım. Maguşlar tutuklanırken siz ikiniz kitabı arıyordunuz. Bana sormadınız, ben de söylemedim. Kitabı sadrazamın istediğini anlayıp kimseciklere söz etmedim. Baskından sonra kitabı getirene hazineler bağışlayacağını vadettiğinde de başıma bela getirmesinden korkup sustum. İki hafta evvel Vahan'ın yaşadığını öğrenince beni sadrazama ulaştırır diye kitabı kullanmayı kurdum. Başıma bir şey gelirse diye kiliseden kalma bir şişede bebek suyuyla öd saklıyordum, onu üzerine döküp Kerem Reis'e verdim. Onun mektubu; benim de kitabım. Sadrazam erinde geçinde beni buldurur diye umuyordum, işte siz geldiniz. Başka türlü bildiklerimi doğru kişilerle paylaşmış olmayabilirdim. Çünkü Vahan ile birlikte kaçan büyük üstat hâlâ bu şehirde... Devletlû birisi olduğu da ayan beyan... Öyle olmasaydı kuyruklu yıldız uğursuzluğu bahane edilip cinâyetlerin üzeri alelacele kapatılmazdı."

Vartan cesaretle anlatıyor ve sarhoş olmasına rağmen söylediklerine mantıklı izahlar da getiriyordu. Karabarut, Üç Hilal Cemiyeti'nde hafiyelere insanın sarhoşken yalan söyleyemeyeceği iki hususu öğrettiklerini hatırlıyordu; inancı ve gerçekler... Karabarut, duyduklarının gerçek olduğuna inanmaya başlasa da adamı bir kez daha sınamak istedi:

"Sen sarhoşsun efendi, ne dediğini bilmiyorsun!"

"Belî sarhoşum, lakin inanın size hakikati söylüyorum. Sadrazamın bunları mutlaka öğrenmesi lazımdı."

"Bostancıbaşıya niye gitmedin?"

"Asla! Siz kiliseyi bastığınızda onun resmi bir baskın olmadığını anlamamak için ahmak olmak lazımdı. Ne bostancı neferi, ne yeniçeri kolluğu, ne ases zabiti... Muhafız kapıkulları ve iki hafiye... Sonra sizi araştırdım. İkinizin de sadrazama bağlı çalıştığınızı öğrendim. Bu da sadrazamın Azdahaklardan olamayacağını gösteriyordu."

"Lakin geç kaldın. Sadrazam geçen hafta vefat etti."

"Canına rahmet... İyi adamdı... Ondan isteyeceğimi sizden isterim o halde!"

"Ne istiyormuşsun bakalım?"

"Bir kelle!"

"?"

"Peder Vahan'ın kellesi! Çünkü bütün hayatımı ve kilisemi o mahvetti. Onun öldüğünü görmeden huzura ermeyeceğim. Bu yüzden bana onun ölümünü borçlusunuz."

Karabarut ile Emanet bir müddet göz göze geldiler. Bu seferki bakışlar birbirini seven iki âşıkın süzgün gamzelerinden çok farklıydı, eski günlerdeki gibi. Yine de âşıka her şey kolay gelirdi. Ölüm üzerine Vartan efendiye söz vermekte bir beis görmediler. Sonra da ondan bir söz istediler:

"Sen de bize anlattıklarını bir daha dillendirmeyeceksin, anlaşıldı mı?"

"Büyük üstadı bulduğunuz güne kadar asla! Ama siz de sözünüzde duracaksınız, yoksa ben sizin izinizi süreceğim. Vahan'ın kellesi bana gelmezse birinize diğerinin kellesi gelir, işte o kadar!"

Vartan pazarlığı hiç de sarhoş gibi yapmamıştı. Söylediklerini ekşiterek iki yıldır içinde taşıyıp getirdiği, iki haftadır da keskin sirkeye döndürdüğü belliydi. Emanet ilk konuşan oldu:

"Bunu senin için, Arşak için ve kurban edilen diğer gelinler için yapacağımıza Bir Allah adını anarak yemin ediyoruz, müsterih ol!.."

Sonra da Karabarut'a göz kırptı:

"Öyle değil mi Karabarut Hasan?"

Karabarut Emanet'in yeminindeki görkemi idrak edince hem sevindi, hem ürktü. Böyle bir kadın ile hayat kurmanın nimeti de vardı, külfeti de. Sesinin en güvenilir tonunda cevap verdi:

"Bir Allah adını anarak..."

Karabarut ile Emanet, Vartan'ın cebine birkaç akçe şarap parası bırakıp Arşak'la başbaşa bıraktılar. Ettikleri yemin sanki ikisi arasında bir anlaşma hükmündeydi. Kerem Reis şaşkındı. Azdahak cemiyeti hakkında duyduklarından hayrete düşmüş yalpalayarak yürüyordu. İki yıl evvel Samime'yi fahişe diye gemiden attırdığına bin pişman oluyordu. Gözleri nemli nemli yalvarırcasına mırıldandı:

"Delikanlılar! Sizin için yapabileceğim her ne ki vardır, vebal sayarım, bana bildirin! Hatalarımı telafi imkânı verin bana!"

Kerem Reis'in samimiyetinden şüphe etmediler. Bir sırdaş gibi davranıp liman rıhtımında ortak plan yaptılar. Buna göre Kerem Reis gece yarısında Mir'at-ı Cihan'ı omuzuna oturtup Vira Bismillah çekecek, kaptan köşkünde Samime'yi ve yanında refakatçi bir hanımı taşıyacak, bu iki hanımın

İskenderiye'de emniyet ve huzurunu sağlayacaktı. Bu arada Karabarut kuşağındaki okka altını bozdurup Ceneviz'e gidecek, Vahan'ı arayacak, gerekirse Roma'ya geçip izini sürecek ve cezasını çekmesini sağlayacaktı. Geriye annesini ayrılığa razı etmek kalıyordu. Bunun için cümlesi hazırdı: "Sürmeli Mustafa'mı aramaya gidiyorum anacığım!" Böylece geri döndüğünde ona öldüğünü de rahat rahat söyleyebilirdi.

Gece yeniden buluşmak üzere Kerem Reis'ten ayrıldıklarında Emanet bıyığını düzelterek sordu:

"Yola çıkarken yanıma ne almamı istersin!"

"Bir kadının neye ihtiyacı olursa onu al!"

"Ceneviz'e hızmalı gitmem daha iyi olmaz mı?"

"Ceneviz'e gelmiyorsun, İskenderiye'ye gidiyorsun."

Emanet, hiç itiraz etmedi.

"Sen öyle istiyorsan..."

Karabarut ilk kez ona sarıldı. Emanet karşılık verirken fısıldadı:

"Ama sen de Ceneviz'den sağ salim döneceğine söz ver!"

"Dönecek ve baharda sana düğün yapacağım!"

40

Gerçeği bulmak adına dağlar denizler aşmak Ve Ceneviz illerinde adaletin peşinde koşmak

27 Ekim

Külçe altını Ceneviz lirasıyla bozdurup Ligurya'ya doğru yola çıkacak kalyona bindiğinde Ceneviz'den cam, değerli boncuk ve mücevher satın almak isteyen Bağdatlı bir zengin gibi davranmayı aklına koymuştu. Aldıklarını Halep'teki çarşıda satacak bir bezirgân...

Kalyonda kendisi gibi on kadar tacir vardı. Kimisi boya, kimisi kumaş, kimisi avani ticareti yapıyorlarmış. İçlerinden biri Cenevizliydi ve ondan çok çok kelime öğrenmek üzere samimiyet kesbetti. Adam ticaret yaptığına bin pişmandı ve ona tüccarlığı zehir eden pek çok sebep sıralayıp durmadan halinden şikâyet ediyordu. Sayıp döktükleri dereden tepeden şeylerdi ve durmadan eski günleri anıyordu. Ona göre Ceneviz gemilerinin ticarî hâkimiyeti artık sona ermişmiş de, kârlı ticaret için tıpkı Kolonb nam kaptanın açtığı yoldan Yeni Dünya'ya gitmek gerekirmiş de, İstanbul'da kala kala bin kadar Cenevizli aile kalmış da, bunlar da deniz ticaretinden ziyade para değiş tokuşu yapan kiralara dönmüş de, Yahudilerin parayla uğraşmaları ticareti öldürüyormuş da, üstelik denizde korsanlar geziyormuş da, da... da... On üç gün süren yolculuk boyunca her gün ticaretten ve tüccarlıktan şikâyetler dinleyip her gece "Allah'ım bana hayatımda sevmediğim işi yaptırma!" diye tüccar olmadığına dualar ederek uyudu. Ondördüncü günde Ligurya dağları ve eteklerinde Cenova

şehri göründü. Kasvetli bir yer... Tıpkı İtalya topraklarının genelindeki gibi.

Burada halkı çok fakir ve perişan gördü. Vergiler ile engizisyon dedikleri mahkemeler herkese illallah dedirtmiş durumdaydı. Söylediklerine göre Floransa, Venedik, Lombardia gibi diğer şehir devletlerine nazaran Cenova biraz daha iyiymiş. Allah Al-i Osman'a zeval vermesin, nerde İstanbul; nerde Cenova. Avusturya Habsburgları halkı inim inim inletiyor.

Diğer bezirgânlar gibi yapıp bir hana yerleşti. Birkaç gün şehri öğrendi, yollarını, âdetlerini, insanların tabiatlarını. Sorup soruşturup Türkçe konuşan birini aradı. Niyeti asayiş ve kanunlar hakkında bilgi edinmekti. Başına gelebilecekleri önceden bilmesinde yarar vardı. Ama nafile. Kimseyi bulamadı. Umudunu kesti ve bu sefer San Lorenzo Katedrali'ni aradı; Peder Vahan'ı bulmak üzere. Siyah beyaz mermerden heybetli bir bina. Anlayabildiğine göre siyah ile beyaz mermerler burada asaletin timsaliymiş. Katedral tam üçyüz sene evvel yapılmaya başlanmış ve çan kulesinin inşaatı geçen yıl bitirilebilmiş; ışıl ışıl parlıyor. Başka kiliselerin aksine buraya girip çıkan kadınların hepsi İstanbul'daki hanımlar gibi ayaklarına kadar uzanan giysiler kullanıyor, kolu veya inciği görünenler içeriye alınmıyordu. Sonra sırasıyla Katedral'in yolu üzerinde Kolonb nam seyyah kaptanın evini, ötesinde de Barbaros Hayrettin Reis ile cenge tutuşan Andarya Dorya nam kâfirin malikânesini keşfetti. Peder Vahan'ı bulursa bir plan yapması gerekecek ve bu bilgiler lazım olacaktı. Daracık sokaklar, birbirine bitişik nizam fevkanî taş evler, keskin köşeli sundurmalar ve tenha sokaklar... Ve her yerde bir aziz Yahya velvelesi... Şehir halkı dilinden hiç düşürmüyor, dediklerine göre şehri eskiden beri o koruyormuş. İsa peygamberin son yemeğinde kullandığına inanılan kâse de burada duruyormuş, Katedral'in hazine bölümünde.

Katedral'in çevresinde oyalanmaya başladı. İstanbul için Ayasofya Camii nasıl bir ulu cami ise burası da Cenova şehrinin ulu kilisesiydi. Üstelik şehrin de merkezi sayılırdı. Arayan, aradığını burada bulabilirdi. Kapısının iki yanında duran devasa mermerden aslanların güzelliğine -nedense aslanların ikisi de ağlıyor gibi duruyordu- hayran kalmış bir seyyah gibi davranıp içeri giren ve çıkanlara kulak vererek zaman geçirmeye başladı. Olur da Vahan adını duyar veya kendisine rastlardı. Birkaç gün geçti. Nafile!.. Vartan'ın verdiği bilgilerin hatalı olabileceğini düşünmeye başladı. Eğer öyle ise bütün bu seyahati beyhude yapmış olacaktı.

Tam on beş gün... Bir şeyler bulabilmek, bir ipucu yakalayabilmek için etrafı izleyerek geçen süre... Dilenci kılığında... Geldi gitti, oturdu kalktı ve durmadan izledi. On altıncı günde hedefini bir çıt yükseltip giren çıkan herkesi görebilecek bir yerde, Katedral merdivenlerinde dilendi; aslanın gölgesinde... Ve akşama doğru umduğunu buldu. Vahan yanında bir gençle birlikte Katedral'e giriyordu. Üstelik ikisi de rahip kıyafetinde değildi. Dikkatle izleyip emin oldu; yürüyüşü, tavrı, edası... Evet oydu. Galata mücellithanesinde kardeşi Mustafa ile birlikte varıp kitap ciltledikleri günleri hatırladı; ondan öğrendiklerini. Sonra kardeşinin acısını yeniden yüreğinde duydu.

Vakit gelmişti. Ne yapacaksa en iyi şekilde yapacak ve her şeyi tereyağından kıl çeker gibi halledecekti. Elbette önce plan... Vahan'ın geldiği istikamette araştırmalar yapması, çevreyi yeniden öğrenmesi gerekiyordu. Oralarda yaşayanların alışkanlıklarını ne kadar iyi bilirse başarısı o kadar yüksek olurdu. Şimdi plan ve hazırlanma vaktiydi. Aslanın gölgesinde vakit geçirerek bilgilerini pekiştirebilir, planın detaylarına karar verebilirdi. Evet! Bir gün, iki gün... Vahan hep aynı saatte ve aynı delikanlıyla geliyordu. Kilisede geçirdiği zaman da hemen hemen aynıydı. Tutarlı bir plan için

bunları zihnine kaydetti. Nerede tuzak kuracak, nerede kaçıracak, nerede bayıltıp faytona yükleyecek, bir bir zihninden geçiriyordu. Üçüncü gün kilise cemaatinin konuşmalarından Rimpapa'nın Katedral'e geleceğine dair bazı kelimeler duydu. Bunun kendisi için iyi mi kötü mü olduğunu düşünmesi gerekecekti. Ne de olsa bu adam Türk düşmanıydı ve kuyruklu yıldızı bile Türk dostu sayıp aforoz edebiliyordu. Öncelikle kelimeleri yanlış anlamadığından emin olması gerektiğini düşündü. Ve koyu bir Katolik tavrıyla kilise zangocunun yolunu kesmeyi aklına koydu. Gün kararırken zangocun kiliseden çıkması gerekiyordu. Aslanın kuytusuna çömelip beklemeye başladı. O sırada yoldan hızla koşan birisi sırtına çarptı. Sonra da bağırmaya başladı:

"Yol ortası bre... Buraya oturulur mu? Kimsin sen?"

Birden irkildi. Adamın Türkçe konuştuğuna inanamıyordu. Dikkatle yüzüne baktı. Hayret, Vahan alçağının yanında yürüyen gençti bu. Ne yapacağını bilemedi. Yüzünün sağ yanı yanık buruşuğuydu. Görünüşü asla bir Türk gibi değildi. Ama kendisiyle Türkçe konuşmuştu. İçine iyi ve kötü fikirler doluşmaya başladı. Türkçe konuşmasına mı inanıp konuşmalı, yoksa Vahan'ın adamı olduğuna mı itibar etmeli? Bunun için zamana ihtiyacı vardı. En azından niyetini anlamak gerekirdi. Çareyi ona cevap vermek yerine soru sormakta buldu.

"Kim soruyor?"

"Ben elbette! Kaç gündür görürüm seni burada. Kılık değiştirmiş bir Türk burda neyin peşinde?"

Karabarut yüksekten konuşmasına bakarak onun Katedral otoritesini kullanma peşinde olduğunu düşündü. Belki bundan yararlanabilirdi. Lakin "kaç gündür..." demişti. Acaba izleniyor muydu? Üstelik izlediğini sanırken; bütün dikkatine ve tedbirlerine rağmen... Karşısındaki delikanlıyı çözesiye kadar kendi hakkında bilgi vermemeye özen gösterecekti. Soruya soruyla cevap vermeye devam etti:

"Peşinde olduğum şeyi söylesem bulacak mısın?"

"Bulurum veya bulmam, ama seni buldururum bu kesin!"

Çetin cevize çarpmıştı. Gençliğine rağmen uyanık ve becerikli biri olduğu izlenimini veriyordu. Bu sefer alttan aldı:

"Rızkımı arıyorum diyelim. *Le avanza una moneta, per amor di Dio!*[17]"

"Hah-ha... Bak sen şu Türk'e... Dilenci olmadığını içerden kardinal hazretleri çıksa o bile anlar. Söyle bakalım neden burada eğleşiyorsun?"

"Sır diyelim!"

"Sırlar aslan payını ikiye katlar, yani benim payımı!"

"Talimli bir kurt, yavru aslana pay kaptırır mı sence?"

"Aslan dediysek, Katedral'in şu mermer aslanı da değiliz!"

"O halde, hırlaşıp didişmeyi bırakıp da insan gibi neden pazarlık etmiyoruz?"

"Beni takip et!"

Dar iki sokak döndükten sonra eski limana çıktılar. Burası ayyaşların, haneberduşların, avare gemicilerin ve tayfaların mekânıydı. Ceneviz'in bütün belalı adamları, serserileri, kaçkınları, haydutları burada eğleşirdi. Zaten çevredeki herkes çok ürkütücüydü ve haşin bakıyorlardı. Karabarut onların arasında kendisiyle birlikte yürüyen yavru aslanın çok masum kaldığını düşündü. Bir tuzağa çekiliyor olabilirdi. Durdu. Beraber yürüdüğü gencin yüzünü zihnine kazımak için dönüp baktı. Açık kumral tüyler, sert çizgilerle bir çene, sol tarafı yanık buruşuğu, sağ yanakta ince kesilmiş bir sakal, ela gözler ve gamlı görünen bir çehre. Atarlı ve çevik beden. Birden aklına geleni soruverdi:

"Türkçe'yi nasıl biliyorsun?"

"Uzun hikâye!.. Sultan Murad'ın sarayında büyüdüm. Enderun'da eğitim aldım."

---

17 *Allah rızası için şu fakire bir sadaka!*

Adam muamma gibi konuşmuş, üç cümle kurarak güya sorusuna cevap vermişti ama cevaptan ziyade soru üretmişti. Türk müydü yoksa devşirme mi? Saraydan kaçıp mı gelmişti? Sultan adına bir görevli miydi, bir serseri mi? Ceneviz'de bulunması nedendi? Mesleği, konumu, becerisi... Bir yerden başlamak gerekiyordu. Oturacak bir masa bulduklarında önce bunu sordu:

"Adın ne?"

"Sen Civan, de! Senin adın da Hasan! Güya Bağdatlısın."

"?"

"Korkma, korkma! Adını İstanbul'dan beraber geldiğin tacirler söyledi. Belli, bir niyetin var... Hele anlat..."

Karabarut delikanlının kendisi hakkında araştırma yaptığına kanaat getirdi. Az evvelki çarpışmanın da kasıtlı olduğundan emindi. Bu durumda kitabın ortasından konuşmak yararlı olabilirdi.

"Vaktiyle bana ciltciliği öğretmiş bir hocamı arıyorum."

"İbn Mukle hattı Kur'an'ı da arıyorsundur muhakkak!"

"Hayır, ilgim yoktur. Lakin neden böyle dedin?"

"Çünkü Peder Vahan'ı arayan herkes mutlaka İbn Mukle'yi de arıyordur, meşhur hazine haritası yüzünden!"

Karabarut vaktiyle Mustafa'dan bu hazineye dair duyduklarını şimdi kullanabileceğini düşündü. Ama karşısındaki zıpır anasının gözü cinsindendi. Ortadan ilerledi:

"Peder Vahan'ı tanıyorsun yani?"

"Velinimetim sayılır. Onun sayesinde geçiniyorum."

"Ne iş yapıyorsun?"

"Enayi avlarım!"

Karabarut önce alay ettiğini sandı. Ama Civan'ın avucunda kendi para kesesini görünce kendini çok kötü hissetti. Kilise önünde çarptığı an yürütmüş olmalıydı. Almak için elini uzattığında birden avucunda kesenin yok oluverdiğini de gördü.

"Aynı zamanda sihir de avlıyor olmalısın?"

"Başka marifetlerim de vardır. Şimdi söyle bakalım, dosdoğru söyle, İstanbul'dan Cenova'ya kadar bir pederi aramaya neden geldin?"

"Dosdoğru öyle mi?"

"Dosdoğru!"

"Pederi öldürmek için?"

"Ölümü hak edecek ne yaptı ki?"

"Genç gelinler kurban etti, bebekleriyle birlikte!"

"Hah ha!.. Saçmalık! O bir peder."

"Peder gibi davranan bir canavar. İnandığı din ne seninkidir Civan aslan, ne benimki. Özürlü insanlara -bu sırada başıyla Civan'ın yanağındaki yanık izini işaret ediyordu- merhamet dağıtarak çeteler kurar ve acımadan cinâyetler işler. "

Bu cümle üzerine her ikisi de bir müddet sustular. Karabarut, özürlü insanlar ifadesiyle onu incitmiş olabileceğini düşünüyordu. Yüzüne baktı. Çehresinde özürlülere has merhameti, şefkati, güzel kalpliliği ve doğruluktan yana olan tabiatını gördü. Bu yüzden özürlü olmayı dert etmediğini düşündü. Özürlü masumları yoldan saptıran Vahan'a bir kez daha lanet etti. O sırada Civan, işittiklerinin doğru olup olmadığını alıp veriyor gibiydi. Neden sonra yerinden doğruldu, usulca para kesesini Karabarut'un avcuna koydu:

"Sana inanmak için sebeplerim var ama inanmamak için de sebeplerim var. Emin olmam lazım, dosdoğru anlat, Vahan İstanbul'da ölümü hak edecek ne yaptı?"

"Doğruyu söylesem inanır mısın?"

"Dene!"

Karabarut önce binbir dereden su getirdi. Karşısındaki gencin dost mu düşman mı olduğunu anlamalıydı. Etraftaki bunca meymenetsiz serseri arasında başına gelebilecekleri düşündükçe sorularını arttırdı. Hafiye iken edindiği tecrübeleri ve bilgileri kullanarak münakaşayı giderek

müzakereye, müzakereyi de sohbete indirgedi ve onun dost yanlısı olduğuna karar verdi. Değilse bile hakkında bunca şey bilen ve el çabukluğuna sahip birisinden kaçamayacağı ortadaydı. Yarım saat sonra artık Civan'ın samimiyetine inanmış bir itirafçı gibi, gözlerinin içine bakarak her şeyi olduğu gibi anlatmaya başladı. Civan da söyledikleri sanki tanıdık tecrübeler gibi başını sallıyor, dudağını ısırıyor, zihninde taşları yerli yerine oturtuyor ve pişmanlık halleri gösteriyordu. Nihâyet patladı:

"Yeter, tamam!.. Doğru söylediğinden şüphem kalmadı. Çünkü o alçak herif burada da kutsal ışık deyip parlak gecelerde ayinler düzenliyor, o ayinlerde kurban etmek üzere hamile gelinler arıyor, birilerini tutup onları tuzağa düşürüyor. Hepsi de fakir fukara, kimsesiz, korumasız üstelik..."

"Hepsi neredeyse kirpiksiz, yılan gözlü hanımlar..."

Civan birden afalladı:

"Tabi ya! Hiç dikkatimi çekmemişti ama dediğin doğru. Yuvarlak, ateş ateş bakan yılanvari gözler."

Aralarında bir müddet sessizlik oldu. Karabarut karşı hamleyi yaptı:

"Ben sana güvenip sırrımı ayan ettim, şimdi de sen beni güvendir!"

"Hakikatten yana olmam yetmez mi?"

"Bunu nasıl bileceğim?"

"Haksızlık karşısında susuyorsan hayatta değilsindir, ölüsündür. Şu anda haksızlığın farkına vardım ve sana bunu bildireceğim; Vahan'ı altın tepside sunarak..."

"İstemez, başladığım işi bitirecek..."

Sözünü kesti:

"Gökyüzüne merdiven koyup yıldız çalman, bensiz onu ele geçirmenden daha kolaydır Hasan efendi..."

Karabarut duyduklarının gerçek olduğuna inanmıştı. Bu delikanlıya boyun eğmek ve hatta yardımını almak bir

tercihti. *"Güvenilir biri!"* Cenova'da bir ortak ile çalışmak elbette işleri kolaylaştırırdı. Vahan'ı Katedral'den kaçırmakla alakalı yaptığı bütün planlarının sıkıntılı olduğunu hatırladı. Civan'a sıkıntıları giderecek bir arkadaş gözüyle baktı. Kendini hafiflemiş hissetti. Tezgâhtan bir kupa bira daha satın alıp önüne koydu ve yanından ayrılırken fısıldadı:

"Arkadaşlarım bana Karabarut der! Yani istersen..."

Civan, bileğinden tutup bekletti:

"Piazza Orientale'de kalıyorsun. Yakında seni yeniden bulacağım. Bu arada, o sarı külçenin karşılığında mücevher satın almayacağını biliyordum. Varınca sakladığın hazinenin yerini değiştir! Karabarut!.."

41

Mısır'da tatlıya bağlanan bir konu
Ve kederli annenin çektiği çilenin sonu

28 Ekim

Samime için bitmek bilmez bir gemi yolculuğu, bir konak kapısında bir lahza nefeslenmekle tamamlanmış gibiydi. Burada öylece oturmuş, içeriye girmek için dizinde derman arıyordu; binbir umut ve sayısız tereddüt içinde. Bir yandan hasretin, bir yandan merakın pençesindeydi. Eğer kalbi duruvermezse az sonra yavrusuna kavuşacaktı. Onu görme, kucaklama, koklama, hissetme gibi bilumum hâlleri yaşamak üzere içini sakinleştirmeye çalışıyordu.

Emanet kapıyı hafifçe aralayıp Samime'ye yol verdi. Zavallıcık, tir tir titriyordu. Yavrusuna bakmaya korkuyor, onunla ilk göz temasının tebessümsüz gerçekleşmesinden çekiniyordu. Yutkundu. Bir an Simurg ile göz göze geldiler. Oğlu gülümsemedi ama somurtmadı da. Samime bir şey söylemek istedi ama olmadı. İçinden ağlamak geliyordu. Böyle bir anda ağlamanın lezzete dönüşeceğinin farkındaydı. Ve onun yerine Simurg ağlamaya başladı; Samime'ye doğru koşarak. Odadaki herkes gözyaşının gülümsemekten daha etkili olduğunu fark etti. Yavrusuna sımsıkı sarılan Samime artık ıslak yanaklarının görülmesinden de çekinmiyordu. Onların yerine Emanet hıçkırmaya başladı; sevinçten...

Odayı dolduran hava bir tek Kerem Reis'in nefesini kesmiş, kalbini burkmuştu. Anne oğul için gerçekleşen

buluşmanın kendisi için ayrılık anlamına geleceğini zihninden atamıyordu. Herkes tek kelime etmeden ilk kez birbirlerini gören anne ile oğulu uzun süre izlediler. Simurg bir müddet sonra kendisine sarılan kadından bedenini ayırdı, onu merakla izledi, kokladı, elini, kolunu, saçını yokladı sonra gözlerinin içine içine bakıp gülümsedi; aradığı bir şeyi bulmuş kişilerin sevinciyle. Samime ayağa kalktı ve iki yılın ardından ilk kez konuştu:

"Tut elimden, gidelim!"

O sırada Cihan Aynası tekrarladı:

"Gidelim!"

Emanet tereddütteydi. Küçücük bir çocuğa böyle pat diye yapılan bir teklifin onun kalbinde ne anlam ifade edeceğini kestiremiyordu. Samime bunu söylerken yavrusunun körpe zihninde gitme kelimesini nasıl yorumlayacağını hiç düşünmemiş olmalıydı. Gerçekten de bu teklif henüz iki yaşındaki bir çocuğun hayatını nasıl değiştirecekti? Kerem Reis'in oğlu olmaktan Samime'nin oğlu olmaya geçiş başlarına neler getirecekti? Böyle ani kararlar, yetişkinler için bile dehşetli birer kader eşiği sayılırdı. Ömrün tamamını şekillendirecek tek kelime... Evet veya hayır... Bu kadar basit miydi? Kederden veya mutluluktan, zenginlikten veya fakirlikten, bilmekten veya cehaletten nasibimizin bir tek kelimeye bağlı olması ağır bir yük sayılmaz mıydı?

Bütün gözler Simurg'a çevrildi. Bu sorunun papağanıyla oynadığı bir oyun olmadığının farkındaydı. Sanki her şeyi anlamış da teklifi düşünüyor gibiydi. Belki de o anda bir melek tercihinin iyi veya kötü yanlarını kulağına fısıldıyordu. Ya şimdi Samime'den uzaklaşırsa; onu kabullenmezse? Samime içten içe yakarıştaydı; ona güzel bir kader vermesi için Allah'a sığınmıştı. Odadaki bütün gözler çocuktaydı. Simurg bekliyordu. Sanki birisi kendi yerine karar versin ister gibiydi. O sırada Mir'at-ı Cihan kanatlanıp Samime'nin omuzuna

konuverdi. Simurg ayağa kalktı, annesinin elini tuttu, kapıya yönelip ilerledi.

"Gidelim!"

Odada bu sefer sevinç gözyaşlarıyla hüzün damlaları birlikte coştu. Kerem Reis ve konak halkı kederden, Emanet ile Samime sevinçten ağlıyorlardı. Bir tek Simurg ağlamıyor, yalnızca itaat ediyordu. Odada tuhaf bir cazibe vardı. Herkesi etkisine almış da kimse rüyadan uyanamıyor gibi. Simurg az evvel papağana mı uymuştu, yoksa ana-oğul birbirlerine kalpleriyle mi bakmışlar, birbirini kalpleriyle mi görüp tanımışlardı, kimse anlayamadı. Emanet o anda ana-oğuldan hangisinin diğerine hediye olduğunu kestirmeye çalışıyordu. Samime'nin gözlerinin önünde güzel bir gelecek hayali olduğu belliydi. İki yabancı insan, ilk kez birinin kendisini hakikaten sevdiği ve anladığı anı yaşıyordu. Dışarı çıkarken papağan yine tekrarlıyordu:

"Simurg... Samme... Simurg... bebek... Samme..."

Sonraki iki ay boyunca İskenderiye'de Samime Simurg'u, Emanet Samime'yi izleyip tanımaya çalıştı. Doğu Akdeniz'in ılık sonbaharında, deniz ve yosun kokularıyla geçen gecelerde anneliğin sabır olduğunu, hoşgörü olduğunu, anlamaya çalışmak olduğunu, çocukluğu bir kisve gibi giyinmeyi birlikte öğrendiler. Simurg'un her tavrı, her sözü, her taşkınlık veya hüznü anneliğin ne olduğuna dair Samime'ye ders, Emanet'e ibret oldu. Her ikisi de anneliği sevdi, hissetti. Emanet fazla olarak anne olmayı arzuladı, hayalini kurdu. Ve bir de Cihan Aynası'nın sevgilisi oldu. Papağan, Simurg'u annesine kaptırınca bütün insancıllığıyla Emanet'i sahiplenmiş onunla uyuyup onunla uyanmaya başlamıştı.

Kerem Reis'in malikânesinin mermer sütunlarına sardırılmış mor salkımlar ve filbahriler arasından ilerleyip bazen

sahile vardılar, bazen çarşıya... Gün batımında İskenderiye Feneri'nin bütün ihtişamıyla denizde gölgelenişini izlediler, kumsalda yürüdüler. Zaman zaman Kerem Reis de hüzünlerini savura savura kendilerine eşlik etti.

Samime'nin annelik temrinleri Emanet'te büyük etkiler yarattı. Kendisi annesini hiç tanımamıştı. Anne olmanın anlamını bilmiyordu. Çok müreffeh bir hayat sürmüştü ama anne şefkatini de, anne merhametini de, anne kucağını da hissetmemişti. Adı üstünde "emanet" idi. Çocukluğu özlem, hasret ve imrenmeyle geçmişti. İlk kez bir anne ile bebeğinin arasındaki merhamet ve şefkat dolu hislere tanık oluyordu. Zaman zaman teşrihhane geldi gözlerinin önüne. Cesetleri kesip biçerken hiç birinin içinde böylesi duygular olduğunu düşünmemişti. Merhamet denilen şey, insaniyet hamurundaki İlahi dokunuş olmalıydı. Yoksa daha evvel birbirlerini görmemiş iki can arasında bu kadar yakınlık, aşinalık, birliktelik, duygusal benzerlik nasıl izah edilebilirdi. *"Yok, yok... Onların birbirlerini görmedikleri veya tanımadıkları yanlış bir çıkarım! Biri ezelden itibaren diğerinin en sahih parçası..."*

Emanet İskenderiye'de âdeta bir dönüşüm geçirdi. Hayatını tekrar düşündü, geçmişi yeniden hatırladı. Annelik Samime'yi güçlü kılmış, hayata direnmesini ve tutunmasını sağlamış, evlat sevgisini içinde bir mıknatıs gibi katılaştırmıştı. Oysa Emanet öyle değildi. Büyütüldüğü konaktaki dadısını veya haminnesini düşündü, hiç biri kendisine kötü tavır göstermemiş, kötü söz söylememişti ama yine hiç birisi şu anda Samime'nin Simurg'a davrandığı gibi de davranmamış, başını böylesine sıcak bir şefkat ve merhametle okşamamışlardı. Samime'ye baktıkça kalbine doğru sıcak bir şeylerin akıp gittiğini hissediyordu. Sonunda Samime'nin yerinde olmayı arzuladığını hissetti: *"Hızmaya da, teşrihhaneye de elveda! Saçlarımı uzatmalıyım!"*

Üçüncü ayda, teşrinlerin sonunda Akdeniz'in çırpıntılı sularında yapılan dönüş yolculuğunun sohbet konusu elbette Karabarut oldu. Emanet, onun Ceneviz'e neden gittiğini açıklama konusunda tereddütteydi. İstanbul'a vardıklarında Samime'ye kötü haber vereceğini bildiği için de beyaz yalanlar söylemeye başladı. Papağanlı Kalyon Kıbrıs açıklarına geldiği akşam yine söz Karabarut'tan açılınca Samime onun nereye gittiğini sordu; "Bu sefer yalan yok!" diye de ilave ederek. Emanet yine geçiştirmek istedi ama yalan yok denilmişti madem, Meşkure hanıma söylediklerini ona da söylese iyi olurdu.

"Cezayir'e, kardeşini aramaya!"

"Boşa emek... Mustafa'm artık yaşamıyor."

Emanet, Samime'nin iki yıldır bebeğini yitirmenin acısıyla suskunlaştığını, kavrulduğunu düşünürken bir de eşini kaybetmenin matemini taşıdığını o anda fark etti. Bir insan bunca yükü nasıl taşırdı? Bereket versin kurban edilmek istendiğinde zihni mantarlar, afyon macunları, zifin çiçeği ve kükürt kokularıyla bulanıktı, başına gelenleri hatırlamıyordu. *"Belki de hatırlıyor?"* Belki de son iki yıldır hayata kendini kapatması, bütün İstanbul'un kuyruklu yıldızla meşgul olduğu vakitte bile başını göğe çevirmeyecek kadar kederlere dalıp düşünmesi, uğunup sancılanması bu derttendi. Ve sonunda Mustafa'nın yaşamadığına inanmıştı. Emanet bunu onun ağzından duyunca birden uyandı. Eğer iki yıldır bilinci berrak ise pekâla kurban edilme sürecini de teferruatıyla hatırlıyor olabilirdi. İki yıl süren buhran kurban edilmekten ziyade Mustafa yüzündendi belki de. Karşısındaki kadının çilesine bunca zamandır bir çare aramadığı, burnunun dibinde bunca dertle yaşayan birini fark etmediği için kendine kızdı. Şimdi bir yolunu bulup içindeki iltihabı deşmek, dağıtmak ve hem onu büyük kederinden kurtarmak hem de

Vahan ile birlikte sırra kadem basan büyük efendiyi bilip bilmediğini öğrenmek gerektiğini fark etti. Konuşmaya başlamıştı madem, her şeyi anlatabilirdi. Konuşmayı sürdürdü:

"Mustafa'nın öldüğünü de nereden çıkardın?"

"Biliyorum... Güvercinler..."

"Peki ya sen kaçırıldığın vakit güvercinler gelmeye devam ettiyse?!.."

"Kaçırılmadan evvel gelenin son güvercin olduğundan emindim! İstanbul'a gelen haberler de bunu gösteriyordu zaten."

"Peki şimdi ne yapacaksın?"

"Mustafa'm artık Simurg'tur. Ve onu asla yanımdan ayırmayacağım. Kitapların da, haritanın da canı cehenneme!"

Emanet birden irkildi:

"Ne kitabı, hangi harita?"

"Mustafa'nın peşinden gittiği kitap, İbn Mukle."

"?"

"Mustafa'm Afrika'ya bir kitabın izini sürmeye gitmişti. İçinde geleceğimizi taşıyan bir kitap demişti. Ama heyhât!.. Geleceğimizi alıp götürdü. Her şey o Vahan papazının başının altından çıktı!"

Emanet, duyduklarının üzerine onu teselli etmek için az kalsın, "Üzülme, Karabarut Vahan'ı öldürmeye gitti!" deyiverecek gibi oldu, dilini ısırdı.

Samime İstanbul'a gelesiye kadar durmadan konuştu. İki yıldır söylemediği her şeyi söylemek ister gibiydi. Emanet dinledi, o anlattı. Azdahak mağarasında geçen her şeyi saniye saniye hatırlıyordu. Emanet ona kaçırılan veya kirletilen kitaplarla ilgili de her şeyi durmadan sordu. Vahan'ın kitap merakının altında yatan hırsı ancak o zaman görebildi. Öte yandan Karabarut'un da kardeşi gibi aynı hayalin peşinde olmasından şüphelendi. Eğer İbn Mukle hattı bir kitap var ise Vahan onu diğer kitaplarla birlikte sandıklayıp göndermez,

kirletilecek kitaplar arasına katmazdı. Karabarut döndüğü vakit her şey ortaya çıkardı muhakkak.

En son sohbetin sonuna doğru Emanet merak ettiği en son soruyu da sordu:

"Seni kilise mağarasında tutanları hatırlıyor musun?"

"Yüzleri maskeliydi. Ama reislerini çok iyi hatırlıyorum. Son gördüğüm çehre onunkiydi çünkü. Bir yandan bana cennet dumanı koklatıyor, diğer yandan beni soyuyor, kurtarıcıya kavuşacağımı söyleyip önümde secde ediyordu. Karnıma dokunmaya ve bebeğimi kutsamaya başladığında ona itaat etmeye de başlamıştım. İradem bende değildi. Büyülenmiş olmalıyım. Yine de yüzünü zihnime kazıdım. Maguş..."

"Kaf maguş mu? Şu tek gözlü müderris?"

"Hayır. Tek gözlü olan değil. Ama onun iki gözünü asla unutmayacağım!"

Emanet, Samime'nin içindeki bütün acıların intikam ateşiyle tutuştuğunu bu son cümleyi söyleyişinden anladı. Kadın içinde kinler biriktirmiş, yaşama gücünü intikamdan almış olmalıydı. Karabarut döndüğünde her şeyin açığa çıkacağını söyleyip onu artık fazla yormaması gerektiğini düşünüyordu. Fakat bu sefer soruları o sormaya başladı:

"Seni bir kere hızmalı ve bıyıklı gördüm. Erkek kılığında?"

Emanet ilk kez sırrına vakıf olan biriyle karşılaşıyordu. Samime'nin hiç de göründüğü kişi olmadığını anladı. Zekâsı, sabrı, suskunluğu ve hatırladıkları bunu gösteriyordu. Böyle birisine her zamanki hafiye yalanlarından bahsetmenin beyhude olacağını düşündü ve her şeyi en başından itibaren o da anlattı. Hafiye teşkilatından, Karabarut ile arkadaşlıklarından, eski ve yeni konumlarından, üzerinde çalıştıkları davalardan, Maguş cemiyetinden, kayıp kitaplardan bilmesi gereken her şeyi bir bir dillendirdi. Yolculuğun sonuna doğru iki kadın birbirleriyle çok iyi dost ve sırdaş olmuşlardı bile. Sonraki birkaç saatin bütün konusu Karabarut oldu. Bu

sefer Emanet Samime'yi sıkıştırıyor, onun hakkında her şeyi öğrenmek istiyordu.

Şafakta kampanalar çalınmaya başlandı. Bir ses bağırıyordu:

"Kubbeler, minareler ve ışıklar şehrine giriyoruuuz!.."

Derhal kamaradan güverteye koştular. Gemi puntellerine tutunup özledikleri şehre girmenin sevinciyle birbirlerine son nasihatlerini yaptılar. Neşeli bir sabahtı. İstanbul'u ilk kez gören yolcular ve tacirler heyecanla Ayasofya'nın ihtişamına bakıyorlar, onun önündeki Topkapı Sarayı'nın ağırbaşlı duruşunu seyrediyorlardı. Dizi dizi kubbeler şafağa büyüleyici bir güzellik katmıştı. Yamaçlardaki yeşillikler arasındaki konaklar ile Sarayburnu ise bir cennet sayılırdı. Emanet, Samime'nin Simurg'u kucağına almış kulağına fısıldayışını dinledi:

"Seninle bu şehirde yaşayacağız Simurg, oğlum!"

Birden yanlarında Cihan Aynası'yla Kerem Reis beliriverdi. Bu karşılaşma esnasında Simurg Kerem Reis'in kucağına, Cihan Aynası da Emanet'in kucağına atıldılar. Elbette söyledikleri kelimeler farklıydı:

"Baba!.."

"Anne, anne, anne..."

42

Bu, bir katedralde suçu suçluyla tartmak Ve hafiyelik mesleğinin yüzünü ağartmaktır

20 Kasım

Civan "Yakında seni bulacağım!" diyeli on beş gün olmuş ama sonrasında ses seda çıkmamıştı. İlk günlerde Karabarut onu araştırmış, karabinyer dedikleri kolluk güçleri arasında polizya ismiyle çalışan bir tür hafiye olduğunu öğrenebilmişti, üçyüz liret karşılığında. Bu bilgi elbette uykularını kaçırdı. Ona güvendiği, sırlarını verdiği için birkaç gün kendini yiyip bitirdi. Şüpheler zihninde birbirini kovalıyor, bazen ona hâlâ inanıyor, bazen aldatılmışlığın kiniyle intikam yeminleri ediyordu. *"Nasıl inanmayayım, o kadar samimiydi ki!"* Kalbinin bir yanı haktan yana olan Civan'ı her gün özlüyordu işte. Şimdi bu cumartesi gününde, binbir ihtimalin tedirginliğiyle yeni planlar kurup yeniden bozması şart olmuştu. İki gün evvel handan taşınmış, her ne yapacaksa bir an evvel yapmaya karar vermişti çünkü. Polizya peşindeyse hareketleri de izleniyor olabilirdi. Tıpkı başlangıçta Civan'ın yaptığı gibi. Madem ortalıklarda görünmüyordu... Şimdi neyi başaracaksa tek başına ve çok gizli başarması gerekiyordu. Cenova'da oyalandıkça daha fazla dikkat çekeceğinin farkındaydı. Bir an evvel işlerini halledip Diyakoz Vartan'a verdiği sözü yerine getirmeliydi. Katedral'in önünde dilenmeye yeniden başladı. Elbette daha dikkatli, daha fazla kılık değiştirerek ve bazen kör, bazen topal veya çolak kılıklarda. Her gün yeni korkulara eşlik eden yeni bilgiler ediniyordu.

Zihnindeki planı kesinleştirmiş gibiydi. Defalarca baştan alıp gözden geçirdi. En ince teferruatına kadar emin oldu. Başına gelebilecek olumsuzluk ihtimallerini tek tek bertaraf etti. Niyeti, işini hızlı görmek, asla masum insanlara zarar verecek bir adım atmamak, yakalanmamak ve emniyetle şehirden çıkabilmekti. Bunun için önceden bir at satın alıp uzaktaki bir hanın ahırına bağlamış, on gün sonra İstanbul'a gidecek bir gemide cam taciri olarak kamara kiralamış, birkaç sandık cam eşyayı limanda gümrüğe sokmuştu. Dün de yaşlı bir Katolik kıyafetinde Katedral'e girmesi çok isabetli karardı. Artık harekete geçebilirdi.

Her şeyin düğümlendiği San Lorenzo Katedrali, Galata'daki Saint Sebastiani kilisesinin daha görkemlisi sayılırdı. Duvarlardaki tasvirler -buna fresk diyorlardı- İncil'in hikâyelerini pek çok teferruatıyla resmediyor, adeta yaşatıyordu. Keza mihrapta Yahya peygambere ait zengin bir şapel bulunuyordu. Peder Vahan'ı bulabileceği geçit nartekse açılan hücrelerden biri olabilirdi; yaptığı plana müsait. Papa'nın Katedral'i ziyaret ettiği gün yapılacak büyük ayinde ortamı gözleyecek ve Vahan hangi hücreden çıkarsa oraya girip ayinin bitmesini bekleyecekti. Kararı kesindi. Pazar günü Rimpapa'nın Katedral'de icra edeceği kutsal Missa Ayini'nde işi bitirecek, Peder Vahan bir daha İsa'nın etine ve kanına istinaden riyakârca şarap içip ekmek çiğneyemeyecekti. Yıllardır hiç inanmadığı halde son akşam yemeği hikâyeleri içinde "Alın ve yiyin... Alın ve için..." diye emirler verip durmuştu, artık yeterdi. İsa'nın sadık müminlerinin bu ikiyüzlü papazdan kurtulması gerekiyordu. Yapacağı işin adi bir cinâyetten öte semavi dinler adına bir hayra vesile olacağını bile düşünmeye başladı. Sık sık kendisine telkinde bulunuyordu: *"Bir pisliği ortadan kaldıracaksın, başarısız olma hakkın yok!"*

İkindi rüzgârı çıktığı sıralarda bütün hazırlıklarını bitirmiş, limanda teftişte bulunmuş, büyük gün için kılık

değiştirmek üzere bir berbere yönelmişti. Burada berberliği dişçiler yapıyor, leğende sakal, peştemalda saç tıraş ediyorlardı. Gözüne kestirdiği dişçi, San Lorenzo yolu üzerindeydi, meydanın köşesinde. İhtiyatla ilerledi. Hayret, meydan şimdiden kalabalıklaşmaya başlamıştı. Atlar, faytonlar, dükler, kontesler seyran halindeydiler. Rimpapa ziyareti çok önemli olmalıydı. Kalabalık planının bir parçasıydı. Berberde öğrendi, meğer Ceneviz asilzadelerinin çoğu Rimpapa huzuruna çıkabilmek veya gözüne çarpabilmek üzere şimdiden yarının provasını yapıyorlarmış. İzdihamın daha da artacak olmasına sevindi. *"Kaçış kolay olacak!"*

Dişçi sırayla sakalını ve bıyığını kazıdı. Pazar ayininde Fısıh kuzusu gibi olmakta yarar vardı. Ardından terziye uğradı. Bedenine göre diktirdiği asilzade kostümünü aldı. Hana varıp yarın kostümü giyinmek ve gizli silahlarını beline ve paçalarına yerleştirmek kalıyordu. Gece deliksiz bir uyku çekmeliydi. Han yolunda neşeyle ıslık çalmaya başladığı esnada yanına bir fayton yaklaştı, içinden birisi fırlayıp koluna yapışıverdi:

"Yürü Karabarut, hemen gidiyoruz!"

Olamaz. Civan'dı bu. Her şeyin sonu? Yok, yok, iyi haber!..

İyi ama nereden çıkmış, yanına nasıl gelivermişti? Telaşını belli etmedene önce çevresine, sonra faytonun içine bakındı. Ondan başkası yoktu. Gönlü bir parça rahatladı. *"Beni ele verseydi yalnız olmazdı. Çok şükür!"* Gözlerinin içine baktı. Hayır, düzenbaz bir tavır içinde olmadığı anlaşılıyordu. Titrediğini belli etmemek için korkunun üzerine gitti:

"Seni alçak düzenbaz! On beş gün oldu, farkında mısın?"

"Her şeyi hazırlamak on beş gün sürdü, ne yapayım! Soruları yolda sorarsın. Hey arabacı! San Sebastiano'ya!.. Uçarak!"

Hayır, bir polizya gibi davranmıyordu. Peki şu San Sebastiano da nereden çıkmıştı? Bir nebze daha ferahladı. Ama içindeki şüpheyi gidermesi gerekiyordu:

"Polizya olduğunu biliyorum. Niyetin nedir?"

"Doğru öğrenmişsin. Niyetim Peder Vahan'a cezasını çektirmektir. Aylarca izini sürdüm, tam kendisine yanaştım, sen çıkıp geldin. O vakit her şeyi berbat etmiştin madem şimdi onu sen temizleyeceksin!"

Karabarut duyduklarına inanamadı. Civan'ın söylediklerini düşündü. Neden olmasındı. Samimiyetine inanmasa bile "Düşmanımın düşmanı dostum!" deyip işbirliğine hazır olduğunu göstermeliydi. Polizya adına fedakârlık yapacaksa karşılığında ülkeden sağ salim çıkış garantisi istedi. Civan güldü:

"Bunu halledilmiş bil! Vahan temizlenecek, mesele kapanacak!"

Atlar kamçılandı. Şehrin merkezinden kenara uzanan bir yol. Nal sesleri arasında Civan anlattı:

"Yarın Vatikan'dan Papa hazretleri geliyor, biliyorsundur. Papa'nın Ceneviz'e geliş sebeplerinden birinin de Peder Vahan hakkındaki dinsizlik iddialarıdır. Büyük ihtimalle yarınki kutsal Efkaristiya'dan sonra tutuklanacak. Peder Vahan'ın bunu öğrendiğinden şüpheleniyoruz. Bu gece yeni bir ayin düzenleyip Maguş Azdahak üyelerini tehdit edeceğini; Papa'ya karşı kendisini savunmalarını isteyeceğini düşünüyoruz. Eğer bu gece ayinde cürmü meşhut yapılmazsa yarın siyaset devreye girecek ve adam yine tutuklanmaktan kurtulacaktır."

"Peki bunu polizya neden kendisi yapmıyor? Hem itibar da kazanır!"

"Polizya'nın en tepelerinde maguşlardan bir akrep olduğundan eminiz. Görevi polizya yapacak olursa adamın kaçması garanti. Çünkü önceden de böyle oldu. Şimdi ben polizyayı senden uzak tutacağım, sen de işi bitireceksin. Bu gece hepsini teşhir edemezsek sen de ben de başarısız olduk demektir."

Karabarut Civan'ın planında bir piyon olmakta önce tereddüt gösterdi. Anlattıklarına, samimiyetine ve kendisini ele vermek yerine işbirliği yapma becerisine baktı, bir sokak serserisinin menfaat karşılığı yapacağı bir iş yerine mesleğini seven bir hafiyenin çalışma usulüne saygı duydu ve ona güvendi. İçinde her ne kadar "Vahan'ı altın tepside sunacağını söyleyip de ya seni altın tepside ona sunuyorsa?" şüphesi uyansa da bunca yıllık hafiye içgüdüsüne yaslandı, ona razı oldu. Üstelik onun söylediği imkânlar intikam almak için kendi planından daha elverişliydi. Dediğine göre yarın Vahan'ın tutuklanması kesindi. O tutuklanırsa bir daha görme, sorguya çekme, yengesinin, kirletilen kitapların ve bu uğurda ölen gelinlerin hesabını sorma imkânı kalmayacaktı. Tutuklanmasa bile Papa ayininden sonra ona ulaşma ihtimalinde küçük bir aksama her şeyi berbat ederdi. Civan'a güvenmek zorundaydı. Niyetini öğrenmek istedi:

"Peki planın nedir?"

"Neden bir planım olsun ki, onu isteyen sensin!"

"Peki nerede bulacağım!"

"Şimdi oraya gidiyoruz; Saint Sebastiani'ye, okçular kulübünün büyük hamisi Kont Mattias'ın malikânesine."

"Niçin?"

"Orası eskiden okçular kışlasıymış. Adını aldığı Saint Sebastian'ı belki bilirsin, okçuların koruyucu azizidir. Sen Galata'daki Saint Sebastiani kilisesinden bahsedinceye kadar dönen dolapları keşfedememiştim. Seninle konuştuktan sonra maguşların ayda bir kurban ayinlerini orada yaptıklarından şüphelendim ve takip edip emin oldum. On beş günde kapısından iki defa fayton girdi. İkisinin de içinden hamile bir kadın indi. Üstelik geri çıkmadılar. Eşek kafam, bunu önceden anlamalıydım. Her neyse şimdi üçüncü faytona keffaret olarak seni bindirdim."

Karabarut her iki anlamda da kurban seçildiğini o vakit anladı. Tehlikeli bir görev sayılırdı.

"Vahan'dan evvel beni sen kurban ediyorsun yani?"

"Orasını bilemem, ben sana Vahan'ı altın tepside sunacağım demiştim, yarım saat içinde oraya varacağız, ona söz verdiğim gibi. Şimdilik Vahan alçağı beni yardımcısı sanıyor ve benden hamile bir kadın bekliyor. O kadın sensin. Gece yarısında ayinin tam da göbeğinde olacaksın."

"Bu kadar mı yani?"

"Araştırdım, malikânede şu saatte on kadar muhafız var. Gece yarısına yakın her maguş kendi faytonuyla gelecek. Bu da sana dört saatlik zaman kazandırır. Vahan'ı sorgulamak için de, intikamını almak için de, etlerini mengeneyle sıkmak için de yeter zannederim. Elbette oraya şu kıyafetleri giyerek gideceksin ve ben seni kendi ellerimle Vahan'a teslim etmiş olacağım. Ayin mahallinde, artık bir mağara mı çıkar karşına, bir salon mu bilemem, kadın başına yalnız olacaksın, gerisi sana kalmış. Bıyık ve sakallarını da hazır kazıtmışken..."

"Kadın olmadığımı, gözlerimin yılanlara benzemediğini..."

Civan sözünü kesti:

"Bunların önemi yok Karabarut. Muhafızlar ayin gecesinde getirilen kadınlardan hiç birinin yüzünü görmeye yetkili değiller. Zaten birkaçı dışında hepsi özürlü insanlar. -Bunu söylerken sağ elinin işaret parmağıyla yanağındaki yanık izini gösteriyordu; ilk karşılaştıklarında Karabarut'un yaptığı gibi.- Sen içeriye girdikten sonra bir kadın görmeyi bekleyen Vahan'ın seni görmesi sence de etkili bir sahne olmaz mı? Hah-ha..."

Karabarut, Civan'ın alaylı gülüşü esnasında önüne konulan kıyafetlere şöyle bir göz attı. Evet, orta şatafatta ama iriyarı bir kontes kıyafetiydi. Yavaş yavaş giyinmeye başladı. Katedral'e giren kadınlar gibi baştan ayağa bedeni örten bir kıyafet. En son gözlerini kapatmak üzere tül yaşmağı indirdi.

Atlar Saint Sebastiani'nin kapısından girdi. Civan'ın Karabarut'a son talimatı bir minnet borcu gibiydi:

"Unutma! Malikâneye girdikten bir buçuk saat sonra Peder Vahan'ın elbiselerini giymiş olarak kapıdan çıkacak, dere yatağındaki ağaçların arkasına bağladığım küheylana atlayıp kaçacaksın, dostum!"

Karabarut gülümsedi. Minnetini bildirmek üzere elini onun elinin üzerine koydu. O sırada atlar durdu. Kapıya geldiklerini anladılar. Civan son uyarısını yaptı:

"Unutma adın, Antonella'dır... Karabarut Antonella, hahha..."

43

Bu, infaz edilen papazın bulunamayan başına Ve yağız hafiyenin esrarengiz arkadaşına dairdir

27 Kasım

Bir hafta sonraydı. Papaz cinâyeti şehirde tartışmalara yol açmış, karabinyer teşkilatı yahut polizyanın yedi gündür aradığı bir kelleyi bulamayışı esrarlı anlatımlara kapı aralamıştı. Cinâyeti üstlenen bazı dinsizler meydanlardaki ağaçların gövdelerine "Sıra Rimpapa'da!" diye ilanlar asarak ziyareti lanetliyorlar buna karşılık kolluk kuvvetleri katilin mutlaka bulunacağını iddia edip duruyordu. Limanda, meyhanelerde, meydanlarda halk ikiye ayrılmış katile dua edenler ile lanetleyenler birbirine çemkirmeye başlamıştı. Şehri dehşetle kuşatan asıl mevzu elbette Maguş dinsizleriydi. Tutuklanan yedi kişi... Her biri kontlardan, vikontlardan... Ünlü ünlü baron, marki, şövalye veya asilzadeler... Kaç yıllardır özürlü insanları kullanıp ayinler yaparak hamile kadınları öldüren bir şebeke nasıl olup da karabinyerin gözünden kaçabilirdi? Nasıl olur da bu ilkel ve pagan ayinlerde din adamları yer alabilirdi? Yakalananlardan üçü peder, biri de diyakozdu üstelik. Kilise nasıl olup da böylesine yozlaşıp dinsizleşebilirdi? Kimilerine göre insan kurban etmek gibi bir vahşete bulaşanlar ölümü çoktan hak etmişti ve bunları öldüren kişiler -belki de kişi- halk kahramanı ilan edilmeliydi. Bütün bu çalkantılar karşısında Papa ne şehirden çıkıp Roma'ya dönebilmiş, ne bir açıklama yapabilmişti. Halk bu sessizliği ayrıca tartışmaya başladı. Yok koca Ceneviz

Cumhuriyeti katili yakalayamıyormuş, yok yakalamak istemiyormuş, yok yakalamış da halka bildirmiyormuş, yok yakalayıp infaz etmiş falan... Katili haklı görenlerle yakalanmasını isteyenler, Ceneviz güvenlik teşkilatını suçlayanlarla diğer şehir devletlere ve rakip ülkelere karşı bunun bir zaaf olduğunu söyleyenler karşı karşıyaydı. En ilginci de Papa'nın peder Vahan'ı zaten cezalandırmak üzere Ceneviz'e geldiği, üzerine bir katil göndererek de cezasını bizzat verdiği yolundaki yorum idi. Buna göre infazcı Papa'dan keseler dolusu altın almıştı muhakkak.

Cenova'da her geçen gün söylentiler çeşitlendikçe Karabarut'un tedirginliği azalıyor, üzerinden yük kalkıyordu. Çarşı pazardaki alışverişine devam ediyor, söylentileri takip ederek o gün ne yapacağına karar veriyordu. Planladığı gibi, tacir kılığında İstanbul'a gidecekti ve şimdilik beklemekten gayrı yapacak işi yoktu. Görevini tereyağından kıl çeker gibi tamamlamıştı. Handa geceleri yatağına uzandıkça kendisine aferinler bile okuyordu.

Başlangıçta plan tıkır tıkır işlemiş, Kont Mattias'ın malikânesinden elinde irice bir torbayla tam zamanında çıkmış, ırmak boyundaki atı eliyle koymuş gibi bulmuş, terkisine attığı torbayı hana gizlice sokmuş, yatağının altına da zulalayıp papaz kıyafetlerinden kurtulmuştu. Ertesi gün cam taciri olarak Ligurya dağlarının meşhur ballarından küçük bir fıçıya meşe balı süzdürüp hana getirmiş, diyakoz Vartan için hazırladığı bir torba hediyeyi içine oturtmuş, taşan balları temizlemiş, içindeki sızmasın diye de fıçının ağzını ziftle sıvayıp menteşelemişti; İstanbul'da açılmak üzere. Geri kalan günlerde mücevher çarşısında göstermelik alışverişleri ve birkaç cam eşyanın sandıklanmasını meşgale saymış, arada sırada da limana varıp sandıklarının gemiye yüklenişini teftiş etmişti.

İntikam gecesinin üzerinden on gün geçmişti ve artık yola çıkma vaktiydi. Yelkenlerinden dolayı Beyaz Melek adı verilen

kalyon bugün Cenova'dan demir alacak, Karabarut'u Emanet'e doğru uçurup götürecekti. Her şey tamamdı. Artık başardığını düşünüyordu. Geride merak ettiği tek şey kalacaktı; Civan? Cinâyet gecesinden sonra yine ortadan kaybolmuş, kendisine bir helalleşme fırsatı bile vermemişti. Oysa külçe altının bir kısmıyla Ceneviz liretlerini ona bırakmayı kurmuştu. Bu parayla kendine düzen kurar, hatta evlenir, serseri hafiye olmaktan kurtulur, hayatını düzene sokar diye düşünüyordu. Geminin yolcuları teker teker yerlerini almışlardı. Az sonra kampanalar son kez çalınacaktı. İskeleye ilerlerken çevresine bakındı. En azından uğurlamaya gelir diye ummuştu. Hayır!.. En büyük korkusu başına bir şeylerin gelmiş olması ihtimaliydi. Kendisi yüzünden zarar gördüyse hatırası, içinde hep bir yara olarak kanar dururdu. Ama elden ne gelir?!.. Nihâyet başını iki yana sallayarak puntele tutundu ve iskeleye adımını attı. Civan hakkındaki kaygısı nedense birden yükseliverdi. *"Vedalaşmaya gelmeliydi!"* İhtimal ki karabinyer teşkilatı cinâyetin ardından onu bir günah keçisi yapmış, hapsetmişti. Hatta çehresindeki yanık yarası yüzünden maguşlarla ilişkisi bile iddia edilmiş olabilirdi. Ne de olsa son günlerini Vahan'ın yardımcısı rolüyle tamamlamıştı. *"Mutlaka başına bir iş geldi. Yoksa tanıdığım Civan beni bulur, vedalaşırdı."* İçini rahatlatacak tek sebep şehirde onu aramış ama bulamamış olmasıydı. Civan, isterse bulunmaz olabiliyordu elbette ama bir ortaklık yapmışlar, musıbeti karşılıklı katkılarla ortadan kaldırabilmişlerdi. Başı belada olmasa bunu limanda bira içerek kutlamak için bile gelip kendisini bulurdu. Kader onu karşısına çıkarmasaydı amacına ulaşamaz, kimbilir belki kışı da burda geçirirdi. Son birkaç günde onu daha ciddi aramadığı için vicdanında büyük bir acı duydu. İçinden gemiye binmekten vazgeçip Civan'ı araştırmak bile geçti. Evet, şimdi bunu yapacaktı. Yolcuların mürur tezkirelerini inceleyip sayımını yapan ikinci kaptan

gözüne ilişti. Hızla yanına vardı. Kendisine bir adres yazıp verdi; bir kese altınla birlikte:

"Benim bütün sandıklarımı İstanbul'da bu adrese teslim ediniz!"

"Olmaz sinyor, sahibi olmayan sandıkları taşıyamayız, lütfen kamaranıza buyurun!"

Adam Nuh dedi peygamber demedi. Karabarut da çaresiz, en kısa sürede yeniden Ceneviz'e gelip Civan'ı araştırmak üzere ahdetti ve güverteye ilerledi. Artık kendince mazeretler üretiyordu. Şehirde zaten sapla saman birbirine karışmışken... Üstelik kendisi yakalanma tehlikesi içindeyken... Karabinyerler her yerde şüpheli toparlayıp dururken... vs. vs.

Güverteye çıktığında içinde bir sıkıntıyla gerindi. Şehre son kez baktı. Kamarotun yönlendirmesiyle kıçüstündeki hususi kamarasına ilerledi. Adam saygıyla yol gösterip kaportayı açtı, anahtarını eline sundu:

"Buyrunuz sinyor!"

İçeriye girdi. Evet, iki küçük sandık yan yana duruyordu, tam istediği gibi... Menteşelerini kontrol edip orta parmağının dirseğiyle ikisine de vurdu. Evet, bu tok ses, Diyakoz Vartan için... Bu da annesi, Samime yengesi ve elbette daha çok da Emanet için... Kırılacak eşya; takılar, gerdanlıklar... Düğünde göz kamaştırsınlar diye.

Kamaranın enine boyuna baktı. Gözüne can sıkacak kadar dar göründü. Ölçse birbuçuk kulaca iki kulaçlık bir mekân. Yer seviyesinde bir peyke bir de askı hamak vardı. Onüç gün ve geceyi burada geçirecekti. Kapıyı çekip çıkmak üzere mırıldandı:

"En iyisi güvertede oyalanmak!"

"İsabet olur. Zaten bu kamaraya iki kişi sığmaz."

Tam, "Haklısın!" diyecekti ki sesin tanıdık olduğunu fark etti. Üstelik Türkçe konuşmuştu ve içeriden geliyordu. Sevinçle geri döndü:

"Biliyordum... Veda etmeye geleceğini biliyordum."

"Veda etmiyorum aslanım, seninle geliyorum, bak şu hamak senin için, ücretini senin hesabına yazdırdım!"

Civan hamağın kuytusundan çıkıp kollarını uzattı. Karabarut sevinçten bağırmamak için kendini zor tuttu. Birkaç kez sarılıp sarılıp yüzüne tekrar baktı. Yıllar yılı hasret kaldığı bir dosta özlemle bakar gibi. Nihâyet sakinleşip mırıldandı:

"Anlat!"

"Senden ayrılıp atları kamçıladım. Seni yerine koyduğum Antonella'yı ölüme terk edemezdim. Hep siyah pelerine bürünmüş hamile bir kadın olurdu; elleri ve gözleri bağlı, afyon sarhoşu veya baygın. Ayazmaya vardığımda onu tam da beklediğim gibi buldum. Önce ellerini açtım. Her ne yutturdularsa kusmasının iyi olacağını düşündüm. Atımın yem torbasından burçak başağı bulup dilinin arkasına sürttüm. Aksırıklar, tıksırıklar içinde kustu. Yarım saat sonra kendisine gelip bana kıymayın diye yalvarmaya başladı. Önce yatıştırdım. Karabinyer elinde olduğunu, merak etmemesi gerektiğini söyledim. Kendisini emniyette hissetmesi önemliydi. Sakinleşince olacakları onunla paylaştım. Bu gece kendisini kurban etmek için kaçırdıklarını falan. Zaten yarım yamalak biliyormuş. Kendisine bunları reva görenlere karşı neler düşündüğünü sordum. Kin doluydu. Ben de doğruca karakola götürdüm. Elbette kulağına malikânenin adresini ve ayinin gece yarısında başlayacağını fısıldamayı da unutmadım. Nasıl olsa polizya ondan öğrenirdi. Sonra varıp bir ağaç tepesinden gümbürtüyü seyretmek kaldı. Baskın müthiş olacaktı. Ama baskın öncesinde içeriden senin yerine Vahan çıkacak diye de çok korktum."

"Sonra beni neden bulmadın?"

"Buldum elbette, ama sen fark etmedin. Bal satın alıyordun, hem de fıçısıyla. Demek, işler yolundaydı. Her neyse, şimdi de sen anlat!"

"Beni görünce önce tanıyamadı. Bıyıklı ve sakallı düşün dedim. Yine hatırlamadı. Mücellithanede çıraklık günlerimi hatırlattım. Gözleri dehşetle açıldı ve kaçmaya kalkıştı. Derhal ağzına çaput tıkıp sesini kestim. Bulunduğumuz mağara Galata'dakine çok benziyordu. Duvarlarında yılan ve ejderha dokumalı halılar, pöstekiler, ses geçirmemesi için kapısında keçeler, ortada menoralı devasa bir haç, etrafında dizi dizi peykeler, ateş mangalı, kan sunağı ve kurban mahalli. Kenarda bir de çeng!"

"Burada ona org derler, kiliselerde çalınan ilahi ve neşideler için..."

"İşte ondan... İçimden, 'Burada bir de sepet olmalı' dedim. Arandım; evet, oradaydı. Perçemlerinden tutup sürükledim ve sırtından sepete bağlayıp gerdirmek için giysilerini çıkardım. O vakit gördüm ki adamın sağ kalçası hurda yığını gibi kemik kemik üstüne. Üstelik bütün sırtı buruş buruş yanık içindeydi. Ne zaman yandıysa artık!.. İnsan midesi bulanmadan o çıplak bedene bakamıyordu. Azdahaka dönüşmesinin sebebi bu olsa gerekti. Ben yine de dayanamadım, iki omuzundaki yılan dövmelerinin ağızlarına birer yarık açtım, olmuşken tam olsun diye. Yan tarafta ayin esnasında harlanması için ateşe attıkları kükürt tozu duruyordu. Biraz da zifin. Avcuma biraz biraz alıp omuzlarındaki yılanların ağızlarına yavaş yavaş serpmeye başladım. Şansıma sergende bir şişe de şarap vardı. Sorgu için hazırdım. Omuzundaki yaralara azıcık tuz serpiyor, olmazsa alkol döküyordum. Üçüncü tekrarda kelimeler dökülmeye başladı. Kaç ayin yaptıklarını, cesetleri nerelere gömdüklerini, bebekleri niçin öldürdüklerini bir bir anlattı. Sana her birerinin isimlerini söylerim. Elbette iki lafın arasında durmadan rüşvetler teklif ediyor ve devasa vaatlerde bulunuyordu. Diğer maguşlar gelip beni bulunca oradan sağ çıkamazmışım, iktidarı her yere uzandığı için Ceneviz'de barınamazmışım ama eğer onu serbest

bırakırsam ne istersem dileseymişim falan. Her teklifinde bağlı olduğu sepeti bir tur döndürüyordum. Çığlıklar attırarak. Öylece sürüp gitti. Bir sürü zırva, anlamsız kelimeler, Pehlevi dilinden neşideler, yüksek vaatler, inlemeler, kükürt, alkol ve intikam... Zavallı papaz, en çok da kuyruklu yıldız günlerinde gerçekleştiremedikleri son ayine hayıflanıp durdu. O gün büyük kurtarıcılarına en yakın oldukları gün imiş. O günkü kurbanı ellerinden kaçırmasalarmış şimdi dünya başka bir dünya olacakmış, öyle inanıyordu. Konuşmasından bütün Maguşların dinsizlik içinde çıldırdıklarını anlayabiliyordum. Ona göre diğer Maguşlar gelip beni yakalamadan pazarlığı bitirmeliymişiz, yoksa elinden canımı kurtaramazmışım. Yalvarmalarını duymalıydın Civan, insan bir can için bunca düşer, rezil olur mu?"

"Belki de Allah senin eline düşürmemeli!"

"Bir ara sepeti bir kirman gibi yerde döndürerek orgun yanına sürükledim. İkinci dizine de bir yara açtım. Birine kükürt serptikçe orga başını, diğerine alkol döktükçe ayağını vuruyordu. Orgtan anlaşılmaz ve gittikçe yükselen bir müzik yayılmaya başladı. Nihâyet kitapları sordum. Dediğine göre büyük kurtarıcı geldiği zaman dünya ne kadar kötülük, kan ve şiddet dolu olursa o kadar iyiymiş. Çünkü büyük kurtarıcıya düzeltilecek bir dünya gerekiyormuş. İstanbul'dan kaçırdıkları kitaplar o zaman gerekliymiş. Her bir kitabı tek tek ciltlediğini söyledi. Elbette ciltbendinin köşelerine nadir elmaslar yerleştirerek. Hatırlıyorum, Vahan usta ciltçiler arasında ciltlediği her kitaba ciltbent yapmasıyla bilinirdi. Ne güzel iş değil mi; elmaslar büyük üstattan, ciltler Papaz Vahan'dan, bilgiler kitabın yazarından. Dünyanın en nadide ve değerli eserlerini bir kütüphanede toplamaya böyle başlamışlar; içerdikleri bilgiler kadar elmasları için de büyük hazine... Bahsettiği kütüphanenin nerede olduğunu sordum, bulundukları malikânedeymiş. Maguş hanedanlığı

hangi şehirde hükümran olursa oraya götürülmek üzere sandıklarda beklemekteymiş. Ona mücellithanede sık sık bize bahsettiği İbn Mukle hattıyla yazılmış Kur'an-ı Kerim'den bahsettim. "Hep içinde bir hazine haritası olduğunu söylerdim, değil mi?" diye alay etti ve o kadar acının arasında bana kahkahalarla güldü. İbn Mukle'nin elinden çıkan bir kitapta bir hazine haritası aramanın beyhudeliğini, çünkü İbn Mukle hattının başlıbaşına bir hazine olduğunu söyledi. İşte o vakit çok öfkelendim. Sürmeli Mustafa'mın bir mecaz uğruna hayatını yitirmesini düşündüm ve bütün öfkemle üzerine saldırdım. Bana o kitabın nerde olduğunu bildiğini ve hayatını bağışlarsam söyleyebileceğini vadetti. Yalan söylemedim ama ıstırabını arttırmaktan da geri kalmadım. Sonunda bana bir vezirin adını verdi, dalga geçer gibi. Güya kitap ondaymış."

"Her şeyi öğrendin yani?"

"Yalan söylüyordu elbette. Üstelik büyük üstadın kim olduğunu asla söyletemedim."

"Kitap kimdeyse büyük üstad odur, anlasana!"

"Asla! Bahsettiği vezir... I-ıh; mümkün değil. Osmanlı devletinin sıradaki sadrazamı büyük kurtarıcıya inanan bir Azdahak veya Maguş olamaz!"

O sırada hafifçe ırgalandılar. Belli Beyaz Melek lenger almış hareket ediyordu. Şimdi güverteye çıkıp son kez Ceneviz ufuklarına bakma vaktiydi. İkisi de artık emniyette sayılırlardı. Civan'ın muzipliği tuttu:

"Hepsini anladım da bunca balı ne yapacaksın?"

"Ha, bal önemli... Vahan'ın öldüğünü görmeden huzura ermeyeceğini söyleyen birine hediye..."

44

Bu, kahramanlarımızın dillere destan düğünü Ve nihayet sırların ortaya çıkma günüdür

Hıdırellez, 1580

Bahar bütün haşmetiyle gelmiş, Kıztaşı'ndaki evin bahçesinde çiçekleri coşturmuştu. Filbahriler, mor salkımlar, kiraz çiçekleri... Samime sanki altı aydır bahçeyi bugüne hazırlamıştı, düğün gününe. İki yıllık yas düğünle sona erdirilecekti. Kuşluk vaktinden bu yana davullar çalınıyor, oyunlar oynanıyor, bir han-ı yağmada pilavlar kaşıklanıyor, tatlılar kapışılıyordu. Kuyrukludan bu yana yaşanan onca kederin üzerine bir sünger çekme günüydü. Mesut bir düğün yeni bir hayat demekti. Meşkure hanımın da Çakır gelinin de hem bu saadete, hem de yeni hayata ihtiyaçları vardı. Asıl saadete erecekler ise Karabarut ile Emanet'ti.

Karabarut, masrafı yüksekten açmış, şehrin sadrazamından çorbacısına, eşrafından hamalına, esnafından dilencisine, -bostancıbaşı hariç- mum gönderip düğüne okumuştu. Rahmetli Uzun sadrazamın diyet olarak verdiği külçeyi son miskaline kadar harcamıştı. Keşke sağ olsaydı da nikâh şahitliği yapsaydı. Ama onun yerine şeref konuğu olarak düğüne hürmetlü, saadetlü Benli vezir katılacak, sultan da saray bohçası gönderecekti.

Diyakoz Vartan ile Arşak, düğünün yemek tevziatını, Civan ile Kerem Reis ise misafir ağırlama teşrifatını üstlenmişlerdi. Dördü artık Karabarut'un çevresinde kenetlenmiş dostlardı, bir dediğini iki etmiyor, ne derse yapıyorlardı.

Vartan, kış başlarında Ceneviz'den dönen Karabarut'un hediye ettiği bal fıçısını açtığı andan itibaren içkiye tövbekâr olmuş, Galata limanında balıkçı ağları tamir etmeye, Arşak başta olmak üzere limanda eğleşen kader kurbanlarına Tanrı'yı anlatarak doğru yolu bulmalarına rehberlik etmeye başlamış, birkaç ay içinde bir papaz kadar saygınlık kazanmıştı. Karabarut onun bu gayretini pekiştirmek üzere Kerem Reis'in maddi yardımlarını sağlamış, limanın haneberduşları kışı birer çatı altında geçirmişlerdi. Kerem Reis, Simurg'tan ayrı kalamayacağını söyleyip İstanbul'a yerleşmiş, İskenderiye'deki zenginliğini limanda işletmeler açarak sürdürmeye başlamıştı. İstanbul'da papağanlı kalyonu da, onun kaptanını da artık bilmeyen yoktu; cömertlik, alicenaplık, yardımseverlikle... Limandaki meyhanelerde, meydanlarda, külhanlarda onun zenginliğinden bahsedenler "Sultan Süleyman hazinesinden ziyade" veya "Kaç kerre Mısır hazinesi eder", bazen de "Engürüs haracından artık" gibi tanımlamalar yapıyorlardı. Kurduğu tezgâhların, kârhânelerin teftişi ve tıkırında ilerlemesi için de şimdilik Civan devreye giriyordu. Civan, Ceneviz'e döneceğini, polizyadan olduğu için Azdahak cinayetlerinde öldürülen kadınların cesetlerini gömüldükleri toplu mezardan çıkarıp ailelerine teslim etmek gibi bir borcu olduğunu, elbette Vahan'ın kitap ciltlerine sakladığı hazineyi de yetim bırakmamak gerektiğini söyleyip duruyordu. Onu İstanbul'da tutan yegâne sebep şimdilik düğündü. Bu arada da Kerem Reis'in işlerini onun adına takip etmeye başlamıştı. İtalya polizyası adına İstanbul'da takip ettiği Ceneviz vatandaşlarından ise yalnızca Karabarut'un haberi vardı. Kimisine gizli kapaklı yardımda bulunuyor, kimisini Roma'ya havale ediyor, kimisini de tutuklayıp gemiye bindiriyordu. Zengin ağaya vekilharç olmanın hakkını ise İstanbul'un bitirim mekânlarında layıkıyla veriyordu; eğlenerek. Sonuçta dört kafadar, Karabarut'un rehberliğinde dostluk ve

iyilik adına bir tezgâh kurmuşlar, işletiyorlardı; tıpkı düğün teşrifatı gibi. Öğle üzeri Süleymaniye'den gelini ata bindirip getirdiklerinde de gelin ağacını limanın bıçkınları taşımış, siniler gemici tayfalarına emanet edilmiş, külhanbeyleri meydan oyunları oynamış, karşılamayı yeniçeri şıkırdımları yapmış, mahalle çocukları saçı olarak akçe ve şeker kapışmışlar, düğün alayı dillere destan bir şenliğe dönüşmüştü.

Zurnacının nefesi tükenmek üzereydi ve artık güneş ufka yaklaşıyordu. Damadın gelini evinden alma vaktiydi. Önce kız evinin haremine gidip gelini görecek, sonra sağdıç ile yenge eşliğinde oradan dualarla çıkıp selamlıkta misafirlere görünecek, bohça takdimleri ve tebrikleri kabul edecekler, ardından akşam namazı kılınıp nikâhları kıyılacak, sonra evli evine, köylü köyüne meydan dağılacak gerdek başlayacaktı.

Karabarut, Emanet'i bir gelinlik içinde hiç hayal etmediğini düşünerek bir damat edasıyla konaktan içeri girdi. Sonrasında neler oldu, selamlığa nasıl gelindi hiç bilmedi. Buram buram ter içindeydi ve kalbinde yer edinmesi için durmadan bir isim sayıklıyordu; *"Necile hatun... Necile hatun... Necile ha..."* Evlenme teklifi yaptığı gün Emanet kulağına eğilip "Necile! Sen hiç sormadın ama hiç görmediğim annemin bana koyduğu isim Necile imiş, kundağıma öyle yazıp bırakmış, bundan böyle sen de beni böyle çağır!" deyivermişti. Terlemesi biraz da bunun utancındandı. Tamam, kendisi "Emanet" adının bir kinaye olduğunu anlamamış, onun ad yerine bir sıfat olabileceğini hiç düşünmemişti ama böylesine önemli bir bilgi insana evlenirken mi söylenirdi? Şimdi ona nasıl ve niçin ile başlayıp bütün bebeklik ve çocukluk macerasını, evlatlık hallerini, kundaktan konak kızına evrilen serüvenini kapsayan yüzlerce soru geliyordu aklına. Elbette bekleyebilecek, hatta belki de hiç sorulmayacak sorular... *"Necile hatun... Necile ha..."*

"Necile hatun da kim?"

Birden kendine geldi. Karşısındaki adam gelini almaya gönüllü subaşı ağaydı. Sayıklamasının dışarı taştığını o anda fark etti. Toparlamak istedi:

"Eşim!.. Paşa emaneti Necile hatun!"

Necile, kendi adını Karabarut'un ağzından ilk kez o anda duydu, eşikten geçerken. Hoşuna gitmişti. Karşılık verdi:

"Teşekkür ederim Hasan Beğ, efendim!"

"Pekalâ Hasan Beğ ile Necile hatun; izdivacınız uğur getirsin... Bu vesileyle Üç Hilal teşkilatının bütün hafiyeleri adına size şu tezkireyi sunmaktan şeref duyarım."

Subaşı ağanın uzattığı kâğıda ikisi birden göz attılar. Divanî hat ile yazılmış bir buyrultu. Hafiye teşkilâtına ve vazifelerinin başına resmen geri dönmelerine dair davetnâme. Doğrusu zarif bir düğün hediyesiydi ve Karabarut buna nasıl teşekkür edeceğini bilememiş, dili tutulmuştu. Bunun bostancıbaşının fikri olduğunu o anda fark etti ve adamı düğüne çağırmamakla nezaketsizlik gösterdiğini düşündü. Onun yerine Necile, ikisinin de ummadığı bir hareket yaptı; sağ elini duvağının içine götürdü, serçe parmağını tükrükledi, uzanıp kağıdın üzerindeki yazıya dokundurdu ve kendi adını yazan harfleri kağıttan sildi. Her ikisi de biliyorlardı ki Emanet bir karar verdiyse ondan dönmezdi. Karabarut "Neden?" diye sormak istedi ama şimdi bunun ne yeri, ne sırasıydı. Subaşı da şaşırmıştı. Bu sefer Karabarut atıldı:

"Efendimiz! Emanet adının yerine rica etsek Arşak yazmanız münasip olmaz mı? Kayıp gelinleri ararken en zehir hafiyelere taş çıkartacak maharetler göstermişti!"

Subaşı gülümsemekle yetindi. Çaresine bakar, bostancı ağaya rica ederiz, der gibi de elini başına değdirdi. Neşeyle ilerlediler.

Üç çeyrek sonra gelin ağacı ve düğün alayı Süleymaniye'den Kıztaşı'na gelmiş, hediye faslı başlamıştı. Sırada

akşam namazı ve ardından nikâh vardı. Odada Meşkure hanım, Emanet'in paşa babalığı ve analığı, Samime, Simurg ve Karabarut'un dört yoldaşı hazır bekleşiyordu; Vartan, Arşak, Civan ile Kerem Reis... Simurg yine Kerem Reis'in kucağında, Cihan Aynası da onun omuzunda. Papağana elini uzattı. Kuş avcuna indi. Karşısında tutup gözünün içine bakarak üç kez tekrarladı. Üçüncü tekrarda Cihan Aynası da aynı kelimeleri mırıldanmaya başlamıştı:

"Necile Hasan'a uğur ola... Necile Hasan'a uğur ola. Necile Hasan'a uğur ola..."

Kerem Reis kolunu havalandırıp papağanın uçmasını sağladı. Bu hareket, kuş artık bu evindir anlamı taşıyordu. Kuş yeni sahibi Necile'nin omuzuna kondu, o havalandırınca da tavan merteğine uçarken kendiliğinden tekerledi:

"Bir yastıkta... Bir yastıkta... Bir yastıkta..."

Herkes papağana gülerken odaya vakarla şeyhülislâm Ahmed Şemseddin Efendi giriverdi. Bir vakit divan-ı hümayunda azar işittiği eski şeyhülislâmın halefi. Benli vezirin hatırına nezaket gösterip nikâhı kıymaya gelmişti. Gelinle damat alelacele ayağa kalkıp elini öptüler. O şaşkınlık geçmeden içeriye devletlû efendiler doluşmaya başladı, kethüda, defterdar, kaptanıderya ve diğerleri. En sonunda da Benli vezir hazretleri...

Aşr-ı şerif, şerbet ikramı, şeyhülislâmın küçük bir hitaptan sonra sırasıyla damada, geline, şahitlere isimlerini sorup tekraren evlilik onaylarını alması, mehir tespiti ve nihâyet beklenen sorular; "Ziynet kızı Necile hatunu zevce olarak aldın mı?", "Meşkure'den doğma Hasan Efendi'ye zevce olarak vardın mı?" Şeyhülislâm, duadan sonra sözü Benli vezire bıraktı:

"Bismillahirrahmanirrahim... Evlatlarım, sizler..."

Benli vezir konuşurken Samime birden irkildi. Ses bir yerlerden tanıdık geliyordu. Benli vezirin yüzüne baktı. Önce

dondu, dili tutuldu. Neden sonra bedenine yavaş yavaş bir titreme girdi. Annesine tutundu. Titremeleri gittikçe arttı. Sayıklamasını Meşkûre hanım duyabiliyordu:

"Ermiyal!.. Ermi!.. Er.."

Gelininin ne dediğini anlamak için kulak tuttu ama nafile. Düğün heyecanına saydı, Benli vezire hürmette kusur olmasın diye gelininin başını göğsüne yaslayıp sesinin duyulmamasını sağladı. Samime güvenli bir kucaktaki kedi gibi sakinleşti. Lakin gözleri Simurg'u arıyordu. Neden sonra annesinin kucağına yığılıp kaldı. Bayılmıştı. Meşkure hanım düğün telaşına sıklet vermesin diye onu usulca sürükleyip odasına yatırıverdi. Nikâh odasına geri dönerken dışarıdan sesler duyulmaya başlandı. Benli vezirin konuşmasını bastıran bir uğultu. Kuyrukludan bahseden kesik, kısa cümleler, hükümler... Benli vezir cümlesini aniden kesip nikâh merasimini tamamladı ve merakla dışarı fırladı. Karabarut da arkasından. Evet, gökyüzünde bir gerdanlığa dizilmiş inciler misali beş adet yıldız yanyana duruyordu. İki sene evvelki kadar değilse de gökyüzünde bir ışık şöleni...

Vezir, subaşı, devletlûlar ve kaptanpaşa alelacele çıktılar. Olur da yıldızlara yenileri eklenirse yine şehrin sükunetini sağlamak gerekirdi. Diğer davetliler de erken dağıldılar. Yarım saat geçti. Gökyüzündeki beş yıldıza yeni bir kuyruk ilave olmayacağı anlaşıldı. Yine de İstanbul'un hemen bütün evlerinde insanlar iki yıl evvelki hatıraları yâd ederek hayatlara yığılmış, bahçelere dökülmüşlerdi. Kıztaşı'ndaki evde ise Meşkure hanım dualar mırıldanıyordu, gökteki yıldızları bir düğün bereketine, yeni gelinin eve uğur getirmesine yoruyordu. Nihâyet gecenin yasemin kokuları evin içine dolmaya başladığında, gelinle damadı gerdek odasına kapatan sağdıç ile yenge de ayrıldılar. Meşkure hanım şanıyla şerefiyle ve kazasız belasız düğün sona erdi diye şükürler ederken birden Samime'yi hatırladı. Bayıldığı vakit odasına yatırmış,

derinden nefesler aldığını görünce yorgunluğuna vermiş ve azıcık dinlensin diye bırakıp gitmiş, sonra da nikâh telaşıyla tekrar varıp bakamamıştı. Simurg'un elinden tutup odaya girdi. Çakır gelini hâlâ öylece yatıyordu. Gül suyu koklatıp yüzünü ovuşturdu. Samime gözlerini açar açmaz yattığı yerde birden doğruldu. Ölünün mezardan çıkması gibi ürkütücü bir doğrulma ve hırıltıyla:

"Hayıııır!.."

Meşkure hanım aklını oynattığını sandı. Simurg ağlamaya başladı. Samime'nin yüzü hayalet misal... Çevresine bakınıyor ama sanki görmüyordu. "Simurg, Simurg..." diye sayıklayarak oğluna sarıldı. Meşkure hanım ne olduğunu anlamaya çalışıyordu:

"Neyin var Çakır'ım!"

"Annem! Hasan nerde? Hasan'ı görmem lazım!"

"Güzel kızım, çıldırdın mı, gerdekteyiz, bu vakitte Hasan'ı görmenin vakti midir?"

"Görmem lazım annem, Emanet'i de görmem lazım!"

"Nazlım! Odalarına gireli daha bir çeyrek bile olmadı, şimdi..."

"Hayır annem bu bekleyemez!"

Samime yerinden fırladı. Gerdek odasının kapısına koştu. O sırada Karabarut eşinin duvağını yeni açmış, bundan böyle kendisine "emanet" bileceği Necile'sinin yüzüne hayranlıkla bakıyordu. Bir vakitler hızmalı, erkek kılığında tanıdığı Emanet şimdi saçları uzamış, bin bir gece masallarından bir hayal, periler diyarından bir rüya kesilivermişti. Güzelliğine doyum olmayacak bir seyran, şükrü daima eksik kalacak bir hazine... Tam da ne kadar şanslı bir erkek olduğunu düşünürken kapı şiddetle vuruldu. Emanet'e bakarak latife yaptı:

"Sağdıç ile yengeye bahşiş az geldi anlaşılan, hah-ha!.."

Sonra da bir kese akçe alıp kapıyı açtı. Yüzü kireç gibi bembeyaz olmuş yengesini görünce derhal içeri alıp sordu:

"Yengem? Ne oldu?"

"Karabarut, kardeşim! Hani Ceneviz'den dönünce bana bala bulanmış bir insan başı göstermiştin ya..."

"Yenge, şimdi bunun sırası mı?"

"O kelle büyük üstad mıdır diye sormuştun!"

"Evet!"

"Bu akşam o büyük üstadı gördüm, Azdahak Maguş'u, hepsinin efendisini!"

"?"

"Nikâhınız kıyılırken...

Emanet de, Karabarut da öylece kalakaldılar. İkisi de duyacakları ismin yaratacağı vurgunda sakin kalmak ister gibi derin nefes aldılar. Neredeyse üç yıldır peşinde oldukları kişiyi en yakınlarında bulmanın dehşetini hafifletmek ister gibiydiler. Samime'nin yüzüne bakmaya çekiniyorlardı. Baktıkları anda duyacakları ismi hazmetmek kolay olmayacaktı. Bu gece onların gerdeğiydi. İnşallah Samime yanılıyordur diye akıllarından geçirdiler ve göz göze geldiler. Samime hıçkırarak ağlamaya başladı. Yalan söyleyecek gibi bir hali yoktu:

"O mağarada, gümüş haçın altında... Beni Mesih'e veya Azdahak'a kurban etmek üzere... Yılanların arasında çırılçıplak soyup karnıma elleriyle yapışan... Güya karnımdaki bebeğe neşideler söyleyen adam... Oydu, gözleri ve sesi hiç hatırımdan çıkmadı."

Emanet ile Karabarut aynı anda atıldılar:

"Kim?"

"Benli vezir, o cani!"

Karabarut duyduğu isimle sarsılıverdi. Yengesi asla yalan söylemezdi. Birden Vahan'ın itiraflarını hatırladı. O da aynı şeyi söylemişti ama inanmamıştı. Gerçekten de bu itham inanılır gibi değildi. Ne yapması gerektiğini bilemedi. Ayağa kalktı. Yengesine teşekkür edip sakinleştirilmek üzere

odadan çıkardı. Gezinmeye başladı. O arada Emanet anlatıyordu:

"Vezir konağına girmek mesele... Delil olmadan suçlamak başka mesele... Bostancıbaşından habersiz iş çevirmek daha başka mesele..."

"Eğer yengem haklıysa felaket sayılır... Eşek kafam; bunu bana Vahan alçağı da söylemişti de... Ah eşek kafam!.. Emanet, inanabiliyor musun? Sultan emniyette değil, Emanet! Ülke tehlikede... Gitmem lazım..."

"Plan yapmak gerekir... Başkaları var ise..."

"Kuyruklu lafını duyar duymaz çıktı... Samime'yi görünce tanımış olmalı, yoksa şehrin asayişi bahane... Eğer yengem haklı ise bu gece yarısında büyük kurtarıcıyı çağırmak için elinden geleni yapacaktır. Muhtemeldir ki konaktaki muhafız veya hizmetkârları da evlerine gönderecek..."

"?!"

"Yani konağa girmek kolay olacak."

"Umalım öyle olsun... Acele etmeliyim; bir geline daha kıyılmasına müsaade edemeyiz."

Karabarut, Necile'nin yanağını okşadı, alnından öpüp duvağını nazikçe kapattı. Çizmesinin yanında duran köşkeri giyerken fısıldadı:

"Gece sona ermeden duvağını yeniden açacağım, sevgilim!"

Necile ise neşeyle gelinliğini çıkarmaya başladı. Emanet'e dönüşmek bir dakikalık işti. Mücevher kutusundan hızmasını aldı. Burnuna yerleştirirken gülümsedi:

"Bensiz gidemezsin! Asla!"

Cihan Aynası tekrarladı:

"Asla!.."

Subaşının uzattığı görev kâğıdından adını silmek, içindeki heyecanı bastırmaya yetmemişti.

45

Bu, âlemde kötülerin asla payidar olmadığı
Ve zalimlerin dünya ahret felah bulmadığıdır

Evden çıktıklarında zamanla yarışacaklarını biliyorlardı. Benli vezir düğünden ayrılırken konağına gideceğini söylemişti. Vezir konağı Mahmut Paşa türbesi civarında Çarşu-yı Kebir bitişiğindeydi. Bu da ayinin o civarda bir yerde icra olunacağını gösteriyordu. Konağa en yakın izbe mekânları akıllarından geçirdiler. Bir kilise, bir havra, terkedilmiş bir medrese, yangın yeri, izbelik... Emanet o bölgede bir sarnıçtan söz etti. Bizans'tan kalma sarnıcın demir parmaklıklardan ibaret kapısı nedense hep kilitli dururdu. Vezir konağıyla arasında bir bahçe, bahçede birkaç meyve ağacı vardı. İçerisini bilmiyorlardı ama eğer bir ayin yapılıyorsa en makul mekân burası olmalıydı. Muhtemelen vezir konağının mahzeninden bir gizli geçidi bile olmalıydı. Kararlarını verdiler. Sarnıca baskın yapacaklardı.

Böyle bir baskın için devletin imkânlarını kullanmak zaruriydi. Bostancıbaşı Topkapı Sarayı civarındaki koğuşunda gecelerdi. Ona ulaşmaya çalışmak işi geciktirirdi. Dahası, ona güvenebileceklerinden hâlâ emin değillerdi. Öte yandan Kıztaşı'ndan Mahmutpaşa'ya doğru yollarının üzerinde yeniçeri kışlası vardı. Yeniçeri ağasını önce inandırmak, sonra plana razı etmek gerekiyordu. Şimdiki yeniçeri ağası Uzun sadrazamın ekmeğini yemiş, kılıcını sallamışlardandı, dediklerine inanırdı. Benli vezirin adını hiç anmayacaklar, tamamen sarnıca baskın yapılması gerektiği üzerinde duracaklardı.

Karar verdiler; Emanet önce teşrihhaneye uğrayıp bir kelep ip ile toz haldeki zifinden alacak, sonra vezir konağını ve sarnıcı gözetleyecekti. O sırada Karabarut da kışlaya uğrayıp yeniçeri ağasını haberdar edecekti. Ona birtakım kimliği belirsiz Azdahak kalıntısının gökteki yıldızları fırsat bilip yine sapkın ayine giriştiklerini anlatacaktı. Elbette tam geceyarısında baskın verip suçüstü yapmak üzere söylediklerine yeniçeri ağası inanmalı ve adamlarını göndermeliydi. Milletini ülkesini seven biriydi; inşallah itiraz etmezdi.

Etmedi ama etmiş gibi de davranmadı. Söz konusu sarnıç Benli vezirin konağı civarında olduğu için ondan habersiz böyle bir baskının sorumluluğundan kaçındı. Karabarut'un Uzun sadrazam adı anarak yaptığı ısrarlar neticesinde bir pazarlığa ancak razı oldu ve sıkı sıkıya tembih etti:

"Tam gece yarısında bizim yirmi kişilik devriyemiz tesadüfen bahsettiğin sarnıca uğramış olsunlar. Sen haklı çıkarsan gereğini yaparlar. İşler sarpa sararsa yeni evlendin demem, seni yakarım. Anlaştık mı?"

Karabarut dualar ederek kışladan ayrıldı. Vezir konağının yakınına vardığında önce çevreyi gözetledi. Ay yeni doğmuştu. Sarnıç kapısında bir karaltı gördü. Tahminleri doğruydu. Adam muhtemelen özürlüydü ve şimdi varıp haklaması çok kolay olurdu. Ama bekledi. Etrafta sessizlik hüküm sürüyordu. Tahmin ettikleri gibi konağın diğer hizmetkârları defedilmiş olmalıydı. Binanın harem kısmında ışık vardı. İyi ama Benli vezir evli değildi ki! *"Aldatmaca!"* Selamlık karanlık görünüyordu. Bahçe duvarına siperlenip hareketlenmeleri izlese iyi olacaktı. Bu durumda dışarıdan gelen birileri önünden geçecekti. Bahçeyi gözden geçirdi, sağdaki biberiye tarhının arkasına gizlenip bekledi. Bir çeyrek sonra konak kapısından iki karaltının süzüldüğünü gördü. *"Evet!"* Demek Azdahaklar şehirde yeniden teşkilatlanmış, kendilerine yeni dinsizler bulmuşlardı. Arkalarından usulca hareket etti.

Adamlar konağın solundan dolanıp sarnıca girdiler. Kapıdaki adamla konuşmalarından beklenen herkesin içerde olduğunu anlayabildi.

Şimdi sıra Emanet'in gelmesini beklemekteydi. Gece yarısına kadar o dışarıda gözcülük edecek, yeniçeri müfrezesi geldiğinde baskını yönetecekti. Emanet tam vaktinde geldi. Urgan, piştov, bir hançer ile bol miktarda zifin, kükürt ve mantar tozuyla birlikte. Karabarut torbayı omuzuna, piştovu beline takıp ilerledi. Az sonra gece yarısı olacaktı.

Önce kapıda bekleyen adamı bertaraf etti. Ayaklarının ucuna basa basa yürüyordu. Koridorun ortasında bir oda, sonunda da bir salon vardı. O sırada müderris konağının mahzenindeki kokuyu yeniden duymaya başladı. Kapının altından sızan ışığa bakarak içerinin epeyce aydınlatılmış olduğunu tahmin etti. Muhtemelen ortada bir ateş de harlanmış olmalıydı. Neredeyse nefes almadan kapıya yaklaştı. Sesleri dinledi. En az dört kişi olduklarını tahmin edebildi. Ne yapabileceğini düşündü. Benli vezir hariç diğerlerinin yaşlarını ve cüsselerini bilmiyordu. En kolay çözüm kapının altından içeriye zifin ve cennet dumanı püskürtmekti. Böylece içerideki zifin iki katına çıkacak ve kimse farkına varmadan herkes bayılma noktasına gelecekti. Duvardaki çırayı aldı. Burnunu yağlıkla bağladı. Emanet'in getirdiği tozları avuç avuç ateşe serpip içeriye üflemeye başladı. Artık nefeslerini dikkatle alıp vermesi gerekiyordu. Dumanı soluklanırsa hayatı hem sağlık hem de emniyet yönünden tehlikeye girerdi. Yeterince dumandan sonra içerideki sesler yükseldi. Kesafeti fark etmiş olmalıydılar. Birileri teftişe gelecekti muhakkak. Kapıda yerini alma zamanıydı. İlk çıkanı devirdi. Ardından diğerini. Üçüncüsü kapıya gelemeden kokudan yıkıldı. İçeri girmek yerine kapıyı kapayıp içeriye duman püskürtmeye devam etti. Başka bir çıkış yok ise Benli veziri ve varsa diğerlerini içeride kıstırmış sayılırdı. Bu akşamki

ayinde ikinci ve üçüncü halkada yedişer kişinin olmadığına hükmetti. Sıra yıldızlar görünür görünmez alelacele yalnızca tek heceliler toplanmış olmalıydılar. İçeriye püskürttüğü duman ile hepsinin hakkından gelebileceğini anladı. *"Çok iyi!"* Emanet'in getirdiği urgan ile yerdekileri sırt sırta bağladı. Hayret, bunlar tanıdığı insanlar değildi. Kapı dışında baygın olanı sürükleyip yandaki odaya kilitledi. Kapıdan baktı; sarnıçta duman biraz dağılmış, etraf seçilmeye başlanmıştı. Evet, yerde iki kişi daha görülüyordu, kıvranıyorlar mı, debeleniyorlar mı kestiremedi. *"Alçak herifler, hep siz gelinleri sersemletecek değilsiniz ya?!"* Allah yardım ediyordu, içeri girme vaktiydi. Burun deliklerine bez parçaları tıkayıp dikkatle kapıyı açtı. Girmek için bekledi.

Galatadaki mağaraya benzetilmiş orta boy bir sarnıçtı burası. Yılan pullarıyla sıvanmış duvarlar, yılan süsü verilmiş maskeler ve meşaleler... Meşalelerin çevresini saran irili ufaklı yılan mumyaları, ortada bir taht, tahtın sırtından tavana uzanan bir haç, haçın üstünde menora. Önünde de kor dolu iki mangal. Benli Vezir'i o sırada gördü, bilmediği kelimeler söyleyip höykürüyordu. Kuzu pöstekilerinin arasında ve belinden yukarısı çıplak... Önünde bir sahandan omuzuna sıvılar sürüyor, bu arada neşidelerine devam ediyordu. Zifin kokusundan etkilenmemiş gibiydi. *"Neden acaba?"* Karabarut'un gözleri odada bir kadın aradı. Hayır, yoktu. Onun yerine köşede ayakları olmayan bir dilenci gördü. Neşideleri onun okuduğunu fark etti. Dikkatle kapıdan içeriye adım attığı anda kürek kemiği arasında bir acı hissetti. Şiddetli bir topuz darbesiydi bu. Topuzun dikenleri de sırtını yaralamış olmalıydı. Acıyla kıvranarak döndü. Karşısında dev cüsseli biri duruyordu. Uzun boylu, şişman ötesi bir hilkat garibesi. Tek gözü de kör. Can havliyle kasıklarına bir tekme attı. Adamın koca gövdesi ikiye büküldü. O sırada Karabarut elindeki gürze yapıştı; aynı darbeyi ikinci defa alırsa dayanması

imkânsız olurdu. Bir müddet boğuştular, yuvarlandılar. O arada gözü Benli vezire takıldı. Avuçlarını, önündeki sahana mesh eder gibi değdirip omuzlarını ovuşturmaya devam ediyordu. Sanki Karabarut'un orada bulunmasının hiç önemi yokmuş gibi. Derken bir şeyi fark etti. Vezirin omuzunda parmak misali iki tümsek görünüyordu; iki yılanbaşı. Herkeste dövme biçiminde olan yılanbaşları onun omuzunda gerçekten hakikat olmuştu. Böğrüne aldığı darbeyle bakışlarını vezirden çevirmek zorunda kaldı. Üstüne çullanan izbanduta baktı. Neydi bu adam? Dev mi? Diğerlerini sersemleten zifin ve kükürt dumanı ona etki etmiyor muydu? Bunu düşündüğü anda adamın da burnunda maske olduğunu fark etti. Gürz mücadelesini bırakıp yüzündeki maskeyi parçalaması gerektiğini düşündü. Alt üst yuvarlanırken neredeyse ortada yanan ateşe kadar vardılar. O sırada Benli vezirin tahtına kurulmuş yağlı güreş seyreder gibi ikisine baktığını fark etti. Orantısız pehlivanlık. Karabarut bu dev cüsseyle başa çıkamayacağından korktu. Dikkatini dağıtmak üzere avazı çıktığı kadar bağırdı.

"Emaneeeeeettt!.."

Nafile!. Sesi sarnıcın duvarlarında kaybolup gitmişti. O sırada boğuştuğu adamın sağır olduğunu fark etti. Belki bundan yararlanmalıydı. Ateşe de iyice yaklaşmışlardı. Sıcaklığı neredeyse yanağında duyuyordu. Birden bütün vücudunu gevşetip hareketsiz kalıverdi; gücü kesilmiş, pes etmiş gibi. Adam bunu hissettiğinde zafere erdiğini düşünüp Karabarut'un karnının üzerine oturdu ve ellerini göğüslerine davul tokmağı gibi indirmeye başladı. Yarım akıllı bir çocuk gibi. Karabarut hâlâ onun yüz okkalık bedeni altında nefes almaya çalışıyordu. Ölü taklidinden sonra ne yapacaksa şimdi yapmalıydı. Rakibine fark ettirmeden ateşten bir karışlık bir igsi kavradı. Can havliyle nişan aldı ve son gücünü kullanır gibi belinin üzerine doğrulup igsiyi devin tek gözüne saplayıverdi.

Mağarayı böğürür gibi bir feryat doldurdu. Karabarut'un üzerindeki ağırlık devrildi ve sarnıcın ortasında oraya buraya çarparak koşturmaya, avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı. Nihâyet kapı eşiğinde son bir haykırış ile yere yığıldı. Emanet'in artık bunu olsun duyması gerekirdi. Kısa bir sessizliğin arkasından Benli vezirin sesini duydu. Sohbet eder gibi:

"Ah Karabarut Hasan! Gerdeğini bırakıp geldin demek? Söyle bakalım; Adem cennette Havva yerine yılana uysaydı neler olurdu?"

Karabarut bir yandan kendini toparlamaya çalışıyor, öte yandan Benli veziri nasıl oyalayacağını düşünüyordu. Emanet de nerede kalmıştı!? Ya müfreze? Benli vezirin az evvelki yerinde olmadığını o sırada fark etti.

"Yılana uydu zaten! Havvayı kandıran yılana!"

"Doğru biliyorsun, aferin. Peki ya Azazil meleklerin hocası olarak kalsaydı, hiç yılan kılığına girmeseydi?"

Sesin geldiği yöne baktı. Nafile!.. Benli bir hayalet oluvermişti sanki. Hatta sesi her yandan geliyordu artık.

"O vakit Adem'e secde etmesi gerekirdi. Kibir!.. Hep kibir!.."

"Yine doğru bildin evladım. Sen Maguş olmak için yaratılmışsın... İnsanları düşün, her taraf hırs dolu, kibir dolu. Sarhoşluk, sihirler ve günah her yanda... Herkes yalan söylüyor... İnsanları yönetenler ise en büyük yalancılar..."

"Daha kötüsü de sizin inandığınız yalanlar!"

"Yine haklısın... Peki ya gelmiş geçmiş en büyük yalan hangisi?"

Karabarut güldü. Vakit kazanmalıydı. En azından yerini tespit edesiye kadar onu oyalasa iyi olacaktı. *"Emanet nerde kaldın?"*

"Senin söylediğin mi?"

"Hayır Tanrı'nın söylediği! Din!"

Gücünü toparlamak için bu sorunun cevabıyla onu oyalamalıydı. Cümlelerini uzun tuttu:

"Haşa!.. Sen öyle diyorsun diye Allah'ın dinine eksiklik gelmez. Sen yalan diyorsun diye peygamberler yalancı olmaz. Bu bir iman meselesidir. Sen inanmıyorsun diye din yalana dönüşmez."

"Bütün dinleri ortadan kaldırsak, bütün kitapları yok etsek... İnsanlar daha özgür olmaz mı?"

"Anladım sen insanların hırsına, kibrine, yalanına, sihrine ve sarhoşluğuna özgürlük arıyorsun. Peki bu tür özgürlüğün kargaşa, kuralsızlık, kan, şiddet ve kötülük getireceğini nasıl düşünemezsin? Sen kendi içinde çelişkidesin vezir efendiiii!.. Uyan artık, büyük kurtarıcın gelmeyecek..."

"Çevrene bak evladım, her şey sahte... Hiçbir işe yaramayan insanlar, hiçbir şeye yaramayan çabalar, hiçbir kimseye yararı olmayan zavallılar... Kötü demirden iyi kılıç olmaz, bilirsin; toprak çoraksa yağmur ne yapsın! Sen ve ben aynıyız; o kadar ki kendi hayaletlerimizden saklanamayız ve dokunduğumuz şey bize bulaşır. Akıllısın, neyi aradığını bilmeyenler güruhundan değilsin, büyük kurtarıcı az sonra gelecek ve o geldiğinde seni de seçkinler arasında görse..."

Karabarut'un gözleri sarnıcı çepeçevre taradı. Hayır, kimseyi göremiyordu. Aramayı sürdürmek için karşılık verdi:

"Büyükler, alçağa öğretmeyin buyurmuşlar, çünkü alçak, senden dostluk görse de sana düşman olurmuş. Kurt yavrusu insanın yanında da büyüse sonunda kurt olur. Sen bunca bildiğinle hikmeti ziyan etmedesin. Hikmet, layık olmayana verilirse hikmete zulmedilmiş sayılır."

"O halde gel, hikmeti sana teslim edelim de hikmet ehline bari zulmetmemiş olalım, hah, ha... Gel, burdayım bak, gel, yanıma otur..."

Karabarut konuştuğu adamın cibilliyetsizliğine inandı. Böylelerini yola getirmek kubbe üstünde ceviz durdurmak

kadar zor olurdu. Artık nefes tüketmenin anlamı yoktu. Çağrısına kulak verip ümüğünü sıkmalıydı.

"Gel. Yanıma gel... Bak buradayım... Maguş Azdahak ruhunu aydınlatsın, zihnindeki örtüler kalksın, gerçeği benim gözümle gör..."

Neredeydi bu adam? Yaklaştığını hissediyordu ama hâlâ göremiyordu. Sesi takip etti. Ateşin arkasında yılan desenleriyle kaplı paravanı o vakit gördü; belli belirsiz... Alçak herif onun içinde olmalıydı. Böylece dumandan da etkilenmiyordu. Kendini yokladı. Biraz gücünü toplamış gibiydi. En azından sırtındaki sancı azalmıştı. Bu hâliyle onu alt edebilir miydi? *"Yaşlı bir adam!"* Çağrısına uyarsa yakınına rahatça varacağını düşündü. Usul usul ilerleyerek anlatmaya devam etti:

"Diyelim ki yanına oturdum, gerçeği görmek istedim. Ruhum nasıl aydınlanacak?"

"Elbette bütün kirlerinden kurtularak, evladım. Masum bir cenin sana tertemiz ruhunu verecek ve büyük kurtarıcı sayesinde artık eski sen olmayacaksın."

"Büyük kurtarıcınız kuyrukluyla birlikte sizi terk etti sanıyordum?"

"Asla! Şu rafta müneccimin rasat sonuçlarını gösteren defterin kopyası var. Dinikuru'nun bizim için hazırladığı rasatlar. Hangi yıldızın dünyaya ne zaman yaklaşacağını söyleyen defter... Bak işte, şurada yazılı, tam bir hafta sonra semamıza parlak bir yıldız kümesi gelecek."

"Kuyruklu olacaksa umut bağlama, çünkü onlar su gibi eriyip gitmeye mahkûm!"

"Hayır, bu sefer Tanrı Büyük Kurtarıcı'yı semamıza yıldızlarla gönderecek."

"Hah ha... Gemi limana yanaşır gibi öyle mi? Sen gökteki yıldızları ne zannediyorsun efendi?"

"Tanrı'nın kudretine inanıyorsun değil mi? Hah-ha..."

Karabarut yerini tamamen tespit edesiye kadar sözü uzatmak istedi:

"Peki ya cenin? Burada bir cenin göremiyorum!"

"İçeride, odada. Arkadaşlarımı kapattığın odada. Senin ruhun için bekliyor; bedenli veya bedensiz."

Karabarut gelinin yerini ve şimdilik sağ olduğunu anlamıştı. Bir parça rahatladı. Öte yandan yapmaya çalıştığı şeyin ölüm kalım meselesi olduğuna tamamen inandı. Kabul et veya öl!.. Derin nefes aldı. Evet, artık gücü yerinde sayılırdı. Kendini, saldırmaya hazır hissetti. Yerini tespit ettiği an...

"Peki ya ben şimdiki ruhumdan hoşnut isem?"

"Kibirle, yalanla, hırsla tanışmış ruhundan mı? Bunlar varken kurtuluş mu olur?"

"Haklısın olmaz. Rahmetli Uzun sadrazam da bana böyle vasiyet etmişti ve ben o günden bu yana hiç kibirli ve hırslı olmadım. Yalan söylemedim. İçkiyi ağzıma sürmedim, sihirle de işim olmadı. Ben büyük kurtarıcı değilim ama seni bu hallerinden kurtarabilirim."

Artık paravanın iki yanında, birbirlerinin nefesini duyuyorlardı. Benli vezir gözlerini yumup tekrar anlaşılmaz neşideler okumaya başladı. Bir aralık "Bu senin için son çağrıdır Karabarut!" deyip okumaya devam etti. Duydukları Pehlevi dilenden olmalıydı. Birden ortadaki alev parladı. Salonda bir ışık topu duvardan duvara vurmaya başladı. Bunu nasıl yapıyordu anlayamadı. Ve böğründe şiddetli bir darbe hissetti. Düşerken gözlerinin önünde yere dağılmış korlar uçuşuyordu. Benli veziri omuzlarına oturmuş hissetti. Sırtına değen korlar derisini yakıyordu. İki kaşının arasında bir hançer yalımlandı. Adamın tuzağına düşmüştü. Bütün gücünü toplayıp hançeri tutan elini yakaladı. Kalbinin üzerinde ölümle hayat arasında hançer bir aşağı, bir yukarı titreyerek yükselip alçalıyordu. Hayır odada hareketlenen ikinci bir kişi yoktu. Böğrüne gelen darbe Benli vezirin marifetiydi. Muhtemelen önceden hazırladığı bir tuzak, bir düzenek... Onun için yakınına gelmesini istemişti. *"Eşşek kafam!"* Paravanın

arkasından idare edilen bir manivela ve ona bağlı bocurgatın hareket ettirdiği bir ağırlık duvardan fırlayıp tam göğsünü bulmuş olmalıydı. Her neyse şimdilik bunu düşünecek zaman değildi. Adamı üzerinden atmalıydı. Altmışını geçmiş bir moruk için epeyce güçlü sayılırdı. Bacaklarından güç alarak dizleriyle adamın sırtını dövmeye başladı. Nihâyet son bir hamle ile bacağının birini boynundan dolayıp rakibini sırt üstü düşürmeyi başardı. Her şey bir anda ters yüz olmuş, Benli vezir omuzunda oturan bir delikanlıyla göz göze gelivermişti. Bu sefer tehdide başladı:

"Ben Devlet-i Aliyye'nin koskoca veziriyim delikanlı; başına gelecekleri bir düşün. Biliyorsun, asla bana zarar veremezsin!"

Karabarut derin bir nefes alarak göğsündeki sıkışıklığı boşalttı. Kollarında hâlâ acı bir kuvvet olduğu için şükretti. Sesi artık öfke doluydu.

"Zarar veremez miyim? Seni gidi gündüz dehşetli gece vahşetli haydut!.. Sence şu İstanbul'da sana yapacaklarımı zarar olarak görecek biri kalmış mıdır? Şimdi söyle bana, kıvrana kıvrana can verirken yağlı kazıklar mı istersin, kılağılı çengeller mi?"

Vezir bu tehditten yeterince ürkmüş olmalıydı, birdenbire sesinin tonu değişti, çocuklar gibi yalvarmaya başladı. O sırada Karabarut torbaya el atmış, ağzına zifin tozları dolduruyordu. Adamın bu kadar gevrek olacağını tahmin etmemişti. Gitgide sesi pes perdeden çıkmaya başladı:

"Tamam Karabarut, ocağına düştüm... Beni bırakırsan seni altına boğarım, hafiye teşkilatının başına getiririm."

İşe yaramadı; Karabarut ellerini arkadan bağlamaya başladı. Bu sefer sesler hırıltılı çıktı:

"Lanet herif, ne istediğini söyle bari, hazır edeyim!"

İşe yaramadı; Karabarut ayaklarını da bağladı. Bu sefer yalvarışlar başladı

"Merhamet et, kıyma bana, sana hazinemin yerini söyleyim..."

İşe yaramadı.

"Hazine gerekmez ama seni Azdahaka dönüştüren özrünü söylersen..."

Karabarut bütün Maguşların bedensel bir özürleri olduğunu biliyordu. Ermihal, müderris, peder Vahan ve diğerleri. Benli veziri bunca zaman bulamamalarının bir sebebi de görünürde bir özrünün olmamasıydı. Belki ona özürlü olduğunu hatırlatırsa damarına da basmış olacaktı. Ve doğru tahmin etmişti. Karabarut özürden bahseder etmez vezir adeta çocuklaşıp anlatmaya başladı:

"Herkes gibi olmamak ne demek bilir misin Karabarut! Herkesten eksik olmak... Kusurlu olduğun için topluma karışamamak, ilişkilerde başarısız olmak, aile kuramamak? Ekseriya birine muhtaç yaşamak..."

Benli vezir acındıracak ses tonuyla bir yandan anlatıyor, diğer yandan makadını sağa sola oynatarak poturunun kuşağını sıyırmaya çalışıyordu.

"*İnsanlar seni hep eksik görür*ler, yetersiz görürler. Bunun özürlü kişinin kalbinde nasıl bir yara açtığını bilmezler. *Özrün varsa özgür değilsindir. Hareketlerin, sözlerin, düşüncelerin hep eksik zannedilir. Dışlanırsın, küçümsenirsin, acınırsın...* Dahası, özürsüz gördüğün herkes karşında bir ayna kesilir ve sana eksikliğini hatırlatır. Gözleri sana bakarken belki de aklından senin işe yaramaz biri olduğunu geçiriyordur."

Karabarut bu sözlerin tamamen abartı olduğunu, hele de vezirliğe kadar yükselip iktidar sahibi olmuş birine göre tanımlar olmadığını düşünüyor ve adamın ne yapmaya çalıştığına karar veremiyordu. Özürlü olduğu için toplumdan dışlanmış biri gibi konuşuyordu. Oysa Osmanlı toplumunda özürlülerin hiçbir vakit dışlanmadığını, İslam inancının buna müsaade

etmeyeceğini o da iyi biliyor olmalıydı. Olsa olsa kendini bilmez mahalle çocuklarının eşek şakalarına maruz kalabilirdi. Öyle bile olsa hakikati yüzüne haykırmak gerekirdi:

"Bence bütün bunlar senin kuruntun. Kimse özürlüdür diye birini küçümsemez. Yeter ki o kişi kendisiyle barışık olsun. Ben özürlü birine rastladığımda acımıyorum mesela. Onun da kendine göre başaracağı bir iş mutlaka vardır. Allah'ın onu bir yönden kusurlu yaratırken başka bir yönden mükemmel yaratmadığını kimse bilemez. İşte sen; kendini kusurlu görüyorsun ama Devlet-i Aliyye'de vezirliğe kadar yükselecek meziyetlerin de sahibisin. Sana niye acıyayım?"

Bu sırada Benli, bağlanmış ellerine rağmen poturunu sıyırmayı başarmıştı. Artık kasıkları açıktaydı. Karabarut hayretle baktı. Adamın avret mahallinde bir çukur vardı sanki. *"Hünsa?"* Birden içinde bir acıma hissi belirdi. *"Hayır, merhamet yok!"* Gözüne pırıltılar çarptı. O da neydi öyle? Benli'nin donunun iç astarı rengarenk mücevherlerle bezenmişti. Kim özrünü kapatmak için donuna pırlantalar, inciler, yakutlar diktirirdi ki? Zihninden "Bu adamın aklı da özürlü olmalı!" diye geçirdi. Cinsiyetten mahrum olmak ayrı şey, cinsiyetini elmas ve pırlanta ile temsil etmek ayrı şeydi. O andaki asıl amacının, elmas ve pırlantaların cazibesini gösterip kendisiyle pazarlığa girişebilmek olduğunu fark etti. Keseler dolusu elmas hangi faninin nefsini çelip rüşvete alıştırmamıştır ki! Bir yandan da anlatmaya gözlerinden yaş süzülerek devam ediyordu:

"O meziyetleri gün yüzüne çıkarmanın bedelini bilemezsin sen çocuk, bilemezsin. Nereye yükselirsen yüksel, nihâyetinde özrünü saklamak zorunda kalırsın. Muhatap alınmak için ya saklayacaksın yahut ödün vereceksin... Her iki halde de vicdanın her gece sana özürlü olduğunu tekrar eder durur. Rüyalarında kendini özürsüz görürsün ama uyandığında acı gerçekler *içine oturur.* Bir ailen olmaz, bir çocuğun olmaz, soyun yürümez, adın yaşamaz..."

Kuşağını dirsekleriyle toparlamaya çalışırken sesi birden hırslanmış, âdeta kükreyişe yükselmişti. Karabarut'u kandıramayacağını anlamış gibi:

"Senin anlayacağın oğlum, var olmak için seni küçümseyenlerden daha fazla çalışmak, daha çok gayret göstermek zorunda kalırsın."

"Ve herkesten daha acımasız olmak, onların masumiyetlerini tersine çevirip birer canavara dönüştürmek, merhametlerinden yararlanıp vahşete sürüklemek, şefkat gösteriyormuş gibi davranıp acımasızlıkla donatmak, öyle mi?"

"Gerekirse evet, özürlü için kuraldır; 'herkesin birini sen iki edeceksin ki görünür olasın'. Sen benim bu makamlara kadar nasıl yükseldiğimi zannediyorsun ha!.. Osmanlı'ya vezir olmak zaten zor iken özürlü bir vezir olmanın yükünü benden başka kim kaldırabilirdi sence; kim benim yaptığım maddi ve manevi fedakarlıkları yapardı? İşte bu yüzden devletin başında Osmanoğlu değil de Benlioğlu olsa ne çıkar? *Dünyayı* Osmanoğlu'ndan iki kat fazla çalışan ve gayret gösterenlerin yönetmesi sence de cazip değil midir?"

"Bence sen kasığından ziyade zihninden sakatsın. Hastalıklı ruhunda taşıdığın bu düşünceyle de bütün özürlülerin yüz karası sayılırsın. Bu millet insanı bedenindeki kusurla değil, kalbindeki sevgi, ruhundaki inanç, zihnindeki düşünceyle değerlendirir. Makbul kişi, uzuvlarındaki mükemmellikten değil, kişiliğindeki olgunluk ve meziyetlerden bilinir. Yazık, yolsuzluklarla, hilelerle Osmanlı'ya vezir olmuşsun ama dünyayı yönetme azmindeki zihnin dinleri bile inkâr edecek derecede, o mükemmellikten fersah fersah uzakta. Yazık..."

"İşte orada dur, çocuk! Benim inancım dini inkardan öte bir şey, anlamıyorsun!.. Ben, Tanrı'nın en sahih dininin büyük kurtarıcı tarafından tatbik olunacağına inanıyorum. Ve o dini dünyaya yaymak benim vazifem. Tanrı'nın gönderdiği kitaplara bir bak. İlk ikisi, İncil de Tevrat da

peygamberlerinden yüzyıllar sonra rahiplerin kafalarına göre yazılmış metinler... Üçüncüsü sahih deniyor ama onun da müminlerinin çoğu onu terketmiş, içindekileri ya anlamaz olmuş, ya anladığını uygulamaz... Oysa büyük kurtarıcı hepsinin esası olan din ile gelecek; kibrin, yalanın, kötülüğün, hırsın, aldatmanın, sarhoşluğun olmadığı bir dünya..."

Karabarut'un zihninde bir şimşek çaktı. Mükemmel dünyada "özür" de olmazdı şüphesiz. Azdahaklar dillendirmese de bu yola özürlerinden kurtulmak adına girmiş olmalıydılar. Bunu dillendirip Benli'nin tepkisini görmek istedi:

"Ve özürlerin olmadığı bir dünya!"

"Evet, nihayet beni anladın! Özürlerin bulunmadığı bir dünya... Bunu istemekte haksız mıyım sence?"

"Özürlü birinin özürsüzlüğü istemesi masum görülebilir ama insanlığı kibirden, yalandan, hırstan kurtarmak kimseye verilmiş bir hak değildir. Belki de insan bunlar sayesinde insan oluyordur, bir de bunu düşün istersen! Belki Allah bütün ayıpları da, bütün özürleri de insan için yaratmıştır; kulluğun sınanması için... Hiç hatanın olmadığı bir dünya, sence yaşanılacak yer olur muydu? Marifet hatalarla dolu bir dünyada hatasız yaşayabilmek değil midir? Kirletilmiş bir dünyada temiz kalmanın erdemini düşünsene!"

Karabarut, gücünü tamamen topladığına göre bu inanç tartışmasını artık sonlandırabilirdi; eğer Benli vezir Tanrı'yı inkâr etmeye başlamasaydı. Artık sabrı taşıyordu ve başını son kez cennet dumamına sokup ağzına çaput tıkmak üzere ensesinden yapıştı. Benli vezirin ağzından iki kelime döküldü:

"İbn Mukle!.."

Karabarut durdu. Sürmeli Mustafa'yı hatırladı. Birlikte Vahan'ın cilt tezgâhı önünde dinledikleri hikâyeleri düşündü. Kardeşi o kitap uğruna Afrikalar'da şehit olmuştu. Bekledi. O da bekliyordu. Sonra gürledi:

"Konuş bre!.."

"Hazine değerindedir. Ona sahip olan her şeye sahip sayılır. Sihirdir..."

Karabarut Maguşların sihri büyük günah saydıklarını hatırladı, kitabın sihrini merak etti.

"Söyle, nerede?"

Benli vezir artık birsamlar görmeye başlamış, kendini kaybetmişti. Bağırıyor, haykırıyor, üstünü başını paralıyor, sesini birilerine duyurmaya çalışıyordu. Tekrar yalvarmayı denedi:

"Beni bırakırsan...

Karabarut ağzına çaputu tıkamaya yeniden başladı. Aynı anda dışarıdan ayak sesleri duyuldu. Baskın yapan askerlerin şamataları arasında Emanet'in sesini ayırt edebiliyordu. Bu nazal sesi iki senedir bir hayli özlediğini hissetti. Benli vezir son bir imdat çağrısı gibi üç kelime hırıldadı:

"Gelinin oturduğu zemin! Beni kurtar!"

Karabarut ile Benli vezir arasındaki son bağlantı bu iki kelime oldu. Yeniçeri neferleri suçluyu alıp götürmeye hazırlandıkları sırada on kadar asesiyle birlikte bostancıbaşı ve subaşı içeriye dalıverdiler. Karabarut ve Emanet bir anlığına tedirgin oldular. Nereden duymuş, nasıl gelivermişlerdi? Şu alçakla pazarlığı sonuca bağlayıp cezasını bizzat vermek varken... Neyse ki subaşı demek devlet otoritesi demekti; suçlulara iktidarın gücünü hissettirirdi. O sırada bostancıbaşı gülümseyip göz kırptı:

"Dün sizi hafiye tayin ederken daha birinci akşamdan yuvanızı ihmal edin dememiştik, gençler!

Karabarut bu cümledeki samimiyeti hissetti. Bir vakitler ondan şüphelendiği için mahcup bile oldu. Artık görev tamamlanmış sayılırdı. O sırada bostancıbaşının bağlayıp itelediği adamlardan biri Fransız balyosu olduğunu söylüyor, kendisini derhal bırakmaları için bas bas bağırıyordu.

Diğer iki maguş ise Aziz Antonio kilisesi zangoçu ile İranlı bir asilzadeydi. Üçü birlikte dinsizlik suçlamasıyla hapsedilmek üzere Zindanhan'a gönderileceklerdi, haklarında hüküm yürütülmek üzere. Diğer üç adam kendilerinden geçmiş, konuşamıyorlardı. Bostancıbaşı ağa emirlerini kesin veriyordu:

"Bunları Bahçekapısı tomruğuna götürün, kimlikleri araştırılıp sorgulanacaklar."

Tutuklamalar bittiği sırada Karabarut'un aklına kurban edilmek üzere getirilen gelin ve bağladığı adamlar geldi. Emanet'i yanına katıp kapısını kilitlediği odaya ilerledi. İçerideki kadını teselli edip giyindirmek Emanet'e kalacaktı. Diğerlerini de aseslere teslim etmek kendi göreviydi. O sırada konağın ahalisi de uyandırılıp sarnıca indirilmişti. Zavallılar, hizmet ettikleri vezir konağında olup bitenleri şaşkınlıkla öğreniyor ve hayıflanıyorlardı. İşlerini kaybetmenin üzüntüsüyle ağlayanlar bile vardı.

İki saat içinde her şey olup bitmişti. Gecenin bitmesine daha birkaç saat vardı. Emenat, eve dönmek üzere acele ediyor ama Karabarut ağırdan alıyordu. Kurban olmaktan kurtulan gelini evine teslim etmenin kendi vazifeleri olduğunu söylüyor, gerekçe olarak da baskına katılan görevliler arasındaki yegane kadının Emanet olmasını gösteriyordu. Bostancı ağa teklifi makul bulmakla beraber gerdek gecesinde hâlâ vazife peşinde koşmasına bakıp onu neredeyse azarlayacaktı:

"Pekâlâ, yeni görevinizin ilk icraatı bu olsun; dışarıda gelin için fazladan iki at bırakacağım. Amma iki hafta boyunca birinizi görev başında görürsem imzaladığım mazbatayı yırtar atarım, ona göre!"

Herkes ayrılınca Emanet, aceleyle gelini giyindirip hazırladı. Kadıncağız yarı baygındı ama Laleli'deki evini tarif edebiliyordu; küçük bahçeli, tek katlı olan. Bereket versin tarif edilen yer yollarının üzeri sayılırdı. Emanet bir an evvel çıkmak üzere acele ediyor ama Karabarut oyalandıkça oyalanıyordu. Nihayet sarnıçtaki son görevli de mekânı terk

edince Emanet'e iki dakikacık beklemesini tembih edip gerisin geriye koştu; *"Bir şey unuttum!"* Gerçekten de tam iki dakika sonra elinde bir bohçayla geldi. Emanet ne olduğunu hiç sormadı. Nasıl olsa söyleyecekti.

Kıztaşı'na geldiklerinde artık teheccüt vaktiydi. Yollarını gözleyen Samime gözyaşları içinde şükür secdesine kapandı. Anneleri eve döndüklerine şükretti.

Neden sonra gerdek odasına girdiklerinde Emanet hızmasını çıkarıp kenara koydu. Necile olma vaktiydi. Gelinliğini ve duvağını giyinmeye başladı. Ne de olsa Karabarut duvağını açacak, yüz görümlüğü verecek, birkaç güzel cümle ile evine hoş geldin diyecekti. Ama öyle olmadı. Cihan Aynası Karabarut'un getirdiği bohçayı gagalamaya başladı. Karabarut onu uzaklaştırmak için hamle yaptığında gagalanan yerde bir parıltı gördü. Merakla bohçayı açtı. Emanet dikkatle izliyordu. Bu bir ciltbent idi. Papağanın darbeleri ciltbendin köşesinde bir hasar oluşturmuştu. Dokundu. Bir kabarıklık vardı. Eliyle ciltbendin derisini kaldırmayı denedi. Önce bir yırtılma sesi, ardından da şıkır şıkır dökülmeler duyuldu. Her şıkırtı parlayarak yuvarlanıyordu. Zemine yayılanların pırlanta ve elmaslar olduğunu neden sonra fark ettiler. İki tane inci zıplaya zıplaya duvağını takmaya çalışan Necile'nin ayağına kadar vardı. Karabarut ne yapacağını bilemedi. Mücevherleri toplayıp eşine yüz görümlüğü vermesi gerektiğini düşündü. Emanet ise kutunun içindeki kitabı merak etmişti. Yerden almak için hamle yaptığında Karabarut belinden kavrayıp kucakladı. Emanet önce kitabı görseydik der gibi baktı ama kocasının gözleri öyle demiyordu. Anladı ki ha kalburda su, ha Karabarut'un gönlünde sabır... Beline dolanan güçlü kollarla birlikte "Necile'mmm!" diyen bir fısıltı duydu. Aklında yüz görümlüğü vardı ama işte mücevherler yerlerde sebil oluyordu. O sırada Karabarut önce Cihan Aynası'nı kafesine soktu, sonra Necile'nin hâlâ başına koymaya çalıştığı duvağını elinden kapıp üzerine örttü.

Kaynaklar:

Âsafî Dal Mehmet Çelebi, *Şecâ'atnâme*, (hzl. Prof.Dr.Abdülkâdir Özcan), Çamlıca Bas.Yay., İstanbul 2007

Benson, Michael, *Gizli Topluluklar Sözlüğü*, Neden Kitap, İstanbul, 2005

Darmesteter, J., *The Mahdi: Past and Present*, New York, 1885

Emin Efendi, *Osmanlı Hayatından Kesitler: Menâkıb-ı Kethüdazâde Arif Efendi*, (hzl.H.Gürkan-H.M.Yücer), 2. Bs. İstanbul, 2009

Evren, Serdar, *Astrobilgi*, İKÜ Yayınları, İstanbul, 2020

Danişmend, İsmail Hami, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, 2. Bs. Doğu Ktüphanesi, İstanbul, 2011

İhsanoğlu, Ekmeleddin, *Osmanlı Astronomi Literatürü Tarihi*, c.I-II, IRCCA, İstanbul, 1997

İlhan, Avni, *Mehdîlik*, Beyan Yay. İstanbul, 1993

Joshua Gilder, Anne-Lee Gilder, *Heavenly Intrigue: Johannes Kepler, Tycho Brahe and the Murder Behind One of History's Greatest Scientific Discoveries*, Doubleday Books, 2004

Kaçar, Mustafa vd., *Âlât-ı Rasadiyye li Zîc-i Şehinşâhiyye : XVI. Yüzyıl Osmanlı Astronomu Takiyüddin'in Gözlem Araçları, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları*, İstanbul, 2011

Koçu, Reşat Ekrem, *Binbirdirek Batakhanesi: Cevahirli Hanımsultan*, Doğan Kitap, 3. Bs. İstanbul, 2016 a.m. *Osmanlı Tarihinin Panoraması*, Doğan Kitap, İstanbul, 2014

Sarıkçıoğlu, Ekrem, *Dinlerde Mehdi ve Mesih Tasavvuru*, Düşün Yayıncılık, İstanbul, 2017

Signier, Jean-François, *Gizli Örgütler*, Oğlak Yayınevi, İstanbul, 2006

Unat, Yavuz, *İlkçağlardan Günümüze Astronomi Tarihi*, Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul, 2006

Ünver, A. Süheyl, *İstanbul Rasathanesi*, TTK Basımevi, Ankara, 1985

"Bu topraklardaki zulüm hiç bitmeyecek, kargaşa hep sürecek, kan akışı durmadan körüklenecek. Beklenen kurtarıcının gelmesi için şiddet ve ölümler daimi olmak zorunda. Burayı cehenneme çevirenlerin inancı, 'Kanı ne kadar çoğaltırsanız cennete o kadar yaklaşacaksınız!' diyor. Kıyameti isteyen bu sapkın akıllar, bunu başararak kendilerini kurtaracaklarını düşünüyorlar. Hayır, buna müsaade edemeyiz!"

Cümleler 1577 yılının İstanbul'undan...
Ama sanki trajedinin, acının, feryatların hiç bitmediği günümüz Ortadoğu'sunu anlatıyor.

İnsanlık tarihi biraz da zulümler tarihidir.
Kan ve şiddet üzerinden yapılan hesaplar dünyayı kaosa sürüklemeye başladığında sapkın akıllar, gökten inecek muhayyel bir kurtarıcı için cinayetler işlemeyi, zulümler üretmeyi masum bir iman olarak görürler.
Gerisi insanlığın kaderidir.

Elinizdeki kitap, bir kurtarıcı uğruna akıl almaz cinayetlere, zulümlere, acılara inanç diye koşan kötülerin ve elbette onları durdurmak isteyen iyilerin nefes kesen hikâyesi. Dünyada olup bitenleri anlamak için...
İskender Pala'nın her zamanki yetkin kaleminden...

BÜTÜN ESERLERİ
000104
KAPI NO
977
www.kapiyayinlari.com
kapiyayinlarioffical
kapiyayinlari
kapiyayinlari
9 786256 661493
kapı